

[illegible]

te liber est Meus et eoo suus

 su[illegible] te suem tse Rebil est. נשמ

[illegible] [illegible] [illegible]

ד ל ל ל ש Domini נשמ לנבר

Costo ·3· Reales ·[illegible]· 15 ·Mai· 1544·

Sanctus Thomas super libros de generatione et corruptione. Aristotelis cum textu.

Chaues

¶ Frater Eugenius Brutus Venetus Ordinis predicatorum sacre Theologie professor Magnifico eruditissimoq;
Viro Dño Aloysio Bono patritio Veneto. S.P.D.

Quam vocem quidā latentē esse ergiā hēre mi Aloysi sapiētia Clarissimi testanť. Id ego quoq;
verā eē iudico. Nā (vt omittā id qđ latet: ꝛ in quo viri docti vel ea pferūt: q-
bus īgeniū haud faciliter assentiat: vel suā ignoratione īgenue fatenť) nullū mācipiū ē tā vile qđ in se
aliqua expte id nō experiať: si vel musicis numeris poeticis oratorū siue ītentū fuerit: imo si bellatori
equo loq per nām liceret: clāgoris tube mirā efficaciā explicater. Idq; vidisse multo ante Homerū vi
rū illū diuinū nō dubito: q imperatori exercit⁹ nō tm̄ eloquentiā: sed vocis grauitatē necessariā esse du
xit. Sȝ qd ab alijs exēpla peto: q̄ si ego supiorib⁹ dieb⁹ i me ipo id nō expt⁹ fuerim: Nā cū (vt me legēte a doctore
scō accepisti ī suis diuinis qōnib⁹ publice disputatis) ī nob ipis v̄tutū seminariū geram⁹: nāliterq; ad ipas iclinemur:
alter vo altero magis. siue celi benignitate: siue cōplonia tēpamēto: tn̄ cū nudiustertiꝰ i nr̄o domicilio historiā Aristo
telis de aīs lib⁹ viri docti nobisq; amici legerēt: forteq; ita vt solz i Licone ꝛ Meropis pietatē pr̄iā icidissent. vn̄ or
ta fuit īter eos egregia qdē disputatio: ī eo q Plato testať an̄ tn̄ nobis ipis natos: sȝ pr̄ie parētib⁹ ꝛ amicis: adeo do
cte ꝛ acute disputarūt illa tria īdiuidua ppetua q̄ hn̄ plato cōiūxerit: si mō tria appellāda sūt: vt me an̄ paratū: nūc
vo hac disputatōe accēsū eē ꝓuīcā subire coegerit: quā ātea forte pre timore recusauissē. Nā cū paulo post Octa
uian⁹ Scot⁹ ipressorie artis dec⁹ eximiū: q sua diligētia ꝛ ipēsa maximā huic arti operā nauauit: obtulisset mihi di
ui Thome cōmētarios ī libros: q de gn̄atōe ꝛ corruptōe iscribunť: rogaretq; vt eos amore tāti pr̄is: cui iā pridē ad
dict⁹ ꝛ cōsecrat⁹ erā: castigādos susciperē: ꝓmisi. Maxia qdē laus illi⁹ disputatōis. Sȝ vereor ne id mihi cōtigat qđ nō
nullis ērmilitib⁹ euēire solz: q̄s miseros victoriā spantes ad eorū pniciē doct⁹ clāgor tubarū sepenūero suscitat. Nā
ꝓmisi spās me illos culti⁹ ꝛ itegri⁹ i publicū missurū. Quē.n. timere patiť ver⁹ amor: Nō venūt in idē timor atq;
amor. Verū dū negociū aggredior (dij imortales) exaniat⁹ sū. Erat.n. lib adeo squalidus ꝛ icultus: vt desparē eū i
vlt⁹ posse repare. nullibi snīa itegra: vba trāsposita: ī oib⁹ qđ tollere ꝛ addere posses: vt nō librū: sȝ libri q̄sdā breues
portōes eēt videre: ꝛ qđ deteri⁹ ē: exēplaria nr̄e bibliotece trūcata repi: mōstruosa: idigna visu. Quid facerē: neq; me
icepto desistere licebat. An paterer delitias nr̄as: Doctorē scm̄ lacerū ꝛ icultū p orbē terrarū vagari: ꝛ si liber sit pu⁹
est tn̄ tertio loco posit⁹: apprime necēus: nec a medicis aliq̄ pacto negligēdus: ī q̄ pūo tot errores dep̄hēdere dedere
bat. Lōgū.n. mihi videbať expectarē q hāc mēdositatē meliorib⁹ auspicijs excuteret: cū p tot ānos nēo fuerit: q huic
absurditati occurreret. Decēniū.n. factū ē postq̄ h lib Papie mēdose sōnicłose ꝛ indocte impssus ab oib⁹ vbiq; ne
gligiť: qđ qdē: vt cū Memnōe nr̄o al's dicebā: id pmo etatis cuēire arbitror: ppea q hoīes nr̄e etatis relicta sapiē
tia: p quā do ppi⁹ accedim⁹: sibi ex fortūe ludibrijs gl'iā petūt: nec sapiētes pplos fecernūt: ita vt difficile sit sapiēti
b⁹ emergere: vt q b⁹ nullus sit honor: nullū pmiū: nulla cōmoditas: in q̄ qdē maxie dolēdū ē: nos i h̄ gn̄e ab ātiqtate
supari. Nā: vt omittā Athēas sciarū iuētrices: q̄ Demetriū Phalereūq; Leōtinū Gorgiā supbis statuis decorauert:
hūit p̄sca illa etas (vt a maiorib⁹ accepi) hoīes ēt barbaros: q.s. arma meli⁹ q̄ lr̄as nouerāt: iusticia cōspicuos: libali
tate affluētes erga viros doctos: vt eos ꝛ viuētes ꝛ defūctos sūmis honorib⁹ ꝓseq̄rēť. Fact⁹ ē Chilo ordis senatorū
volēnb⁹ lacedemōijs. Anaxagore Clazomenij fun⁹ lāpsacēi honorifice scissimeq; cōcelebrarūt. Certauere vrbes iter
se vt hōerū sibi ciuē ascriberēt: ascriptū venerarēť. Et ne te plib⁹ teneā v̄ginē illā lascuiuiculā: aliogn sapie amatricē
Mitylenei n̄ puo honore ꝓsecuti fuerē. Nos vo (proch ipudor) nos iquā q i medio phōrū cumulo viuim⁹: tn̄ virū i
tenebris iacere sinem⁹: A q̄ nihil vnq̄ sine forti tōne dcm̄ fuit: q text⁹ Aristotelicos tā distincte: distribute: elegāter
ornate ꝛ acute exposuit: vt ēt testib⁹ aduersarijs iter latios p̄m⁹ Aristotelis expositor hēať. Qui scissimā fidē xp̄ia
nā p totū orbē ꝓpagauit ac illustrauit: q de morib⁹: de rerū nā: de reb⁹ diuinis ꝛ altissimis tā cumulate ꝛ igēiose dispura
uit: tā scē suas ī illis vires exercuit: q ei⁹ doctrie aduersarij sp (vt v̄bis pōtificis vtar) de v̄itate suspecti fuerit. Cūq; q̄
mihi difficillimū videreť: i tāta salebra nō herere: plus tn̄ valuit apđ me amor tāti pr̄is: quē tādiu feriari iustū vi
debať. Itaq; plecta ātiqtate: cū mltis sudorib⁹ finē optatū tenuim⁹: collocatis i margie textib⁹ ꝛ cōmētis: vt recētio
rib⁹ placerē: reliqsq; emēdādis limā apposui extremā: do fauēte manū additur⁹: cupio tn̄ i h̄ vici ab oib⁹: dūmō nr̄
āgelic⁹ doctor suo honore donetť. Hūcq; librū mi Aloysi i man⁹ sumito: a q̄ pp ei⁹ mēdositatē p⁹ auertebaris. te.n. plz
amo nō āplis opib⁹ aut claris p̄scorū imagib⁹: i qb⁹ vulg⁹ ignarū stupet: q̄uis ērī his oīa tibi largiter fortūa suppedi
tauerit: sȝ amo te pp vite itegritatē: prudētiā: pp igeniū ad oīa pspicacissimū: de q̄ maxie spandū ē: ꝛ eo maxie: q2 do
ctorē scm̄ tāq; pr̄ē venerar is: illū ore rotūdo ī publicū p̄dicas: illi⁹ doctrinā extēdi lōgiusq; diffundi optas. q̄ fit vt
hāc castigatōez paucis dieb⁹ lucubratā tn̄ cā accelerauerim: q2 pbellissime cognouerā aīum tuū flagrātissimū hui⁹
opis cognoscēdi. Nec te deterreat ab hac lectiōe h⁹ viri breuitas: quā nōnulli phi plebeij falso accusāt: dū nimiū ru
des videri volūt. Nā cū hūc accusant: ātiqtatē breuitatis amatricē.i. igēiosā accusant: Aristotelē. s. Alexādrū Temi
stiū Simpliciū Auerroym: ꝛ reliq̄s: q̄rū sapiam oīs etas admirata ē. Et q ī suis cōmētarijs fastidiosā copiā sp deserue
re. Quis.n. ad olympiacū cursū veniēs: vt corōeť viā sibi lōgiorē optet: Naute ēt: q̄uis aq̄ scōa nauis labať: optāe
tn̄ vela vētis turgida: vt optatū portū citi⁹ tāgāt. Nō eqdē vidco qd vtilitatis hēat plix⁹ calam⁹. Nā vt omittā q
lectorē oīo plixa fastidit tenet ꝛ occidit. Pumū.n. cogitādi cāp⁹ nobis auferť: q̄ nihil igenijs ē dānosi⁹. reddunť.n.
īertia ꝛ a cōtēplatōe aliēa. Deide: qđ deteri⁹ ē retardať illa animi nr̄i diuina celeritas: q̄ nihil i hūanis p̄stāti⁹: adeo i cō
nū assuescere multū ē. Demū min⁹ fidelr retineť q̄ sūt lōgiori stilo ptractata; vt nō imerito Horati⁹: ꝛ qdē sapiēter
cecinit. Quicqd p̄cipies esto breuis: vt cito dcā Percipiāt animi dociles: teneātq; fideles. Hic Virgi. ille diu⁹ poe
ta Homeri luxuriā rep̄ssit. Cicero eloq̄ntie pr̄ Demosthēis licēriā castigauit cū sūma oīum laude. nec mirū qdē. n̄.n.
viri illi sapiētissimi tā studiosissime breuitatē secuti fuissent: nisi breuitas qddā diuinū saperet. Et qdē sapit. nā itelle
ctuales actōes eo diuiniores q̄ breuiores. actio.n. cāe cārū nulli tarditati obnoxia est. Sȝ hic illa mali labes: vl' q2
mlti libros phorū legūt: qb⁹ tn̄ phi n̄ scripsert. Est.n. vt igr nr̄ Cicero: phis paucis cōtēta iudicib⁹: mltitudinē cōsulto
fugiēs: vl' q2 nr̄e etatis adolescētes: dū ordie tradirū a pr̄ib⁹ negligūt: i pturbatōez icidūt: q̄ nihil deformi⁹: aut dāno
si⁹. sūt.n. libri cōnexi vtpote sese inicē adiuuātes: q̄ fit vt nō s̄uato ordie lib q̄tūlibz plix⁹ breuis videať. Sȝ dū bre
uitatē laudare studeo: vereor ne i id viciū labamur: qđ hactes⁹ rep̄hēdim⁹: Finē igr dicēdi faciā: si p⁹ illđ vnū te ad
monuero: tibi necē eē phari. Et nō paucis vt neoptolomo. Ita tn̄ vt pp phm a scissima fide xp̄iana n̄ discedas. In fir
me.n. sunt rōnes qb⁹ phs i his libris iudicauit gn̄onē ppetuā fore. Vale ꝛ me ama. si me tuo amore dignū cēses.

¶ Diui Thome aquinatis Sacri ordinis Predicatorū Aristotelis clarissimi ac fidelissimi Cōmētatoris i libros de generatōe ₇ corruptione pclarissima cōmētaria.

SIcut tradit phs in 3° de aīa: sciētie secant̄ quē admodū ₇ res. Nā ₇ oēs habitus distinguunt̄ per obiecta ex quibus speciē habēt. ¶ Res aūt quas ɔsiderat nālis sunt mot⁹ ₇ mobile. dicit eniʒ phus
T.c.7i in secūdo phyco. φ non quecūq; nō mota mouēt sunt phyce speculatōis. ₇ ideo opʒ φ fm̄ dr̄iaʒ motuū ₇ mobiliū distinguā tur ₇ ordinent̄ partes scientie naturalis. ¶ Primus aūt motuū est ipe motus localis qui est pfectior ₇ cōmunior
T.c.55 oibus motibus naturalibus: vt pbat̄ in. 8. physic. ¶ Et
Et p ō ideo post considerationem motuum ₇ mobilium in com
tc.iz muni: que fuit tradita in libro physi. pmo oportuit φ tractaret̄ de corporibus fm̄ φ mouent̄ motu locali in lib⁹ de celo: que est secūda pars sciētie naturalis. ¶ Restat igit̄ ɔsideratio de motibus alijs consequētibus: qui non sunt cōmunes omnibus corporibus: sed inueniunt̄ in solis inferioribus. Inter quos pncipatū obtinet generatio ₇ corruptio: alteratio enim ordinat̄ ad generationē: sicut ad finē: q est pfectior nāliter his que sunt ad finē. augmētum etiā ɔsequēter se habʒ ad generationē. nā augmētū nō fit sine quadā particulari generatōe: qua. s. nutrimen
T.c.37 tum cōuertit̄ in nutritū: sicut etiā phus dicit in scḋo de aīa. φ cibus nutrit̄ inquātū est potētia caro: augmētat aūt inquātū est potētia quāta caro. ¶ Et iō necīīʒ est vt: qr hi motus cōsequēter se hn̄t ad generationē simul cū eis de generatione ₇ corruptōe tractare. Est aūt cōsiderādō φ de vnoquoq; qḋ in pluribus inuenitur: pus est ɔsiderandū in cōmuni q̄ȝ ad species descēdere: alioquin oporteret ideʒ dicere multotiens: ita. s. φ in singulis id quod est cōmune repeteret̄: sicut probat phs in secūdo de partibus aīalium. ₇ ideo pus oportuit de generatiōe ₇ corruptione in communi determinare q̄ȝ ad partes eius descēdere. similr̄ etiā cōsiderare opʒ φ si in aliquo genere aliquod pmū inuenit̄. qḋ sit causa alioȝ eiusdē cōsiderationis: est cōmune genus: ₇ id qḋ est cōmune in genere illo: qr illud pmū est causa totius generis. Opʒ aūt eū qui cōsiderat genus aliqḋ causas totius generis considerare: ₇ inde est φ phus in metaphyc. simul determinat de ente in cōmuni: ₇ ō pmo ente: qḋ est a materia separatū. Sūt aūt in genere generabiliū ₇ corruptibiliū: quedā pma pncipia. s. elemēta que sunt causa generatiōis corruptionis ₇ alterationis in omnib⁹ alijs corporib⁹. ¶ Et inde est φ Aristo. in hoc libro: qui ē tertia pars sciētie naturalis: determinat nō solum de generatione ₇ corruptiōe in communi: ₇ alijs motibus consequentibus: sed etiaʒ de generatione ₇ corruptione elemētorum. ¶ His ergo prelibatis ad demonstrandū intentioneʒ Aristo. in hoc libro accedendum est ad expositionem eius.

DE generatiōe aūt ₇ corruptiōe: ₇ de natura generatoȝ ₇ corruptorum ₇ vniuersaliter de omnibus: ₇ causis diuidenduʒ: ₇ rōnes eorum determinandum.

¶ Amplius de augmētatōe ₇ alteratione quid vtrūq; sit: ₇ vtrum extimandum sit eandem esse nām alteratiōis ₇ generatōis: aut semotā vt determinata sunt ex nominibus. T.c.i.

¶ In hoc igit̄ libro phus pmo ponit phemiū demōstrās suā intentionē. Secūdo psequit̄ ppositū. ibi (Antiquoȝ quidē igit̄) Circa pmū tria facit. pmo. n. ponit id qḋ pncipaliter intēdit ₇ cōtinuat̄ ad finē libri de celo: vbi dictū est. De graui qdē igit̄ ₇ leui determinatuʒ sit hoc modo. Et subdit̄. De generatōe aūt ₇ corruptōe ₇ natura generatoȝ ₇ corruptoȝ ₇ eoȝ que generant̄ ₇ corrūpunt̄ vlr̄ de omnibus ₇ causas diuidēdū est: vt. s. assignemus alias causas generatiōis ₇ alias corruptiōis: vel etiā vt cōmunes causas distinguamus applicādo singulis spēb⁹ generatoȝ ₇ corruptoȝ nāliter. ¶ Et causas ₇ ratiōes eoȝ determinādō est: vel generatōis ₇ corruptōis: vel etiā eoȝ que naturaliter generāt̄ ₇ corrumpunt̄. vtrūq;. n. diffinitiōe scire opʒ. ¶ Naturalis. n. nō solū cōsiderat motum: sed etiā mobilia: dicit aūt naturā generatoȝ ₇ corruptorum: qr cōsiderare generationē ₇ corruptōeʒ artificialiū nō ptinet ad nālē. ¶ Scḋo cū dic. (Ampli⁹) Promittit se dicturū de alijs motibus cōsequētibus. s. de alteratione augmētatiōe qd sit vtrūq;. Tertio ibi (Et vtrū) Promittit se dictuȝ de comparatiōe pdictoȝ ad inuicē. vtrū. s. sit extimandū vel recipiēdum φ eodē sit natura ₇ ratio alteratiōis ₇ generatiōis: aut semota distincta. s. differunt ratiōe ₇ natura: sicut determinata. i. distīcta sunt nominibus. ¶ Deinde cum dicit.

ANtiquoȝ quidē igit̄ hi quidē vocatā generationē simplicem alterationem esse inquiunt: hi vo aliud generationem: ₇ aliud alterationem.

¶ Prosequit̄ suuʒ ppositū: ₇ pmo determinat de generatiōe ₇ corruptōe in cōi: ₇ ēt de ɔ̄sitib⁹. 2° determiat de generatōe ₇ corruptōe eloȝ: ₇ hoc in 2° lib. q icipit. ibi (De mixtiōe qdē igit̄) Prima ps diuidit̄ in duas. In pma determinat de gn̄atiōe ₇ corruptiōe in cōi: ₇ alijs ɔ̄sitibus motib⁹. In 2ª determiat de qbusdā q̄ ad hec requirunt̄. ibi. (Qm̄ aūt pmū opʒ de mā.) Circa pmuʒ duo facit. Prio ingrit vtȝ gn̄atio differat ab alteratōe qḋ erat 3ᵐ ppositoȝ: oportuit tn̄ pus hoc tāgere: qr cū dr̄ia ɔstituat spēm nō possʒ sciri ppa ratio generatōis ₇ corruptōis hoc ignorato. scḋo determinat de gn̄atione ₇ ɔ̄sitibus motib⁹. ibi. (Vlr̄ aūt de gn̄atiōe.) Circa pmuʒ tria facit. pmo ponit diuersas sentētias antiquoȝ circa dr̄iam gn̄atiōis ₇ alteratōis. scḋo rōnē diuersitatis assignat. ibi (Quicūq; igit̄.) tertio rōnē assignatā manifestat. ibi. (Empe. n.) Dicit ḡ pmo. φ qdā antiquoȝ phoȝ dixerūt φ illa q̄ dr̄ simplr̄ gn̄atio. i. absoluta est idē qḋ alteratio. Alij vo dixerūt eē aliḋ gn̄atiōeʒ simplicē ₇ alteratōeʒ. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Quicūq; igitur vnū aliqd omne esse dicunt: ₇ omnia ex vno generāt: his quidē necesse est vtiq; generationem alterationem esse dicere: ₇ qḋ principaliter fit alterari.

¶ Assignat rōnē diuersitatis pdicte. Et circa hoc tria fac̄. pmo assignat rōnē: qr qdā posuerūt gn̄atione simplicem idē eē qḋ alteratōeʒ. fuerūt. n. qdā q posuerūt vnū eē pmᵐ māle oīum reȝ: puta aquā vel aerē vel ignē: ₇ etiā posuerūt φ mā est tota suba rei: ex quo sequit̄ φ suba rei semper maneat: ₇ iō gn̄atio in re nō differt ab alteratiōe: hoc est qḋ dicit. qcūq; dicūt oē vniuersum esse vnuʒ. i. unnūale subam: ₇ oia generat. i. cāʒ ex vno pmāli his nccē eē

est dicere ꝙ gñatio sit idē qd̄ alteratio: ⁊ ꝙ idez sit aliqd ꝑncipalr̄.i.simplr̄ fieri ⁊ alterari. ¶ Scd̄o cū dicit.

¶ Quicūq3 autē plures materias vna ponunt vtpote Empedocles ⁊ Anaxagoras ⁊ Leucippus ⁊ Democritus his aliud.

¶ Assignat rōnē: quare qdā posuerūt drīam gñatiōēs ⁊ alteratōēs. fuerūt.n.qdā pħi ponētes plura ꝑncipia mālia ex quoꝝ ꝯgregatōe ⁊ segregatōe dicebant ea fieri ⁊ corrūpi: ⁊ fm̄ hoc dicebāt ꝯgregatōez ⁊ segregatiōez esse generatōez ⁊ corruptionē. Alterationez aūt dicebāt fieri ꝑ qualitercū ꝙ ꝑtiū trāsmutatiōez. Hoc est ḡ qd̄ dicit ꝙ q̄cūq3 posuerūt plēs mās reꝝ q̄3 vnā: sicut Emp̄. Anaxa. ⁊ Leucipp⁹ cū democrito istis vr̄ aliud gñatio ⁊ aliud alteratio. ¶ Tertio ibi.

¶ Sed tamē Anaxago. ꝓpriā vocē ignorauit: dicit.n. ꝙ fieri ⁊ destrui idem existit qd̄ alterari. Multa aūt dicit elemēta queadmodū ⁊ alij.

T.c.12. ¶ De q̄ dic̄ ꝙ ꝓpriā vocē ignorauit: sic̄ ille q posuit aliqd̄ icōueniēs sue pōni. cū.n.poneret multa elēta: sic̄ alij: tñ dixit singulariter ꝙ gñari ⁊ corrūpi sunt idē qd̄ alterari. Et h⁹ diuersitatis rō est: qr sicut dr̄ in ꝑ physi. Anaxa. posuit res fieri ꝑ abstractiōem a mixto: ponebat aūt misceri nō solū elēta: s3 ēt accñtia: ⁊ eūdē modū ponebat ꝓductionis corpoꝝ q ꝑtinet ad gñatōēz ⁊ corruptōēz: ⁊ accñtiū q ꝑtinet ad alteratōēz: vt.s. sicut caro fit ꝑ abstractōēz: ita ⁊ albedo: ⁊ secūdu3 hoc generatio nō differebat ab alteratione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Empedocles qdē.n.corꝑa quatuor: oīa aūt cū mouētib⁹ sex aūt nūero. Anaxagoras aūt ifinita ⁊ Leucipp⁹ ⁊ democritus. Hic qdē omiomera elēta ponit: vtpote os carnē ⁊ medullā: ⁊ alia: quoꝝ vniuscuiusq3 synonima pars est. Democrit⁹ aūt ⁊ Leucippus ex corꝑib⁹ indiuisibilibus hec ⁊ alia cōponi inqant. Hec aūt īfinita ⁊ multitudie ⁊ morphea eē. Illa āt ab illis drn̄t his ex qb⁹ sunt ⁊ pōne ⁊ ordie hoꝝ. Cōtrarie aūt vnr̄ dicere q circa Anaxagoram eis q circa Empedoclē. Hi qdē.n. inqūt ignez ⁊ aquā ⁊ aerē ⁊ terrā quatuor elēta ⁊ simplicia magis eē q̄3 carnē ⁊ os ⁊ talia silīū partiū. Hi aūt qdē hec simplicia ⁊ elēta eē: terrā aūt ⁊ aq̄3 aerē ⁊ ignē cōposita. pāspermā.n. hoꝝ esse.

¶ Manifestat ꝑmissaz rōem ⁊ ꝑmo oñdēdo qūo qdā ponebāt plīa ꝑn̄ᵃ. Eoꝝ.n.q ponebant vnū ꝑn̄ᵐ erat vn⁹ absolut⁹ modus ꝓcededi. 2ᵒ mãifestat: q̄re illi q ponebāt vnū ꝑn̄ᵐ negabāt drīaz gñatiōis ⁊ alteratōis: quā assumebāt ponētes plīa ꝑn̄ᵃ. ibi (His igit̄ oīb⁹) Circa ꝑᵐ ponit drīas ponētiū plīa ꝑn̄ᵃ: ⁊ ꝑ ꝯpat empedoclē ad oēs alios. Et dic̄ ꝙ iō ꝑdictū est ꝙ ꝑdicti pħi posuerīt plēs mās. Empedocles ponebat. 4. elēta esse ꝑn̄ᵃ mālia.s.terrā aquā aerem ⁊ ignē: oīa aūt hec cū mouētibus.s.cū amicitia q̄ ꝯgregat: ⁊ cū lite q̄ segregat. dicit eē sex nūero: ⁊ ita ponebat ꝑn̄ᵃ finita. alij nō.s. anaxagoras: democrit⁹ ⁊ leucippus posuūt ꝑn̄ᵃ ifinita. Scd̄o. ibi (Hec qdē.n.) pōit drīā anaxa. a democrito ⁊ leucippo. hic qdē.n. ⁊ anaxago. posuit corpora omiomera.i.silīū partiū eē ꝑn̄ᵃ materialia: vtpote infinitas ꝑtes carnis ⁊ ossis medullarū ⁊ alioꝝ h3: quaꝝ q̄libet pors est synonima toti.i.ꝯueniēs cū toto in noīe ⁊ ratiōe. hec.n. drīr omiomera.i.silīū partiū: ⁊ hec positio magi

manifestata fuit ab Ari. in ꝑ phy. S3 democrit⁹ ⁊ leucippus dixerūt oīa corpa sensibilia ꝯponi ex qbusdā idisibilib⁹ corꝑib⁹ q̄ qdē ponebāt īfinita multitudie ⁊ forma ⁊ figura. Nā qdā cōpoꝝ idiuisibiliū dicebāt eē circularia: q̄dā aūt q̄drata: q̄dā pyramidalia: ⁊ sic de alijs: ponebāt tñ eē idn̄tis nāe ⁊ spēi ꝯ id ꝙ pōebat Anaxa. ⁊ tñ cū ista ꝑᵃ sit idn̄tis nāe ⁊ spēi: alia corpa sensibilia drn̄t ab alijs fm̄ drīaz eoꝝ ex qb⁹ ꝯponunt̄ nō qdē s3 drīaz in spē nāe: s3 fm̄ drīaz pōnis ⁊ ordīs ꝓut.s. diuersimode ordinant̄ ⁊ disponunt̄ in diuersis fm̄ ꝑus ⁊ posteri⁹ an̄ ⁊ retro. sursū ⁊ deorsu3. dextrorsu3 ⁊ sinistrorsu3. 3ᵒ ibi (Cōtrarie āt.) Ponit drīaz Anaxa. ab Empe. ⁊ dicit ꝙ isti ꝯria vnr̄ dicere. Emp̄.n. dixit ꝙ ignis terra aer ⁊ aq̄ sunt magis simplicia q̄3 caro ⁊ os: ⁊ talia corpa omiomera.i.siliu3 ꝑtiū: ⁊ h̄ iō qr pōebat res fieri ꝑ ꝯgregatiōez ex elēis. iō ista elēta q̄ ꝯgregabant̄ ad ꝯpōnez appellabat simplicia. S3 Anaxa. ponebat os ⁊ carnē ⁊ silīa corpa eē magis simplicia: elēta vo eē ꝯposita: ⁊ h̄ iō qr ponebat res fieri ꝑ abstractiōez a mixto. vñ cum videret ꝙ ex aere aq̄ terra ⁊ igne oīa alia corpa gñent̄ credidit ꝙ in ꝑdictis elēis seu corꝑibus eēt maxīa mixtio: ita ꝙ ex his oīa alia extrahi pn̄t: ⁊ hoc est qd̄ subdit ꝙ dicebat ista quatuor corpora eē pansꝑmata .i. vlīa semīa aliaꝝ oīu3 reꝝ: q̄si ꝑdicta q̄tuor corpa eēnt cōmixta ex seminibus oīum alioꝝ corpoꝝ.

His qdez igit̄ q ex vno oīa ꝯstituūt necesse est dicere gñatōēz ⁊ corruptōēz alteratōēz. semꝑ.n. manere sub3 vnū ⁊ idez: tale aūt alterari dicimus.

¶ Supra Ari. assignauit rōnē: q̄re qdā ātiq pħi posuerūt gñatōēz ab alteratōe differre. qdā āt nō ex eo ꝙ qdā posuerūt vnū ꝑn̄ᵐ mālē: qdā āt multa: hāc rōnē supra manifestauit q̄tū ad radicē oñdēs ꝙ qdā pħoꝝ posuerīt multa ꝑn̄ᵃ. Nā ponentib⁹ vnū ꝑn̄ᵐ absolutior ē fmo q̄3 q plīa: nūc āt itēdit ipsaz rōnē fm̄ se mãifestare. Et circa h̄ duo facit. ꝑmo mãifestat ipsaz rōnē. scd̄o obycit ꝯ eā. ibi (Necesse aūt) Circa ꝑᵐ duo facit. ꝑ mãifestat q̄tū ad ponētes vnū ꝑn̄ᵐ. 2ᵒ q̄tū ad ponētes plīa ꝑn̄ᵃ. ibi (His āt qui gñant multa) Dicit ḡ ꝑ ꝙ oībus illis pħis q ex vno māli ꝑn̄ᵒ ponūt oīa eē ꝓducta nēcē est dicere ꝙ gñatio ⁊ corruptio idē sit alteratiōi: illud.n. ꝑn̄ᵐ māle ponebāt eē aliqd̄ ens actu: puta ignē vel aerē aut aquā. ⁊ ponebāt qd̄ illud eēt suba oīu3 q̄ ex eo gñabant̄: ⁊ sic mā semꝑ manet ī his q̄ ex mā fiūt: ita ponebāt qd̄ illud subm ꝑ manet vnu3 ⁊ idē: h̄ aūt dicim⁹ alterari qñ manēte suba actu existēs fit aliq̄ variatio circa formas. vñ seq̄t̄ ꝙ nulla trāsmutatio eē possit: q̄ dr̄ gñatio ⁊ cōruptio: s3 sola alteratio. ¶ Nos āt ponimus oīu3 gñabiliū ⁊ cōruptibiliū eē vnū sub3: qd̄ tñ nō ē ens actu. s3 ī po⁹. ⁊ iō ex eo ꝙ accipit formā ꝑ quā fit ens in actu dr̄ simplr̄ gnō: ⁊ ex h̄ qd̄ posiq3 ē ens actu fcm̄ suscipit aliā q̄cūq3 formā dr̄ alteratio. Deide cū dic̄.

¶ His aūt q gña multa faciūt differre gñatiōez ab alteratōe. ꝯuenētib⁹.n. dissolutis gñatio cōtingit ⁊ corruptio. Iō dicit hoc mō Emp̄. qm̄ nā nulli⁹ est: s3 solū mixtura ⁊ segregatio mixtoꝝ. Qm̄ igit̄ ꝓpri⁹ hic fmo eoꝝ supponi. ita loq manifestū est: ⁊ qm̄ dicunt hoc mō.

¶ Manifestat ꝑdictā rōnē q̄tu3 ad ponētes plīa ꝑn̄ᵃ: dic̄ ꝙ illis q faciūt multa gña ꝑncipioꝝ māliū de qb⁹ est supra dcm̄: nēcē ē dicere qd̄ differat gñatio ab alteratōe inq̄tū illa ꝯueniūt in vnū ꝯtingit fm̄ eos gñatio: īq̄tū aūt dissoluūt̄ ꝯtingit corruptio. vñ Emp̄. dicit ꝙ nā.i.forma corꝑis ꝯpositi ex elēis nulli⁹ elēoꝝ ē neq3.n. est de nā T.c.53

ignis:neqꝫ de nã aq̃ vel alioꝝ eltoꝝ:sed ẽ solũ mixtura.i.
solũ ɔsistit in nã q̃dã mixtiõis: ⁊ opposita ꝑuatio ɔsistit i
segregatiõe mixtoꝝ. ¶ Et qꝛ ex h̃ dr̃ aliqd gñari qđ acq̄
rit ꝓpriã nãꝫ.iđ põebãt φ ex ɔgregatiõe erat gñatio ⁊ ex
segregatiõe corruptio:fieri alteratiõeꝫ aũt ponebãt ꝑ solã
trãspõnẽ:vt īfra dicet̃: qꝛ igr̃ iste ſmo nõ ẽ ꝓpri⁹ suppõni
eoꝝ.s.φ ita loq̄nt̃:mãifestũ ẽ φ ita dicũt de dr̃ia gñatio/
nis ⁊ alteratõis:sicut decẽ est. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Necesse est aũt ⁊ his alteratiõnẽ eẽ aliud di/
cere ꝑter generatiõeꝫ. Impossibile tñ ſm q̃ ab
eis dñr:hoc aũt quõ recte dicimus facile ẽ vi/
dere. Queãdmodũ.n. videmus q̄escẽte suba
in ea trãsmutatõeꝫ fieri ſm magnitudinẽ q̃ vo
caꝫ augmẽtatio ⁊ diminutio.sic ⁊ alteratiõeꝫ.
¶ Sꝫ tñ ex qb⁹ dicũt pl'a pricipia faciẽtes vno
ipoſſe alterari. Passiões.n.ſꝫ q̃s h̃ dicim⁹ cõ/
tingere dr̃ie eltoꝝ sũt. Dico aũt puta cal'm ⁊ fri
gidũ:hũidũ ⁊ siccũ:albũ ⁊ nigrũ:durũ ⁊ molle:
⁊ alioꝝ vnũqđqꝫ vt inq̄t Emp̃. Solẽ.i.ignẽ al
bũ videri ⁊ calꝫ. Imbrẽ.i.aq̃ꝫ i oĩb⁹ fridũ nigrũ
⁊ nebulosũꝫ. Silr̃ aũt determiauit de reliq̄s.
¶ Quapp ñ ñ poſſe ex igne fieri aquã: neqꝫ ex
aq̃ terrã:neqꝫ ex albo nigrũ erit aliqd:neqꝫ du/
rũ ex molli. Eadẽ.n.rõ ⁊ ð alijs:hec aũt erat al/
teratio. ¶ Ampli⁹ aũt ⁊ manifestũ:qm̃ vnaꝫ ſp
ɔrĳs supponere oꝫ mãꝫ: siue trãsmutet̃ ſm lo
cũ:siue ſm augmentatiõeꝫ ⁊ diminutõeꝫ:siue
ſm alteratiõeꝫ. ¶ Ampli⁹ aũt silr̃ neceẽ est esse
hoc ⁊ ſm alteratõeꝫ. Si.n.alteratio ẽ ⁊ subm
vnũ eltuꝫ: ⁊ vna oĩuꝫ mã hñtiũ adinuicẽ trãs/
mutatõeꝫ. Et si subm vnũ ẽ ⁊ alteratio ẽ.

¶ Improbat ea q̃ dicta sunt q̃tũ ad ponẽtes pl'a pn̄a. Nã
ponẽtes vnũ pn̄m ex necitate ɔcludit̃ ꝓpositũ: supposita
sua radice. Circa h̃ g̃ duo facit. ꝑmo obycit cõiter ɔ oẽs.
scđo spãlr̃ ɔ Empe.ibi (Empe.q̃dẽ igit̃) Circa pm̄ duo fa/
cit.ꝑmo ꝓponit qđ intẽdit. Dicit g̃ φ his q ponũt multa
pn̄a neceẽ est dicere φ gñatio sit aliud ꝑter alteratõeꝫ: vt
dcm̃ ẽ:ſꝫ tñ h̃ est ipoſſe subsistere ſm ea q̃ ab eis dr̃: hoc
facile põt videri ex his q̃ sequunt̃. 2⁹ ibi (Queãdmodũ)
Manifestat ꝓpositũ duab⁹ rõnib⁹. Circa q̃rũ ꝑmã ꝓpo/
nit quãdã silitudinẽ dicẽs: φ sic videmus qđ suba q̄scẽ/
te.i.ꝑmanẽte accidit in ea trãsmutatio ſm magnitudinẽ
q̃ noiat̃ augmẽtatio ⁊ diminutio: ⁊ ita neceẽ est de alteratio
ne ſm q̃litatẽ. Nam sicut q̃ntitas fundat̃ in suba ita ⁊ q̃li
tas:ſꝫ ipoſſe est ꝑ hũc modũ fieri alteratõeꝫ ſꝫ ea q̃ ponũ/
tur ab his q sunt faciẽtes pl'a pn̄a. dicunt.n. φ passiões.i.
passibiles q̃litates ſm q̃s dr̃ hoc cõtingere.i.alterari: vt
T.c.ii. pꝫ ex.7.phy̆.sunt dr̃ie ꝓpe eltoꝝ.s.cal'm fridũ albũ ⁊ ni/
grũ siccũ ⁊ hũidũ molle ⁊ durũ:alia hꝫ sic. Emp̃. dixit qđ
sol.i.ignis.ponebat.n.solẽ ignee nãe:vr̃.n.eẽ alb⁹ ⁊ calid⁹.
imber vo.i.aq̃ vr̃ in oĩb⁹ eẽ niger fridus ⁊ nebulosus: sic
pꝫ ex ipsa obscuratiõe aeris q̃ fit ꝑ ibres. Et silr̃ determi/
nabãt de reliq̄s passiõib⁹ attribuẽtes eas eltis. ¶ Dice/
bãt aũt qđ nõ erat poſſe ex igne fieri aquã aut ex aq̃ terrã
vel quocũqꝫ mõ vnũ eltoꝝ ɔuerti in aliud. ¶ Nõ.n.po/
nebãt hꝫ elta ɔposita ex mã ⁊ forma: vt sic possit ex vno
corrupto aliud gñari:ſꝫ ponebãt eẽ ꝑmas mãs q̃ nõ resol
uerent̃ in aliqđ ꝑmũ subm: opꝫ aũt oẽ qđ in aliud ɔuertit̃
resolui in aliqđ subm ꝑmũ: ipoſſe est aũt ꝓpa accñtia iue/
niri nisi i ꝓprys subiectis. vñ si calꝫ ẽ ꝓpriũ accñs ignis:
fridũ aq̃: impoſſe est cal'm eẽ nisi in igne: fridũ nisi in aq̃: ⁊
sic de alys. Si g̃ ex aq̃ nõ põt fieri ignis: neqꝫ ex vno elto
rũ aliud: ɔñs est φ nec possit aliqd ex albo fieri nigrũ vl
ex molli durũ. ⁊ eadẽ rõ est de hꝫ alys q̃litatib⁹. ¶ Cũ g̃
alteratio nõ ɔtingat nisi ſm variatiõem dictaꝝ q̃litatũ.
Circa ideꝫ subm: ɔñs ẽ φ nulla erit alteratio: ⁊ ita nihil ẽ
qđ ponũt dr̃iaꝫ iter alteratõeꝫ ⁊ gñatõeꝫ. Scđaꝫ rõnẽ po
nit ibi. (At manifestũ.) Et dicit φ neceẽ ẽ supponere vnã
mãm ɔrys: q̃ sunt termini mot⁹ in quolꝫ.s.siue trãsmutat̃
aliqd ſm locũ siue ſꝫ augmẽtũ ⁊ diminutõeꝫ. ¶ Et sim/
pliciter neceẽ est hoc eẽ in alteratiõe: vt.s.si alteratio ẽ: sit
vnũ subꝫ ⁊ vna mã oĩuꝫ hñtiũ hꝫ trãsmutatõeꝫ adiuicẽ.
Et si est vnuꝫ subm eoꝝ ſm q̃ attẽdit̃ alteratio: ⁊ seq̄t̃ φ
sit alteratio. Qꝛ igit̃ ꝑdicti phi nõ ponũt vnũ subm oĩuꝫ
q̃litatũ: ſm q̃s attẽdit̃ alteratio:ſꝫ pl'a nõ pñt ponere al/
teratiões ⁊ generatiões. Differt aũt hec rõ a ꝑori. ¶ Nã
ꝑma assignat vniuersalẽ causam mediꝫ qđ assumabat̃ in
ꝑma ratiõe. ¶ Deinde cum dicit.

Empedocles q̃dẽ igit̃ vr̃ ɔria dicere ⁊ 2
ad appentiã ⁊ ad seipm ipse. Siml' aũt
nõ dicit alterũ ex altero fieri eltorũ vl/
lũ:ſꝫ alia oĩa ex his. ¶ Simul aũt: qm̃
in vnã ɔiũgit oẽ nãꝫ ꝑter litẽ. Rursũꝫ vnũqđ/
qꝫ ex vno fieri. Quapp ex vno aliquo manife/
stũ: qm̃ dr̃ntĳs q̄busdã diuersorũ: ⁊ passiõib⁹
factũ est. hoc q̃dẽ aq̃. hoc aũt ignis. Queãdmo
dũ dicit solẽ hoc q̃dẽ albũ ⁊ cal'm ⁊ leue. Ter
ra aũt graue ⁊ duruꝫ. Ablatis igit̃ his dr̃ntĳs.
sunt.n.auferibiles geniteqꝫ: manifestũ est q̃dẽ
neceẽ fieri ⁊ aquã ex terra ⁊ terrã ex aq̃. Similr̃
aũt ⁊ aliorũ vnũqđqꝫ. ¶ Et nõ tũc solũ:ſꝫ nũc
trãsmutari a passiõibus. Sunt aũt ex qb⁹ dicit
Empedocles possibiles aduenire ⁊ separi rur
sus ⁊ alr̃ aduersantibus adinuicẽ lite adhuc ⁊
amicitia. Iđqꝫ ⁊ tũc ex vno gñata sunt. Nõ.n.
vtiqꝫ ignis ⁊ terra ⁊ aqua entia vnũ erãt oẽ.
¶ Incertũ aũt ⁊ vtrũ pricipia ei ponẽdũ ea mul 3
ta aut vnũ. Dico aũt ignẽ ⁊ terrã: ⁊ systica ho/
rũ. Scđꝫ id.n.qđ vt mã supponit̃ ex quo trãs/
mutãtia pp motum fiũt: ignis: ⁊ terra: ⁊ aqua
vnũ eltuꝫ. Scđꝫ id aũt φ hoc ex ɔpõne fit ɔue/
niẽtib⁹ illis. Illa aũt ex dissolõne: magis elta q̃t
tuor illa ⁊ prima natura.
¶ Vlr̃ itaqꝫ ð gnõne ⁊ cõrruptõe simplici eltoꝝ 4
dđꝫ. Vtrũ ẽ: aut nõ ẽ: ⁊ q̃õ ẽ. Et de alĳs sim
plicib⁹ motib⁹: puta ð augm̃tatõe ⁊ alteratõe.
¶ Disputat ɔ Emp̃. spãlr̃ duab⁹ rõnib⁹. Circa q̃rũ ꝑmã di
cit φ Empe. vr̃ ɔria dicere nõ solũ his q̃ appent ſm sen/
suꝫ in qb⁹ videmus ex aq̃ fieri aerẽ ⁊ ex aere ignẽ:ſꝫ ẽt vr̃
ɔria dr̃e sibiipsi. ex vna.n. pte dic̃ φ nullũ eltoꝝ gñat̃ ex
altero:ſꝫ alia oĩa eltata corpa ɔponũt̃ ex eis. Ex alia vo
dic̃ φ añqꝫ mũdus h̃ gñet̃: ɔtingat oẽꝫ nãꝫ reꝝ ɔgregari i
vnũ ꝑ amicitiã ꝑter litẽ: ⁊ φ rursus vnũqđqꝫ eltoꝝ: ⁊ ẽt
vnũqđqꝫ alioꝝ corpoꝝ segregabit̃ ꝑ litẽ segregantẽ res.
vñ mãifestũ ẽ φ ꝑ q̃sdã dr̃ias ⁊ passiões diuersoꝝ eltoꝝ
factũ est ꝑ litẽ φ ex illo vno ꝑ hoc eẽt aq̃: ⁊ aliud eẽt ignis:
⁊ exẽplificat de dr̃ntys ⁊ passionib⁹: sic ipse dicit φ sol.i.

ignis ē albus ꝛ calid᷒ ꝛ leuis. Terra aūt grauis ꝛ dura. Et sic p₃ ꝙ iste dr̃e de nouo ſupueniūt elc̄tis. oē aūt qđ đ nouo aduenit pōt auferri. Q̄r igit̄ dr̃e sūt auferibiles: vtpote đ nouo gēite. māifestū ꝙ ablatis h̄ dr̄ntȳs ē neče fieri ꝛ aq̄₃ ex terra: ꝛ terrā ex aq̄: ꝛ silr̄ vnūq̄dq₃ alioꝝ elc̄toꝝ ex alio. ❡ Et h̄ n̄ tūc solū. s. in p̄n°. s₃ ēt nūc: ꝛ h̄ p trāsmutatōe₃ passionū: ꝛ ꝙ talis trāsmutatio passionū fieri possit ꝓbat dupl'r. p̄ ex nā ipsaꝝ passionū: q̄ꝛ ex his que dicit Emp̄. seq̄r ꝙ possit đ nouo aduēire: puta p litē segregātē ꝛ rursus separi ab elc̄tis: puta p amicitia₃ vnientē. Alr̄ ex cā illaꝝ passionū: nā q̄ꝛ ēt nūc ꝯriant̄ lis ꝛ amicitia: sic in p̄n°. g̃ ēt nūc elc̄ta pn̄t trāsmutari f₃ dr̄ias ꝛ passiones. ꝛ iđ tūc. s. i p̄ncipio mūdi ex vno gn̄ata sūt elemēta supuenientibus his differētȳs: n̄. n. pōt dici qđ ignis terra ꝛ aq̄ existētia actu eēnt vnū totū. ❡ Scđa₃ rōnē postea pōit ibi. ❡ (Incertū āt) ꝛ dič ꝙ icertū ē vtꝝ emp̄. đbuerit vnū p̄ncipiū pōere vl' multa quāuis ipse m̄lta posuerit. s. ignē terrā ꝛ aquā ꝛ talia q̄ coexistūt eis. Id āt dicit eē icertū q̄ꝛ ex q̄ vnū pōebātur: ex q̄ sic ex mā fiūt ignis terra ꝛ aq̄ p aliquā trāsmutationē a lite segregāte: videt̄ ꝙ sit vnū elemētū. inquātū illđ vnū fit ex cōpositđe elemētorū i vnū cōtinētū p amicitiā. ❡ Illa aūt. s. 4. elemēta inq̄tū fiūt

T.c.13. ex illo vno p quādā dissolutionē p opatiōnē litis: videt̄ magis ꝙ illa q̄ttuoꝛ sint elem̄ta ꝛ p̄ncipia ꝛ prius nā: ꝛ h̄ magis attēdebat emp̄. ponēs res fieri p cōgregatione₃ ꝛ segregationē. Ar̄. tn̄ i pcedēti rōne ꝓbat ꝙ necesse ē elemēta fieri n̄ p solā ꝯgregationē s₃ p quādā trāsmutatōe₃ supueniēte differētȳs elem̄toꝝ: ex q̄ seq̄r ꝯriū ei° qđ itēdebat empe. s. ꝙ illud vnū sit magi' p̄ncipiū. ❡ Uniuersalr̄ itaq₃ đ gn̄atōe. ❡ Postq̄₃ ph̄s ꝓsecut° ē opinionē antiq̄rū circa differētias gn̄atōis ꝛ alteratiōis: hic icipit đterm̄iare đ gn̄atiōe ꝛ alteratiōe: ꝛ đ alȳs motib°. Et circa h̄ duo fač. p̄ dicit đ q̄ ē intētio: scđo icipit ꝓseq̄ suā itētionē ibi (Democrit° āt ꝛ leucip°) Circa p̄m duo facit: p̄ pōit suā intētionē: scđo assignat sue intētōis rōnē: ibi (Plato q̄dē igit̄.) ❡ Dicit g̃ p̄ ꝙ q̄ꝛ antiq ph̄i dubitauerūt đ dr̄ia gn̄ationis corrūptōis ꝛ alteratiōis. Dicendum ē nob̄ i vl̄i de simplici gn̄atiōe ꝛ corruptiōe. i. scđ₃ quā aliq̄d dr̄ simpl'r gn̄ari ꝛ corrūpi: vtꝝ. s. gn̄atio simpl'r ē: aut nō. Nā scđm illos q̄ dicūt gn̄ationē ab alteratione differre gn̄atio simpliciter ē: n̄ āt secūdū eos: q̄ eoꝝ dr̄ia₃ negāt: ꝛ si ē simpl'r gn̄atio. Dicēdū q̄modo est. Et simil'r ē de alȳs motib° q̄ ordināt̄ q̄dāmō ad gn̄ationē simplicē: vt supra dictum ē: puta de alteratione ꝛ augmentatione. ❡ Deide cū dič.

5. ❡ Plato. n. igit̄ solū de generatiōe scrutat° ē et corruptione: quomō existit in rebus: ꝛ đ generatione nō omni: sed de ea q̄ elemētorū. Quomō aūt carnes fiāt aut ossa aut aliorū q̄d aliud talium nihil. Amplius neq₃ de alteratione neq₃ de augmētatione quomō existit in rebus. ❡ Uniuersaliter āt extra ea que superficietenus de nullo aliq̄s cōstituit preter Democritum. Hic āt videt̄ de oībus curā habere. Iā autē in q̄ alr̄ ꝛ quomō differūt. De augmētatiōe. n. null° đterm̄iauit q̄dē vt dicim°: nisi ꝙ ꝛ q̄uis diceret: q̄m adueniēte simili augmētat̄. Quomodo āt hoc fiat nō adhuc neq₃ de mixtione: neq₃ de aliorū cōsimili: vt ita dicā: vllo: vtputa de facere: ꝛ pati: quomō hoc quidem facit. hoc autē patitur scđ₃ naturales operationes.

❡ Assignat rationem sue intentionis ex eo qđ aliq ph̄i de his isufficiēter tractauerūt ꝛ dič ꝙ plato inq̄siuit đ gn̄atiōe ꝛ corruptiōe tātū q̄mō sint i reb°: n̄ tn̄ đ oi gn̄atōe: s₃ solū đ gn̄atiōe elemētoꝝ: n̄ aūt q̄mō generētur carnes ꝛ ossa aut aliqđ alioꝝ mixtoꝝ corporū: neq₃ ēt tractauit đ alteratōe ꝛ augm̄tatiōe: quomō sint i reb°. ❡ Et vniuersalr̄ null° alioꝝ ph̄oꝝ dixit đterm̄iate aliq̄d p̄ter ea que superficietenus appent nisi solus đmocrit° q̄ videt̄ cura₃ habuisse đ oībus diligēter inq̄rere: s₃ iam differt quomō inq̄siuerit. nullus. n. nec ipe nec ali° đterm̄iauit đ augmētatōe: vt ita sit dicēre: vt ēt n̄ q̄cūq₃ idiota dicere poss₃ vt. s. augmētatio fiat adueniēte aliquo sil'i: s₃ quō p aduētu₃ simil' aliq̄d auget̄ h̄ n̄ dixerūt: neq₃ ēt aliq̄d dixerunt de mixtiōe vl' đ aliquo alio ꝯsimili: vt ita dicā. puta đ facere ꝛ pati. s. quomō h̄ agat ꝛ hoc patiat̄ f₃ opatiōes naturales. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Democrit° āt ꝛ Leucipp° faciētes figuras: alterationē ꝛ generatōe₃ ex his faciūt. Segregatiōe q̄dē ꝛ ꝯgregatiōe generationē ꝛ corruptionē. Ordine aūt ꝛ positione alterationez.

❡ Incipit ꝓseq̄ suū ꝓpositū: ꝛ p̄ đterm̄iat đ gn̄atōe ꝛ alteratiōe: eo ꝙ eoꝝ ꝯnexa ē ꝯsideratio. Scđo đterm̄iat đ augmētatōe ibi (De augm̄tatōe āt) Circa p̄m duo fač. p̄ pōit opiniōes alioꝝ đ gn̄atōe ꝛ alteratōe. In secūdo determinat de eis scđ₃ ꝓpriā opinionē ibi (Determiatis aūt his) Circa p̄mū duo fač. p̄ recitat opinionē đmocriti q̄ de omnib° curā hūit vt dcm̄ est. scđo inq̄rit de v'itate ipsius ibi. (Quonia₃ āt vr̄ oībus) Circa p̄m duo facit. p̄ pōit opinionē democriti. 2° ponit rōnē ipsius ibi (Quoniā existimabāt) Dič g̃ p̄: ꝙ đmocrit° ꝛ leucip°: q̄ faciebāt reꝝ corpora indiuisibilia infinitaꝝ figuraꝝ: ex his cābāt gn̄ationē ꝛ corruptionē: dicebāt. n. ꝙ p ꝯgregationē ꝛ segregatiōe₃ dictoꝝ corpoꝝ figuratorū cābat̄ gn̄atio ꝛ corruptio: ex p mutatiōe āt ordinis ꝛ positiōis dictoꝝ corpoꝝ cābatur alteratio. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Quoniā āt existimabāt veꝝ in apparēdo: cōtraria aūt sūt ꝛ ifinita que in sensu apparēt. figuras infinitas faciūt. Quapropter trāslatione ꝯpositi idē ꝯtrariū videt̄ alȳ ꝛ alȳ: ꝛ transmutatur puo adueniēte: ꝛ vniuersalr̄ aliđ apparet vno transmutato: ex eisdem enim tragedia ꝛ comedia fit litteris.

❡ Assignat rōnē dicte positōis ad cui° euidētiā sciēdū ē ꝙ sicut dič ph̄s i. 4°. meta. ꝙ q̄dā ph̄i posuerunt veꝝ eē i apparēdo: ita. s. ꝙ q̄cq̄d videt̄ alicui ē veꝝ: adeo ꝙ ēt pōebāt cōtradictoria simul eē v'a: si diuersis ita videret̄. h̄ ē g̃ ꝙ dicit ꝙ q̄ꝛ democrit° ꝛ leucipus existimabāt qđ veꝝ erat i appendo ꝛ diuersis homib° ꝯtraria appent ꝛ ifinita: vt ondit multiplicitas opinionū q̄ ē inter hoīes: iđ iduxerūt ifinitas figuras i p̄mis reꝝ p̄ncipȳs: vt ex his ratio accipi possit infinitaꝝ opinionū. ❡ Et inde est ꝙ p trāslationē aliquā ei° qđ v'ēit in cōpositionē alicui° toti° ꝯtingit ꝙ idē alio mō videtur alȳ ꝛ alȳ se habere: sicut pp diuersum sitū collū colūbe vr̄ esse alteri° ꝛ alteri° coloris: ꝛ h̄ transmutatio situū fit p aliqđ modicū qđ superuēit: ꝛ vt vniuersalr̄ sit dicere p trāsmutato vno iduisibilū corporū videt̄ aliud ꝛ aliud. ❡ Et pōit exemplū in sermonibus: quoꝝ p̄ma p̄ncipia induisibilia sunt lr̄e. Ex eisdem aūt litteris trāsmutatis f̄m ordinē aut positionē fiūt diuersi sermones: puta comedio que est sermo de rebus rusticāis ꝛ tragedia: q̄ ē f̄mo đ bellicis reb°. igit̄ sic appet rō p variatiōe₃ ordis ꝛ positōis dicebat đmocrit° alterationē causari. ❡ Deinde cum dicit.

6. ¶ Quoniā aūt videt oībus pene eē aliud generationē ⁊ alteratiōez. Generari quidē.n. ⁊ corrūpi cōgregata ⁊ disgregata. Alterari aūt translatis passiōibus de his scientib⁹ cōsiderādum. ¶ Questiōes aūt habēt hec ⁊ multas ⁊ rōnabiles. Si quidē igit generatio est congregatio multa impossibilia cōtingunt. Sūt aūt rursus ratiōes alie cogentes ⁊ nō habiles solui ꝙ nō cōtingit aliter se habere. Et si nō est generatio congregatio: aut vniuersaliter non est generatio: aut si est: alteratio ē: aut si hoc difficile dissoluere tentandum est.

¶ Inquirit veritatē h⁹ opinionis. ⁊ primo ostēdit difficultatez circa hec existentē. Secūdo icipit inquirere veritatem ibi. (Principiū aūt.) Dicit ergo p̄io ꝙ qꝛ iam pene abolitis opinionib⁹ priorū naturaliū: q ponebant idez esse generationē ⁊ corruptionē: ⁊ alterationē oībus fere videbat tūc tēporis ꝙ aliud esset alteratio ⁊ generatio: ita .s. ꝙ generatio eēt ꝑ hoc ꝙ aliquā cōgregāt ⁊ disgregātur alteratio vero ꝑ hoc ꝙ ꝑ aliquoꝝ trāslationes diuerse fiunt positiones: necesse ē ꝯsiderare vt de his sciat veritas. habent.n. hec questiones multas: ⁊ rationabiles: qꝛ si generatio nihil ē aliud q̄ꝫ cōgregatio multa īpossibilia cōtingunt: vt īfra patebit. Ex opposito aūt multe īueniunt rōnes: q̄ vident cogētes: ⁊ nō de facili solubiles: qbus cōcluditur ꝙ nō ꝯtingit aliter se hr̄e: q̄ꝫ ꝙ ꝯgregatio sit generatio vel oīo n̄ generatio: vel si ē: ꝙ sit idē qḋ alteratio. Et q̄ꝫuis hoc sit difficile soluere debem⁹ tamē tentare soluere hāc difficultatē. ¶ Deide cū dicit.

7. ¶ Principiū autē horum omniū vtrū sic generātur ⁊ augmētantur alterant entia: ⁊ contraria his patiūtur primis magnitudinibus existētibus principijs omniū entiuz indiuisibilibus: aut nulla est indiuisibilis magnitudo. Differt enim hoc multuz. ¶ Et rursus si magnitudines sint: vtruz vt Democritus ⁊ Leucippus he corporee sunt: velut in thymeo planities.

¶ Procedit ad soluēdū predictā difficultatē: ⁊ p̄mo ꝑmittit duas questiones q̄ necessarie sūt ad soluēdū ꝑdictam difficultatē. Secūdo eas ꝑsequtur ibi. (Et hoc qdē igit) Dicit ḡ p̄mo. ꝙ p̄ncipiū ad soluēdū oīa ꝑdicta oportet accipere ad hoc ꝙ inquiratur primo: vtruz entia naturalia sic generētur ⁊ alterentur ⁊ augmētentur ⁊ cōtrarijs motibus moueātur ꝙ sint alique prime magnitudines indiuisibiles vel nulla indiuisibilis: hoc.n. multū ꝯfert ad ꝑpositū. ¶ Secūdo āt oportet inquirere si sūt alique magnitudines indiuisibiles vtrū ille magnitudines sint corporee: sicut dixerūt democritus ⁊ leucippus vel sicut planities idest superficies: sicut Plato scripsit in thimeo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hoc quidem igitur ipsum vt in alijs diximus inconueniēs vsqꝫ ad planitiē dissoluere. ¶ Ideo magis rōabile corpora idiuisibilia eē. Sed hec quidē multā habent irrationabilitatem. Sed tamē ⁊ his alterationē ⁊ generationez cōtingit facere: vt dictū est: cōuersiōe ⁊ cōtactu trāsmutante idolum: ⁊ figurarū differētijs: qḋ fecit Democrit⁹. ideo ⁊ colorem hoc nō inquisit esse: cōuersiōe autem colorari. His aūt qui in planitiē formas diuidūt non adhuc. Nihil eni fit preter solida ex ꝯpositis. Passione enim nō suscipiūt generari aliquā ex ipsis.

¶ Prosequitur premissas questiones. ⁊ p̄mo prosequitur secūdā: quā breuius pertransit. secūdo prosequit p̄mā ibi (Dz.n. questionē.) Circa p̄mā duo facit primo ostendit cōuenientius posuisse quantū ad ea que considerantur in scientia naturali democritum q̄ꝫ platonē. secūdo causam huius assignat ibi. (Causa aūt ꝙ vn⁹) Dicit ergo p̄mo ꝙ sic in tertio de celo dictū est: inconueniēs est hoc ipsuz ēt secūdū se ꝯsideratū ꝙ corpora naturalia resoluātur vsqꝫ ad sup̄ficies ⁊ iō magis est rōnabile ꝙ si sint aliq̄ magnitudīes indiuisibiles: ex qbus corpora naturalia componūt: ⁊ ꝙ h9 magnitudines indiuisibiles sint corpora q̄ꝫ ꝙ sint sup̄ficies: quāuis ⁊ hoc ipsuz multā irrationabilitatē habeat. s. ꝙ sint aliqua corpora indiuisibilia: ex qb⁹ corpora naturalia cōponunt: sicut partiz ostensum ē in libro de celo sed tn̄ ideo est magis rationabile pōere corpora indiuisibilia q̄ꝫ sup̄ficies: qꝛ his qui ponunt corpora indiuisibilia eē p̄ncipia corporū nālium ꝯuenit assignare cāz generationis ⁊ alterationis: que qdē alteratio sicut dictū est: trāsmutat vnū ⁊ aliud ꝑ quādā conuersionē corporū indiuisibiliū: ⁊ ꝑ aliū modū contact⁹ scḋm diuersuz situz ⁊ ordinē: ⁊ ēt secūdū differētiā figurarū: sicut ponebat democrit⁹ assignās cām alterationis: vn̄ democrit⁹ pōebat ꝙ calor ⁊ alie h9 qualitates nāles n̄ sit aliquid habēs eē fixum in nā: sed ꝙ videtur aliquid coloratū ꝑ quādā cōuersionē .i. ꝑ aliquā variationē corpoꝝ indiuisibiliū secūdū ordinē ⁊ situm. manifestū est.n. ꝙ quedam nobis apparēt: quorū apparētia cātur ex aliquo modo reflexionis secūdū ordinē aut sitū. sicut forma q̄ apparet i speculo et sicut colores yridis ⁊ h9. talia ergo existimabat esse democrit⁹ omnes formas ⁊ qualitates rerū nāliū: ⁊ secūdū hoc suppositis suis p̄ncipijs ex diuersitate pōnis ⁊ ordis causabat omnē diuersitatē alterationis. sed platōici qui resoluebāt corpora in sup̄ficies nō poterāt assignare cāz alicuius trāsmutationis formal' qꝛ ex sup̄ficieb⁹ quādo cōponūt adinuicē nihil ē rōnabile fieri nisi solida. ¶ Cū .n. puncta linee ⁊ sup̄ficies pure sint res mathematice nō possunt cāre ex seipsis aliquaz passionē nālē. vn̄ sic ex pūctis n̄ fit nisi linea: ⁊ ex lineis nō fit nisi sup̄ficies ita ex superficiebus nō pōt cāri nisi corpus. Sz nec ipsi platonici conātur ad hoc ꝙ ex mixtione sup̄ficierū assignāt cāz alicuius passionis nālis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Causa aūt quare non potuerūt cōfessa videre inexperiētia fuit. Ideoqꝫ quicūqꝫ magis īsidauerūt naturalibus magis possunt supponere talia principia: qbus multa possunt complicare. Qui autē ex multis sermonibus indocti existentiū entis intuentes: ⁊ ad pauca respiciētes: facile enunciant.

¶ Videbit aūt aliqs ex his quātū differūt physice ⁊ logice intēdētes. Qui.n. aūt ꝙ idiuisibiles sint magnitudines: hi qdē inquiūt: qꝛ ante trigonū multa erūt. Democritus aūt videtur ꝓprijs ⁊ physicis sermōib⁹ persuadere. Manifestum autē erit ꝙ dicimus ꝓcedentibus. 8

¶ Assignat rōnem qꝛ circa hoc magis deficit plato q̄ꝫ democritus: ⁊ dicit ꝙ cā huius ꝙ plato minus potuit videre cōfessa .i. ea que sunt omnib⁹ manifesta fuit inexperiētia: qꝛ

.i. et intelligibilia intentus sensibilia nō itēdebat: circa q̄ ē experiētia. Et iō illi phi q magis studuerūt circa res sensibiles z nāles magis potuerūt adiuenire talia pn̄a: qb⁹ possent multa sensibilia adaptare: sz platōici q erāt indo cti existium .i. circa entia nālia z sensibilis respiciētes ad pauca sensibiliū q̄ eis cōtīdebāt ex multis s̄mōib⁹ vel rōnib⁹ .i. ex multis q̄ in vli rōnabilr cōsiderabāt de facili ēnūciāt .i. absq3 diligēti pscrutatōe sniam pferūt de reb⁹ sensibilib⁹. ¶ Pōt tn̄ ꝯsiderari ex his q̄ pre manib⁹ habent: ꝙ differt ī pscrutatōe vītatis illi q ꝯsiderabāt physice .i. nāliter attēdentes reb⁹ sensibilib⁹: vt Democrit⁹ z illi q ꝯsiderabāt logice .i. rōnalr attendētes cōib⁹ rōnib⁹: sicut platonici. ad ostēdēdū .n. ꝙ magnitudines aliq̄ sunt īdiuisibiles: platōici logice ꝓcedētes dicunt ꝙ alr seqretur ꝙ antotrigonū .i. p se triāgulus: hoc est idea triāguli multa erit .i. in multos triāgulos videt: quod est incōueniēs. Ponebat .n. plato oīum sensibiliū esse q̄sdas ideas sepatas: puta hois z eq z siliū: q̄s vocabat p se hoiēz z p se equū: q̄ .s. logice loq̄ndo hō s̄m ꝙ ē spēs est p̄ter mālia z īdiuiduātia pn̄: ita ꝙ idea nihil hz nisi qd ptinet ad rōnē spēi. ¶ Et eadē rōne hec ponebāt in figuris. vn̄ ponebāt ideā triāgulor sensibiliū: q̄ vr̄ an trigonū et indiuisibilē aliogn seq̄ret ꝙ videret in multa: qd est ꝯ rōnē idee: ad quā ptinet ꝙ sit vnū p̄ter multa: z ita nō ē īcōueniēs ꝙ sint multe supficies triāgulares īdiuisibiles ꝯformes idee. ¶ Et eadē rō est de alijs supficieb⁹. Sz democrit⁹ vr̄ suadere ꝙ sint magnitudīes īdiuisibiles p rōnes proprias z nāles vt manifestū erit in sequētibus.

Habet aūt questionē si q̄s ponat corp⁹ esse: z magnitudinez passim diuisibilem. z hoc q̄dem eni possibile erit ꝙ diuisiōes effugiat. Si .n. omnino diuisibile z possibile hoc passiz. z simul erit hoc oīno diuisuz. z si nō simul diuidat. Et si hoc fiat nihil erit impossibile.

¶ Postq̄ phs ostdit ꝙ circa ꝓpositū opīo Democriti potior erat q̄ opīo Platonis: z rō Democriti erat magis ppria: ad hoc manifestādū īducit rōnē Democriti. ¶ Et p̄ ponit eā. 2⁹ soluit. ibi. (Sz h tētādū soluere.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit rōnē Democriti ad h ipole ducētē .s. ꝙ corpus sit oīno diuisuz .i. quantū libet diuidi potest. Scdo ostēdit hoc esse impole. ibi (Quidē igit) Circa p^m duo facit. p̄mo ponit rōnē ad hoc impole ducētē. ibi (Qr igit ē zc.) 2⁹ manifestat necītatē dicte rōnis. ibi (Quapp z s̄m mediū.) Circa p^m ꝯsiderādū: ꝙ oz ponere corp⁹ vel componi ex indisibilib⁹: vel eē disibile oīno .i. totalr s̄m qdcūq3 signū. ¶ Et iō Democrit⁹ ad ostēdēdūz ꝙ corpus sit ꝯpositū ex īdiuisibilib⁹ corpib⁹ conat ostēdere īpole eē īdiuisibile eē corp⁹ sensibile: puta qd lignū aut lapis sint diuisibilia oīno .i. s̄m qd cūq3 signū datū in corpore: z iō dicit qd si q̄s ponit corpus aliqd: puta sensibile z magnitudinē q̄cūq3 puta supficiē vel lineā disibilē oīno .i. s̄z qdcūq3 signū datū: z si ponat hoc esse possibile remanet questio quid est id qd effugit diuisionē .i. qd remāet post diuisionē. Necesse est enim ꝙ diuiso quocūq3 diuisibili remaneant aliq̄ portes diuisibiles in quas fit diuisio. Iō sūt dicit Demo. hoc habere q̄onē: qr si corpus sit oīno .i. s̄m totū diuisibile: z hoc sit possibile: ꝯñs erit ꝙ nihil ꝓhibeat corp⁹ simul diuisuz quantūcūq3 diuidi pōt: z si diuisio non fiat simul. sed successiue: sicut si possibile est aliquē hominē ꝑuenire ad aliquē locū: nihil ꝓhibet eū ꝑuenisse illuc: lz nō simul: sz successiue ꝑueniat: z si hoc ponatur nullū impole debēt seq3: qr possibili posito nō sequit aliquod impossibile s̄m phm. p̄mo p̄oruz. cap. 2. z 7. physicorum. ¶ Deinde cum dicit. T.c.6.

¶ Quapropter z s̄m mediū similr. vniuersalr aūt si oīno inatū est disibile: z si diuidat nullū erit ipole nascēs. Quoniā neq3 si ī mille milia diuisa fuerit magnitudo nullū impossibile: z si nullus vnq3 diuidat. ¶ Quoniam ergo omnino tale corpus diuidatur.

¶ Manifestat necītatē p̄dicte rōnis. si .n. ponat aliquod corp⁹ diuisibile p mediū: z ponat esse diuisuz p mediuz: nullū sequit īconueniēs: z hoc ē qd dicit. Quapropter qr posito possibili nullū sequit impossibile. similr erit si aliquid ponat esse diuisibile z diuisum s̄m mediuz z vlr si corpus est natū esse diuisibile oīno .i. s̄m qdcūq3 signū si diuidat .i. ponat esse diuisuz nullū erit impole nascens .i. ex hoc nō dz īpossibile nasci: qr neq3 si aliqd est diuisibile in mille milia partiū: z ponat esse diuisum nullū sequitur impossibile: z si nullo modo diuidat actu: z ita videt ꝙ aliquod corpus sit diuisibile in paucas partes: siue in multas: siue totales: z tamen nō videt sequi aliqd īpossibile: si ponat aliquid esse diuisum inquātū est diuisibile. Quia igit s̄m ponentes corpus naturale nō componi ex indiuisibilibus corporibus esse diuisibile .i. s̄m totuz ponat esse diuisum: sed hoc est impole. ergo z p̄mus .s. ꝙ sit diuisibile secundū totum: est ergo compositum ex indiuisibilibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quid ergo erit reliquuz. Magnitudo. Nō enim erit possibile: erit enim quid non diuisum: erat autem omnino diuisibile. ¶ Sed si nullum erit corpus: neq3 magnitudo: diuisio aūt erit aut ex pūctis: aut sine diuisione ea erit ex q̄bus compositū est: aut nihil omnino. Quapropter z generabit ex nihilo: z erit corpus compositū: z omne vnq3 nihil: z nō erit existens: sed apparens tātum. Similr aūt z si erit ex pūctis nō erit quātū. Qñ eni tāgebāt se: z vna erat magnitudo: vel simul erant: non faciebant maius omne. Diuisione eniz in duo vel plura: neq3 mai⁹ neq3 min⁹ priore. Quapropter z si omnes componantur nullam facient magnitudinem.

¶ Ostēdit esse impossibile ꝙ corpus sit totaliter diuisuz ex hoc ꝙ nō est dare q̄d remaneat post diuisionez. P̄rio ergo ostēdit ꝙ nō erit dare q̄d remāeat ex diuisiōe: que est p̄ncipalis pars. Secūdo qd nō erit dare q̄d remaneat qd ex īcidēti sit elapsum. ibi. (Sz si qua.) Dicit ḡ p̄mo si corpus ponat oīno esse diuisum querendū restat q̄d erit reliquū .i. qd remāet post diuisionē: sicut videmus remanere in omni diuisiōe ea in q̄ diuisuz resoluit: z p̄mo ostēdit ꝙ nō remaneat magnitudo. hoc .n. ē īpole. seq̄ret .n. ꝙ adhuc remaneret disibile nō diuz. ¶ Dicebat autez vel ꝙ magnitudo eēt aliqd nō disibile qd corp⁹ omnino erat disibile: z ita oz ꝙ id qd remanet post diuisionē nullo modo sit diuisibile: cū tamē supponat ab aduersario ꝙ magnitudo sit omnino diuisibilis. Secūdo cōcludit ꝙ remanendo post diuisionem: neq3 sit corpus: neq3 magnitudo: z tamen sit facta diuisio secundū totum: sicut dictū est. Relinquitur autez quod diuisio erit ex punctis: ita ꝙ corpus finaliter resoluatur in puncta: z per consequēs ea ex quibus componitur erunt sine magnitudine

aut sequit̄ q̄ id qđ est residuū post diuisionē sit omnino nihil. ¶ Tertio ostēdit hoc 2m esse ipossibile: quia cum vnūqđq3 generet̄ ex his in que resoluit̄. si ergo resoluit̄ in nihil: sequet̄ ēt q̄ generet̄ ex nihilo: qđ aūt cōponitur ex nihilo nihil est. sequet̄ ergo q̄ corpus de quo agit̄ sit nihil: ꝛ ēt totuz vniuersuz eadē rōne: sed quicquid erit in rerum natura erit ſm apparentiā tantū: ꝛ nō ſm existentiam. ¶ Quarto ꝓbatur ꝑmus ꝑmissoꝝ. s. q̄ nō fiat resolutio in puncta: q2 similiter sequeret̄ q̄ sit corpus compositū ex pūctis: ꝛ ita vlterius sequeret̄ q̄ nō sit quantū ip3 corpus: aut eniz esset quātū: q2 corpus diuideret̄: aut quia poncta tāgerent se: put duo extrema duaꝝ linearū sunt simul: nō scđo mō q2 ex hoc erat vna magnitudo cōtinua: ꝛ sic simul erāt oīa puncta ꝛ nōduz distincta erant adinuicē ꝛ nō faciebāt totū maius pūctū. n. nihil est aliđ q̄3 quedā diuisio partiuz linee: nec ꝑmo mō. q2 ex hoc q̄ aliquid diuidit̄ in duo vel in plura nō efficit̄ totum nec maius nec minus q̄3 ꝑus fuerit. Ita. n. corpus magnum sicut paruuz pōt diuidi in duo vel plura. ꝛ sic p3 q̄ pūcta nihil sunt aliud q̄3 diuisiones: ꝛ q̄ nō faciūt aliquid maius. vnde relinquit̄ q̄ si puncta cōponant̄ adinuicē non faciūt aliquid maius. sic igit̄ videt̄ eē impossibile q̄ corpus sit oīno diuisum: quia nō potest assignari quid sit residuum diuisiōis tanquā ꝑncipalis pars corporis diuisi.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ꝛ si qua diuisio q̄si rasura ferre fiet ex corpore: ꝛ sic magnitudie q̄dē corp⁹ egrediat̄ idē sermo. illud aūt quomō diuisibile.

¶ Ostendit q̄ non pōt assignari quid residuū diuisionis tanquā aliquid qđ elabit̄. Et ꝑmo ostēdit q̄ tale aliquid nō pōt esse corpus. Secūdo ostendit q̄ nō potest esse qđcūq3 incorporeū. ibi. (Si aūt nō est corpus.) Dicit ergo primo q̄ si diuiso totaliter corpore diuisio corporis fiat ita q̄ aliqua rasura ſm rem elabatur ex diuisione preter principales partes in quas lignuz diuiditur: ꝛ dicatur q̄ ex magnitudine corporali totaliter diuisa egrediatur aliquod corp⁹. q. residuuz: sequeretur idez sensus qui et supra: quomodo. s. poterit sustineri q̄ illud corp⁹ sit adhuc diuisibile secunduz ponentes corpus esse diuisibile cum positum sit corpus naturale esse diuisum omnino.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aūt non est corpus sed spēs aliqua segregabilis aut passio quidem que secessit. ¶ Et ē magnitudo puncti vel tactus hoc patiētes inconueniens ꝛ ex non magnitudinibus magnitudinem esse. ¶ Amplius autem vbi erunt imobiles: aut mutati puncti. ¶ Tactus enim semper est vnus duorū quorūdam quasi ente altero ꝑter tactū ꝛ diuisionem ꝛ punctuz. Si vtiq3 quis predictorū poneret qđlibet aut quātitatem: aut corp⁹ omnino eē diuisibile hec cōtingunt. ¶ Amplius si diuidens lignū compono: aut quid aliud eq̄liter ꝛ vnū. ¶ Quapropter si sic h3 manifestū: qm̄ ꝛ incido lignū ſm qđcūq3 signū omnino. igit̄ diuisuz est potestate: qđ ergo erit ꝑter diuisionez: Si enim ꝛ est aliq̄ passio: sed quomodo in hec resoluunt̄ ꝛ generantur ex his: aut q̄ūo separabuntur hec. Quapropter ē ipossibile ex tactib⁹: aut ex pūctis magnitudinez esse: necesse est corpora indiuisibilia esse magnitudines. ¶ S3 ꝛ hoc ponentibus nō min⁹ cōtingit ipossibile. Scrutatum est autem de his ꝛ in alijs.

¶ Ostendit q̄ hō residuū nō pōt esse aliqđ incorporeum qđcūq3 sit: ꝛ hoc tribus rōnibus. Circa quaꝝ ꝑmā dic̄ q̄ si id qđ egredit̄ a magnitudine totalr̄ diuisa nō sit corp⁹ sed aliqua spēs. i. forma segregabilis. i. separabilis a subiecto: aut etiaz aliqua passio sicut ponit Anaxa. passiōes ꝛ habitus separari ꝛ misceri: ꝛ se habet hō passio secedēs a magnitudine per modū puncti vel tact⁹. ¶ Illi q̄ hoc ponunt patiuntur. Primo quidez hoc inconueniens q̄ magnitudo componat̄ ex nō magnitudinib⁹: qđ videtur inconueniēs. Nam vnūqđq3 cōstituit̄ ex rebus sui generis. ¶ Nō eniz colores cōponunt̄ ex figuris nec ecōuerso. Scđam rōnē ponit. ibi. (Amplius aūt vbi.) Circa qđ ɔsiderandū est qđ lineā cōponi ex pūctis pōt exponi dupliciter. Primo mō ex punctis motis: sicut q̄dā dixerūt q̄ pūctus motus facit lineaz: ꝛ linea mota constituit superficiez: ꝛ superficies mota corpus. Alio mō pōt exponi q̄ ex pūctis etiā nō motis cōstituat̄ magnitudo sicut ex partibus. vtrolibet aūt modo magnitudo cōponatur ex punctis oportebit assignare vbi sint pūcta. i. quē situz hēant in magnitudine. Est eniā assignare de singulis partib⁹: ex q̄bus cōponit̄ magnitudo. sed hoc nō pōt assignari: quia pūctus nō pōt assignari in magnitudie nisi vt q̄daz tact⁹ partiū cōtinue: vel diuisio partiuz linee iam diuise linee: tactus aūt semꝑ vnus quorūdaz duoꝝ. q̄. s. sunt partes magnitudis hn̄tes determinatuz sitū in magnitudie: q̄3 illud qđ est pars magnitudis hn̄s determinatū situz inter partes eius sit aliquid ꝑter ipsuz tactuz ꝛ diuisionez: ꝛ per ɔsequēs ꝑter pūctuz. nō ergo videt̄ eē possibile q̄ magnitudo diuidat̄ in pūcta vel tact⁹ aut diuisiōes. si q̄ aliquis ponat qđcūq3 corpus aut quātitcūq3 quātitatem esse oīo diuisibilē: ɔtinget hoc icōueniēs qđ nūc dictū ē. Tertiā ponit. ibi. (Amplius si diuidēs.) Et dic̄. ꝛ postq̄ diuido lignū ꝛ qđcūq3 corp⁹ aliud ꝛ iterū ex eisdē partib⁹ cōpono illud fiet equale ꝛ vnum corpus: q̄. s. eadē sunt in que diuiditur ꝛ ex quibus cōponitur. vnde videtur similiter se habere si diuido ſm quodcūq3 signū: qđ supra dixit oīo vt. s. ex his in que diuiditur possit componi: sit ergo lignū omnino diuisuz potestate. idest omnis in que potest diuidi. Q2 igit̄ erit ꝑter diuisionē. q2 ꝓp3 oēz diuisionez ad aliquid terminari. si eni dicat̄ q̄ id qđ ē residuū diuisiōis sit aliq̄ passio sequeret̄ q̄ corp⁹ diuideret̄ i passiōes: ꝛ ex ɔsequenti generabit̄ ex eis: qđ est ipossibile: q2 nō substātia neq3 quātitas generat̄ ex passiōib⁹. aut etiā q̄ūo est possibile q̄ passiōes sint sepate. Ulteri⁹ aūt concludit ꝑncipale ꝓpositū dicēs q̄ si ē ipossibile q̄ magnitudo cōponat̄ ex tactibus aut pūctis sicut ꝑdicte rōnes cōcludūt: necesse est ponere qđ sint q̄dam corpora indiuisibilia: ꝛ qđ sint quedā magnitudies idiuisibiles: q2 si corpus sit oīo diuisibile: sequeret̄ q̄ cōponat̄ ex tactib⁹ vel ex punctis: vt ex dictis patet. Ulterius autez post rationem Democriti subiungit Aristo. q̄ hoc ponentibus. s. esse corpora indiuisibilia nō minus accidit ipossibile: ꝛ hoc ꝑscrutatuz est in alijs. s. in tertio libro de celo. T. c. 5.

¶ Sed ꝛ hic tentandū est soluere: iō rursus a principio questionis dicendū. Q ē q̄dē igitur corp⁹ sensibile diuisibile eē: ſm qđcūq3 signū: ꝛ idiuisibile nō est inconueniēs: hoc. n. ptāte: hoc aūt endelechia existit.

¶ Hic procedit ad eius solutionē. Et ꝑmo ponit de quo ē intentio dicens ꝙ tentādū est soluere predictā dubitationem: ⁊ ideo vt melius soluat̄ oportet a ꝑncipio repetere questionē. Ostenso eniꝫ breuiter in quo virt⁹ questionis consistat facilius apparebit vbi debeat adhiberi solutio. Scdo ibi. (Omne quidē igit̄) ꝓsequit̄ itentuꝫ. Et ꝑmo ponit veritatē. Scdo ponit obiectōes Demo. cōtra veritatē. ibi. (Esse aūt ꝑtāte simul.) Tertio soluit (Quoniam aūt latet.) Dicit ergo primo ꝙ nō est icōueniēs dicere vtrūqꝫ hoꝝ. s. ꝙ omne corp⁹ sensibile sit diuisibile: ꝫm qōcūqꝫ signū: vel ꝙ nihil sit diuisibile. alteꝝ. n. horū in potētia est verū. s. ꝙ corpus sit diuisibile ꝫm qōcunqꝫ signū. Alterū vo hoꝝ est veꝝ secundū endelechiā. i. ꝫm actum. s. ꝙ corpus sensibile nō sit diuisibile ꝫm qōcunqꝫ signum in actu. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Esse aūt potestate sil' oino diuisibile īpossibile videt̄ esse vtiqꝫ. Si enī possibile ⁊ fieret vtiqꝫ. Nō vt sint sil' actu ambo idiuisibile ⁊ diuisum: sed diuisum ꝫm qōcūqꝫ signum. nulluꝫ igitur erit reliquum ⁊ icorporeū corpus corruptuꝫ: ⁊ generabit̄ vtiqꝫ quidē rursus aut ex ꝑūctis: aut oino ex nihilo: ⁊ hoc quomodo possibile? ¶ Sꝫ qm̄ diuiditur in semꝑ diuisibilia ⁊ semper in miores magnitudies: ⁊ in semota ⁊ disgregata manifestū. Neqꝫ itaqꝫ ꝫm partē diuidētis erit ifinita fractura. Neqꝫ possibile est sil' diuisuꝫ eēꝫ oē signū. Nō. n. pol'e oio: sed vsqꝫ ad qd. necesse ē igr̄ idiuisibiles existere magnitudines ⁊ idiuisibilis corpora. ¶ Et aliter sic erit gnātio ⁊ corruptio. Et hec qdē segregatione: hec aūt ꝯgregatione. Cogens igitur sermo esse magnitudines indiuisibiles hic est.

¶ Ponit duas rōnes Democriti. Circa veritatē. Circa quarum ꝑmā dicit ꝙ ꝫm obiectioneꝫ Demo. videt̄ īpossibile ꝙ corpus sensibile. sit simul diuisibile in potētia oino. idest ꝫm qōcūqꝫ signuꝫ: sicut nuper dictum est. credebat eni Demo. ꝙ quicquid eēt simul in potētia posset eē sil' in actu: ⁊ argumētabat̄: sic est pol'e sil' in potentia corpus sensibile oino diuidi. qō hoc fieret in actu: nō qdeꝫ ita ꝙ esset simul in potētia. diuisibile ⁊ actu diuisuꝫ: sꝫ ꝙ eēt sil' diuisum actu ꝫm qōcūqꝫ signū: sed hoc ostēdebat eē impossibile: qꝛ sicut ex supradictis pꝫ: seqüeret̄ ꝙ nil corporeuꝫ eēt residuū a diuisione. Et ꝙ corpus corrūperetur in rē incorporeā. Et ex consequēti ꝙ corp⁹ generaret̄ ex aliquo incorporeo: aut ex pūctis: aut oino ex nihilo. sed hͦ est īpossibile. ¶ Nō ḡ est possibile ꝙ corpus sensibile sit oino diuisum simul: neqꝫ ergo videt̄ possibile ꝙ sit oino diuisibile in potētia. sꝫ qꝛ videm⁹ ad sensum ꝙ corp⁹ sensibile diuidit̄ in partes adinuiceꝫ separabiles: vel etiā in partes diuisibiles. ⁊ maior magnitudo semꝑ diuiditur in miores magnitudines: ⁊ totū cōtinuū diuidit̄ in aliqua segregata ⁊ separata manifestū est hoc ita se hr̄e. Non ḡ est possibile neqꝫ ꝙ fiat diuisio in infinitū ꝫm parteꝫ: ita ꝙ pars post partē a toto sensibili corpore separaret̄ neqꝫ est possibile ꝙ corp⁹ sensibile diuidat̄ simul ꝫm qōcūqꝫ signū. Neutrū eni horū est positū: qꝛ vtrobiqꝫ videt̄ sequi ꝑdictū icōueniēs: sꝫ videt̄ ꝙ diuisio corporis possit ꝓcedere vsqꝫ ad aliquē terminuꝫ. vnde sequit̄ qō necesse sit aliquas magnitudines eē indiuisibiles. ⁊ aliqua corpora idiuisibilia ꝫm Demo. Scdam rōnem ponit ibi. (Et aliter sic erit) ⁊ dicit ꝙ aliter etiā videt̄ esse necessariuꝫ eē corpora indiuisibilia: posito. s. generatio sit per congregationem: ⁊ corruptio sit per segregationeꝫ. ⁊ hoc quidem necessariuꝫ erat ponere. Demo. quia ponebat formas ⁊ naturas reruꝫ determinari ꝫm positioneꝫ ⁊ ordinem videmus aūt ꝙ totuꝫ: cui⁹ forma cōsistit in positione ⁊ ordie sicut domus nō generat̄ nisi congregatione: neqꝫ corrūpitur nisi segregatione: ⁊ iō cum nō sit possibile in principijs generatiōis ⁊ corruptionis procedere in īfinitū. ponebat ꝙ essent aliqua ꝑncipia ꝑma: ex qbus corpora congregabant̄: ⁊ q̄ segregabant̄: ⁊ hͦ dicebat esse corpora indiuisibilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā aūt lateꝫ paralogizans: ⁊ quomodo latet dicamus. Qm̄. n. nō est punctus puncto vndiqꝫ ꝯtiguus oino est diuisibile: est qdē q̄lr existit magnitudinib⁹: est autem qualiter non. ¶ Videt̄ aūt qn̄ hoc ponitur ⁊ vndiqꝫ ⁊ vbiqꝫ esse punctus. Quapropter necesse diuidi magnitudinē in ꝑūcta. vbiqꝫ. n. est ꝑūctū: quapꝑ aut ex tactib⁹ aut ex punctis esse. ¶ Hoc autē est qō existit vbiqꝫ: quoniam vna vtiqꝫ ⁊ ois ⁊ vnusquisqꝫ: plures aūt vna nō sunt cōsequēter eniꝫ non sunt: quapropter nō vbiqꝫ. si eniꝫ ꝫm mediū diuisibile: ⁊ ꝫm contiguū punctum erit diuisibile: nō autem possibile. Non eni est contiguum signuꝫ signo: aut punctū puncto. hic enim est diuisio: aut compositio. ¶ Quapropter est ꝯgregatio aut disgregatio. sꝫ neqꝫ in athoma ⁊ ex athomis. Multa eniꝫ impossibilia cōtingit. Neqꝫ itaqꝫ vt diuisio fiat vbiqꝫ. Si autē esset cōtiguus ꝑūctus puncto hoc vtiqꝫ esset. Sed in parua ⁊ minima est cōgregatio ⁊ segregatio ex minimis.

¶ Soluit ꝑdictas rationes. Et ꝑmo ꝑmaꝫ. Secūdo secūdam. ibi. (Sed nō simplex.) Circa ꝑmuꝫ ostensum ē ꝙ tota virt⁹ rationis Demo. in hoc consistit ꝙ si corp⁹ sensibile oino est simul diuisibile in potētia: ꝙ sit simul oio in actu: sed hͦ cōsequētia nō tenet in oib⁹. quedaꝫ. n. sunt de quoꝝ rōne est eē in potētia. vnde in talibus nō potest poni eē siml' in actu: qō est sil' in potētia: qꝛ tollet̄ ratio ⁊ natura illius rei: qō quidē ꝑmo manifestū ē i successiuis. In ꝑma eni parte diei simul possibile ē eē horas diei: nō tn̄ pōt poni ꝙ oēs hore illi⁹ diei sint simul actu. auferetur eni natura tēporis: de cui⁹ rōne est ꝙ sit numerus mot⁹ ꝫm ꝑus ⁊ posterius. si eni esset simul: quelibꝫ pars ei⁹ iaꝫ nō esset ꝫm pri⁹ ⁊ posteri⁹. scdo apparet hoc in permanētibus. De substātia eniꝫ aeris est materia que est in potētia ad omnes formas tamē non potest poni ꝙ ex aere sit generatuꝫ quicqd est possibile ex eo generari: qꝛ tolleret̄ natura materie: que semꝑ est in potentia ad omnes formas. sic igitur contra rationeꝫ magnitudinis puta linee est: ꝙ sit simul omnino actu diuisa. vnde nō sequit̄. si est simul omnino diuisibilis in potētia: ꝙ possit poni simul omnino actu diuisa. Et hoc sit contra rationem linee patet. ¶ Nam diuisio linee in actu nihil aliud est q̄ꝫ pūctū in actu esse. si ergo esset simul oino in actu diuisa oporteret ꝙ punctuꝫ esset vbiqꝫ in actu in linea: ⁊ ita oporteret ꝙ puncta eēnt cōtigua vel ꝯsequēter se habētia in linea. hoc aūt nō potest esse: qꝛ cū pūcta sint indiuisibilia mul-

rozá punctoꝝ cõtiguoꝝ: vnũ nõ excederet aliud: qꝛ vnũ tangeret aliud ſm ſe totuz: ⁊ ita omnes puncti nõ eſſent niſi vnꝰ pũctꝰ. Nõ ergo põt eẽ ꝙ pũcti ſint vbiqꝫ in actu per lineã: ⁊ ita cõtra rõnẽ linee eſt ꝙ ſit ſimul toto diuiſa in actu. ❡ Et ita nõ ſequit̃ ꝙ ſic ſimul diuiſibilis oĩo in potẽtia: ꝙ poſſit poni oĩo eẽ diuiſa in actu. Dicit ẽ primo phs. ꝙ Demo. latet paralogiʒãs. i. fac̃ paralogiſmũ latẽteʒ. ⁊ dicit quo lateat eiꝰ defectus. Qꝛ. n. pũctus pũcto nõ põt eẽ cõtiguus: ⁊ ꝑ ↄ̃ñs nõ põt eẽ ꝙ linea ſit oĩo diuiſa i actu. ⁊ ita eẽ diuiſibile vbiqꝫ: licꝫ aliquo mõ ↄ̃ueniat magnitudinibꝰ. ſ. in potẽtia: tñ quodãmõ nõ ↄ̃uenit eis. ſ. in actu: qꝛ qñ poniť vbiqꝫ eẽ diuiſa in actu: videtur poni ex ↄ̃ñti ꝙ vbiqꝫ ſit pũctus: cũ pũctus in actu nihil aliud ẽ ꝙ̃ actu diuiſio linee. Si aũt pũctus ẽ vbiqꝫ in linea neẽ ẽ ꝙ magnitudo diuidat̃ in pũcta: cũ nihil aliud in magnitudie iueniat̃: vel ẽt ſm aliã lrãm ꝙ diuidat̃ in nihil: qꝛ nihil erit reſiduũ ꝑter diuiſionẽ. ſi vbiqꝫ ſit pũctã qd̃ eſt diuiſio. ❡ Et iõ ſequit̃ ꝙ magnitudo vel ſit ex pũctis vl̃ ex tactibꝰ ptiũ linee ſiue diuiſiõibꝰ linee. qd̃ in idẽ redit. poniť. n. ſm ꝑdicta ꝙ hoc qd̃ exiſtit in linea ſit pũctꝰ vel tactus aut diuiſio: ſi linea ſit oĩo ſil̃ diuiſa: ſꝫ hoc non põt eẽ: qꝛ ſeq̃ret̃ ꝙ ſolũ vnꝰ pũctus eẽt vbiqꝫ. i. q̃libet parte linee. Et ꝙ oẽs partes linee nõ plus cõtinerẽt de ſitu ꝙ̃ vnuſquiſqꝫ eoꝝ. imo ꝙ nõ eẽnt plures ꝙ̃ vnus: vl̃ plꝫes diuiſiões ꝙ̃ vna. Nõ. n. pñt ſe hr̃e ↄ̃iter: ita ꝙ vnum pũctu ʒ ſit poſt aliud. neqꝫ ꝙ ſe tãgant ſm vltima tñ: ⁊ ſm alia ſecernant̃: qꝛ cũ ſint idiuiſibiles ſm totũ. cõiungunt̃ ⁊ oĩo oẽs pũcti ↄ̃ucti nõ ſunt niſi vnus: ⁊ iõ nõ eſt poſſe ꝙ ſit vbiqꝫ ꝑ lineã: qꝛ ſi linea eẽt diuiſibilis ſm totuʒ ſui: ⁊ pũctꝰ eẽt cõtiguꝰ pũcto poſſet ẽt diuidi ſm ↄ̃tiguũ pũctũ: ſi eẽt oĩo diuiſibilis. ſꝫ hoc ẽ ipoſſibile: qꝛ nõ ẽ ↄ̃tiguũ vel habitũ. i. ↄ̃iter ſe hñs pũctuʒ pũcto: vl̃ qd̃cũqꝫ ſignuʒ ſigno. hoc aũt pũctũ in actu nihil aliud ẽ ꝙ̃ actualis diuiſio linee: aut cõpoſitio ſiue tactus partiũ linee. vñ ↄ̃cedẽdum ẽ ꝙ in corporibꝰ ſenſibilibꝰ inueniť ↄ̃gregatio ⁊ diſgregatio: nõ tñ idiuiſibiliũ corpoꝝ aut ex idiuiſibilibus. multa eni ipoſſibilia ſeq̃rent̃. vt in tertio de celo. dcm̃ ẽ.

T.c.7 z.8. Neqꝫ ita ꝙ diuiſio actualis linee fiat vbiqꝫ. hoc eni cõtĩgeret ſi pũctus eẽet ↄ̃tiguꝰ pũcto: qd̃ ẽ ipoſſibile: vt ex dictis pꝫ: ſꝫ ſegregatio corporũ ẽ in aliqua pua ⁊ miora: ⁊ cõgregatio võ ẽ ex aliqbꝰ paruis ⁊ minoribꝰ. nõ aũt ex minimis: q̃ opꝫ eẽ idiuiſibilia. ❡ Deide cũ dicit.

io. ❡ **Sed nõ ſimplex ⁊ perfecta generatio cõgregatiõe ⁊ ſegregatõe determinata eſt vt qdam inqunt. In cõtinuo vero trãſmutatio ⁊ alteratio. Sed hoc eſt in quo falluntur oĩa. Eſt igit̃ generatio ſimplex ⁊ corruptio non congregatione ⁊ ſeparatiõe: ſed qñ tranſmutatur hoc in hoc totũ. ❡ Aliĩ aũt exiſtimãt alterationeʒ eſſe oẽʒ talẽ trãſmutationẽ: i hoc aũt differũt. In ſubiecto hoc quidẽ eſt ſm rõnẽ: hoc auteʒ ſm mãm. Quãdo quidẽ igitur in his trãſmutatio generatio erit ⁊ corruptio. quãdo aũt in paſſionibus ⁊ ſm accidẽs alteratio.**

❡ Soluit ſcdam rationẽ democriti per itẽtionẽ. Et pmo iterimit gñatõeʒ ſimplicẽ ⁊ corruptionẽ eẽ cõgregatõeʒ ⁊ ſegregationẽ vt Demo. exiſtimabat. Scdo oſtẽdit cõſequẽter ad qd põt verificari dcm̃ Demo. ibi. (Segregata aũt.) Dicit ẽ pmo ꝙ nõ ẽ ita dicẽdũ: ſicut qdã dixerũt ꝙ ſimplr̃ ⁊ pfecta gñatio fiet ꝑ cõgregationẽ. corruptio aũt per ſegregationẽ: ⁊ ꝙ oĩs trãſmutatio q̃ ſit in aliquo ↄ̃tinuo mẽte. ſ. nõ cõgregato nec ſegregato ſit alteratio. credebant. n. hoc accidere in rebus nãlibus ſicut accidit in domo. vel in naui ⁊ in oĩbꝰ hĩ. quoꝝ forma cõſtat in cõpoſitiõe vel ordĩe. Nõ ſiũt niſi ꝑ cõgregationẽ partium neqꝫ corrũpũtur niſi ꝑ ſegregatõeʒ: quecũqꝫ aũt alia trãſmutatio accidit ꝑter ſolutionẽ cõtinui alteratio eſt. hꝫ ẽ eſt ex quo ꝓcedit tota fallacia. Eſt. n. gñatio ⁊ corruptio in rebꝰ nãlibus: quoꝝ forma nõ ẽ poſitio ⁊ ordo. nõ qdeʒ ꝑ cõgregationẽ ⁊ ſegregationẽ: ſꝫ qꝛ ſit tranſmutatio. Ex hoc toto. i. nõ diſſoluto in ꝑtes in hoc totũ: quaſi nõ ↄ̃gregatum ex aliqbus ptibꝰ: ſꝫ antiq phi oẽm talẽ trãſmutationẽ q̃ ſit aliquo toto itegro manente eẽ alterationẽ: qd̃ quidẽ nõ eſt veruʒ. qñqꝫ. n. põt eẽ ſimplex gñatio: ⁊ qñqꝫ alteratio: ſꝫ in hoc differũt: qꝛ in ſubiecto aliquo eſt hꝫ qdem ſm rõnẽ. i. ſm formaʒ. hoc aũt ſm mãm. Nam corpus naturale actu exiſtẽs cõpoſituʒ eſt ex materia ⁊ forma. quãdo igit̃ eſt trãſmutatũ ſm materiaʒ ⁊ formã: ita. ſ. ꝙ materia accipiat aliã formam ſubaleʒ erit ſimplex gñatio ⁊ corruptio: quãdo aũt eſt tranſmutatio: ſm accidẽtia ⁊ paſſionẽ erit alteratio. ❡ Deide cũ dicit.

❡ **Segregata autẽ ⁊ cõgregata leuiter mutabilia ſunt. ſi eni in paruiſſimas aquas aq̃ diuidatur: citius aer generat̃. ſi autẽ ↄ̃gregetᷣ tardius. Magis ãt hoc erit manifeſtũ in ſequentibus. Nũc ãt tñ determinatũ ſit: qm̃ ipoſſe eſt gñoneʒ eẽ cõgregationẽ q̃lem qdam inquiunt.**

❡ Oſtendit quantuʒ ad quid verificetur dictuʒ Democriti. Manifeſtũ eſt eniʒ ꝙ aliqua ex hoc ꝙ ſunt cõgregata vel ſegregata reddunt̃ leuius vel difficilius corruptibilia vel mutabilia. ſi eniʒ aqua diuidat̃ in ꝑuiſſimas partes minus poterit reſiſtere actioni contrariĩ agẽtis: ⁊ ita citiꝰ ex aqua generabit̃ aer. ſi vero cõgregabit̃ mltũ de aqua magis reſiſtet agẽti: ⁊ ſic tardius corrũpet̃ vt ex ide poſſit generari aer: ⁊ hoc manifeſtũ erit in ſequẽtibꝰ vltimo aũt epilogãdo dicit nũc in tñ eẽ determinatum ꝙ ipoſſibile ẽ gñationẽ eẽ cõgregationẽ: qualẽ quidã inquiunt. ſ. ex corporibus indiuiſibilibus.

D Eterminatis autem his. primo videndũ eſt vtruʒ generatur aliqd ſimplr̃ ⁊ corrũpitur. Aut ꝓprie quideʒ nihil. Semper autem ex aliquo ẽ aliquid. Dico autẽ puta ex laborãte ſanũ: aut laborãs ex ſano: aut paruum ex magno: aut magnum ex paruo: ⁊ alia omnia fieri hoc modo. ii.

❡ **Si enim ſimplr̃ erit generatio ſimplr̃ quidẽ quid generabitur ex non ente.**

❡ Poſtq̃ phs determinauit de generatione ⁊ alteratione ſm opiniones alioꝝ. Hic incipit inquirere de eis ſm opinionem ꝓpriaʒ. ❡ Et pmo inquirit vtrum ſit aliqua ſimplex generatio ſecundũ quã aliquid dicatur ſimpliciter generari. ſecundo de differentia alterationis ad ſimplicem generationem. ibi. (De generatione autem ⁊ alteratione.) Circa primuʒ duo facit. Primo dicit de quo eſt intentio dicens ꝙ poſt determinationem predictoꝝ in conſiderationem veritatis. Primo occurrit videndũ vtrum aliquid generetur vel corrumpatur ſimpliciter vel proprie. quideʒ ⁊ ſimpliciter ſiue principaliter nihil generatur vel corrumpitur. Sed ſemper generatur aliquid ex aliquo ⁊ in aliquid qd̃ videtur pertinere ad generationeʒ vel corruptionẽ ſm qd. ⁊ iducit exẽplũ. puta cũ ex laborãte ſit ſanũ: nõ eni ſit ſanuʒ ſimplr̃: qꝛ ⁊ priꝰ erat. ❡ Sed ſit aliquid. idest ſanum cum prius non eſſet ſa-

num: sed laborans idest īfirmū. Et eadē ratio est. cū fit aliquid laborās ex sano vel paruū ex magno. aut econuerso: ꝛ sic de omnibus alijs que hoc mō dicūtur. huius enim gnātio iuenit̄ in omni genere mobiliū. Secūdo ibi. (Si eni simpliciter) exequit̄ ꝓpositū. Et pmo ꝓponit dubitationē. Scdo soluit eā. ibi. (De his quidē.) Tertio obijcit cōtra solutionē. ibi. s. (quia aūt ex his determinatis.) Circa pmū duo facit. Primo ponit dubitationem. Scdo cōcludit quādā respōsionē. ibi. (Sꝫ simplr̄) Circa pmū tria facit. Primo ꝓponit quādā cōsequentiā dicens: qꝫ si sit aliqua gnātio simplr̄: sequit̄ qꝫ aliquid generabitur ex simplr̄ nō ente. ¶ Scdo cū dicit.

¶ Quapp verū erit dicere qꝫ existit qbusdā nō ens. Quedā. n. gnātio est ex nō ente aliquo puta vt ex nō albo albū: aut ex nō bono bonum. Simplr̄ autē ex simplr̄ nō ente.

¶ Ostendit ꝯñs esse ipossibile. illud eni ex quo aliqd gnātur pōt dici illud: sicut ex ligno gnātur archa. pōt dic̄ qꝫ lignū ē archa. si ergo ex nō ente simpliciter generat̄ ens verū erit dicere qꝫ nō ens existit. idest est ens: qđ est ꝯtradictoria esse simul vera. sic ergo videt̄ ꝛ antecedēs impossibile. s. qꝫ aliquid generet̄ simpliciter ex nō ente: sequit̄ autē hoc incōueniēs: si dicat̄ ex nō ente simplr̄ fieri aliquid sicut ex subiecto nō pmanēti. ¶ Non aūt sequit̄ si ponatur ex nō ente fieri aliquid simplr̄ ordine tm̄. i. post non ens fit ens. sed Aristo. hoc disputatiue obijcit̄. tertio ibi. (Quedā eni gnātio) ostēdit necessitatē pme ꝯsequētie: sicut eni se habꝫ generatio qdā ad nō ens aliqđ: sic se habꝫ generatio simplr̄ ad nō ens simplr̄: sed gnātio quedam. i. fm quā aliquid dicit̄ fm quid generari: est ex nō ente quodā: puta ex nō albo: cū fit aliqd albū: aut ex nō bono cū fit aliquid bonū. g̊ simplr̄ gnātio fm quā aliqd generari simpliciter dicitur erit simpliciter ex non ente. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simplr̄ aūt nō ēs aut primū significat fꝫ vnūquodqꝫ pdicamentorum entis: aut vle est: ꝛ oia cōprehendēs. Siquidē primū substātie generatio erit ex nō substantia. Cum enim nō existit substātia māifestū est: quoniā neqꝫ hoc: neqꝫ aliorū vllū predicamētorū: puta neqꝫ quale: neqꝫ q̄tum: neqꝫ vbi. Separate enim eēnt p se passiones a substātijs. Si aūt nō ens vlr̄: negatio vniuersaliter erit omnium: quapropter ex nullo necesse generari generatum.

¶ Excludit quādā solutionē q̄ possit dici distiguēdo ens simplr̄. Unde pmo ponit ipsā distinctionē dicēs qꝫ simpliciter ens pōt intelligi duplr̄. primo mō vt significat id qđ est pmū inter oia pdicamēta entis. put simplr̄ ens dicitur substātia. alio mō fm qꝫ ipm simplr̄ dr̄ ens vniuersale qꝫ ois pdicamēta cōprehendit. ¶ Et hoc mō simplr̄ nō ens pōt dici vel qđ nō ē suba: vel qđ nullo mō est ens. Scdo ibi. (Si qdē pmū) ostēdit qꝫ fm vtrūqꝫ sensū seqtur īconueniēs. si eni simplr̄ dicat̄ pmū ens qđ est suba. g̊ ꝛ simpliciter non ens dicet̄ nō substantia. si ergo simpliciter h̄ generatio reqrit qđ fit simpliciter ens ex simpliciter nō ente: sequeret̄ qꝫ fit substātia ex nō substātia. sed qñ ponit̄ nō esse substātiā: neqꝫ hoc qđ est demōstratiuū īdiuisibilis substātie manifestū est qđ nullū aliorū pdicamentorū remanebit. i. neqꝫ quale neqꝫ q̄tū neqꝫ vbi: qꝛ sequeret̄ qꝫ passiōes. i. accidētia separent̄ ab his qđ ē impossibile. Si aūt dicat̄ qꝫ id ex quo aliqd gnātur simplr̄ dicit̄ ens cōe: sequeret̄ qꝫ hoc qđ dr̄ nō ens itelligat̄ vlr̄ negatio oīum entiū. vñ sequeret̄ qđ gnātur simplr̄ gñetur penit⁹ ex nō ente. qđ est cōtra sententias oīuꝫ phorū nāliū: qui. s. de gnātiōe nāli locuti sūt. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ De his quidē ꝛ in alijs dictū est: ꝛ determinatū sermonibus. Amplius breuiter autem ꝛ nunc dicēdū. Quoniā modo quidē aliquo ex nō ente simpliciter generatur: modo autē alio ex ente simpliciter. potestate aūt ens: actu autem non ens: necesse est quod dicitur preexistere vtroqꝫ modo.

¶ Soluit predictam dubitationē: ꝛ dicit qꝫ de ista materia etiā in alijs libris. s. in libro physi. Amplius. i. diffusius. ꝛ dubitationes posite sunt ꝛ determinatiōes: ꝛ iō nūc breui⁹ est dicēdū qꝫ simplr̄ generat̄ aliqd ex nō ente quodāmodo ꝛ ex ente: opꝫ. n. qđ p̄existit gnātiōi eē potentia ens: nō aūt actu ens. ¶ Et ita verum est qđ dicit̄ vtroqꝫ modo. s. qꝫ generatio simpliciter fit ex ente: ꝛ ex nō ente. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cum autem ex his determinatis habet mirabilem questionē rursus tentandū: quomodo ē substantie simplex generatio: siue ex potestate ente siue qualiter aliter. iz.

¶ Obijcit contra predictā solutionem. Et circa hoc tria facit. Primo ponit obiectionē. Scdo huius occasiōe introducit aliam qōnē: ꝛ soluit eā. ibi. (De his igit̄ q̄tū.) Tertio soluit dubitationē pdictā. ibi. (Propter quid.) Circa pmum tria facit. Primo dicit de quo est itentio: ꝛ dicit qꝫ qꝛ etiā post predictam determinationem insurgit adhuc mirabilis dubitatio. rursus oportꝫ tētare quomodo simpliciter generatio fit siue ex ente in potentia siue q̄liter fit alio modo. ¶ Scdo ibi.

¶ Queret enim quis an est substantie gnātio. ꝛ hoc quanti. ꝛ qualis. ꝛ vbi eodē vtriqꝫ modo ꝛ de corruptione queritur.

¶ Mouet quādā questionē. vtrum. s. generatio simplex sit tantū substantie ꝛ huius. idest individui in genere substantie: non autē sit quanti neqꝫ qualis neqꝫ vbi ꝛ aliorum predicamentorum: que nō sunt simpliciter entia: et eadem questio potest fieri de corruptione: ꝛ hoc est supponendū pro certo qđ generatio ꝛ corruptio simplex sit solius substantie. ¶ Tertio ibi.

¶ Si enim quid generabit̄ manifestū est qꝫ erit substātia aliqua potestate. actu autē nō ex qua generatio erit: ꝛ in quā necesse est trāsmutari qđ corrumpit̄. vtrū qdē igit̄ existit quid aliorum actu. dico autē puta aut erit quantū aut quale. aut vbi. aut vero ptāte ens ꝛ hoc ens. simplr̄ autē neqꝫ ens neqꝫ hoc ens. Si eni nihil: sꝫ omnia potestate ꝛ separatum: contingit qꝫ fit nō ens. ¶ Et ampli⁹ qꝫ maxime timētes erāt primi philosophantes ex nullo gnāri p̄existēre. ¶ Si autē hoc quidē eēt hoc aliqd ꝛ suba non existit: aliorum aūt predicamentorum quid erunt quemadmodū diximꝰ separate passiones a substantijs.

¶ Prosequitur dubitationē. ꝛ dicit qꝫ si non generatur simpliciter nisi qđ idest existens in genere substātie ꝛ id

ex quo generaṫ aliquid est potentia ens sicut dictū est: ꝛ nō actu: sequiṫ ꝙ id ex quo generatur substantia: ꝛ in qḋ transmutatur quādo corrumpitur sit substātia in potentia nō autem actu. Restat ergo querēdum vtrū sit in actu aliqḋ aliud predicamētorum. puta quantum vel quale aut vbi vel quodcunq; aliud predicamētorum. Cum tamen sit in potentia ens hoc qḋ est. substantia sit ens simpliciter: ita tamē ꝙ nō est simpliciter. idest in actu neq; hoc. idest neq; substātia neq; ens: quecūq; autē pars dubitationis detur sequitur inconueniēs. ℭ Si enim nihil aliorum est in actu: sed sunt in potētia omnia genera predicamentorum: sequitur pmo ꝙ nō ens sit separatum: id est ꝙ materia que est in potentia subiecta sit priuationi q̄ est nō ens absq; omni forma. secundo sequitur id qḋ maxime timuerunt primi phi ꝙ aliquid generetur ex nihilo preexistente: qḋ.n. nō est ens actu nihil est. si vero ponatur ꝙ id ex quo generaṫ substantia non sit hoc aliquid. i. indiuiduum in genere substātie neq; sit substātia in actu. sed sit in actu aliqḋ aliorum predicamētorum sequiṫ inconueniēs qḋ prius induximus: ꝙ. s. passiones ꝛ accidētia separētur a substantijs: qḋ est manifeste īpossibile. sic igr videtur ꝙ nō possit esse gnātio simpliciter. hoc modo ꝙ substantia genereṫ ex nō ente actu. ente aūt in potentia. Ut predicta solutio dicebat.

13. De his autem quantum contingit tractandum: ꝛ que causa quare generatio semper sit: ꝛ que simplex: ꝛ que secundum partem.

14. ℭ Existēte aūt causa vna quidē vnde pricipiū motus dicim⁹ esse: vna autē materia: talem aūt causam dicendū esse. De illa quidem enī dictū est pri⁹ in de motu sermonibus. ꝙ aūt hoc quidem imobile per omne tpus: hoc aūt mouetur semp: horū āt de imobili principio quidem diuidere alterius philosophie est opus. De continue aūt moueri alia mouente post hec dicendum: qd tale singularium dictorum causa est.

15. ℭ Nūc autem vt in materie spē positam causā dicamus ꝑpter quā semper generatio ꝛ corruptio nō deserunt naturam. simul enim forsitan fiet ꝛ hoc manifestū: ꝛ de nunc quesito quomodo oporteat dicere: ꝛ qōo de simplici generatione ꝛ corruptione.

ℭ Postq̄ Aristo. cōtra pmissam solutionem obiecit: hic introducit aliam questionē per cuius solutionē soluiṫ predicta obiectio. Et circa hoc duo facit. Primo introducit questionē ꝛ soluit eam. Scḋo ex eius solutiōe procedit ad soluēdum questionē pncipaliter intentam. ibi. (Propter quid sūt.) Circa pmū tria facit. Primo ꝑponit questionem. Scḋo ꝓsequiṫ eam. ibi. (Habet aūt questionē) Tertio soluit eam. ibi. (Quocirca ꝑpter hoc.) Circa pmū duo facit. Primo itroducit questionē dic.n. ꝙ de his. s. dubitatiōe pmissa tractādū est quoniā cōuenit ꝑposito: ꝛ vt melius declareṫ inquirēdū est q̄ est cā ꝙ gnātio sit semp ꝛ illa que est simplr ꝛ illa que fm partē. i. fm qd. opꝫ enim ponenti mundū ꝑpetuū ꝛ motum. ponere etiā generationem ꝑpetuam. Qḋ autem necessitatis habeāt rōnes Arist. circa perpetuitatem mundi: manifestauimus in octauo

T.c.7 physico. Scḋo (nō ex ente aūt) exponit introductā que-

T.c.8. stionē: ꝛ dicit ꝙ cā perpetuitatis gnātionis: vna quidem accipi pōt que diciṫ. vnde est pncipiū motus. i. causa mouens vl efficiēs. Alia causa pōt accipi que est materia: talis nūc assignāda est. s. materialis. de causa enī mouente

dictū est prius in sermonib⁹ de motu. i. in octauo physi. ibi T.c.37

enim dictū est ꝙ est qḋdā mouēs īmobile per omne tempus. s. motor celi aliud est mouēs qḋ semp moueṫ. s. celum de vno aūt hoꝝ. s. de mouēte. Primo determiare ptinet ad aliā partem philosophie q̄ est pma iter alias. vnde

in duodecimo meta. determinauit plius de causa perpe T.c.34

tuitatis motus ꝛ generatiōis de alio mouēte. s. qḋ causat perpetuā gnātionē. ꝑpter hoc ꝙ ipm cōtinue mouetur. Postea in fine hui⁹ libri assignanda est qḋ talis sit causa singularium dictorū. i. perpetuitatis gnātiōis simpliciter ꝛ fm quid: sed nūc opꝫ assignare cām ꝑpter quā gnātio ꝛ corruptio in sempiternū nō deserant nām rerum. cām dico positam in materie spē. idest materialē cām: ꝛ ne videatur hoc esse pter ꝑpositū subiungit ꝙ forte simul manifestabiṫ qōo oporteat dicere. Circa hāc questionē ꝛ quomodo oporteat dicere de gnātione simpliciter et corruptione. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Habet autem questionē sufficientē ꝛ que causa est ꝙ complicaṫ generatio: si quod corrumpitur ad nō ens secedit. Nō ens autē nihil est. neq; enī illud qd est neq; quale: neq; quantum: neq; vbi. quod nō ens. Si igitur semp quod ens secedit. quare nō consumptū est olim ꝛ inane omne si finitum erat ex quo fit generatorū vnumquodq;. 16.

ℭ Prosequiṫ questionē itroductā. Et pmo obijcit ad excludendū ꝑpetuitatē gnātiōis. Scḋo excludit quasdam respōsiones ibi. (Neq; enī vtiq;.) Dicit ergo pmo ꝙ videṫ habere dubitationē sufficiēter inuente q̄ est cā: q̄re gnātio cōplicaṫ ꝛ resoluiṫ sempiterne circa rerum nām. ℭ Si id qḋ corrūpiṫ simpliciter cedit in nō ens. sicut.n. ꝙ generaṫ simplr fit ex nō ente simpliciter: ita ꝙ corrūpitur simpliciter videṫ ꝙ in nō ens simpliciter cadat: ita ꝙ hoc nō ens oīo nihil sit. Neq;.n. pōt eē quid. i. substātia: qꝛ cum corruptio sit substātie simpliciter: opꝫ ꝙ corruptum simpliciter cadat. i. nō substantiam: ꝛ per ꝯñs in nō ens in qḋ terminat corruptio: opꝫ aūt ꝙ neq; sit quale neq; quātū neq; vbi neq; aliqḋ aliorū ꝑdicamētorū eo ꝙ accntia nō pñt eē sine substātia. Si ḡ gnātio ꝛ corruptio sint sempiterna: videṫ ꝙ semp aliqḋ entium cadat in non ens: ꝛ ita sp subtrahiṫ aliqd huius nām. Manifestū ē at ꝙ oē finitū ꝯsumiṫ. si sp ab eo fiat ablatio. Si ḡ totū vniuersū ē finitū ex quo gnātur vnūqḋq; entiū. Si ḡ gnātio ab eterno fuit: olim debuit eē cōsumptū totū ens. ita ꝙ iā nō relinq̄reṫ nisi inane. i. vacuū. ℭ Deide cū dicit.

ℭ Non enī vtiq; ꝑpter infinitum esse ex quo generatur nō deficit. hoc enim īpossibile est. non enim est actu infinitum. ℭ Potestate autem est vt in diuisione. Quapropter oporter hāc esse solum causam non deficientem quoniam generatur quidem semper minus. nunc autem videmus huiusmodi non.

ℭ Excludit duas obuiationes. Quarum pma fuit antiquorum naturaliū: qui vt possint causare perpetuitatem gnātionis attribuerunt īfinitū pncipijs. Nā oēs qui posuerūt vnū pncipiū vel ignē vel aerē vel aquā vel aliqḋ mediū dixerūt id pu^m eē infinitum. Democ. aūt ponit spacium vacuū īfinitum. ꝛ corpora etiam idiuisibilia infinita

similiter autē anaxa. ponit infinitas partes ꝯsimiles eē ꝓncipia. ¶ Ultimo ergo hec ꝯcludit phūs dicens ꝙ nō poteſt dici ꝙ ideo generatio nō deficit: qꝛ infinitū eſt id ex quo gñantur ſiue ſit vnū ſiue multa ꝓncipia hoc enim
T.c.37 eſt ipoſſibile: qꝛ vt ꝓbat in tertio phyſicoꝝ. ⁊ in ꝓmo: ⁊ ni-
T.c.35. hil eſt actu ifinitū in natura. ſecundā obuiationē ponit ⁊ excludit. ibi. (Ptāte aūt) poſſet. n. aliqs dicere ꝙ quā- uis nō ſit aliquid ifinitū in potētia: ſicut pꝫ in diuiſiōe cō tinui. Et ita poſſet aliquis dicere: ꝙ ſicut a cōtinuo: ꝗuis nō ſit ifinitū actu in ifinitū aliquid per diuiſionē ſubtra- hitur: ⁊ tñ nō totū ꝯſumit. ita in corpore naturali ex quo oīa generant: ꝗuis nō ſit ifinitū: ſemꝑ abſtrahit aliquid per corruptionē: qꝺ cedit in nō ens: nunquā ṫn totaliter cōſumitur. Sed hoc excludit: qꝛ ſi a cōtinuo finito. vt di
T.c.59. citur in tertio phyſicoꝝ: ſemꝑ abſtrahit eadem quātitas quātūcūqꝫ ſit magnū tandem cōſumet: puta ſi a diame- tro celi ſemꝑ quis abſtrahat palmū: ſed in ifinitū conti- nuum diuidit: ſi ſemꝑ fiat abſtractio ſm eandem ꝓpor- tionem. puta ſi cōtinuū diuidat per mediū ⁊ medium per medium. et ſic in ifinitum: ⁊ eadem ratio eſt de qua- cunqꝫ alia ꝓportione. Sic aūt diuiſiōe facta manifeſtū eſt: ꝙ id qꝺ poſt mediū accipit ſemper erit minus eo qꝺ ꝓus accipiebat. nā dimidiū dimidij minus eſt ꝗ dimi- diū toti⁹. vñ Ariſto. cōcludit ꝙ ſi hac ratione generatio ⁊ corruptio in ifinitū duraret ratiōe cōtinuū in ifinitum diuidit: oportebit ꝙ id qꝺ poſtea generat ſemꝑ ſit min⁹ in quātitate vt ſic ſemper minori exiſtente: eo qꝺ abſtra hit a corpore. Hoc aūt nō videm⁹ ita accidere ꝙ ſemꝑ ſit minus qꝺ generat. nunꝗ aūt totaliter cōſumat: hoc ḡ ꝙ generatio in ifinitū duret ⁊ corruptio nō pōt eē ſiṁ diuiſioni magnitudis in ifinitū. ¶ Deinde cū dicit.

17. ¶ Quocirca ꝓpter huiuſmodi corruptionē al- terius gñationē eē ⁊ huiuſmodi gñonē alteri⁹ eſſe corruptiōeꝫ ingetā eē neceſſe eſt trāſmuta tiōeꝫ. De gñatiōe qdeꝫ ⁊ corruptiōe ſimplici ter ſemꝑ circa vnūqnodqꝫ entiū hanc exiſtimā dum eſſe ſufficientem cām in oibus.

¶ Excluſis falſis ſolutiōibus cōcludit veraꝫ ſolutionē. ſ. ꝙ ideo neceſſe eſt eſſe generatōis tranſmutationē ⁊ cor- ruptionis īdeficientē vel inquietā. i. nō ceſſanteꝫ. qꝛ cor- ruptio huius eſt gñatio alterius ⁊ econuerſo. ¶ Nā ge- neratio per ſe quidē eſt ex ente in potētia. i. ex materia q̄ eſt ſicut ſubiectum reruꝫ naturaliū. ¶ Accidit enī ma- terie ex qua aliquid generat qꝺ ſit ſubiecta alteri forme ſm quā eſt ens actu ⁊ priuatiōi forme inducēde ſm quā
T.c.66 eſt non ens actu. ¶ Et ideo Ariſto. dicit in ꝓmo phyſico- rum. ex ente quidē actu per accidēs: ex ente aūt in potē- tia per ſe. ¶ Et ſimiliter corrumpetur aliquid per ſe q̄- dem in ens potentia: qꝺ quidem ſubijcit alteri forme: ſꝫ quā eſt ens actu: ⁊ priuationi prioris forme: ſm quā ē nō ens actu. ⁊ ita non dicitur ꝙ id qꝺ corrumpitur ſecedat a tota rerum natura: qꝛ quāuis fiat nō ens hoc qꝺ eſt cor ruptū: remanebit tamē ens aliquid aliud qꝺ eſt genera- tum. vnde nō poteſt materia remanere: quin ſit ſubiecta alicui forme: ⁊ ide eſt ꝙ vno corrupto generatur aliud: ⁊ vno genito aliud corrumpitur: ⁊ ſic conſideratur q̄deꝫ circulus in generatione ⁊ corruptione: ratiōe cuius habꝫ aptitudinem ad perpetuitateꝫ. ¶ Ultimo autē epilogā- do concludit ꝙ extimandum eſt predictā cauſam eē ſuf- ficienteꝫ. De hoc ꝙ generatio ⁊ corruptio ſimpliciter ſit circa vnūquodqꝫ entium inſempiterni ꝙ quidē oportet dicere ſuppoſita perpetuitate mūdi ⁊ motus: qꝺ tñ fides chatolica nō ſupponit: vt alibi dictuꝫ eſt.

ria nō pt ēē sine

PRopter qd aūt nūc hec quidē ſimpl'r 18.
dicunt gñari ⁊ corrūpi. hec autēꝫ nō ſimpl'r. rurſus ſcrutādū. ſi ideꝫ eſt ge- neratio quidē hui⁹: corruptio aūt hu- ius. ⁊ corruptio huius: generatio autem hu- ius. quereret auteꝫ aliquis rationē. ¶ Dicimus enim quoniam corrumpitur nunc ſimpliciter ⁊ nō ſolum hoc. hec autem eſt generatio ſim- pliciter: hec aūt eſt corruptio. Hoc autem ge- nerat quideꝫ ſimpliciter: hoc auteꝫ generatur quidē nō ſimpliciter. Dicimus enī diſcentem fieri ſcientem generari aūt ſimpl'r nō.

¶ Soluta dubitatiōe quā introduxerat de continuitate generatiōis: hic accedit ad ſoluēduꝫ queſtionē principa- liter intētam. Et circa hoc duo facit. ꝓmo mouet queſtio nem. ſecūdo ſoluit eam. ibi. (Quēadmodum ergo deter minauim⁹.) Dicit ergo ꝓmo ꝙ iteruꝫ eſt perſcrutādum: quare quedā dicūtur ſimpliciter generari: ⁊ q̄dam corrū pi: q̄dam auteꝫ nō. Sicut dictuꝫ eſt in determinatiōe pre cedētis queſtionis ꝙ generatio huius eſt corruptio illi⁹ ⁊ corruptio huius eſt generatio alterius. videt enim hoc requirere quandaꝫ rationē. ¶ Nam ex quo adinuicem generant ⁊ corrumpunt videtur ꝙ eadeꝫ ratiōe ſit ſim- pliciter generatio ⁊ corruptio vnius ⁊ alteri⁹. ¶ Dicim⁹ enim in diuerſis: q̄ nō ex inuiceꝫ generātur: qm̄ aliqd cor rumpitur ſimpliciter: ⁊ nō ſoluꝫ ſic. i. ſm quid. Et ꝙ q̄dā eſt ſimpliciter generatio ſeu corruptio: ⁊ ꝙ q̄daꝫ generā- tur ſm quid: ⁊ nō ſimpliciter: ſicut dicimus ꝙ ille q̄ adi- ſcit fit quidē ſciens qꝺ eſt fieri ſm quid: nō tamen fit ſim- pliciter: qꝛ ſimpliciter erat etiaꝫ anteꝗ eēt ſciēs de vtro- qꝫ ergo cōſideranduꝫ eſt. ſ. quare in generatis ex inuiceꝫ: q̄dam dicūtur generari ſimpliciter: ⁊ q̄dam ſm quid: et quare etiam hec dr̄ia cōtingat in his que nō ex inuicem generātur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quēadmodū enī determinauim⁹ multotiēs dicētes. Quī hoc qdē ſignificat hoc aliquid: hoc aūt nō. ꝓpter hoc contingit qꝺ queritur. ¶ Differt. n. in qꝺ trāſmutat trāſmutans. pu ta forte q̄ in ignē iaꝫ gñō ſimpl'r: corruptio aūt alicui⁹ eſt. puta terre. Terre aūt generatio aliq̄ generatio. gñatio aūt nō ſimplex: corruptio āt ſimplex. puta ignis. Quēadmodū Parmeni- des dicit duo ipm ens ⁊ nō ens eē ingens ignē ⁊ terrā. Hec qdē aut talia alia ſupponere nihil differt. Moduꝫ enim querim⁹: ſed nō ſubm. ¶ In nō ens igit ſimpliciter via eſt corruptio ſimpl'r. In ſimpliciter auteꝫ ens eſt generatio ſimpliciter. Quibus igitur determinatū eſt ſi- ue igni ſiue terre ſiue aliquib⁹ alijs erit hoc q̄- dem ens: hoc auteꝫ nō ens. Uno quidē igitur modo differt in hoc generari ſimpliciter ⁊ cor rumpi a non ſimpliciter.

¶ Soluit ꝓmiſſam queſtionē. ⁊ ꝓmo in his que generen- tur adinuicē. ſcōo in his q̄ nō gñant adinuicē. ibi. (Dicū- tur aūt hec qdem) Circa ꝓmū duo facit. ꝓmo ſoluit que- ſtionē. ſcōo epilogat. ibi. (Eſſe quidē igit.) Circa ꝓmū po nit modos ſm quos cōtingit adinicē gñari: quō. ſ. vnius

generatio: quomodo. s. corruptio fit simpliciter ⁊ alteri⁹ ſm quid. Circa quoꝝ pmũ dicit ꝙ sicut multotiẽs dẽterminatum est quedã que affirmatiue dicunt̃ significant hoc aliquid: idest quoddã ens. Quedaʒ vero significant nõ ens: ⁊ ex hoc cõtingit id de quo dicitur. s. ꝙ quedã dicuntur generari vel corrumpi simpliciter: quedã ſm qd. Differunt enĩ quantũ ad hoc quid sit illud in qđ aliquid transmutatur per generationeʒ ⁊ corruptionem: puta si dicamus ſm opinioneʒ parmenidis ꝙ ignis sit ens: ⁊ terra nõ ens transmutatio que est via in igneʒ: puta si ex terra generetur ignis: diceretur generatio simpliciter: quia est via in ens. Corruptio non simpliciter sed alicuius. s. terre que non est ens. econtra autem generatio terre erit generatio aliqua: non autem generatio simplex: quia est generatio nõ entis: sed est corruptio simplex: quia ẽ corruptio entis. s. ignis: sicut parmenides dixit duo esse pncipia rerum. s. ens ⁊ nõ ens: appellans ens igneʒ: ⁊ nõ ens terram: forte propter hoc ꝙ ignis inter alia elemẽta habet plus de forma: terra autem minus: h autem exemplum nõ procedit ſm sententiaʒ Aristo. qui existimauit vtrũqꝫ ens: ⁊ ideo subiungit ꝙ nihil differt ad propositum talia exemplo vel alia supponere. Querimus enim ĩducendo exempla modũ: sed nõ subiectum: nõ curãtes vtruʒ. s. sic se habeat in his terminis vel quibuscũqꝫ alijs. Et pp h etiam in libris logice vtitur exemplis ſm opiniones aliorum phoꝝ que nõ sunt inducenda: quasi sint verba Aris. hoc igitur ex premissis est accipienduʒ ꝙ corruptio simplex est que est via in simpliciter nõ ens. generatio simpliciter que est via in simpliciter ens. Determinet̃ ergo qđ dictũ est de generatiõe ⁊ corruptione simpliciter: vel ſm qđ siue in igne ⁊ terra: siue in quibuslibet alijs terminis. dũmodo ita se habeant ꝙ vnum sit ens: ⁊ aliud non ens: sicut dicamus viuum ⁊ mortuum vel aliquid aliud hꝫ. concludit igitur ꝙ vno modo differt simpliciter generari ⁊ corrumpi ⁊ nõ simpliciter: sicut dictuʒ est. Sed videtur ꝙ hec differentia nõ sit conueniens. via eniʒ que est in simpliciter nõ ens quã dicit esse corruptioneʒ simpliciter non potest intelligi in id qđ est omnino nihil: qꝛ omnis naturalis corruptio fit per resolutioneʒ in aliquã materiaʒ. Similiter etiaʒ non potest intelligi nõ ens simpliciter ꝙ sit priuatio pura sine forma: qꝛ materia nunqꝫ denudatur ab omni forma: ita ꝙ sit sola sub priuatione. ergo opꝫ ꝙ per non ens intelligatur id in qđ tendit corruptio simplex intelligatur priuatio que est adiuncta alicui forme: cuilibet aũt forme naturali in generabilibus ⁊ corruptibilibus adiungitur priuatio. Nõ ergo dicetur magis vnum generari ⁊ corrumpi simpliciter in his que adinuiceʒ generantur ⁊ corrumpunt̃ qꝫ aliud. Dõm est ergo ꝙ nõ ens simpliciter intelligit̃ hic materia cuꝫ priuatione adiũcta alicui forme: sed duplex est forma. vna quideʒ perfecta que complet specieʒ alicuius rei naturalis sicut forma ignis vel aq̃ aut hominis aut plante: alia est forma incõpleta que neqꝫ perficit aliquã specieʒ naturalem: neqꝫ est finis intentionis nature: sed se habet in via generationis vel corruptionis: manifestũ est eniʒ in generationeʒ compositoꝝ: puta aĩalis ꝙ inter pmum pncipium generationis qđ est in semine ⁊ vltimã formã animalis completaʒ sunt multe generationes medie: vt Auicen. dicit in sua sufficientia quas necesse terminant̃ ad aliquas formas: quarum nulla facit ens completum ſm specieʒ: sed ens incõpletum qđ est via ad specieʒ aliquã. Similiter aũt etiã ex parte corruptionis sunt multe forme medie que sunt forme medie incõplete: non enim separata anima corpus aĩalis statum resoluitur in elemẽta: sed hoc fit per multas corruptiones medias succedẽtibus sibi in materia multis formis imperfectis sicut est forma corporis mortui ⁊ postmodũ putrefacti: ⁊ sic tandem fit vltimuʒ complementum successiue. Quando igit̃ per corruptioneʒ perueniт̃ in priuationeʒ cui adiungitur talis forma in materia est corruptio simpliciter. Quãdo autem ex priuatione cui adiungitur forma imperfecta: que erat via generationis: peruenit̃ ad formã cõpletã: est generatio simplex. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Alio autem modo qualitercũqꝫ materia quedam vtiqꝫ. Cuius enim magis differentie hoc aliquid significant magis substantia. Cuius autem priuationem non ens. Puta si calidum predicamentum aliquod ⁊ species: frigiditas autem priuatio. Differunt enim ignis ⁊ terra his differentijs.

¶ Ponit scdm modũ: ⁊ dicit ꝙ alio modo erit quedaʒ generatio ⁊ non simpliciter qualiscunqꝫ materia erit. idest si habeant aliquã naturam id in qđ est corruptio dũmodo habeat aliqueʒ defectum. Illud eniʒ cuius differentie magis significant hoc aliquid magis est substãtia. Illud autem cuius differentie magis significant priuationẽ magis est non ens. Sicut calidũ est quoddã predicamẽtum. idest quoddã affirmatũ sine priuatiõe ⁊ est species: idest forma: frigiditas aũt est priuatio: his autem differẽtijs differunt terra ⁊ ignis. Si autem terra est naturaliter frigida ⁊ ignis naturaliter calidus: ⁊ ideo ignis est magis substantia: terra autẽ magis accedit ad non ens. Primo autem oꝫ cõsiderare quõ hic dicatur ꝙ frigiditas sit priuatio: cũ frigidũ ⁊ calidũ cõtrarie opponant̃: cõtrarioꝝ aũt vtroꝝqꝫ est natura aliqua: alioqn nõ essent in eodeʒ genere: naʒ priuatio ⁊ nõ ens nõ est in genere. Dicẽduʒ aũt est ꝙ sicut ostẽsum est in. io. metaphy. Oppositio priuationis ⁊ habitus est pncipiũ oppõnis cõtrarioꝝ: ⁊ iõ semper aliud cõtrarioꝝ est cũ defectu ⁊ priuatiõe q̃dam respectu alterius. Dicit̃ ergo frigidũ priuatio: nõ qꝛ sit priuatio pura: sicut cecũ ⁊ nuduʒ: sed qꝛ est qualitas deficiens respectu calidi. vñ in hoc differt iste modus scđs a pmo. Nã pm⁹ modus accipiebat̃ ſm differẽtiaʒ entis: ⁊ nõ entis simpliciter. Hic aũt accipit̃ ſm differẽtiã entis perfecti ⁊ imperfecti. Secũdo opꝫ cõsiderare: quomodo hic dicat̃ ꝙ terra ⁊ ignis differãt his differẽtijs. s. calido ⁊ frigido. Oportet. n. hoc ĩtelligi de differẽtijs substãtialib⁹: alioquin nõ pertinerẽt ad generationẽ ⁊ corruptionẽ: sʒ magis ad alterationẽ: pncipia differẽtiaꝝ substãtialiũ q̃ sunt cõstitutiue speciꝝ opꝫ esse formas subales: q̃ sunt specifice: ſm h ergo sequitur ꝙ calor ⁊ frigus sint forme subales ignis: ⁊ terre: qđ est oĩo ĩpossibile. pmo qdeʒ: qꝛ nõ est posse ꝙ idẽ sit in vno accñs: ⁊ in alio forma subalis nisi equoce diceret̃. Calidũ aũt ⁊ frigidũ in alijs corporib⁹ sunt accñа de qbus tñ vniuoce dicunt̃ cũ elemẽtis: ex quoꝝ mixtione in eis hꝫ qualitates inueniuntur. Non ergo potest esse ꝙ calidũ ⁊ frigidũ in elemẽtis sint forme subales. 2°. qꝛ nulla forma subalis ẽ sensu pceptibilis: sʒ solũ intellectu: cui⁹ obiectũ est qđ qd est: vt dr̃ in. 3°. de aĩa. forme aũt q̃ sunt sensu pceptibiles sunt q̃litates specierꝝ: q̃ ob id dicunt̃ passibiles: qꝛ sensib⁹ ĩferũt passiões: vt dr̃ in pdicamẽtis. Cuꝫ igit̃ calidũ ignis ⁊ frigidũ terre vel aq̃ sint sensu pceptibilia nõ possunt eẽ forme subales. Dicẽdũ est ergo ꝙ sicut habet̃ ex octauo meta. dr̃ie subales: qꝛ sũt ignote per dr̃ias accidẽtales manifestant̃: ⁊ ideo multotiẽs vtimur dr̃ntijs accidẽtalibus loco subaliũ: ⁊ hoc mõ phs hic dicit calidũ ⁊ frigidũ esse formas substantiales ignis ⁊ terre. calidũ enim ⁊ frigidũ cuꝫ sint ppie passiones horum T. cõ. i5 T. cõ. 5.

corporum sunt ꝓprij effectus formarum substantialiuz eorundē. Et ideo sicut alie cause itelligibiles īnotescunt per effectus sensibiles ⁊ perfectiōe calidi ⁊ impfectione frigidi perpendimus ꝙ forma sub͠alis ignis est ꝑfectioꝛ ꝙ̄ forma sub͠alis terre. Omnes eniz forme sub͠ales diffe-
T.cõ.io. runt ꝯm magis ⁊ minus perfectuz. vnde in .8. metaphy. dicit̄ ꝙ species reꝝ sunt sicut numeri: quoꝛuz species variantur ꝯm additionē ⁊ subtractionē: pōt etiāz dubitari de hoc qd̄ dicit ꝙ cuꝰ diffinitio magis significat hoc aliquid magis ē substātia: cū tñ dicat̄ in p̄dicamētis ꝙ substātia nō suscipit magis ⁊ minꝰ: s; dōm ꝙ; p h nō itendit significare intensionem ⁊ remissionē substātie in predicamento substantie: sed maioꝛē ⁊ minoꝛē perfectionē in speciebus substantie ꝯm dictam formarū differentiam. ¶ Tertium modum ponit ibi.

19. Videt̄ aūt magis multis sensato ⁊ non sensato differre. Quando quidē .n. in sensibile trāsmutat̄ ⁊ in materia generari ingꝛt. Quādo aūt in nō materiā corrūpi. ¶ Ens .n. ⁊ nō ens in sentire ⁊ nō sentire determināt: quemadmodum quidem scibile ens. ignotum aūt non ens. sensus enim scientie habet virtutem.

¶ Circa hec tria facit. p̄mo ponit modum ꝯm quē aliqui assignant differentiam generationis ⁊ corruptionis simplicis ⁊ ꝯm quid: secūdo ostendit hꝰ falsitatē. ibi. (Quēadmodum ergo.) Tertio cōparat hunc modum secūdo. ibi. (Contingit itaq;.) Dicit ergo p̄mo ꝙ multis videt̄ ꝙ simpliciter gnātio: ⁊ ꝯm quid magis differūt per hoc qd̄ est magis ⁊ minus sensibile ꝙ̄ ꝯm perfectionē ⁊ iperfectionez suaꝝ differentiaruz: sicut in scdo modo dicebat̄. Dicunt eni ꝙ aliquid transmutat̄ in materia q̄ bene potest sentiri: tunc generat̄ aliquid simpliciter: puta quādo aliquid trāsmutatur in terrā vel in aquā. Quādo autem transmutat̄ aliquid in id qd̄ nō est manifestum sensui dicunt illud corrūpi simpliciter: puta in aerez: ⁊ horuz ratio est: per hoc ꝙ determiabāt aliquid ens ⁊ nō ens: ex hoc ꝙ nō sentitur vel sentitur: existimantes id qd̄ soluz sentitur esse ens: ⁊ hoc ideo: q2 apud eos nō differunt sensus ab intelligentia: sicut quidam posuerūt: vt dicit̄ in libro de anima: et ideo vtuntur sensu: ac si haberet virtutem intellectue scienne: que est capax aliqualiter omnium entium. vnde scibile ens est: ignotum autem non ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Queadmodum igit̄ illi in sentire ⁊ posse sentire viuere ⁊ esse existimant: ita ⁊ res mō quodam prosequentes veritatez. Id autez dicentes non verum.

¶ Ostendit falsitatē huiusmodi sentētie: ⁊ tales sicut existimabant animalia viuere ⁊ esse in hoc ꝙ actu sentiunt vel possunt sentire: ita existimabāt res esse in hoc ꝙ sentiuntur vel possunt sentiri: ac si sensus esset perfectio rei sensibilis: sicut est ꝑfectio sentientis: ⁊ in hoc quodāmodo prosequebantur ⁊ destruebant veritatē rerum. Naz cum verum dicatur aliqd̄ ex eo qd̄ est si esse reruz consisteret solū in sensibus: nulla veritas esset in rebus: sed in solo sentiēte: hoc aūt nō est verū: q2 sic nulla veritas esset in rebus. vnde subtrahētes veritatē reruz dicunt nō verum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Contingit vtiq;. Nam ꝯm opinionem ⁊ ꝯm veritatem aliter ⁊ generari simpliciter ⁊ corrumpi. Spiritus qdē enim ⁊ aer secundū quidem sensum minus sunt. Ideo ⁊ quecūq; corrumpunt̄ simpliciter in huius transmutatione hec corrumpi dicunt̄. Generari autem quando est intangibile vt in terram mutatur: ꝯm veritatem autem magis hoc aliquid ⁊ species hec ꝙ̄ terra.

¶ Cōparat hunc modū scdo ⁊ dicit ꝙ aliter cōtingit generari simpliciter ⁊ corrūpi ꝯm opinionē q̄ pertinet ad hūc tertium modū ⁊ rei veritatē quā tangit: secūdus modus: q2 spiritus .i. aer ⁊ ventus minus sunt ꝯm sensum: idest si iudicet̄ esse rei ex hoc ꝙ sentitur: ⁊ ideo quecūq; corrumpunt̄ dicunt̄ ꝯm tertiuz modū corrumpi: ⁊ per transmutationē que non sentiunt̄ generari: aut simpliciter quando trāsmutātur in aliqd̄ tangibile ⁊ palpabile: sicut quādo mutantur in terram. ¶ Sed scdm veritatem accidit contrarium: quia aer magis est hoc aliquid et species ꝙ̄ terra: ⁊ est perfectius ens: ⁊ ideo scdm veritatem magis est generatio simpliciter si ex terra fiat aer ꝙ̄ econuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Esse qdē igit̄ hāc simplicē generationē alicuius corruptionē entē. corruptionē aūt simplicē generationē alicuius eē dicta est causa. Propter materiā eniz differre aut eo ꝙ substātia ē: aut nō: aut ꝙ hec magis. hec vero nō: aut ꝙ hec quidem magis sensibilis est materia ex qua ⁊ in quā est. hec vero minus est. 20.

¶ Epilogat que dicta sunt. ⁊ dicit ꝙ dicta est causa quare quedam est generatio simplex: cum tamen sit corruptio alicuius: ⁊ quedam corruptio simplex cum sit generatio alicuius: hec enim differunt per materiaz. idest per id in qd̄ aliquid transmutatur per generationem vel corruptionem: aut quia est substantia. idest ens vel nō: sicut dicebatur in p̄mo modo: aut quia hoc magis: hoc vero minus: quia .s. vnum est perfectius ens ꝙ̄ aliud. qd̄ pertinet ad secūdū modum: aut quia materia ex qua ⁊ in quā aliquid trāsmutatur est magis vel minus sensibilis: qd̄ pertinet ad tertium modum. Vocat autem hic materiā non puram: sed rem ex qua aliquid generat̄ vel in quā corrumpitur.

Dicunt̄ aūt hec qdez simpl'r generari. hec aūt aliquid solū nō ex abinuicem generatiōe: sed ꝯm quē dicimus nūc modū. Nunc quidem eniz tantū determinatum est: quare omni generatione ente generatione alterius: ⁊ omni corruptione ente generatione alterius: non simpliciter attribuimus generari ⁊ corrumpi in adinuicē trāsmutabilibus. ¶ Quod autem postea dicetur non hoc queret: sed quare discens quidem nō dicitur simpliciter generari: sed quid generari sciens ⁊ disciplinatuz: planta autem generari: hec aūt determinata sunt i predicamentis.

¶ Postq̄ ostēdit q̄re quedā generant̄ simpliciter: ⁊ quedam ꝯm qd coruz que adinuicē generant̄. Hic ostendit cām dr̄e generatiōis simpl'r: ⁊ ꝯm qd in his q̄ nō adinuicem generant̄: ⁊ p̄mo determinat questionē p̄ncipaliter intētaz: scdo determinat quasdaz questiones ꝯsequētes.

(Sed nūc querere oportet). Circa primum tria facit p̄mo mouet questionem. Secūdo soluit eam ibi. (Hic aūt determinata sunt). Tertio epilogat que dicta sunt ibi. (De generatione igitur.) Dicit ergo p̄mo q̄ quedam dicuntur simpliciter generari: quedam aūt solū s̄m quid: nō s̄m generationem ex adinuicem: vt supra dictum: vt scilz vnum eorum que ex adinuicem generant̄ generatur simpliciter: aliud autem scd̄z quid: hoc eniz est qd̄ supra determinatum est: quare cum omnis generatio sit corruptio alterius: τ omnis corruptio sit generatio alterius: non soluz simili modo attribuit̄ generari τ corrūppi in his que adinuicem transmutantur: sed vnum eorum dicitur generari vel corrumpi simpl'r: aliud autez s̄m quid: questio autem que postmodum. Determinanda est non hic erit: sed i his que non ex inuicem transmutantur: quare vnum dicitur generari simpliciter et alterum scd̄m quid: puta quare discens qui fit sciens non dicitur simpliciter generari: sed s̄z quid: idest sciens. homo autem vel animal quando nascitur dicitur generari simpliciter: τ tamen manifestum est qd̄ natuz: τ sciens non generantur ex inuicem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sz hoc quidez hoc aliquid significat: hoc autem quale: hoc autem quantuz. Quecūqz igit̄ non substantiam significant non dicunt̄ simpliciter generari: sed s̄m quid fieri. Sed tamen in omnibus simplex generatio quidez s̄m q̄ in alio ordine dicit̄: puta in substantia quidem si ignis: sz non si terra: in qualitate aūt̄ sicut sciēs τ disciplinatū: sz non quādo nesciens τ indisciplinatum.

¶ Soluit questionem nunc motam: τ dicit q̄ illa quorum quedam dicuntur generari simpliciter quedam s̄m quid sunt distincta s̄m predicamenta: ita q̄ vnum eorum significat hoc aliquid: idest substantiam: aliud autem quātitatem: aliud qualitatem: τ sic de alijs predicamentis. Illa ergo que non significant substantiam non generantur simpliciter: sed s̄m quid: sicut quantitatem aut qualitatez aut aliquid aliorum. Que vero significant substantiam dicūtur generari simpliciter: cuius ratio est: quia generatio est via de non esse ad esse: τ id simpliciter generatur qd̄ acquirit esse cui non presupponitur aliud esse: non eniz fit qd̄ est vnde qd̄ iam est non potest generari simpliciter. sed scd̄m quid. Et ideo ista quorum esse presupponit aliud esse non dicuntur generari simpliciter: sed s̄m quid: esse autem accidentium presupponit aliud esse: scilicet esse subiecti: esse autem substantie nō presupponit aliud esse: quia subiectū forme substantialis non est ens actu: sed potentia: τ ideo ex hoc q̄ accipit formam accidentalem dicitur generari s̄m quid: in omnibus tamen substātijs τ accidentibus diuersificatur generari non simpliciter τ s̄m quid scd̄m diuersum ordinem entis ad non ens: vel perfecti ad imperfectum: aut sensibilis ad in sensibilez: vnde quodā modo in substantia dicitur generatio simpliciter: si generetur ignis: non autem si generetur terra: τ in qualitate dicitur generatio simpliciter si generetur sciens: nō autez si generetur nesciēs. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ De generari quidem hoc simpliciter: hoc autem s̄m quid: τ vniuersaliter dictuz est in substantijs ipsis. Et quoniā generationis esse continue causa videt̄ materia τ subiectum: quoniā transmutat̄ in contraria: τ est alterius semper generatio in substantijs alterius corruptio: τ alterius corruptio alterius generatio.

¶ Epilogat que dicta sunt: τ dicit q̄ dictum vniuersaliter de accidētibus τ in substātijs: de hoc q̄ quedam generant̄ simpl'r: τ quedam s̄m quid. Et etiam dictum est q̄ causa continuitatis generationis per modum materie est s̄m q̄ trāsmutatur in cōtraria: ex hoc enim contingit qd̄ semper in substātijs alterius generatio ē alterius corruptio. τ ecōuerso: nunqd̄ eniz materia est sub priuatōe vnius sine alia forma: in quibusdam aūt accidētibus hoc cōtingit. Nam corpus dyaphanū est sub p̄uatione lucis absqz hoc q̄ subsit forme ɔtrarie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed nunc querere oportet quare generat̄ aliquid semper ex corruptis alijs. Quēadmoduz enim τ corrumpi hoc simpliciter inquīt quando ad insensibile venit τ non ens. Similiter generari ex non ente inquisit quando ex īsensibili. Sine igitur aliquo ente subiecto siue non generatur ex non ente: quare τ simil'r generatur τ corrumpit̄ in non ens. Merito igitur non deficit generatio. Generatio eniz entis corruptio est non entis. Corruptio autē entis generatio non entis. zi.

¶ Sed hoc non ens simpl'r queret aliquis vtrū aliquod contrarioꝝ est: puta terra τ graue non ens: ignis autez τ leue ens: aut non. Sed est τ terra ens: non ens autem materia terre τ ignis similiter. Et alia vtriusqz materia erat non vtiqz generātur ex inuicem neqz ex ɔtrarijs. His enim existūt contraria: igni terre aque τ aeri. Aut est quidem qualiter eadē: est aūt qualiter alia. Quod quidem enim quoniā enti ens subijcitur id idem. Esse autem non idem. De his q̄dem igitur intm̄ dictum est. zz

¶ Determinat tres questiones consequentes: quarum prima est quare semper generat̄ aliquid ex corruptis q̄ supponit in hoc q̄ dixit: quare generatio vnius est corruptio alterius: τ soluit hāc questionē dicēs: quia corruptio tēdit in nō ens: τ generatio est ex nō ente: ideo oportet q̄ generatio sit ex corruptis: τ hoc ipse p̄bat etiam ex aliorūz opinione: quia sicut homines dicūt corrumpi aliquid quādo peruenit ad in sensibile: qd̄ putant ens nō esse scd̄ ɜtertiuz modum supra positum: similiter dicunt aliquid generari: quando ex insensibili: τ non esse peruenit ad hoc q̄ sit sensibile: patet ergo q̄ scd̄m hunc modum id quod est terminus corruptionis est p̄ncipiuz generationis: siue ergo sit aliquod subiectum ex quo est generatio: siue non: semper oportet q̄ generatio eius sit ex non ente: qd̄ est terminus corruptionis: hoc enim est de rōne generatiōis: q̄ fit ex non ente: q̄ autem illud nō ens adiūgatur alteri existenti accidit generationi: quare p3 q̄ simul generat̄ aliquid ex nō ente τ corrūpit̄ in nō ens: q̄litcūqz dicat̄ nō ens: sic igit̄ idē est in qd̄ terminat̄ corruptio: τ ex quo est generatio et p̄pter hoc gñatio est ex corruptis: ɔueniēter ergo nō deficit successio generatiōis τ corruptiōis: vt supra dictum est. quia generatio est quedam corruptio: scilicet non entis: et ita vnum eorum semper adiungitur alteri: cum tamen in id ex quo vnum incipit aliud terminet̄. ¶ Secūdaz questionez ponit ibi. (Sed hoc non ens) potest enim aliquis

querere id non ens: ex quo est generatio: ⁊ in qd terminat corruptio simpliciter: ꝙ quidez est quodãmodo ens sit aliquorum contrariorũ: puta ꝙ terra ⁊ graue sit non ens. sicut posuit parmenides: ignis, autem, ⁊ leue sit ens: ⁊ soluit ꝙ non est ita: sed terra est ens: quia .s. terra fit per hoc qd materia recipit quãdam formam que facit esse in actu. nõ ens ergo est materia terre ⁊ ignis. Non tamen materia est non ens per se: sicut plato posuit: sed non ens per accidens ratione priuationis cui adiungitur. ¶ Tertiã questionez ponit. ibi. (Et alia vtriusqꝫ) Utrum. s. istud non ens qd est materia sit aliud et aliud qd est cõmune his que adinuicem generant. Et dicit ꝙ alia eẽt vtriusqꝫ materia. s. ignis ⁊ terre: si non generant adinuicem: sicut accidit qui posuerunt ⁊ ignem ⁊ terram ṗmas materias: oportet enim ea q̃ ex inuicem generãtur cõmunicare in subiecto ꝙ suscipiat formam vtriusqꝫ: ⁊ per consequẽs non fieret trãsmutatio ex contrarijs inuicem: sicut supra dictum est: quia contrarietates existunt primo: ⁊ per se elementis predictis. s. igni terre: ⁊ aque ⁊ aeri: vnde si nihil trãsmutaretur ex igne in aquam vel aerem aut ecõuerso: nihil etiam transmutaretur ex calido in frigidum vel ecõuerso: vt supra dictũ est: subiũgit tamen ꝙ materia eorũ que transmutãtur adinuicem aliqualiter est eadem: ⁊ aliqualiter alia: subiecto. n. est eadez. Et hoc est qd dicit ꝙ id quod subijcitur est idez qualitercũqꝫ sit ens: quia. s. non est ens actu: sed potentia. Non est autẽ idem ꝓm esse vel rationẽ: aliaz enim rationẽ ⁊ aliud esse accipit put est sub diuersis formis: ⁊ etiam ꝓm hoc ipsũ qd ordinat ad diuersas formas. sicut corpus est aliud ratione ꝓm ꝙ est egrotabile ⁊ sanabile: licz sit idem subiecto. Ultimo autem epilogando concludit ꝙ de his in tantum dictum est.

23. De generatione autem ⁊ alteratione dicamus quid differunt. Dicimus enim has alteras esse transmutationes adinuicem. Quoniam igitur est aliud subiectũ ⁊ aliud passio que de subiecto ĩnata est dici. Et est trãsmutatio vtriusqꝫ horũ. ¶ Alteratio quidem est quando manente subiecto sensibili ente transmutatur in eius passionibus: aut cõtrarijs entibus: aut medijs: puta corpus sanum est: ⁊ rursus laborat manẽs idem: ⁊ metallum quandoqꝫ rotundum: quandoqꝫ angulare idem es.

¶ Postqꝫ philosophus ostẽdit: quare est quedam generatio ꝓm quid ⁊ quedaz simpliciter: hic inquirit de differentia generationis ⁊ alterationis. ⁊ ṗmo exponit suam intẽtionem dicẽs: ꝙ dicẽdum est de generatione ⁊ alteratiõe quomodo differãt adinuicem: ⁊ hoc ideo quia superius dictum fuit ꝙ generatio ⁊ alteratio sunt diuerse transmutationes adinuicẽ. ¶ Secũdo ibi. (Quoniã igitur est aliud subiectum) Exequitur propositum suum: ⁊ ṗmo dicit differentiaz generationis ⁊ alterationis quãtum ad id scd̃m qd vtrũqꝫ est transmutatio. Secũdo quantũ ad subiectũ vtriusqꝫ ibi. (Quoniam quidem igitur). Circa ṗmũ duo facit. ṗmo ostendit in quibus sit alteratio. secũdo in quibus sit generatio. ibi. (Quoniam autem totum). circa ṗmum duo supponit: quorũ primũ est: ꝙ aliud est subiectum: ⁊ aliud passio que nata est dici de subiecto: sicut differũt substantia: ⁊ accidẽs. 2m est ꝙ contingit vtrũqꝫ eorũ esse trãsmutationẽ. nam quãdoqꝫ fit transmutatio in ipsa substantia: quãdoqꝫ autẽ in accidẽtibus. His ergo suppositis subiungit ꝙ alteratio est quãdo idem subiectũ sensibile: scilꝫ nulla transmutatione in eius substantia facta fit transmutatio in passionibus eius: scilꝫ aliq̃libus ipsius. ¶ Nec est differẽtia quantũ ad hoc: vtrũ fiat transmutatio ꝓm cõtraria extrema vel ꝓm media: puta vtrũ de albo in nigrũ vel de rubeo in palidũ: ponit duo exempla. s. cum corpus animalis idem manẽs prius est sanum: ⁊ postea infirmatur. scd̃m est quãdo es. aliis. metallum idem manens: quandoqꝫ est rotũdum: ⁊ quãdoqꝫ angulare vel angulos habens. ¶ Et est aduertẽdũ ꝙ ṗmũ horũ exemplorũ pertinet ad primam speciem qualitatis: scd̃m autẽ ad quartam: tamẽ philosophus in quinto physi. probat ꝙ in ṗma specie qualitatis: ⁊ quarta non est alteratio: sed solũ in tertia: que dicitur passio vl' passibilis qualitas: ⁊ ꝓpter hoc forte signãter dixit ꝙ alteratio est transmutatio in passionibus: sed dicendũ est ꝙ ṗmo ⁊ per se alteratio est in qualitatibus tertie speciei: per accides autem mediantibus aliquibus qualitatibus: ⁊ ex consequenti fit alteratio in alijs speciebus: sicut per aliquam alterationẽ calidi ⁊ frigidi mutatur homo de sanitate in egritudinẽ: ⁊ ecõuerso: ⁊ p alterationem mollis ⁊ duri perducitur corpus ad aliquam figurã. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quãdo autem totum transmutatur non manente aliquo sensibili: vt subiecto eodez: sed q̃si ex semine toto sanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omni aqua: generatio iam hoc tale: huius autem corruptio.

¶ Ostendit quando fit generatio: ⁊ circa hoc duo facit primo assignat quãdo est generatio. secũdo quãdo magis est generatio: ibi. (Maxime autem generabit.) ¶ Dicit ergo primo ꝙ quãdo est transmutatio non solum ꝓm passiones: sed etiam ꝓm totam rei substantiam: inquantum scilꝫ materia accipit aliam formam substantialem: ita. s. qd nõ maneat aliquod sensibile quasi sit idem subiectum numero ens actu: puta quãdo ex toto semine generatur totus sanguis: aut ex toto aere generat tota aqua: nulla segregatione aut cõgregatione interueniente: vt Democritus posuit talis transmutatio est vnius generatio ⁊ alterius corruptio. ¶ Deide cum dicit.

¶ Maxime autem generabitur si transmutabitur ex insensibili in sensibile: aut tactu aut omnibus sensibus: puta quando aqua generatur ex aere: aut corrumpitur in aerem: aer enim valde insensibile. 24.

¶ Ostẽdit quando maxime fit generatio: ⁊ dicit ꝙ ꝓm tertium modum supradictũ qui accipitur ꝓm opinionẽ multorũ maxime dicitur aliquid generari: quãdo fit trãsmutatio ex aliquo qd non potest bene sentiri in aliud qd est bene sensibile vel ꝓm tactũ qui grossior est ⁊ materialior omnibus sensibus: vnde vulgares ꝓm ipsum maxime vident aliquid esse sensibile inquantum est palpabile: aut etiam ꝓm alios sensus: sicut cum aqua generatur ex aere videtur eẽ ꝓz hũc modũ generatio simpliciter: aut quãdo corrumpitur in aerem videtur esse corruptio simpliciter: aer enim est modice sensibilis: tum propter sui raritatem tum quia non excellit in potentia aliqua qualitas actiua: sed passiua: scilꝫ huiusmodi humidum: in igne autem qui maior aere excellit qualitas actiua que est calidum: aqua autem est dẽsior aere: ⁊ excellit in ea qualitas actiua que est frigidũ. Terra aũt est densissima omniũ elementorũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In his aũt: si aliqua passio manet eadem contrarietatis in generato ꝛ corrupto: puta quādo ex aere aqua si ambo dyaphana aut humida. non opꝫ huiusmodi passionē: ſꝫ alteraꝫ esse i qđ transmutatur. ¶ Si aũt non erit alteratio. V. g. musicus homo corruptꝰ est: homo aũt imusicus generatus est: homo aũt manet id idem. Siquidem igit̃ huius nō passio esset ẜm se musica ꝛ imusica: huius qdeꝫ generatio esꝫ: huiꝰ autē corruptio. Ideo hois quidē hec est passio hominis aũt musici ꝛ hominis imusici generatio quedaꝫ ꝛ corruptio. Nũc aũt passio hec manentis: ideoqꝫ alteratio est ẜꝫ talia.

¶ Remouet quādā dubitationē: quia eni dixerat qđ subiectuꝫ quādo qꝫ manet facta trāsmutatiōe: circa eiꝰ passiōes posset aliqs credere ꝙ omne id circa qđ fit transmutatio aliquo adueniēte esset passio illius manentis: sed ipse hoc excludit dicēs. his corporibus que adinuicē transmutant̃ quādoqꝫ manet eadeꝫ passio: eadē etiā generatio ꝛ corruptio: sicut quādo ex aere fit aqua: ambo autē sunt dyaphana. i. trāsparētia vel frigida: nō ꝙ aer sit naturalr̃ frigidus sed per accidens: nō eniꝫ oportet ꝙ huius permanentis. s. dyaphani vel frigidi: alterum in qđ fit transmutatio. s. aer vel aqua sit passio: si autеꝫ nō esset veruꝫ qđ nũc dicimus: sequeret̃ ꝙ quādo ex aere fit aqua esset trāsmutatio: semper enim videmus ꝙ quando id qđ transmutat̃ est passio permanētis est alteratio: tũc autē generatio quādo id qđ trāsmutat̃ non est passio ꝑmanentis. ꝛ hoc manifestat per quoddā exempluꝫ: dicit̃ eniꝫ ꝙ homo musicus corruptus est qñ hō amittit habitũ musice: ꝛ tũc homo imusicꝰ: idest habēs priuationē musice generatꝰ est; eo ꝙ musica nō est passio hois musici: cuꝫ sit de eius rōne: similiter immusica est de rōne hominis imusici: vnde homo musicus nō manet ideꝫ numero: sed homo manet idē numero: si ergo musica ꝛ imusica non esset hois: sed esꝫ passio [redacted]: tũc enim per trāsmutationē musice ꝛ imusice fieret vnius generatio alterius corruptio: ꝛ quia hoc modo est verũ: ideo musica est passio hominis: sed hominis musici est generatio ꝛ corruptio: ꝛ quia homo manet: vt patet sequit̃ ꝙ musica sit passio ꝑmanētis: ꝛ ideo alteratio aliqua ẜm passiones permanētium. si ergo aqua ꝛ aer essent passiones dyaphani: sicut ꝑmanentis: sequeret̃ ꝙ transmutatio aeris ex aqua esset alteratio.

¶ Sed dubitat̃. vtruꝫ eadem passio numero que sit altera pars cōtrarietatis possit esse in generato ꝛ corrupto vt supra dictuꝫ est: si enim nō remaneret eadeꝫ nō erit facilior trāsitus coꝝ inuicē que habēt similitudinē: eo ꝙ oportebit vtrobiqꝫ omnia remoueri: simulr̃ videt̃ sequi qđ simile corrũpit a suo simili. naꝫ generās corrũpit id quod ꝑus erat: si aũt ponat̃ qđ maneat eadem numero: sequit̃ ꝑmo ꝙ remoto priori subiecto remaneat posterius. s. passio: ꝛ ꝙ idem numero accidēs sit in duobus subiectis. Dicēduꝫ ergo ꝙ non manet idē numero: sed id qđ ꝑus erat corrũpitur per accidēs corruptione subiecti: recedēte forma que ꝑus erat talis accidētis: ꝛ aduenit simile accidēs ꝯsequēs formā de nouo adueniētē vel accidētē. Et qꝛ per hoc accidens nō erat aliqua repugnātia in agendo ꝛ patiēdo facilior fuit trāsmutatio. ¶ Nec est cōueniēs qđ simile corrũpat suuꝫ simile per accidēs corrũpēdo subiectũ vel mām, sic eniꝫ maior flāma ꝯsumit minorē. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Quādo quidē igit̃ ẜꝫ quātũ est transmutatio cōtrarietatis augmētũ ꝛ diminutio. Quando aũt ẜm locũ latio. Quando aũt ẜm passiōes ꝛ quale alteratio est: qñ aũt nihil manet cuiꝰ alterũ passio ꝛ accidens: vlr̃ hec qdeꝫ generatio ē: huiꝰ aũt corruptio.

¶ Ostēdit differētiā generatiōis ad alterationē: ꝛ ad alias trāsmutationes ex parte subiecti: ꝛ ꝑmo dicit qualr̃ se habeat ad subiectũ qđ est ens in actu; deinde quō ad id qđ est ens in potētia. ibi. (Est aũt hyle) ¶ Dicit ergo ꝑmo qđ dictum est qđ alteratio est ẜm passiones alicuius ꝑmanētis: ꝛ hoc ideꝫ accidit in alijs mutationibus: que fiũt ẜm accidētia q̃ adueniũt subiecto existēti in actu: quādo ergo trāsmutatio de cōtrario in ꝯtrariũ scđꝫ quātitatē: puta de magno in paruuꝫ: aut ecōuerso: est augmētũ ꝛ diminutio eiusdem subiecti permanētis: eo ꝙ quātitas aduenit subiecto existēti in actu: quādo aũt est trāsmutatio scđꝫ contrarietateꝫ loci: puta sursuꝫ aut deorsum est latio. i. motus localis eiusdē corpis ꝑmanētis: eo ꝙ esse vbi aduenit corpori actu existēti: quādo vō trāsmutatio scđm cōtrarietateꝫ in passionibus. i. passibilibus qualitatibus ꝑncipalr̃: ꝛ in alijs qualitatibus ex cōsequēti: tũc est alteratio eiusdē ꝑmanētis. quia etiam qualitas aduenit subiecto actu existenti. Quado vō nihil manet actu existēs: cuiꝰ alterũ qđ trāsmutatur, sit passio: ꝛ accidēs sit quodcũqꝫ est vniuersalr̃ generatio ꝛ corruptio: eo ꝙ forma substantialis: ẜm quā est generatio ꝛ corruptio: nō aduenit subiecto actu existēti: vnde patet falsaꝫ esse opinionē quā tradidit auicebron in libro fontis vite: ꝙ in mā est ordo formaruꝫ: ita ꝙ ꝑmo aduenit materie forma: scđꝫ quam est substātia: ꝛ postea alia scđꝫ quā est corpꝰ: ꝛ postea alia scđꝫ quā est aīatuꝫ corpus: ꝛ sic de alijs: cum eni idē sit cōstituere substantiā: ꝛ facere hoc aliquid: qđ pertinet ad substantiam particularem sequeret̃ ꝙ ꝑma forma que ꝯstituit substantiaꝫ: faceret hoc aliquid qđ est subiectũ actu existēs: ꝛ ita forme posteriores aduenirent subiecto permanenti: ꝛ scđm eas esset magis alteratio q̃ꝫ generatio scđm doctrinam quā hic Arist. tradidit. ¶ Est ergo dicēdũ ꝙ sicut supra dictum est forme substantiales differũt ẜꝫ ꝑfectius ꝛ imꝑfectius: qđ aũt est ꝑfectius potest quicquid pōt imꝑfectius: ꝛ adhuc amplius. vnde forma perfectior que facit animatuꝫ: pōt etiā facere corpus: qđ facit forma imperfectior inanimati corporis: ꝛ sic nl̃la forma substātialis aduenit subiecto i actu existenti: nec presupponit aliam formam cōmuniorē realiter diuersam: que pertineat ad consideratioņeꝫ naturalis: ſꝫ solũ scđꝫ rationē: qđ ꝑtinet ad cōsiderationē logicaꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est auteꝫ hyle maxime subiectuꝫ quideꝫ proprĩ generationis ꝛ corruptionis susceptibile. modo auteꝫ aliquo ꝛ in alijs trāsmutationibꝰ: quoniaꝫ omnia susceptibilia subiecta cōtrarietatuꝫ aliquarũ. De generatione quidē igit̃ siue est siue nō est: q̃ñ est: ꝛ de alteratione determinatuꝫ sit hoc modo.

¶ Comparat predictas transmutationes scđm subiectum qđ est tantuꝫ ens in potentia: ꝛ dicit ꝙ hyle idest ꝑma materia est maxime propriuꝫ subiectum susceptibile generationis ꝛ corruptionis: quia sicut dictuꝫ est immediate substat formis substantialibus que per generationeꝫ ꝛ corruptionē adueniũt ꝛ recedũt: sed quodā modo: idest ex cōsequenti ꝛ mediate subijcitur omnibus alijs trāsmutationibus: quia subiecta aliaꝝ trāsmutationũ sunt susceptibilia aliqꝝ aliaꝝ ꝯtrarietatũ que reducunt̃ in ꝑmam contrarieta-

tem que est forme: z priuationis cuius subiectum est pri-
T.c.71 ma materia vt dicit in pmo phy. z ideo omnia alia subiecta participāt quodāmodo materiā primā: inquātum ex materia z forma cōponunt. Ultimo autē epilogādo cōcludit q determinatū sit hoc modo de generatione simpliciter: vtruz sit vel nō sit. z si est quomodo est: z similiter etiā de alteratione.

25. De augmentatione reliquum est dicere quomodo differt a generatione z alteratione: z quo modo augmētat vnumquodqz qd augmētat: z diminuitur quodcūqz diminuitur. ¶ Scrutanduz vtiqz primum vtrum solum in circa quid eorū differētia adinuicē. U.g. quoniam hoc quidez ex hoc in hoc trāsmutatio: vt ex potētia substātia in actu substantiam gn̄atio est. Que aūt circa magnitudinem augmētatio z diminutio. Que aūt circa passionē alteratio. vtrorūqz aūt ex potētia entium in actum trāsmutatio dictorū ē. ¶ Aut etiā modus differt trāsmutatōis.

¶ Postq̄ phs determinauit de generatiōe z alteratiōe. hic determinat de augmētatione z diminutione: z pmo exponit suā intētionē dicēs: q post generationē: z alterationez reliquuz est dicere de augmētatiōe: de qua cōsiderare oz: pmo in quo differat a generatione z alteratione. Secūdo p quē moduz augmētatur z diminuitur vnūquodqz qd augmentatur z diminuit. Secūdo ibi. (Scrutandū vtiqz primū) psequit suā itētionē. z pmo ostēdit differētiā augmētationis a generatione z alteratiōe. Secūdo ingrit de modo agmētatiōis. ibi. (Circa quid aūt est trāsmutatio). Circa pmū duo facit. pmo supponit vnā differentiā. Secūdo ingrit de alia. ibi (Aut etiā modus) Dicit ergo pmo: q primuz eoꝝ que sunt cōsiderāda circa augmētationē est qd oportet ingrere: vtruz differētia augmētationis a generatione z alteratiōe sit solū in circa qd idest in genere circa qd est quelibet istaꝝ trāsmutationū: hec enī est differētia manifesta: videlz q trāsmutatio que est ex hoc i hoc: idest ex substātia ente in potētia in substātiā entē actu est generatio. Trāsmutatio autem que est circa magnitudinē est augmētatio: postq̄ aliqd trāsmutat de paruo in magnuz. trāsmutatio aūt que est circa passiones z passibiles qualitates est alteratio. Et qz dixerat q generatio est trāsmutatio ex substātiā in potētia in substātiā in actu: vt idez itelligatur etiā in aliis duab⁹ supradictis mutationibus: subiūgit q trāsmutatio vtrorūqz predictoꝝ. s. magnitudinis et passionis est ex potētia in actū. Et etiā motus est actus existentis in potētia. vt dicit in 3° phy. ¶ Deide cum dicit.

¶ Uidet aūt q alterat nō ex necessitate trāsmutans locum: neqz qd generat. Qd aūt augmētatur aut diminuitur.

¶ Assignat aliā differētiā ex modo trāsmutatiōis. Et pmo ponit differētiā. Secūdo exponit ibi. (Alio aūt modo) dicit ergo pmo q in pdictis mutationibus etiā modus trāsmutationis differt: nō aūt refert vt hec lrā legatur iterrogatiue vel remissiue: in hoc enī differt modus pdictarum trāsmutationū qd id qd alterat nō ex necessitate trāsmutatur fm locum. Silr etiam neqz qd generatur: sed necesse est id qd augmētat: aut diminuit fm locuz trāsmutari. huius dicti rō est: qz locus cōmēsurat locato: z hoc fz magnitudinez: nō aūt fm qualitatē vel substātiā: z ideo necesse est q quādo mutat magnitudo locati: q etiā fiat trāsmutatio scdm locum: non autem quando trāsmutatur aliquid fz substantiam vel scdm qualitatē: sicut autem commensuratio locati ad locuz attēditur fz magnitudinez: ita qualitas attēditur fm formā substātialē: z ex cōsequēti fz aliquam qualitatem: puta grauitatem vel leuitatē: z ideo licet generatio z alteratio possit esse sine mutatione locali: aliqua tamen generatio z alteratio est causa q aliquid moueatur scdm locum: puta cum fit ignis vel terra fit graue vel leue: differentiis autem aliarum trāsmutationum per comparationem ad motum localem non est omnino per accidens: ostensuz est enim in octauo physi. q motus T.c. localis est primus principalis motus z causa aliorum mo- 58. tuum ¶ Deide cum dicit.

¶ Alio autem modo ab eo quod fertur: quidem enim vniuersum alterat locum: quod aumentatur quidem quemadmodum quod deducit: hoc enim manēte: particule transmutantur fm locum.

¶ Manifestat qd dixerat. s. q id quod augmētatur vel diminuitur mutatur fm locum. Et pmo manifestat hoc per differentiam ad motuz localem rectuz. scdo per differentiam ad motum localem spericum. ibi. (Non quemadmodum que spere.) ¶ Dicit ergo primo q aliomodo transmutat locū id qd augmētat vel diminuitur: q̄z id quod fertur. s. motu recto: illud enīz qd fertur. s. motu recto: vniuersum idest fm se totum variat locum: illud autem qd augmentatur motat locum: sicut illud qd deducitur: puta metallum per maleationem: vel etiam humidum in vase per infusionem siue qdcūqz huiusmodi corpus quo quidez in eodem loco manet partes eius transmutantur fm locum p extētionē vel quocūqz alio modo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non quemadmodum que spere: he enim in simili loco transmutantur manente toto. Que autem eius quod augeī semper in ampliorem locum: in minorem autem que eius quod diminuitur.

¶ Quoniā aūt trāsmutatio differt nō solū in cir- 26. ca que: sed sic eius qd generat z alterat z augmentatur manifestum est.

¶ Manifestat differentiam ad motuz localez spericum: z dicit q partes eius quidem qd augmentatur mutant quidez locum: sed non eodez modo: sicut partes spere: partes enīz spere transmutantur toto manēte in eodez loco: scilz subiecto: quāuis etiā totuz muter locuz scdz rationem: vt dicitur in sexto physi. sed partes variant locuz etiaz subie- T.c. cto: sicut pars celi que modo est in oriente: postmoduz erit 58. in occidente: sed talis transmutatio partiuz spere sunt in simili loco: idest neqz in maiori: neqz in minori: sed partes corporis que semper augentur extenduntur in maiorem loci eius vo qd diminuitur semper retrahūtur in minorē. ¶ Ultimo autem epilogando concludit manifestuz esse ex predictis q transmutatio eius qd generatur z alterat z augetur differunt non solum in circa quid: idest ex parte generis in quo sunt iste mutationes. sed sicut ex parte modi transmutandi.

Circa quid autē est transmutatio augmentationis z diminutionis circa magnitudinem autem videtur esse augeri z diminui.

¶ Et qualr suscipiendū, vtruz ex potentia qui- 27.

dem magnitudine ⁊ corporeo: actu vero icorporeo: ⁊ sine magnitudine gñari corpus: ⁊ magnitudo: ⁊ hoc dupl'r contingit dici: qual'r augmẽtatio fit. vtrũ ex separata ipsa scḋz se materia: an ex existẽte in alio corpore.

¶ Postq̃ phs ostẽdit differẽtiã augmẽti a gñatione ⁊ alteratione: hic icipit ingrere de modo augmẽti: ⁊ pͥmo quãtũ ad subm qḋ augeṫ. ibi (Suscipiẽdũ itaq̃). Circa pͥmũ duo facit. pͥmo mouet q̃ōnẽ. scḋo igrit q̃ōnis veritatẽ. ibi (Aut ipossibile) circa pͥmã duo facit. pͥmo ppōnit qḋ ex pdictis sit manifestũ circa augmẽtũ: ⁊ querit circa qḋ sit trãsmutatio augmẽti: ⁊ diminutionis ⁊ rñdet q̧ motus augmẽti ⁊ diminutiōis videṫ esse circa magnitudinẽ. scḋo ibi (Qualiter aũt) ostẽdit qḋ restat ingrẽdũ: ⁊ dicit q̧ accipiẽdũ est de cetero qual'r fiat augmẽtũ vel diminutio: ⁊ quãtum ad subiectũ augmẽti. pͥmo mouet hãc q̃ōnẽ. vtrũ ↄtingat q̧ per augmẽtũ generẽṫ magnitudo ⁊ corpus ex eo q̧ est in potẽtia ad magnitudinẽ ⁊ corporeitatẽ: ita. s. q̧ sit actu incorporeũ: ⁊ sine magnitudine vel non: ⁊ subdiuidit pͥmã mẽbrum q̃ōnis. dupl'r enim pōt dici q̧ aliqua mã actu existens sit sine corporeitate ⁊ magnitudine: vñ rõnabil'r q̃riṫur si talis materia sit subiectũ augmenti: qual'r ex ea augmentatio fiat: vtrũ. s. ipa materia sine corporeitate ⁊ magnitudine existẽs sit fm seipsã separata existẽs: aut ita q̧ sit in aliquo corpore: nõ tñ pars eius: nam si esset pars eius esset subiectum corporeitati ⁊ magnitudini ipsius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut ipossibile vtrũq̧. Separata. n. ens: aut nullum possidebit locũ vt punctus aliquis: aut vacuũ erit: ⁊ corpus nõ sensatũ. Horum autẽ hoc quidẽ nõ cõtingit. hoc aũt necesse in aliquo esse. Semper enim alicubi erit quod generaṫ ex eo. Quapropter ⁊ illud aut scḋm se: aut scḋm accidens.

¶ Determinat questionẽ motã. ⁊ pͥmo rõne accepta ex parte materie vel subiecti. Scḋo ratione accepta ex parte augmenti. ibi (Amplius aũt talis) Circa pͥmũ duo facit. pͥmo determinat questionẽ predictã ratione sumpta ex parte materie. fm q̧ ab ipso consideraṫ. secũdo fm q̧ consideraṫ a platonicis. ibi. (Sed neq̧ pũctos) Circa pͥmum duo facit: pͥmo excludit pͥmũ mẽbrũ pͥme diuisionis. s. q̧ materia sine magnitudine existens sit in aliquo corpore. ibi. (Sed si in aliquo existat) Secũdo concludit propositum ibi (Melius ergo) Dicit ergo pͥmo q̧ vtrũq̧ mẽbrũ secũde diuisionis est impossibile. ⁊ pͥmo hoc ostẽdit quãtũ ad hoc q̧ impossibile est materiam sine magnitudine existẽtem per se separatã existere: quia si sit separata: oportet alterum duorũ esse: quorũ vnum est: q̧ nullũ possideat locũ sicut punctus: cuius non est locus: eo q̧ omnis locus dimẽsionem habet aliquã: aut opꝫ si materia sine quãtitate existens occupet locũ aliquẽ: q̧ sit aliquis locus vacuus. Nã vacuũ dicimus locũ non repletũ sensibili corpore: vel etiã oportet q̧ sit quoddã corpus nõ sensibile. Nã vacuũ nihil aliud dicebãt: nisi corpus nõ sensibile. Oportet enim dicere vacuũ corpus ppter dimẽsionẽ spacij. Nõ sensibile aũt ppter vacuitatẽ: horũ aũt duorũ alterũ est ipossibile. s. q̧ sit vacuũ vel corpus nõ sensibile. ¶ Sil'r impossibile est q̧ materia separata existẽs nullũ possideat locũ: materia enĩ est ex qua generanṫ corpora sensibilia: hoc aũt ex quo corpora sensibilia gñanṫ necesse est in aliquo loco esse: semp̧ enĩ

ex id videmus q̧ id qḋ gñaṫ ex eo ex quo gñaṫ est alicubi: idest in aliquo loco determinato. ¶ Ibidem aũt est qḋ gñaṫ ex aliquo vbi fuit id ex quo gñaṫ. ergo oportet id ex quo gñatur aliqd fm materiã esse alicubi vel per se vel p accñs: p se qdẽ fm opinionẽ antiquorũ phorũ ponẽtiũ mãm corporum nãliũ esse aliqḋ corpus actu: puta ignẽ aut aerẽ: aut aquã: per accñs aũt fm opinionẽ platonis: ⁊ suã qui ponebat mãm esse ens in potẽtia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ si in aliquo existit si quidẽ separatũ ita vt nullius scḋz se: aut scḋz accidẽs aliqd sit cõtingunt multa impossibilia. Dico aũt. V. g. si gñabiṫ aer ex aqua nõ aq̃ erit trãsmutata. Sed propterea q̧ vt in vase aqua iest mã eius cuius est. Infinitas. n. nihil ꝓhibet materias esse. Quapropter ⁊ gñari actu. ¶ Amplius neq̧ sic videtur gñari aer ex aqua vt exiẽs a manẽte. 28

¶ Excludit scḋz mẽbrũ ostẽdẽs q̧ materia separata a magnitudine non sit in aliquo: ⁊ primo proponit qḋ intendit ⁊ dicit q̧ si mã sine magnitudine exñs ita sit in aliquo corpore separata a substãtia ei⁹ q̧ nõ sit aliqd eius p se vel p accñs: cõtingit multa impossibilia: ⁊ manifestat hunc modum ponẽdi: puta si ponamus q̧ qñ gñaṫ aer ex aq̃: nõ fiat hoc p trãsmutationẽ aque: ita. s. q̧ mã aq̃ amittat formam aq̃: ⁊ recipiat formã aeris. sed sicut si mã aeris esset in aqua sicut i vase. Scḋo ibi. (Infinitas enĩ.) ponit rõnes deducentes ad incõueniẽs. ¶ Quarũ pͥma est q̧ si in aqua pter mãm est etiã mã aeris: pari rõne pōt etiã esse in aqua alia: ⁊ sic in infinitũ psertim: qꝛ ex vno possint ĩfinita gñari successiue: ⁊ ita seq̃reṫ q̧ nihil ꝓhibeat eẽ ĩfinitas mãs in aq̃: sed ex mã q̃libꝫ pōt aliqd actu gñari: ergo seq̃reṫ q̧ ĩfinita possint actu gñari ex vna ⁊ eadẽ aq̃: ita. s. q̧ qcq̧d pōt generari in potẽtia sil' pōt gñari actu. ¶ Secundã rõnẽ ponit ibi. (Amplius neq̧ sic) ⁊ dicit q̧ nõ videmus aliqd sic generari ex aliquo: puta aerẽ ex aqua sicut qḋ exit ex aliquo pmanẽte: puta cũ vinũ exit a dolio nõ trãsmutato: videm⁹ enĩ q̧ gñaṫ ex corrupto: sicut supra dictũ est: opꝫ aũt id qḋ sensibile apparet accipere: vt principiũ in sciẽtia naturali. ¶ Deinde cum dicit. 29

¶ Melius ergo omnibus ĩseparatam facere materiam eẽ: vt entem eandẽ ⁊ vnam numero: ratione aũt non vnam.

¶ Cõcludit veritatẽ dicẽs q̧ melius est dicere q̧ materia insit omnibus: q̧ nõ separeṫ ab eis tanq̃ nihil eorũ existẽs Sed q̧ vna ⁊ eadẽ numero sit materia omnium ⁊ differat solũ ratione: sicut supra dictũ est: ⁊ fꝫ hoc nõ erit separata a magnitudie: sed i vnoquoq̧ actu magnitudini subiecta.

¶ Sꝫ neq̧ pũcta ponẽdum: neq̧ lineas corporis materiã ppter easdẽ causas.

¶ Supra phs ostẽdit q̧ non est possibile subiectũ augmẽti esse id qḋ nullã habet quãtitatẽ actu: sed in potẽtia tãtũ sicut est materia: ⁊ quia quidã posuerũt materiã corporũ esse qḋ mathematicum: ideo phs hic ostẽdit q̧ nihil qḋ caret magnitudine potest esse subiectũ augmẽti: caret autẽ quantitate in genere mathematicorũ punctus quidẽ simpliciter: linea vero fm dimẽsionem latitudinis ⁊ profunditatis. Superficies aũt fm dimẽsionẽ profunditatis: corpus autẽ habꝫ magnitudinẽ fꝫ omnẽ dimẽsionẽ: vnde est pfecta magnitudo. vt diciṫ in pͥmo de celo. Ostẽdit ergo q̧ nihil taliũ: qḋ quocũq̧ modo caret magnitudine pōt poni mã que sit subiectũ augmẽti tripl'r pͥmo qdẽ ppter rõnes pmissas. vñ dicit q̧ neq̧ ponẽdum est pũcta que carẽt oio magnitudine eẽ corporis mãꝫ: que. s. sint subiectũ augmẽti: neq̧ etiam lineas que fm aliquid carent magnitudine: ⁊ hoc ppter easdẽ causas idest ppter rõnes supius assigna

tas: q̄a necesse est pūcta: et lineas sepati p se existere: aut i aliquo corpore esse: et sic sequerētur eadē que superius se cuta sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Illud autem cuius hec vltima mā est: quare neqȝ vnquā: neqȝ sine passione possibile est eē neqȝ sine forma.

30. ¶ Generatur quidem igitur simpliciter alterū ex altero: quemadmodum: et in alijs determinatum est: et ab aliquo: aut actu ente: aut homogeneos: aut homoydeos. V.g. ignis ab igne: aut homo ab homine: aut ab actu: durū enim a nō duro generaꝫ.

¶ Improbat hoc per ipsā positionē platonicoꝝ qui ponebant q̄ mathematica erāt subiecta corpoꝝ naturalium: et quia pūcta linee sunt termini dimēsionū: sicut forma est terminus materie: ponebāt q̄ id qd̄ per huiusmodi termi natur esset materia corporū: ipsi aūt termini magis se hn̄t in ratione forme: et hoc est qd̄ dicit: q̄ id. s. dimensio vel magnitudo: cuius hec. s. pūcta linee sunt vltima: erat materia q̄ platonicos. Scd̄o ibi. (Quare neqȝ). ostēdit cōseq̄nter q̄ nihil hoꝝ potest esse materia corpoꝝ: q̄a. s. fm eos mathematica sunt separata a formis naturalibus et passionibus sensibilibus: sicut fm intellectū: et ita et fm esse: sed materia nō potest separi a formis naturalibus et passionibus sensibilibus. ergo impossibile est aliqd mathematicoꝝ eē materia corporum naturalium. Primo ergo pponit medium sue rationis dicēs: quia materia neqȝ possibile est eē sine passibili q̄litate: neqȝ sine forma vel morphea: qd̄ idē est: sine q̄bus tamē fm platonicos sunt mathematica. secū do ibi. (Generaꝫ quidem) pbat q̄ supposuerat: et pmo qd̄ materia non possit esse sine forma. Scd̄o q̄ non possit esse sine passione. ibi. (Qm̄ aūt est) dicit ergo q̄ sicut in alio li-

T. c. 71. bro determinatū est: puta in pmo physi. simpliciter generatur alterum ex altero: fit enim vnūquodqȝ ex subiecto qd̄ est materia: oportet etiā q̄ id qd̄ generatur ab aliquo agente, enim actu aut homogenos: idest saltem qd̄ sit vnius generis: aut homiydeos: idest q̄ sit vnius forme vl' speciei. et exēplificat q̄ ignis generaꝫ ab igne: sicut ab agente vnius speciei: sicut homo generatur ab homie: aut opȝ q̄ saltē ab aliquo actu existēte: sine ab actione alicuius actu existētis aliqd generetur: etiā si generās simile sit non generato in genere seu specie: sicut durum generatur a non duro. puta cum lac induraꝫ per ignem. Contingit autem q̄ aliquod factū nō assimilatur in forma agēti: vno quidē modo: quia illud factum non pmo: et per se respondet faciēti: sed per accidēs siue per posterius: per accidēs quidē sicut musicus sanat non inquātū musicus: sed inquātū est medicus: sanitatis autē similitudo nō est in musico inquātum musicus: sed inquātum est medicus: qui per formam sanitatis: quā habet in anima: facit sanitatē in corpore: per posterius autē sicut cum qualitas effecta est effectus consequens aliquā pmarū qualitatū: sicut sanitas causaꝫ ex aliqua medicina calida per calorē quem facit in corpore: quāuis in ipsa medicina nō sit forma sanitatis. ¶ Secundo per hoc q̄ agens agit instrumētaliter: instrumētū enim non agit virtute ppzie forme: sed inquātum moueꝫ a pncipali agente: qd̄ per suam formā agit: vnde effectus assimilatur in forma: non quidē instrumēto: sed pncipali agenti sicut domus que fit in materia domui que est in mēte edificantis: nō autē securi aut asie. ¶ Et homo generatus assimilatur i specie pr̄i g̃nanti: nō aūt semini. ¶ Tertio quādo materia patiētis nō est pportionata ad recipiēdum formam agētis ppter illius excellētiā: sed recipit aliquid minus sic in animalibus que g̃nantur sine semine ex virtute solis. ¶ Et inde est etiam q̄ effectus nō assimilaꝫ in specie agenti remoto: sed ppinquo vt homo homini. non autē soli: q̄uis homo generet hominem: et sol vt dicíꝫ in secūdo physi. sicut autē vnū quodqȝ ab agēte generaꝫ aliqualiter simili fm formā: ita corrūpitur aliqd a cōtrario. ¶ Et q̄a generatur aliquid ex corrupto vt supra dictū est necesse est materiā ex qua aliqd generatur: et in quā aliqd corrumpitur semper habere aliquam formā: per quā assimileꝫ vel ɔtrarieꝫ generāti vel corrūpenti. ¶ Deide cū dicit.

¶ Quoniam autē est materia et substantie corporee et corporis talis. Corpus enim commune nullum: eadem passionis et magnitudinis ē. 31.

¶ Ratione quidem separata: loco autem non separata: nisi et passiones separabiles.

¶ Manifestum autem est ex quesitis: quoniā non est augmentatio trāsmutatio ex potentia magnitudine: actu autem nullā habentem magnitudinem. Sepatum enim esset quod commune: hoc autem quoniā impossibile: dictū est in alijs prius.

¶ Ostendit q̄ materia non sit sine passione non enim materia est nisi substātie corporee: substantie enim icorporee imateriales sunt: vnde sequitur q̄ omnis materia sit talis corporis. nō enim potest esse aliquod corpus cōmune qd̄ nō sit determinatū ad aliquam speciē: et ad aliquod indiuiduū. ¶ Omne autē tale corpus necesse est habere aliquā passionē vel cōsequētē formā specificā qualis est propria passio vel qualitercūqȝ aliter aduenientem: sicut sunt accidentia iduiidualia. ergo necesse est q̄ eadē materia que est subiectū magnitudinis: sit etiā subiectū passionis: ita quidem qd̄ materia que est subiectū magnitudinis sit ratione separata a passiōe: sicut est alia ratio hominis: et albi: loco autem idest substantia non separantur nisi quis dicat q̄ passiones sunt separabiles a substantijs qd̄ est impossibile: et quia philosophus videbaꝫ digressionē quādā a proposito fecisse: colligit propositū ex omnibus premissis dicēs manifestum esse ex omnibus que inquisita sunt q̄ augmētū nō est trāsmutatio ex aliquo qd̄ sit in potētia ad magnitudinē: ita q̄ actu nullam magnitudinem habeat. sequeretur enim q̄ cōmune subiectum s. materia pma esset sepatū p se existēs absqȝ omni forma: qd̄ et nūc ostēsū ē eē ipossibile: et etiā pus in alijs libris: puta i pmo physi. ¶ Deide cum dicit.

¶ Amplius autem talis transmutatio non augmentationis propria: sed generationis. Augmentatio enim est existentis magnitudinis additamentum. Diminutio autem minoramentum. Ideo oportet habere aliquam magnitudinem quod augetur. ¶ Quapropter non est sine magnitudine materia. Oportet autē etiā et augmentationē esse in actu magnitudinis. Generatio enim vtiqȝ erit magis corporis nō augmentatio.

¶ Ostēdit ppositū rōne sumpta ex pte augmēti et dicit q̄ talis trāsmutatio que. s. fieret ex eo qd̄ solum esset in potētia ad magnitudinem nō proprie ptineret ad augmētum: sed magis ad generationē: quia de ratione augmēti est q̄ fiat additio ad preexistentem magnitudinē. Dicitur enim

aliqd augeri ex eo qd fit maius: quod nō esset nisi aliquid prius esset magnum. Et per oppositum de ratione diminutionis est q fiat quedam minoratio magnitudinis preexistentis. vnde patet q oportet id quod augetur habere aliquam magnitudinem: et sic oportet quod augmentatio fiat: non quidem q materia que erat sine magnitudine in actu perueniat ad hoc q habeat magnitudinem in actu: hoc enim nō esset augmētatio corporis: sed generatio: cuius rationis est q fiat aliquid i actu quod prius fuit in potentia.

32. Suscipiendū vtiqz magis: quasi tangentes questionem a principio: qualis alicuius entis augmentari et diminui causas querimus. Uidetur vtiqz eius quod augetur quecūqz pars aucta esse: similiter aūt in diminutione minor esse generata. ¶ Amplius aūt adueniēte aliquo augmētari: et recedente diminui.

¶ Postq̄ phs determinauit de augmēto ex parte eius q augetur: hic ingrit de eo quo aliqd augetur: et primo proponit de quo est intētio: et dicit q cum de ratione augmenti sit q additamentum magnitudinis: hoc magis videtur esse suscipiēdum ad presentē consideratione: sicut difficilius quasi aliquod principiū questionis faciētes: quale sit id quo aliquid augetur vel diminuitur. vt sic augmēti et diminutionis causas cōuenietes inquiramus. Scdo ibi. (Uidetur vtiqz ei⁹.) exequitur propositum. Et primo ponit diuisionē intentam principaliter. scdo iterponit aliā questionē ibi. (Queret aūt aliquis) tertio soluit questionē principalē. ibi. (Qm autē quesitum est). Circa primuz tria facit. primo proponit duas suppōnes. Scdo mouet dubitationē. ibi. (Nece aūt augeri.) 3° excludit quādā obuiationē ibi. (Sed neqz si ptingit.) prima ergo suppō quā primo proponit est hec. s. q eius qd augetur q̄lz pars videtur esse augmetata. Et silr de diminutione q̄libet pars eius qd diminuitur videtur esse facta minor: cui⁹ ratio apparet ex eo qd dicitur in 5° phy. illō. n. cuius aliq̄ pars mouetur dicitur moueri fm partē: et nō simplr: sicut homo dicitur vulnerari: cui⁹ manus vulnerata est: ad hoc ergo q aliqd per se et simplr moueatur requirit q quelibz pars eius moueatur. Qd quidē etiā in augmēto: et oibus alijs motibus obseruari oz. Scda suppō est q omne qd augetur augmētatur aliquo aduenientē extrīseco: et silr diminuitur aliqd aliquo recedēte. ¶ Cui⁹ rō est: qr oz aliqd in actu reduci per id qd est actu: vñ fm hoc id qd est i potētia ad maiorē q̄titatez reducitur i actu illius q̄titatis p aliqd qd hz actu quantitatem illaz: et hoc est qd adijcitur ei qd augetur. ¶ Deinde cum dicit.

T. c. primi.

¶ Necesse aūt augmentari: aut incorporeo: aut corporeo. Siquidē igitur icorporeo erit separatum quod cōmune. Impossibile aūt materiā a magnitudine esse separabilem quēadmodum dictū est prius. Si aūt corporeo duo in eodez loco corpora erūt: et qd augetur: et quod auget. Est autez et hoc impossibile.

¶ Proponit diuisionē que sequitur ex duab⁹ premissis diuisionibus. Si eni ei⁹ qd augetur oz q̄lz partē augeri: et omne augmētuz fit p alicui⁹ additionē ons ē q cuilz parti ei⁹ qd augetur oporteat aliqd addi. nece est ergo q id qd additur: quo dr aliqd augeri: aut esse incorporeū: aut corporeū separatum ab omni q̄titate corpali. Sz sic supra ostēsum est: ipole est q mā sepata sit a magnitudie: vñ pz q id quo aliqd augetur nō pōt esse icorporeū. ¶ Et iterz si eēt incorporeū nō esset q̄tū i actu: vñ sui appōne nō faceret maius fm q̄titatē. Si aūt dicatur id quo addito aliqd augetur eē corporeū sequretur duo corpa siml esse i eodē loco. s. corp⁹ qd augetur: et corp⁹ additū augens: nō eni pōt dici qd collocetur seorsū corp⁹ qd augetur: et corp⁹ qd augens: qr uz additamētū fieri cuilz parti ei⁹ qd augetur qd ex supradictis suppōnib⁹ sequitur: et hoc ē est impossibile. s. q duo corpa sint siml in eodem loco. ¶ Et sic sequitur inconueniens ad vtrāqz partem questionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed nec sic contingit fieri ac generari dicere augmentationez et diminutionez: vt quādo ex aqua aer: sic enim maior tumor generatus est. 33
¶ Non autem augmentatio hec: sed generatio quidem eius in quod transmutatur erit: corruptio aūt contrarij: augmētatio autez neutrius. Sed aut nullius: aut si aliquod cōmune amborum existit: eius qd generatur: et eius quod corrumpitur. V. g. si corpus. Aqua autez non aucta est: neqz aer. Hoc quidez deperijt: hoc aūt generatum est. Corpus autem est si quidez id adauctum est. Sed et hoc impossibile. Oportet autem saluare rationez et existentiam eius quod augetur et diminuitur. Hec autē tria sūt: quorū vnuz est quācūqz partez maiorem esse eius quod augetur magnitudinis. V. g. si caro carnis. Et adueniente aliquo. Et tertiū vt saluetur quod augetur et maneat. Cum generatur quidē enim aliquid simpliciter et corrumpitur non manet idez. Quod autem augetur aut alteratur: aut minuiē manet idem. Sed tamen quidem passio aut magnitudo non manet eadem. Si itaqz erit predicta augmentatio continget nullo adueniente neqz manente augeri: et nullo recedente diminui: et non manere quod augetur sed oportet hoc saluare: subiecta eniz est augmentatio talis.

¶ Excludit quādaz obiectionē: posset. n. aliqs dicere q augmētum fit nullo alio apposito: sicut qn ex aqua generatur aer: videtur esse quodā augmentū: qr fit maior q̄titas: sed p hūc modū nō ptingit fieri augmētū seu diminutio: talis. n. trāsmutatio nō est augmētū: sed est gnātio ei⁹ i qd trāsmutatur. s. aeris et corruptio eius qd transmutatur aque contrarietate calidi et frigidi. ¶ Non autez pōt dici augmētatio: neqz aeris: neqz aq̄: sz nec nullius ē augmētatio vl erit augmētatio illi⁹ qd est cōe vtriqz: si tñ aliqd sit tale: sicut corpus videtur eē aeri et aq̄: vt dicatur q aq̄ nō est augmētata: neqz aer: qr aqua corrupta est: et aer generatus: sed corpus est qd augetur: si aliqd ibi augmētatū est: sed hoc est impossibile. oportet enim ad hoc q aliquid dicatur augeri q saluentur ea que sunt de ratione eius qd augetur et diminuitur: que quidem sunt tria: quorū primum est: et supra positum est. s. q quelibet pars magnitudinis que augetur fiat maior: puta si caro augetur q quelibet pars carnis fit maior. scdz etiaz supra positum est. s. q aliquo veniente aliqd augetur. tertiū autez est q. s. nūc ponitur de nouo. vt. s. id qd augetur pseruetur et pmaneat in suo esse. Quia. n. gnātio et corruptio sunt trāsmutatiōes circa subaz: cuz simplr aliqd generatur vel corrūpitur non permanet eius substantia: puta circa qualitatē: aut q̄titatē: et ideo cū aliqd alteratur seu au-

getur vel diminuitur manet idem numero ſm ſubſtātiā. Sed tñ quādoq; in alteratione nō manet eadem paſſio. ſed i augmēto ⁊ diminutione non manet eadē magnitudo: ſed fit maior vel minor. ſi ergo p̄dicta trāſmutatio qua ex aq̄ fit aer eſſet augmētatio: ſequerent̄ duo cōtraria predictis poſitionibus. Quoꝝ vnum eſt ꝙ aliquid augeretur nullo alio adueniēte ⁊ diminuere ex nihilo recedēte. Aliud aūt eſt id qȯ auget̄ non maneret: neq; aqua: neq; corpus qȯ videt̄ eſſe cōe manet idē numero: vnde etiā ſignāter ſupra dixit: ſi aliqd eſt cōe: qr. ſ. nihil actu ens idem numero exiſtens: ſm ſubſtātiā eſt cōe et qȯ corrūpit̄ ⁊ generat̄. ❡ Oꝫ aūt p̄dictas pōnes ſaluare in oī eo qȯ auget̄: hoc enim ſupponit̄ quaſi in p̄ncipiū qȯ augmētatio ſit talis transmutatio qualis ſupradicta eſt. ❡ Sed videtur nihil prohibere aliquid augeri nullo adueniēte: pbat enim phs in quarto
T.c. phyſi. ꝙ ſicut aliqd fit albius nō ſup addito alio albo: ſed
84. per intēſionē albedinis p̄exiſtentis inquātum. ſ. ſubiectū reducit̄ i actu pfectioris albedis: ita etiā pōt fieri aliquid maius abſq; additione alicuius corporis magnitudinē habentis per hoc qȯ materia que p̄us erat ſub paruis dimenſionibus: poſtea ſit facta ſub maioribus. Naꝫ ideꝫ eſt ſubiectū magnitudini ⁊ paruitati: ſicut ⁊ albi ⁊ nigri: ⁊ hoc manifeſte apparet in rarefactione. Rarefactio auteꝫ contingit nō ſolum trāſmutata ſpecie: puta cum ex aqua generatur aer: de quo hic loquit̄ Ariſto. ſed etiaꝫ eadē ſpecie manente: ſicut ſi aer rarefiat vel cōdēſet̄. ❡ Dicēdū eſt autē ꝙ talis trāſmutatio nō pōt ppric dici augmētum: ſed alteratio: fit. n. ſm trāſmutationē paſſibiliuꝫ qualitatū. ſ. rari ⁊ dēſi. ❡ Variatio aūt qualitatis aut quātitatis ſe habꝫ ex ɔſequēti. Sicut ex motu qui ē ſm locuꝫ variat̄ motus: ſm dextrū vel ſiniſtrū: nō tñ dicit̄ motus ſm ſituꝫ: qr variatio ſitus ɔn̄ter ſe habet ad variationē loci. ❡ Deīde cū dicit.

34. ❡ Queret aūt aliquis: ⁊ quid eſt quod auget̄: vtruꝫ cui apponitur aliqd: aut quod apponitur. V. G. ſi crus qȯ auget̄ hoc fit maius: qȯ aūt auget cibus. Quare igitur non ambo aucta ſunt: Maius eniꝫ quod apponitur ⁊ cui. Queēadmoduꝫ ⁊ quādo miſcens vinuꝫ aqua: ſimiliter. n. plus vtrūq;.

❡ Mouet aūt aliā queſtioneꝫ. ⁊ p̄mo pponit eam. ſcdo ſoluit eam ibi (Aut qm hȯ) Dicit ergo p̄mo ꝙ cum augmentuꝫ fiat aliquo ſupaddito remaner queſtio qȯ eſt id quod auget̄: vtrum. ſ. id cui apponit̄: nō aūt ꝙ apponit̄: vel potꝰ augetur vtrūq;. verbi gratia. crur alicuius aīalis apponit̄ aliqd. ſ. cibus: vtrum ergo crus augetur ⁊ fit maius. Cibus aūt qui apponit̄ vel additur non auget̄. ſed auget: qr ergo ambo nō augmētata ſunt: vtrūq;. n. nō fit maius: ſed id qȯ apponitur nō: ⁊ id cui apponit̄ ſic: ⁊ ſicut qñ vinum miſcet̄ aque videt̄ vtrūq; augeri: quia vtrūq; fit maius eodē mō. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Aut quoniā quideꝫ huiuſmodi ſubſtātia manet: huiuſmodi autē non. V. g. cibi. Quoniaꝫ dominans dicitur in mixtione: vt quoniam vinum: facit eniꝫ vini opus: ſed non aque vniuerſa mixtura. Similiter ⁊ in alteratione: quoniā ſi manet caro ens: ⁊ qȯ aliqd eſt. Paſſio auteꝫ aliqua exiſtit coꝝ que ſꝫ ſe accidētiū: que prius paſſio nō exiſtebat: alteratum eſt hoc.

❡ Quo modo autem alteratū eſt: hoc quādoq; quidē nihil paſſuꝫ: neq; alterata eſt ſubſtātia: quādoq; aūt ⁊ illud. Sed alterans eſt p̄ncipiū motus in eo qȯ augmētatur ⁊ alteratur: in his enim mouēs: quoniam ⁊ ingrediēs generatur vtiq; magis: ⁊ accipiens illud corpus. V. g. ſi igrediēs fiat vtiq; ſpecies oportet corruptum eſſe hoc patiens ⁊ mouens non in hoc.

❡ Soluit queſtionē per id qȯ ſupra poſituꝫ eſt. ſ. ꝙ oportet id qȯ auget̄ manere ſm ſubſtātiā. ❡ Ideo ergo vinuꝫ dicit̄ augeri ⁊ nō aliud: qm hȯ quidem. ſ. cui addit̄: puta crus manet ſubſtātia: hȯ aūt. ſ. qȯ addit̄ puta cibus. Cōuertitur enī in ſubaꝫ eiꝰ qȯ nutrit̄ ⁊ auget̄: ⁊ qr in obiectione fiebat mētio de mixtione: oſtēdit etiā i mixtione ſimile eſſe. Naꝫ id cuius ſubſtātia manet dicit̄ eſſe dans in mixtione: ſicut dicitur eſſe vinū: quādo parꝫ de aqua admiſcet̄ multo vino: ⁊ hoc apparet ex ppria operatione que eſt euidēs ſignuꝫ ſpeciei: tota. n. mixtura facit operationē vini. ſ. calefaciendo ⁊ ɔfortādo: non aūt facit opus aque: ⁊ ſimile eſt de alteratione: quia ſi pmanet caro: ⁊ qȯ qd eſt: ideſt quiditas ſeu ſpecies eius aliqua autem paſſio de numero per ſe accidētium adueniat que p̄us non erat id qȯ pmanet dicit̄ alteratum: ⁊ ſimilr opꝫ id qȯ auget̄ pmanere: id autē quo aliquid alterat̄. ſ. alterās: qñq; in nullo trāſmutatuꝫ eſt: neq; ſm paſſionem: neq; ſm ſubſtātias: ſicut ɔtingit in his que agūt: ⁊ nō patiūtur: ſicut corpora celeſtia: qñq; vō ⁊ ipſum alterans patit̄ ⁊ transmutat̄: ſicut in corporibus iferiorib' que agūt: ⁊ patiuntur adinuicem: vt infra patebit. Sed in motu augmēti virtus alterās: ⁊ que eſt p̄ncipiuꝫ motus ſe habꝫ ex parte augmēti: qȯ tamē ita alterat. ꝙ etiā alterat̄ in his enī que augent̄ eſt p̄ncipiū motus augmēti. ſ. ad alterandum ⁊ cōuertēdum cibum qui addit̄: quia ſi hoc nō eſſet cibus igrediēs corpus: ⁊ ſic magis generaret̄ acciperet ad ſuam naturā: id corpus cum ingrederet̄: puta cum ſpūs ideſt vētus ſeu aer ingredit̄ vētrem: ⁊ facit eum maiorem vel ſpūs. i. aīa ingredit̄ corpus: ⁊ conformat ipſum ſibi: ſed non eſt ita: quinimo cibus ingrediēs corpus patiēdo a corpore animalis corrumpitur conuerſum in corpus animalis: ⁊ principium mutationis non eſt in hoc qȯ additur: ſed in eo cui additur.

Quoniam autē de his queſitū eſt ſuffi- 35.
cienter opꝫ queſtionis tentare ſolutionem inuenire. Saluātes manere id quod augetur ⁊ adueniente aliquo augeri: recedente autem diminui: adhuc auteꝫ quodcūq; ſignum ſenſatum: aut maius: aut minus generatum eſt: ⁊ non vacuum eſſe corpus neq; due magnitudines in eodem loco: neq; i corporeo augeri.

❡ Poſtq̄ phs mouit dubitationē de eo quo aliqd auget̄ ⁊ ſoluit dubitationem interpoſitam. hic accedit ad ſoluendum dubitationem p̄ncipalem: ⁊ p̄mo ſoluit dubitationē. ſecūdo oſtēdit dubitatione remota quomodo fiat augmētum. ibi. (Maius autem totuꝫ). circa p̄muꝫ duo facit. primo oſtendit qualis debeat eſſe ſolutio. Secūdo ponit ſolutionem. ibi. (Suſcipiēdum). Oportet autē ꝙ vera ſolutio includat omnia que ſunt de rōne rei: ⁊ omnia impoſſibilia excludat: ⁊ ideo p̄mo oſtendit quomodo intēdit ſaluare omnia que ſunt de ratiōe augmēti: ⁊ dicit ꝙ quia ſufficienter queſituꝫ eſt de predictis. oportet tentare: ideſt ad hoc conatum apponere: vt inueniatur talis ſolutio queſtionis: qua ſoluantur tria que ſupradicta ſunt de ratione augmenti: quorum primum eſt qȯ id quod augetur per-

maneat. Secūdū est q augmētū fiat adueniēte aliquo: ꝛ diminutio aliquo recedente. Tertiū ē q qlibz signū sen satū.i.quelibet pars sensibilis eius qđ augetur fiat maior in augmēto aut minor in diminutiōe. Scđo ostendit quomodo itendit tria ipossibilia vitare. primo qdem vt nō ponamus corpus qđ augeť esse vacuū. 2°. vt nō ponam⁹ duas magnitudines vel duo corpora esse simul. 3°. vt nō ponam⁹ augmētū fieri per additionez alicui⁹ in corpe.vī.n. suppositis predictis suppositionib⁹ alterz hoꝝ īcōueniētū ex necessitate sequi. si enīz augeť: quelibet pars eius qđ augeť: ꝛ nihil augetur nisi adueniente aliquo: opꝫ q cuilibet parti eius qđ augetur aliquid adueniat. si ergo id qđ aduenit nō est incorporeū opꝫ duo corpora esse sil nisi ponať corp⁹ qđ augeť esse vacuū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Suscipiendū igitur causam determinantes prius vnumquodqꝫ. quoniam anomiomera augentur cuz omiomera augentur: ꝯponitur enī ex his vnūquodqꝫ. ¶ Deinde quidem caro ꝛ os ꝛ vnaqueqꝫ talium partium est duplex. Quemadmodum et aliorum in materia speciem habentium. Etenīz materia dicitur et species caro aut ōs.

¶ Soluit dubitationē ꝛ prio p̄mittit quedaꝫ necessaria ad questionis solutionē. scđo ponit solutionē ibi. (Qualecūqꝫ ergo partē.) Circa primū ꝑponit duo. circa quoꝝ primum dicit q opꝫ suscipere causaꝫ: ꝑ quā ꝛ predicta soluanť ꝛ icōueniētia vitenť: ita tn̄ q determinemus quedā pri⁹. Quorum vnū est q omiomera.idest mēbra dissimiliū partiū. puta manus aut pes ꝛ similia: augenť per hoc q partes augentur: quas omiomera vacat sicut sunt caro ꝛ os ꝛ hꝰ. Et hui⁹ rōnem assignat qꝛ vnūqđqꝫ mēbrū dissimiliū partiū augetur ex his que sunt similiūꝫ: sicut man⁹ ex carne ꝛ osse ꝛ neruo: ꝛ ideo oꝫ qđ per augmētū partiū augeať totū. Secundo ponit q caro ꝛ os ꝛ vnaqueqꝫ talium partium q̄ primuꝫ dicať augeri est duplex. sicut cōtingit in omnib⁹ q̄ habent speciem in materia. Naꝫ caro vel os patest dici vl' vt materia carnis vel vt species carnis. Hoc quidā itellexerunt sic q aliqua caro signata estꝫ: que est secūdū materiā: ꝛ alia que est scđꝫ spēm. dicūt enīꝫ q caro vel os vel qcqd est hꝰ dicitur esse s'ꝫ speciem: ex eo q ē generatū ex primo humido seminali: in quo prima fuit virtus spēi. caro autez secūdū materiā dicitur ex ea q generať ex humido nutrimentali: qđ quidem aduenit primo humido substātiali sicut materia quedam eius prout primuꝫ humidum extēditur per alia mēbra: admixto sibi secūdo humido ad hoc vt compleatur quātitas rei viuētis ꝛ oīum partiuꝫ eius: ꝛ hec fuit opinio Alexādri. vt dicit Auic. in expositione huius loci quem plures pastmodum secuti sunt: sed hoc nō potest stare cum verbis Ar. que hic dicuntur. dicit enim q caro ꝛ os ꝛ vnaquaqꝫ talium est duplex. s. s'm materiā ꝛ speciez: quēadmodum ꝛalioꝝ in materia speciez habentiuꝫ. Manifestum est aūt q speciem in materia habent non solum ista que generantur ex semine ꝛ que nutriuntur in quibus predictus intellectus posset aliqualiter sustineri: sed etiaꝫ corpora inanimata sicut sunt lapides aurum ꝛ argentum. vult ergo Ar. q in carne ꝛ osse dicitur species ꝛ materia sicut in lapide ꝛ auro: in quibus non humidum substantiale ꝛ nutrimentale. Et ideo dicendum est s'm itentionē Ari. q eadem caro dicitur secūdū speciem prout in ea consideratur id qđ pertinet ad speciem carnis: ꝛ secūdū materiam: prout in ea ꝯsideratur id qđ est materie: ꝛ eadē ratio ē de oib⁹ alijs ꝯpositis ex mā ꝛ forma. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qualecūqꝫ igitur partē augmentari. ꝛ adueniente aliquo s'm quidem speciez est contingēs s'm autez materiam nō est.

¶ Ponit solutionem. ꝛ primo ponit eam. secundo manifestat per exēplū ibi. (Opꝫ autem itelligere) Tertio ꝯcludit epilogādo sūmam solutionis ibi. (Quapropter est quidē) Dicit ergo prio q hoc qđ supra dictū est: q quelibet pars augeť: ei⁹ qđ augeť ꝛ q vnūqđqꝫ augeať adueniēte aliquo ē veruꝫ si accipiatur pars scđm spēm. Nam cuilibet parti s'm spēm cōsiderate additur aliquid tanqꝫ pmanenti: ꝛ ita quelibet pars scđm spēm considerata augetur nō aūt cuilibet parti scđꝫ materiā cōsiderate fit additio: sed nō q̄libet pars s'm mā cōsiderata augeť. dictū enim ē q id qđ augetur opꝫ pmanere. nō aūt pmanet quelibet pars scđꝫ mām cōsiderata: sed solū scđm spēm. ¶ Deide cū dicit.

¶ Opꝫ aūt intelligere quemadmodū si aliquis mensurabit eadem mensura aquam. Semper enīz aliud ꝛ aliud quod generatur. sic vtiqꝫ augmentatur materia carnis: sed non partium cuiqꝫ aliquid aggeneratur. Sed hoc quidem defluit: hoc autem aduenit. Forme autem ꝛ cuiuscūqꝫ speciei particule. 36.

¶ Manifestat solutionez ꝑpositaꝫ ꝑ exēpla: ꝛ primo ponit manifestationē. scđo ostēdit in qb⁹ partibus dicta solutio sit magis manifesta ibi (In omiomeris.) Dicit ergo p̄mo. q opꝫ itelligere qđ dictū est de carne scđm spēm ꝛ secūdū materiā si quis mensuret aquā eadeꝫ mēsura: ita tamē q semꝑ sit alia ꝛ alia aqua. puta si ex vase pleno aq̄. guttatī aqua effluat ꝛ guttatiꝫ semꝑ ifundať. erit.n. semꝑ idē q̄tū ad mēsurā aq̄ nō tn̄ quo ad mām aq̄. sic aūt operať spēs ad mām sicut mēsura ad mēsuratum: eo q forma ē finis māe vt dī in 2°. physic. sic.n. opꝫ itelligere q spēs carnis pmaneat eadē tanqꝫ mēsura q̄dā: nō tn̄ semꝑ pmaneat eadem mā i qua talis spēs suscipiť. Est ēt sil'e de fluuio q semꝑ manet idē q̄tū ad spēꝫ fluuij: māls tn̄ aq̄ semꝑ est alia ꝛ alia. simile ē etiā i igne: cui⁹ spēs ꝛ figura semꝑ manet: sed ligna in qbus māliter ignis ardet cōsumunť: ꝛ alia apponuntur idē ēt apparet in populo ciuitatis: q semꝑ manet idē scđm id qđ ē spēi: q̄uis hoīum ex qb⁹ cōstituiť populus: qdā moriātur: ꝛ qdā succedāt: ꝛ semꝑ pmanet id qđ ptinet ad spēꝫ carnis: licet mā in quā fundať talis spēs paulatim cōsumatur ꝑ actionē caloris: ꝛ alia d nouo adueniat ꝑ nutrimētū. sic ergo qñ aliquod corp⁹ augeť augmentať quidem mā carnis: qꝛ plus generať ꝑ nutrimētū qꝫ perdať ꝑ actionez caloris: ꝛ ita multiplicata mā vis augmētatiua q̄ pertinet ad spēm excedit ꝑportionabiliter totā mām in maiorem quātitatē: nō tn̄ ita augmētatur materia carnis q cuilibꝫ parti materie aliquid addatur: qꝛ neqꝫ quelibet pars materie manet: sed quedam defluit consumpta. s. per calorem ꝛ quedam aduenit: restituta. s. per nutrimentū: ꝛ ita nō oportet incorporea esse: neqꝫ esse corporea omnino simul: neqꝫ corpus qđ augetur esse vacuum: quia nō plus fuit id qđ restituitur per alimentum qꝫ id qđ fuit per calorem cōsumptum virtus enīꝫ caloris naturalis q̄ pertinet ad speciez restituit id qđ aduenit in locum eius qđ perijt. si autem fuerit plus qđ ex alimento generatū est virtus naturalis extēdit id in maiorem quantitatem secundū aliquam dimensionem ꝛ ita occupat maiorem locū: sed qꝛ spēs semper manet necesse est dicere qđ cuilibet parti forme vel speciei aliquid aduenit ꝛ quelibet augeatur. ¶ Neqꝫ propter hoc sequitur duo corpora esse in codeꝫ loco quia forme ꝛ speciei nō debetur locus nisi ratione materie i qua fundatur que est proprie subiectum quantitatis dimensiue. si autem intelligatur caro s'm speciem q̄ est generata ex humido sub-

ſtantiali.caro aūt ſcōm mām que eſt generata ex humido nutrimētali vt Alexāder poſuit: videt̃ hoc vbū Ar.ſ.ꝙ caro ſecūdū mām defluit ꝛ adueniat nō aūt caro ſcōm ſpēm magis eē dictā ꝓbabiliter qꝛ ſm aliquā neceſſariā rōnem, cū nō neceſſe ſit vtrūqꝫ humidū in vnā maſſaꝫ adiūgi ad ꝑficiēdā q̄ntitatē toti⁹ cōpis:ꝛ oīuꝫ ꝑtiū ei⁹.nec ꝑt ex nečitate ꝓbari ꝙ calor ita ↄſumat vnū altero ꝑmanēte ſemꝑ. Nō eſt aūt credibile ꝙ Ar.in tali re aliqd ſine rōne neceſſaria dixiſſꝫ:vt Aueroys dič i expōne hui⁹ loci. ℂ Deide cū dič.

37. ℂ In anomiomeris autem hoc magis manifeſtum. V.g.in manu quoniam ꝓportionaliter auctum eſt.materia enim alia ens a ſpecie manifeſta magis hic q̄ꝫ i carne ꝛ omiomeris. Jō ꝛ mortui magis vidētur eſſe caro ꝛ os: q̄ꝫ brachium ꝛ manus.

ℂ Oſtēdit in qb⁹ partib⁹ predicta ſolutio ſit magis manifeſta:ꝛ dicit ꝙ id qđ dictū eſt magis ē manifeſtū in omiomeria.ideſt mēbris diſſimiliū partiū puta manu quā videm⁹ ꝓportionabiliter augeri: ꝓportiōabiliter autē auget̃ tota manus:ꝛ qlibet digitus:ꝛ etiā quilibet articulus. Et hoc iō qꝛ magis manifeſta ē diſtinctio ſpēi ꝛ mãe in hꝫ mēbris q̄ꝫ in carne ꝛ oſſe ꝛ alys mēbris ſilib⁹.quāto.n.ſunt ꝑpinquora toti tāto plenius recipiūt ꝑfectionē forme:q̄ principaliter eſt actus toti⁹. vnde ꝛ operationes aīe magis manifeſte ſunt in diſſimilib⁹ mēbris q̄ꝫ i ꝑtib⁹ ſimilib⁹. ꝛ iō licꝫ poſt mortē ꝑ quā aīa ſeparat̃ aīa a corpore nō ſoluꝫ remanet animal:ſꝫ
T.c.8 nō etiā nulla pars aīalis niſi equiuoce vt đr in 2.° de aīa.tñ vr̃ ꝙ magis poſt mortē aīalis remanet caro aut oa q̄ꝫ manus aut brachium:in quib⁹ magis apparent operatiōes anime ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Quapropter eſt quidem ſic quantūcūqꝫ carnis auctum:eſt autem vt non. Secūdum ſpeciem quidē enim quodcūqꝫ aduenit.ſcōm materiam autē generatum eſt non.

ℂ Concludit epilogādo ſūmā ſolutiōis.ſ.ꝙ quodāmodo q̄libet ps carnis ē aucta.ſ.accipiēdo carnē ſꝫ ſpēm ꝛ quodāmodo.nō.ſ.accipiēdo carneꝫ:ſed mām.

38. ℂ Maius autē totū generatum eſt adueniente aliquo:quod vocatur cibus:ꝛ contrarium trāſmutante in eādem ſpeciem. V.g.ſi ſicco adueniat humidū. Cum autem aduenerit tranſmutatur humidum ꝛ generatur ſiccum. Eſt quidem enim ſicut ſimile a ſimili augmentatur:eſt autem vt a diſſimili.

ℂ Solutis dubitatiōib⁹ q̄ erāt circa augmētū h̄ pħs determinat modū augmēti.ꝛ prīo determinat qualr̃ fiat augmētum.ſcđo determīat qualr̃ fiat diminutio ibi (h̄ aūt ſpē ſine mā) circa primū duo facit. prīo oñdit qualr̃ ſe hꝫ id qđ aduenit ad id qđ auget̃.eo adueniēte.ſcđo ↄparat augmentū alys opōnib⁹ aīe vegetabilis ibi (Queret aūt aliqs.) Dicit ergo prīo ꝙ ſoluta queſtione de ptib⁹ eius qđ auget̃ vtꝝ quelibet ps augmētat̃ vel nō:manifeſtū ē qđ totū maius ē aliquo adueniēte.puta cibo.hoc.n.adueniēs in pricipio eſt cōtrariū ei cui aduenit ſcōm aliquā cōtrarietatē paſſionuꝫ ſed poſtea trāſmutat̃ in eadē ſpē:puta ſi ſicco adueniat id qđ ē a pricipio humidū:qđ cū aduenerit trāſmutat̃:ꝛ fit ſiccuꝫ:ꝛ ita quodāmodo verū eſt dicere ꝙ ſile auget̃ ſili.quodammō aūt veꝝ eſt dicere ꝙ aliqd auget̃ diſſimili.naꝫ id qđ augetur a principio quidē eſt diſſimile in fine aūt ſimile vt dictum eſt. ℂ Deinde cum dicit.

Queret autem aliquis quale opꝫ eē ex quo augetur. Manifeſtuꝫ vtiqꝫ:quoniam potētia ē illud. V.g. ſi caro potentia carneꝫ:actu aūt aliud. Corruptu vtiqꝫ hoc caro generatū eſt. 39.

ℂ Comparat augmentum alys opationib⁹ aīe vegetabilis cuius operatiōes ſunt tres vt dič̃ in 2.° de aīa.ſ.generatio nutrimētū augmētū.prīo ↄparat augmētū generatōi.ſcđo nutrimēto ibi. (Quātū aūt vl'e.) Circa primū duo facit.primo oſtēdit ſilitudinē augmēti ꝛ generationis.ſcđo dñiam ibi. (Nō igit̃ hoc ipm.) mouet igit̃ queſtionē circa primū q̄le oporteat eē id.i.cui⁹ forme ē id qđ auget̃. ꝛ ↄcludit manifeſtum eſſe ex premiſſis ꝙ id quo aliquid auget̃ ē i potētia ad id qđ auget̃ puta ſi caro ē qđ auget̃ id quo auget̃ oꝫ eſſe in potētia carnē:qꝛ ſicut ſupra dictuꝫ ē:id quo aliquid augetur eſt in principio diſſimile:ꝛ in fine autē ſimile. ꝛ qꝛ nihil eſt i potētia ad vnuꝫ:quin ſit in actu aliquid aliud: oꝫ id quo augetur caro:qđ eſt ipotētia ad carnē:eē actu aliqd aliud q̄ꝫ carnē:puta panis:ꝙ autē eſt actu aliquid:nō ſit aliud niſi ꝑ prioris ꝛ ſequētis generationē, corruptionē.oportet igitur augmētum fieri:corrupto eo ꝙ pri⁹ erat actu.puta pane genito eo qđ augetur. puta carne. ℂ Et ſic manifeſtum eſt ꝙ augmēto ↄcurrit generatio aliqualiter. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Non igit̃ hoc ipm ſm ſe. Gñatio aūt eſſet nō augmētatio:ſed qđ augetur hoc. ℂ Quod igitur ꝛ ab hoc eſt patiens auctum eſt:aut mixtū: quēadmodum ſi quis vino ſuperfundat aquā: hoc autem poteſt vinum facere qđ mixtuꝫ eſt: quemadmodum ignis facit vſtum tangēs vrēda. Jta in eo qđ augetur:ꝛ eſt actu caro quod ineſt augmentatiuum:adueniētem potentia carne facit actu carnem. ℂ Jgitur ſimul ente:ſi.n. ſeorſuꝫ generatio eſt. Eſt eniꝫ ita ignē facere ad exiſtentē adiungētes ligna:ſed ſic quidē eſt augmentatio. Quando autēꝫ ipſa ligna per ſe icenduntur generatio eſt.

ℂ Oſtendit differentiam augmēti generationis dicens ꝙ in augmento ſit quedam generatio carnis cum aliud ſit augmētatio a generatione:ſꝫ quitur ꝙ nō generetur ſcōm ſe ipſam ideſt ſeparatim quādo aliquid generatur:quia ſic nō eſſet augmētū:ſed generatio:ſꝫ oportet generari carnē in carnē que auget̃.ſit igitur ꝑpter id qđ caro in eo qđ augetur eſt patiens:in eo.ſ.qđ trāſmutatur in ſimilitudinem eius qđ augetur:ꝛ ab hoc.ſ.paſſo ꝛ trāſmutato augmētatū eſt vel id cui additur vel totum mixtuꝫ ꝛ eſt ſimile ſicut ſi aliquis vino preexiſtenti ſuperinfundat aquaꝫ hoc modo: qđ vinum ſua virtute poteſt aquam commixtam conuertere in ſui naturā.tunc enim dicitur eſſe augmētum vini:nō generatio. ℂ Cum autem liquor aliquis ſcōm ſe in vinuꝫ cōuertitur puta in vua eſt vini generatio. ℂ Aliud autem exemplū ponit de igne qui adurit corpora vſtibilia ſibi cōiuncta:ꝛ ita contingit in eo qđ augetur ꝙ eſt actu caro:cui⁹ virtus augm̄tatiua id qđ adurit exiſtens in potētia ad carnem facit actu carnē:ita tñ ꝙ ſit ſimul cuꝫ carne preexiſtēte.ſi enim ex aliquo quod eſt in potētia caro ſeorſum fieret caro eſſet generatio carnis non augmentum ſicut accidit cum ex virtute ſeminis ſanguis menſtruus in carnem conuertitur:ꝛ hoc etiaꝫ accidit circa ignem .cōtingit enim qñqꝫ ꝙ ligna igniuntur adiuncta igni preexiſtenti:ꝛ hoc ē au-

gmentatio ignis. quādo vero ipsa ligna incenduntur seorsum nō adiuncta alys lignis adustis tunc est generatio.

¶ Quantuȝ autē qđ vniuersale quidē non generatur: quēadmodū nec aīal nec quidē homo nec aliquid singularium: sed vt hic vniuersale: illic autē quantuȝ. ¶ Caro autē: aut os: aut manus: ⁊ horū omiomera adueniente quideȝ aliquo quāto: sed nō carne quāta.

¶ Postq̄ phs cōparauit augmētū gnōni hic cōpat augmētum alimento. ⁊ primo ostendit quomodo se hȝ id qđ auget ad id qđ nutrit. secūdo quomodo se habet augmentum ad nutrimentum ibi. (Et nutrimentum.) Circa primum tria facit. pͦ ōndit qd sit id qđ augeť. i. q̄ sit q̄tū: ⁊ dicit q̄ q̄tū vniuersale nō generať nec fit sicut aīal vl'e. nec homo vniuersalis: nec aliquid singularium. idest nec aliquam singularium specierum. puta nec leo vniuersalis: nec bos vniuersalis. sed sicut in illis generatur vniuersale. s. in aliquo particulari. puta cū generatur hoc animal: aut hic homo ⁊ illic. s. in augmento generatur quantuȝ: non quideȝ in vniuersali: sed in aliquo determinato: sicut cuȝ fit quāta caro aut os, aut manus ⁊ his silia. Secundo ibi. (Aduenientē.) Ondit quid sit id qđ auget. fit enim augmētū adueniēte aliquo vt dictuȝ est: sed si per augmentum fieret q̄tum in vniuersali: oporteret id qđ aduenit esse q̄tuȝ in potentia: ⁊ nullo modo in actu: sed quia nō generatur q̄tum in vniuersali: sed hoc quātum. puta caro oportet id qđ aduenit esse quidem aliquid in actu q̄tum: nō autem caro quāta: sed solū in potentia. ¶ Tertio ibi.

41. ¶ Secūdum id igitur q̄ potentia vtrūq;. V. g. quanta caro sic auget quidē etenim quantam oȝ generari: ⁊ carnem: s̄m id enim qđ solū substātia caro nutrit: etenim sic differunt cibus ⁊ augmentatiuum ratione.

¶ Cōcludit differētiā ei⁹ qđ auget ⁊ eius qđ nutrit ⁊ pͥmo ponit differētiam q̄ id inq̄tum id qđ aduenit est in potētia ad vtrunq;. puta ad hoc q̄ sit quāta caro: vt scilicet nō solum sit aptum recipere speciem carnis: sed etiam in maiorem q̄titatem produci. per hͦ enim auget. ¶ Ad hoc. n. q̄ sit augmētum. oportet fieri ⁊ quātuȝ: vt scilicet fiat maior q̄titas ⁊ caro: qȝ oportet id qđ aduenit in finem assimilari vt dictum est: inq̄tum vero id qđ aduenit est in potentia ad hoc q̄ sit caro secūduȝ hoc nutrit: sic enim differūt s̄m rationeȝ cibus ⁊ augmētatio. ¶ Nam cibus nutriens est in potētia inq̄tum cōuertitur. in carnem inq̄tum aūt suscipit maiorem q̄titatem est augens. ¶ Scđo ibi.

¶ Ideo nutriť qȝ quousq; saluatur: ⁊ diminuitur: augmētatur autem non semper.

¶ Infert quoddā correlarium ex eo qđ dictū est. vȝ. q̄ aliquis nutritur quousq; saluatur. i. q̄diu conseruatur in vita: qȝ semper oportet restitui per nutrimētuȝ id qđ cōtinue soluitur. i. id qđ diminuitur oportet nutriri: nō autem semper animal augetur: ȝ q̄diu cibus cōuersus in carneȝ pōt extendi in maiorē q̄titatē. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et nutrimentū augmentationi id ideȝ est quidem: esse autē aliud. Secūdum id enī qđ est id qđ aduenit potentia quanta caro augmentatiuum carnis est: s̄m id autem quod solum potētia caro: nutrimentum.

¶ Ostēdit differētiam īter ipsum augmētum ⁊ nutrimētū. ⁊ dicit q̄ nutrimētū est idē ipsum augmētum: esse aūt eius aliud. quasi di. sunt idem subiecto ȝ differunt ratione: inq̄tum. n. id qđ aduenit est in potētia ad vtrūq;. i. ad hoc q̄ sit quāta caro s̄m hoc est augmētū carnis. inq̄tuȝ vero est in potētia ad hoc solum q̄ sit caro: s̄m hoc est nutrimētum aut cibus: vt supra expositū ē. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hec autem spēs sine materia: vt imaterialis potentia aliqua in materia est. Similr' auteȝ ⁊ aliud quodcunq; organum. Si auteȝ aduenerit aliqua materia ens potētia imaterialis hn̄s ⁊ q̄tuȝ potētia: he erūt imāles maiores.

¶ Si autē amplius facere non potest: sed vt aq̄ vino semper amplius mixta in fine aquaticum facit: ⁊ aquā: tunc diminutioneȝ faciet quanti. Species autem manet. 42.

¶ Ostēdit quomodo fiat diminutio. Ad euidētiaȝ aūt horū que hic dicūtur cōsiderādū est q̄ virtus speciei alr' se habet in rebus viuentibus que ꝓprie nutriuntur ⁊ augētur: ⁊ in rebus carētibus vita que neq; nutriuntur neq; augentur. corpora enī viuētia mouēt seipsa nō solum s̄m motuȝ localē: sed etiā s̄m motum alteratiōis. puta cū animal nālīter sanatur ⁊ nō s̄m motū augmētationis aut generationis: preserttiȝ s̄m q̄ nutrimētū est generatio quedā: vt dictum est: inq̄tuȝ scilicet ⁊ si nō generetur caro s̄m se aggeneratur tamē carni preexistenti. omne aūt mouēs seipsuȝ vt ꝓbatum est in. 8. phy. diuiditur in duo: quoꝝ vnum est mouens aliud vero motū. vnde oportet q̄ in rei veritate sit aliquid motū: qđ cōuertitur in nām speciei: ⁊ aliqd mouens. s. ipsa vtus speciei cōuertēs: ⁊ inde est q̄ vtus speciei in rebus viuētibus nō determinat sibi aliquā mām signatam: cū vna pars effluat ⁊ alia adueniat: vt dictum est: non potest tamē vtus speciei eē absq; omni mā: ȝ hac vel in illa determinate. vt ꝓbatur in. 7. meta. in rebus tamē inīatis nihil tale īuenitur nisi forte inq̄tum est in eis aliq̄ silitudo augmēti ⁊ nutrimēti. puta in igne ⁊ vino ꝑ efficaciaȝ vtutis actiue in eis spēi carnis vel cuiuscūq; hꝰ: inq̄tcunq;. Sic igiť vtus tamē nō determinat sibi aliquā mām signatam sed nūc saluatur in hac: nūc in illa: ⁊ ē sicut species imaterialis potētia q̄tum ad hoc: q̄ nō determiat sibi materiam signataȝ. ¶ Est tamē in mā semper aliqua: ⁊ eadē ratio ē de quocūq; alio organo. puta de osse aut neruo aut quocūq; hꝰ. si ergo aduenerit aliqua materia que sit in potentia nō solū ad hāc spēm: que quodāmodo est imaterialis: sed etiaȝ est in potētia ad maiorē q̄ntatē hec etiā erūt maiores ⁊ māles. i. ipse virtutes speciei que sunt in carne ⁊ osse ⁊ hꝰ extendenť in maiorē q̄titatē: sed hoc nō semper potest fieri. qȝ virtus speciei debilitatur cū sit in mā cōtrarietati subiecta per cōtinuā actionē ⁊ passionē ⁊ per adiūctionē māe extranee que nō ita recipit vtutē speciei: sicut ꝑus erat. ¶ Quādo ergo nō hoc amplius virtus speciei facere potest: vt scȝ tātū cōuertat de nutrimēto qđ fit in potentia nō solum ad spēm: sed ad maiorē q̄titateȝ: nec etiā ad equalem tunc fit diminutio q̄titatis: ⁊ tamē cōseruať species in q̄ntate minori ⁊ finaliter etiā species cessat: sicut si aqua magis, ⁊ magis vino misceatur fiet vinū aquatū et finaliter corrumpeť vinū: ⁊ fiet totaliter aqua. T. c. 41. T. c. 28.

Quoniam autē oportet primuȝ de materia ⁊ de vocatis elementis dicere: siue sint: siue non: ⁊ vtrum sempiternale vnūquodq;: aut generatur qualiter: ⁊ si generatur vtrum ex inuicem generentur omnia eodem modo: aut si aliquod primū 3.

corꝫ vnū est. Necē est vtiqꝫ prius dicere de quibus idetermīnate dicitur nūc.

¶ Postqꝫ phs determinauit de gnatione ⁊ corruptione in cōi ⁊ de alijs sequētibus.s.de augmētatiōe ⁊ alteratiōe:icipit determiare de quibusdā que ad hec requirunt̄. ¶ Et pmo dat itētionē suā.scdo psequit̄ itentū ibi.(Fere qdē) Circa pmū duo facit.pmo determinat itentionē suā.scdo ostēdit necessitatē sue itētionis ibi.(Oēs enim qui elemēta.) ¶ Dic̄ g͂ pmo.ꝙ cuꝫ oporteat dicere de mā͂ circa quā est trāsmutatio elemētorꝫ. ⁊ de ipsis elemētis fm ꝯtrarietates que sunt in eis. vtꝫ.s.sint aut nō:⁊ vtrū vnuꝫ eorꝫ sit sempiternū ⁊ intrāsmutabile: sicut supra dicit Empe. aut generantur:⁊ si generant̄ qualr̄ generant̄.vtrū.s.generantur adinuicē:aut mouent̄:aut est aliqḋ pncipium eorꝫ ex q͂ giantur:⁊ in qḋ resoluunt̄ sicut diuersi dixerūt:vt Democritus/Anaxa.ifinita fm spēm: qꝛ inquā illa determiare debemus oꝫ pus determinare de quibusdā antecedentibus ad illa de qbus dicit̄ idetermīnate nūc. qḋ qdē pōt dupl̄r itelligi.vno modo ꝙ phi sui tpis idetermīnate ⁊ insufficiēter dixerūt de ipsis.alio modo qꝛ de generatiōe indeterminate ⁊ cōfuse dictū est de ipsis. ¶ Deinde cū dic̄.

¶ Omnes enim qui elemēta generantes ⁊ que ex elementis segregatione vtunt̄: ⁊ cōgregatione: ⁊ facere ⁊ pati. Est autē cōgregatio mixtura. Quomodo aūt misceri dicimus:nōduꝫ determinatum est manifeste. ¶ Sed nec alterari possibile nec segregari ⁊ cōgregari:nullo faciente aut patiente. Etenim plura elementa facientes generant:in faciēdo ⁊ patiendo adinuiceꝫ. His quideꝫ ex vno necesse est dicere factionē: ⁊ hoc recte dicit Dyogenes: quoniā si nō eēnt ex vno omnia nec esset facere ⁊ pati adinuiceꝫ. V.g.calidū infrigidari: ⁊ hoc calefieri rursus. Non enim caliditas ⁊ frigiditas trāsmutantur adinuicē:sed manifestū:quoniā subiectū. Quapropter in quibus facere est ⁊ pati: necesse est vnam horum subiectam esse naturam. ¶ Omnia igitur talia esse dicere non veruꝫ:sed in quibus ꝙ adinuicem sunt est. ¶ Sed si de facere ⁊ pati ⁊ mixtura videndum:necesse est ⁊ de tactu. Non enim facere hec ⁊ pati possunt proprie q͂ non possibile adinuicem tāgere:nec non tangētia adinuicē qualiter contingit misceri primuꝫ. ¶ Quapropter de tribus his est determinandū quid tactus:quid mixtura: ⁊ quid factio.

¶ Principiuꝫ autem accipiamus hoc. Necesse enim quibus est mixtura entiuꝫ esse hec adinuicem tangibilia: ⁊ si aliquid facit:hoc autem patitur principaliter ⁊ his similiter:ideo primo dicendum est de tactu.

¶ Ostēdit necessitatē determinādi dicēs ꝙ oēs phi. tāgentes elemēta vel ex elemētis generata vtunt̄ cōgregatiōe ⁊ segregatiōe. ¶ Que enī ex elemētis generātur ex cōgregatiōe elemētorꝫ generant̄:q͂ vero corrūpunt̄ ex segregatiōe elemētorꝫ corrumpunt̄:q͂ etiā dicebāt agere ⁊ pati adinuicē.cū g͂ cōgregatio sit qdā mixtura:oꝫ de mixtura determinare.qualr̄.n.fiat mixtio ⁊ qd sit: nō est adhuc manifeste determinatū.cū aūt nec alteratio nec cōgregatio vel segregatio possint fieri sine actiōe ⁊ passione: oꝫ pus determinare de actiōe ⁊ passiōe:alij.n.qui ponunt plura pncipia dicunt eē generationē p actionē ⁊ passionē elemētorꝫ adinuicē.silr̄ ⁊ illi q ex vno māli pncipio dicūt aliq͂ fieri nec habēt ponere agere ⁊ pati:vñ recte dixit Diogenes cū dixit.ꝙ nisi ex vno māli pncipio fierēt oīa:ipossibile eēt aliq͂ adinuicē trāsmutari. alr̄.n.nō posset caliduꝫ frigefieri nec frigidū calefieri nisi subesset vna mā͂.ipossibile est.n.ꝙ frigiditas sit caliditas vel ecōuerso: ſꝫ oꝫ ꝙ habeāt vnū cōe subꝫ qḋ possint adinuicē trāsmutari. quapp q͂ agūt ⁊ patiunt̄ adinuicē necē est habere vnā subiectā mām:q͂ sit susceptiua ꝯtrariorꝫ. Nō tamē oīa agētia ⁊ patiētia sunt talia.s.habētia vnā mām:ſꝫ solū illa que agūt ⁊ patiunt̄ adinuicem. sunt.n.aliq͂ q͂ agēdo nō patiunt̄ sic sube sepate ⁊ corpa celestia:q͂.s.corpa lꝫ patiāt̄:vtpote q͂ mouēt̄ tn̄ n̄ patiūt̄ ab his q͂ mouēt̄ ab eis. vlteri⁹ āt cū mixtio ⁊ facer̄ ⁊ pati n̄ possint fieri sine tactu:ea q͂ adiuicē nō se tāgūt nō possunt adiuicē agere ⁊ pati:vñ determinādo de ipsis:oꝫ de tactu tractare. Iter ista aūt tria pus determinādu ꝫ de tactu:qꝛ tactus pōr est.seqtur.n.ad ista duo:ſꝫ nō ecōuerso. Nece.n.est ꝙ ista q͂ miscent̄ adiuicē se tāgāt:sed nō ꝯuertit̄. silr̄ si aliqd agit ⁊ patit̄ ab eo:nece est ēt ꝙ ista se tāgāt ſꝫ nō cōuertit̄. Cū ergo pmū sit a quo nō cōuertit̄ ꝯñtia:pmū iter tria dicēdum de tactu. ¶ Deinde cum dicit. huc

¶ Fere quidem igitur ⁊ aliorum nominuꝫ vnūquodqꝫ dicitur multifariam: ⁊ hec quidē omonyme:hec autem altera ab alteris ⁊ prioribus: sic habet ⁊ de tactu. 44

¶ Prosegtur itentuꝫ:⁊ circa hoc tria facit fm ꝙ de tribus determinat.pmo determinat de tactu.scdo de facere ⁊ pati ibi.(Uero de facere ⁊ pati.)tertio de mixtiōe ibi.(Reliquū aūt videdū.)Circa pmū duo facit.pmo distinguit h nomē tactus.scdo icipit agere de ipso ibi.(Sꝫ tamen pncipalr̄.)Dicit g͂ pͦ ꝙ tact⁹ dr̄ multiplr̄:sic fere vnūqḋqꝫ aliorꝫ nominū.qdā.n.dicunt̄ equoce:qdā analogice ⁊ trāsumptiue siue metaphorice:ita ēt tactus dicit̄ pprie ⁊ trāsumptiue. dicit aūt fere: qꝛ forte nō omnia dicūtur multipliciter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ tamen principaliter dictuꝫ existit in habētibus positionem . positio autem quibus ⁊ locus. Etenim in mathematicis similiter dandū est tactum ⁊ locum.siue est separatum vnumquodqꝫ eorum:siue alio modo.

¶ Prosegtur de tactu:⁊ pmo de tactu ppe sumpto.scdo de tactu sumpto trāsumptiue ibi(Est qm̄ aut mouēs.)Circa pmū duo facit.pmo iuestigat diffōnem tactus. scdo iuestigatā cōcludit ibi(Determiato igitur.)Circa pmū pōit cōditiones q͂ reqrunt̄ ad tactū.Est autē tactus:vt ifra ponet: in habētibus positionē quorꝫ vltima sunt simul mouētib⁹ ⁊ motis actiuis ⁊ passiuis adiuicem. pmo ergo manifestuꝫ supponit cōcludēs pmā cōditionē.dicēs ꝙ tactus pprie ⁊ pncipalr̄ dictus est in habētibus positionē.positio aūt non est nisi in habētib⁹ locū:⁊ ideo cū mathe͂ͨ.habeāt positionē siue sint sepata fm rem siue fm rōneꝫ tātū:habēt ēt locū. ¶ Nā sic dic̄ Cōmētator sup loco isto:licet mathe͂ͨ abstrahantur ab alijs accidētibus.s.a motu ⁊ mā:ipossibile ē tn̄ ea imaginari sine loco:cuꝫ corpus nāle nō sit in loco nisi ſꝫ suas dimēsiōes:⁊ nō p alia accidētia. locus g͂ iseparabilis est a mathe.corporibus:ipsis tn̄ nō ꝯtingit locus ⁊ tact⁹ nisi p quādaꝫ silitudinē ad nālia.nulla.n.vere sunt in loco nisi nālia ſꝫ eē accepta in qbus sunt mathe͂ͨ.fm eē suū:et nō ēt in ipsis habēt locū ⁊ tactuꝫ nec accipiunt̄ hic fm ab- T.c. 41.

ftractionē ꝫ et ꝫ entiā: q̄2 talis ꝯſideratio nō ē nālis: ſꝫ mathe^ca.
τ iō locus τ tact⁹ ꝯuenit eis ſm ꝙ talia ꝑ poſterius. Scḋo
ibi. (Si ḡ eſt vt determinatuꝫ.) ponit ſm cōditionē. d. ꝙ
T.c. 22. ſi ita eſt vt deñ eſt in. 5. phy. ꝙ tāgere eſt habere vltima ſil'
illa ſe tāgunt q̄ habēt determinatas magnitudines τ poſi
tionē τ quoꝝ vltima ſunt ſil'. τ ita eſt ſcḋa ꝯditio. ſ. hr̄e vlti
ma ſil'. Tertio ibi. (Quā aūt poſitio.) Inueſtigat tertiā cō
ditionē. ſ. ꝙ tact⁹ ē in mouētibus τ motis. d. ꝙ poteſt in ha ē
bētibus locū: τ q̄2 ꝑme dr̄ie loci ſunt ſurſuꝫ τ deorſuꝫ: vt dr̄
T.c. 8. in. 2. de celo. neċē eſt vt q̄ ſe tāgūt ſint ſurſuꝫ aut deorſum
Ideo q̄ ſe tāgūt ſunt grauia aut leuia aut ambo: ſic elemē
ta media q̄ ſunt grauia τ leuia ſꝫ diuerſos reſpectus: vt di
citur in 4° de celo: aut alteꝝ eoꝝ: ſic extrema: quoꝝ alterū
eſt ſimpl'r graue τ alterū ſimpl'r leue. Oīa aūt talia dū tan
gunt ſe agūt τ patiunt̄ adinuicē. ⸿ Quapꝑ cōcludit mani
feſtū eē ꝙ illa ꝑprie ſe tāgūt quoꝝ diuerſe ſunt magnitudi
nes. τ ſil' hn̄t vltima que mouēt τ mouent̄ adinuicē ꝑ virtu
tē illoꝝ vltimoꝝ. Quarto ibi. (Quā aūt mouēs.) Inueſti
gat quartā ꝯditionē q̄ eſt ꝙ tactus eſt in actiuis τ paſſiuis:
τ dicit q̄2 nō oē mouēs mouet̄: ſꝫ qḋdaꝫ eſt mouēs motuꝫ:
quodā aūt mouēs imobile τ hoc dupl'r. aliqḋ. n. ſimpl'r nul
lo modo mouet̄ ſicut mouēs ꝑmū: aliquod aūt mouēs nō
mouet̄ a moto: licet moueat̄ ab aliquo: ſm quorundā exti
mationē agens ēt inuenit̄ in iſtis duobus modis: q̄2 quidaꝫ
dicūt ꝙ actus mouētis eſt qḋdā facere τ ecōuerſo ꝙ act⁹
facientis eſt qḋdā mouere: qḋ tamē falſuꝫ eſt. differūt eni
mouēs τ faciēs quoꝝ dr̄iam oꝫ nos determinare. ſi. n. nos
dicimus ꝙ faciēs opponit̄ ſm ſuam ſpēm patiēti: tunc cuꝫ
ꝯria nata ſint fieri circa idē: oꝫ ꝙ faciēs patiatur cuꝫ tāgat
ipſuꝫ. h̄ aūt ſunt q̄bus motus eſt paſſio. i. q̄bus mouēdo pa
tiunt̄ ſm alterationē aliquā. alteratio aūt ſola ē ſm paſſio
nes. i. paſſibiles q̄litates: vt ſm calidū vel frigidū. cum er
go calidū ꝯriet̄ frido τ albū nigro: τ ſic in aliis duo poſſunt
ꝯcludi. ſ. ꝙ agens τ patiēs habēt ꝯrias q̄litates. Scḋm eſt
ꝙ cū nō omne mouens ſit tale: nō omne mouens eſt agēs:
in plus ḡ erit mouere q̄ꝫ agere. Ex his ḡ q̄ dicta ſunt cōclu
dit corrolariuꝫ qḋdā dicēs ꝙ mouētia imobilia tāgūt ipſa
mobilia. ē aūt vt ſic. eſt aūt vt nō. ſic tāgūt per vltimū vir
tutis egrediētis ab eſſe eoꝝ: ſed nō tangūt per vltimuꝫ ſue
q̄titatis tātū: q̄2 ſi ſunt imobilia ſimpl'r vt ſubē ſepate non
habēt vltimū. ſi vero ſint ab his que mouēt imobilia: ſicut
aſtra nō mouent̄ a terra quā mouēt: τ tunc nō habent vlti
ma ſimul cū vltimis illoꝝ que mouent̄. ⸿ Ad euidentiaꝫ
illoꝝ que hic dicunt̄ cōſiderādū eſt ꝙ agens ſiue faciens
pōt ſumi dupl'r. vno modo cōmuniter. put. ſ. v̄tus alicuius
ꝑcedit quocūqꝫ modo in id qḋ ſubiicit̄ ſibi: τ hoc modo ſu
perius eſt ad mouens. Alio modo poteſt ſumi nāliter. ſiue
phyſice. τ hoc modo in minus eſt q̄ꝫ mouēs τ opponit̄ ſm
ſuā ſpēm patientē. ⸿ Deīde cū dic.

⸿ Si igitur eſt vt determinatuꝫ eſt prius tange
re vltima habere ſimul: hec vtiqꝫ ſi tangunt ad
inuicem quecunqꝫ determinatas magnitudīes
τ poſitionem habentia ſimul habent vltima.

⸿ Quoniam autem poſitio quidem in quibus
τ locus exiſtit. Loci autem differentia ſurſum
τ deorſum prima: τ talia oppoſitoꝝ omnia
ad ſeinuicem tangētia grauedinem vtiqꝫ habēt
aut leuitatem: aut ambo: aut alteruꝫ. Talia au
tem paſſibilia τ actiua. ⸿ Quapropter manife
ſtum eſt: quoniam hec tangere nata ſunt adinui
cē. quoꝝ diuiſis magnitudinibus ſimul vltima
ſunt. exiſtentib⁹ motibus τ mobilibus adinicē.

⸿ Quoniam autē mouens non ſimiliter mouet 45
qḋ mouetur. Sed hoc quidem neceſſe eſt mo
tum: τ ipſum mouere. hoc autꝫ imobile ens.
Manifeſtuꝫ qm̄ in faciente dicemus ſimiliter.
⸿ Etenim mouens facere aliquid inquiunt τ fa
ciens mouere. Sed tamen differunt τ oportet
determinare. Non eniꝫ poſſibile τ mouens oē
agere τ facere: ſi facere opponit̄ patienti. Hoc
autem in omnibus in quibus eſt motus: paſſio
autem eſt ſm ꝙ alteratur ſoluꝫ. verbi gratia. ca
lidum τ albuꝫ. Sed mouere ampli⁹ q̄ꝫ agere ē.
⸿ Illud igitur manifeſtuꝫ eſt quoniaꝫ eſt qui
dem vt motiua imobilia tangunt: eſt autem vt
ſic: eſt autꝫ vt non ſic: ſed determinato tange
re vniuerſaliter quidē: qḋ eſt poſitioneꝫ haben
tiū. Et hoc quidē motiuo. hoc mobili. Adinicē
aūt motiuo τ mobili: in q̄b⁹ exiſtit agere τ pati.
⸿ Eſt quidē igit̄ vt in multū tactū qḋ tāgit tan
gens. Etenim mouēt mota oīa fere: q̄ in ꝯſpectu
nr̄o q̄bus neċē ē τ vī tactū tāgere qḋ tangit.
⸿ Cōcludit inueſtigatā diffōnem tactus dicēs ꝙ determi
nat̄ vel diffinitur ipſum tāgere vl'r ꝙ eſt in habētibus po
ſitionē mouētib⁹ τ motis a ſeinuicē actiuis τ paſſiuis τ ex
hoc cōcludit vlterius qḋdā correlariū ꝙ frequētius τ for
tius dicit̄ eſſe tactū oē agens nāle qḋ tāgendo tangitur: q̄2
fere oīa que ſunt in cōſpectu nr̄o circa locuꝫ actiuoꝝ τ paſ
ſiuoꝝ mouēt mota in quibus neceſſario videtur eſſe tact⁹.
⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Eſt autꝫ vt aliquādo inquimus mouens tā
gere ſolum id qḋ mouet̄. Quod tangit̄ autem
non. tangere qḋ tangit. Sed que mouent mota
quia homogenea: neceſſe videt̄ eſſe quod tangi
tur tangere. ⸿ Quapropter ſi quid mouet im
mobile ens: illud quidē tangit quod mouetur:
illud aūt non. Inquim⁹ enim aliquando triſtā
teꝫ tāgere nos: ſed nos nō eū. De tactu qdē igr̄
in naturalib⁹ determinatū ſit hoc modo.
⸿ Determinat de tactu improprie dicto dicens: ꝙ ſicut in
quimus. i. deſt dicimus quoddam eſſe mouens quod ſoluꝫ
tangit id quod mouet̄. ſed id qḋ tangit̄. ſ. ipm̄ motuꝫ non
tāgit tāgens. i. mouens: τ in talibus eſt tactus īꝑꝓe ſum
ptus: τ iſta ſunt que nō ſunt vni⁹ generis phyſici. ⸿ Sꝫ il
la que ſunt homogenia. i. vni⁹ generis nālis mota mouēt.
τ in talibus neceſſe eſt ꝙ tactum tāgat tāgēs: τ ſi eſt aliqḋ
mouens imobile tāgit id qḋ mouet̄: ſed nō tāgitur ab eo τ
eſt ſimile ſicut inquimus. i. dicimus aliqū ꝙ ꝯtriſtans teti
git nos. vt puta nō tetigimus contriſtantē qū aliquis dicit
verbū iniurioſum. vnde ꝯtriſtamur ſed nos nō tetigimus
cōtriſtantem. Ulterius epilogat dicēs ꝙ de tactu in natu
ralibus dictuꝫ eſt hoc modo.

⸿ De facere τ pati dicendum deinceps. Suſce 46
pimus enim a prioribus ſubcontrarios ſermo
nes adinuicem. multi quidem enim dicunt con
corditer: ꝙ ſimile quidem a ſimili omne impaſ
ſibile eſt propter non magis actiuūꝫ q̄ꝫ paſſiuū
eſſe alterum ab altero. Omnia eni ſimiliter exi

stunt hec similibus. Dissimilia autē ⁊ differentia ⁊ facere ⁊ pati adinuicez sunt innata. ¶ Et eniz quādo minor ignis a maiori corrūpitur: ꝓpter ꝯtrarietatē hoc iquiūt pati. Cōtrariū enim esse multuz pauco.

47. ¶ Democritus aūt vltra alios dixit solus singulariter. Inquit eniz idem ⁊ simile esse faciens ⁊ patiens: quia altera ⁊ differentia nō cōtingit pati abinuicē. ¶ Sed si altera entia faciunt aliqd adinuicē: nō ꝫm ꝙ altera: sed ꝫm ꝙ idez aliquid existit. Sic hoc accidere eis. Que dicuntur igitur hec sunt

¶ Postq̄ ph̄s determinauit de tactu ꝙ est vnuz de tribus necessarijs ad ꝑncipale ꝓpositum hic incipit determinare de facere ⁊ pati: ⁊ est rectus ordo: qꝛ sicut tactus ꝓcedit actionē ⁊ passionē eo ꝙ agentia: ⁊ potientia necesse est ꝙ adinuicē se tāgāt ita agere ⁊ pati ꝓcedit mixtionē eo ꝙ admixtionez necesse est ꝙ aliquid agat ⁊ aliqd patiatur vt infra dicetur: ⁊ iō ante mixtionē determinat de agere ⁊ pati. Circa hoc duo facit. ꝑmo determinat de agere ⁊ pati. scđo de modis agendi ⁊ patiēdi ibi. (Quō aūt ꝯtingat.) Circa primū tria facit. ꝑmo ostēdit q̄ ⁊ qualia sunt actiua ⁊ passiua. Scđo determinat de modis eoꝝ ibi. (Eodē mō suscipiendū est.) Tertio ostendit ad quas causas ipsa actiua ⁊ passiua reducātur ibi. (Est eni factio cā vn̄ ꝑncipiū.) Circa primū tria facit. ꝑmo ponit opiōnes alioꝝ de ipso facere ⁊ pati. scđo manifestat ostēdēdo cās ꝯtrietatis ipsius ibi. (Videtur autē hoc modo.) tertio ponit opionē suā ibi. (Sed qm̄ nec q̄dcūq3 inatuz est.) Circa ꝑmū ponit vnaz opinionē dicēs ꝙ postq̄ determiatū est de tactu dicēdū est de facere. ⁊ pati ꝑus tamē videnduz est qd de ipso dixere ꝑores ph̄i. videnť .n. eoꝝ opiniones de fa. ⁊ pati esse cōtrarie. nā multi cōcordauerūt in hoc ꝙ ea que agunt ⁊ patiunť adinuicē necesse est penitus esse dissimilia. Cuius rōnē assignabant dicētes ꝙ iter similia: vnū nō habz magis rōnē agentis q̄ aliud nec ecōuerso. vn̄ nō hz magis rōnē patiētis q̄ aliud. oia .n. ħ .s. agere ⁊ pati silr̄ in eodē mō isunt his q̄ sunt silia. sz illa q̄ sunt dissimilia ⁊ differūt in formis ⁊ q̄litatibus nata sunt agere ⁊ pati adiuicē. ¶ Siquis aūt obijceret ꝯ eos .d. ꝙ similia ⁊ agunt ⁊ patiuntur adinuicē: sicut multus siue magnus ignis corrūpit paruū ignē: qꝛ sunt similes ⁊ vnius nāe. ¶ Rn̄dent ꝙ hoc nō est ꝓpter similitudinē quaz habēt: sz est ꝓpter ꝯtrietatē in q̄ttitate ipsoꝝ. magnū eni cōtrariať paruo. ¶ Scđo cū dicit (Demo. āt) ponit aliā opinionē que ꝑme videť eē ꝯtraria: ⁊ est opinio Demo. qui in hac opinione fuit singularis ⁊ solus. Dixit eniz ꝙ agens ⁊ patiens est oīno idē ⁊ simile: qꝛ q̄ sunt diuersa ⁊ dissimilia. nec agunt nec patiunť adinuicē: sz si cōtingat ꝙ aliqua diuersa ⁊ dissimilia agāt ⁊ patiantur adinuicē. hoc nō est inq̄ tū diuersa: sz inq̄tum aliquo mō sunt idē ⁊ silia. hec ġ sunt q̄ accepimꝰ ab antiqs de ipō facere ⁊ pati. ¶ Deīde cū dic.

48. ¶ Videntur autē hoc modo dicentes subcōtrarios dicere sermones. Causa autē cōtradictionis est: quoniā opportunū totū aliquid inspicere partē aliquā dicunt ambo. ¶ Simile eniz ⁊ omnifariā ⁊ oīno idifferens rōnabile est nō pati a simili. Nihil quidē enim magis actiuuz erit alterū q̄ alterū. ¶ Sed si simile a simili pati aliquid possibile: ⁊ ipsuz a seipso. Quānis his entibus ita: nihil vtiq3 erit neq3 incorruptibile: neq3 imobile. Sed si simile ꝫm ꝙ simile actiuum. Ipsum enim seipsum mouebit omne.

¶ Et omnifariaz alterū: ⁊ nullatenus idez similiter. Neq3 enim patietur albedo a linea: aut linea ab albedine preterq̄ secūduz accidens: puta si accidat albaz siue nigrā lineaz esse. Non exterius eniz ipsa seipā a natura faciunt quecunq3 neq3 cōtraria: neq3 ex cōtrarijs sunt. 49

¶ Manifestat ꝑmas opiniōes ostēdendo cām ꝯtrietatis in ipsis. d. ꝙ antiqui philosophi videnť dicere subcōtrarios sermones: qui iō dicunť subcōtrarij: qꝛ quodāmō sunt veri: ⁊ quodāmō falsi. vn̄ aliqualr̄ ꝯpatiunť se adinuicē: sicut cōtrarie ꝓpositiōes. causa autē diuersitatis ⁊ cōtrarietatis istaꝝ opinionū est: qꝛ cū oporteat cōsiderare nām actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ ex vtraq3 pte. s. tā ex parte terminoꝝ q̄ ex parte subiecti siue tā ex parte mãe q̄ ex pte forme: qđ idē est: cōsiderauerūt tm̄ vnā ptem. ⁊ iō in parte verū dixerunt: ⁊ in parte falsuz. ꝑmi .n. qui dixerūt actiua ⁊ passiua oīno dissimilia ꝯsiderauerūt ea tm̄ ex pte terminoꝝ siue formarū ⁊ in hoc bene dixerūt: qꝛ nō est cōueniēs ꝙ oīno sile in mã ⁊ in forma patiať ab oīno sibi simili in mã et in forma: qm̄ sic antiqui dicebāt nullū corpꝰ est dignius agere in alteruz q̄ alterū: alia ēt rōe iducebanť ad hoc, ponēdū: ꝙ si simile agit in simile: et vbi maior silitudo magis ibi est rō actiōis ⁊ passionis. Sed cū nihil sit similius alteri q̄ idem sibiipi idem a seipso patietur ⁊ seipsum corrumpet. nihil ergo icorruptibile nihil immobile erit. Qui vero dixerunt actiua ⁊ passiua esse similia: cōsiderauerunt ea solū ꝫm mãz: ⁊ q̄tū ad hoc bene dixerunt: qꝛ id qđ est ꝓio alterū: ⁊ nullatenus idem nō aget in alterū nec patietur ab eo. ipossibile est enī ꝙ ea que nō cōicant in mã agāt ⁊ patiātur mutuo: ⁊ ponit exemplū de linea ⁊ albedine que cū nō cōicant in materia ipassibilia sunt adinuicē: nisi forte per accidēs adinuicē patiantur: sicut qn̄ linea fit alba vel nigra: ⁊ ꝙ talia nō sint adinuicez actiua ⁊ passiua pz ex hoc ꝙ illa que nō sunt ꝯria nec ex cōtrarijs nō faciūt seipsa adinuicez exterius a natura. i. nō trāsmutant se adinuicez vel corrūpunť. Cuz .n. illud qđ corrumpiť vel generatur īduat aliam formā diciť fieri exterius a natura. i. a forma quā ꝑus habebat que dr̄ natura vt diciť in 2ꝰ phy. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed quoniaz non quodcūq3 īnatuz est pati ⁊ facere: sed quecūq3 aut cōtraria sunt: aut contrarietatem habent. Necesse est patiens ⁊ faciens genere quidē simile eē ⁊ idez: specie autez dissimile ⁊ contrariuz. ¶ Innatuz est eniz corpus a corpore: sapor a sapore: color aūt a colore pati. Uniuersalr̄ aūt homogeneos ab homogeneo. 50.

¶ Huius autez causa quoniā contraria in eodez genere omnia. faciunt aūt ⁊ patiuntur cōtraria abinuicez. ¶ Quapropter necesse est qualr̄ quidem esse eadē faciens ⁊ patiens: qualiter autez altera ⁊ dissimilia abinuicē. Quoniā aūt faciēs ⁊ patiens genere quidē eadē ⁊ similia sunt: specie autē dissimilia. Talia aūt contraria. Manifestum quoniaz actiua ⁊ passiua sibiinuicē sunt ⁊ contraria ⁊ media. ¶ Eteni vniuersaliter generatio ⁊ corruptio in his ⁊ ex his. Et ideo rationabile iam ignē calefacere: ⁊ frigiduz infrigidare. Cōtraria eni hec sūt: ideo ⁊ actiua ⁊ pas- 51.

sua. Et vniuersaliter faciens assimilare sibiipsi patiens. faciens enim ⁊ patiens contraria sunt ⁊ generatio in contrarium. Quapropter necesse est in faciens patiens transmutari. Sic enim generatio in contrarium erit.

¶ Ponit opinionẽ ꝓpriã. ⁊ circa hoc duo fač. q2 p̃mo ponit eã. scd̃o redit iteruʒ super opiones antiquoꝝ ostendẽdo ꝙ in parte bene dixerũt ⁊ in parte errauerunt ⁊ cãm erroris ipsoꝝ ibi. (Et ẜm rõnem nõ eadeʒ dicẽtes.) ¶ Dicit g̃. ꝙ q2 nõ q̃cũq3 apta nata sunt agere ⁊ pati adinuicẽ: s3 soluʒ illa que sunt cõtraria vel habẽt contrarietateʒ necesse est ꝙ agẽs ⁊ patiẽs in genere sint ideʒ ⁊ similia ⁊ diuersa spẽ ⁊ cõtraria: ⁊ nõ sumitur hic genus logice: q2 hoc mõ alia corpora eẽnt eiusdẽ generis: s3 sumitur gen⁹ nãliter: ⁊ hoc modo oĩa q̃ cõicant in mã sunt eiusdẽ generis. ¶ Qr autẽ actiua ⁊ passiua sint talia dupl'r ꝓbat. p̃mo ꝑ inductionẽ dicẽs ꝙ agẽs ⁊ patiẽs esse eiusdẽ generis ⁊ diuersa spẽ p3 ĩducendo in singulis. corpus enim natuʒ est pati a corpore: qð ẽ eiusdẽ generis in substãtia. si tamẽ cõicẽt. qð dico ꝓpter corpora celestia que nõ habent eandẽ mãm cũ iferioribus. Sapor aũt nat⁹ est pati a sapore: ⁊ color a colore que sunt eiusdẽ generis in qualitate. ⁊ vniuersal'r res eiusdẽ generis ab homogeneos .i. a rebus nãlibus eiusdeʒ gnĩs. ¶ Scd̃o ibi. (Qđ aũt causa.) Ostẽdit idem sil'r sic. quecũq3 agunt ⁊ patiuntur adinuicẽ sunt 9ria: aũt sunt in eodẽ genere: vt ꝓbatur in .10. meta. ergo actiua ⁊ passiua sunt in eodeʒ genere. ¶ Et ideo necesse est ipa eẽ qual'r .i. quodãmodo esse silia. q2 eadẽ ⁊ similia genere ⁊ qual'r .i. quodãmodo altera ⁊ dissimilia specie: vt dixerũt antiqui. hãc aũt rõnẽ cõuertit de cõclusione faciẽs alterã premissarũ hoc modo. hãc rõnem illa que sunt similia in gñe ⁊ diuersa specie sunt cõtraria s3 actiua ⁊ passiua sunt talia. g̃ sunt cõtraria: ⁊ ẽt ipsoꝝ media que ad extrema comparata quodãmodo cõtrariant̃. si ergo ẜm istã viam poterit esse generatio ⁊ corruptio ꝙ fiunt soluʒ per cõtraria: sic ẽt ignis poterit calefacere: ⁊ friduʒ infrigidare: ⁊ vniuersal'r faciẽs poterit sibi assimilare patiẽs: cũ habeat vnum cõmune subm̃ susceptiuum cõtrarioꝝ. faciẽs eni ⁊ patiẽs sunt 9ria: ⁊ faciẽs poterit trãsmutari in patiens ⁊ ecõuerso. sic .n. fit gnõ ⁊ corruptio .s. de 9rio in cõtrarium. ¶ Deinde cum dicit.

52. SEcundum rõnem autem non eadem sunt dicẽtes: ambos tamẽ est tangere nãʒ. Dicimus eni pati quãdoq3 subiectum quidem. V. g. sanari hominẽ: ⁊ calefieri ⁊ infrigidari: ⁊ alia eodẽ mõ. Quandoq3 autem calefieri frigidum: sanari autem laborans. Ambo aũt sunt vera. Eodem modo ⁊ de faciente: quandoq3 autẽ calefacere hoĩeʒ inquimus: quandoq3 auteʒ calidum. ¶ Est quidem enim vt materia quod patitur: est autẽ vt contrarium. ¶ Ad id quidẽ igitur respicientes idem oportere habere existimauerunt facere ⁊ pati. Ad alterum autem contrarium.

¶ Redit ad ꝑdictas antiquoꝝ opiones. ostẽdẽdo cãm cõtrarietatis ipsoꝝ: qð quidẽ supra licet ideʒ fecerit: nõ sic tñ aperte manifestauit. ¶ Dicit g̃ ꝙ antiqui ph̃i sibiuniuicem 9tradicere videntur nõ eadẽ dicẽtes. q2 nõ habuerũt eandẽ rõnẽ .i. 9sideratonẽ. vtraq3 tamẽ pars tetigit nãm actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ. vel ẜm aliã lr̃aʒ ambo tetigerunt verum. ¶ Dicimus eniʒ aliqñ pati subm̃: sic quãdo dicim⁹ hoiem sanari vel calefieri vl' ifrigidari: ⁊ iõ Demo. soluʒ respiciẽs ad subm̃ dixit actiua ⁊ passiua eẽ silia: ⁊ in hoc bñ dixit. dicimus .n. aliqñ ⁊ 9rium pati sicut calidũ frigefieri ⁊ friduʒ calefieri: ⁊ iõ etiã alij solũ terminos ĩuentes dixerũt ipsa actiua ⁊ passiua esse oĩno dissimilia.

¶ Eodem modo suscipiẽduʒ est de facere ⁊ pati quo ⁊ de moueri ⁊ de mouere. Dupl'r enim dicitur ⁊ mouens. In quo enim est principiuʒ motus videt̃ hoc mouere. principiuʒ .n. prima causarũ. Et rursus vltimuʒ ad id qð mouet̃ ad generationẽ. Sil'r aũt ⁊ de faciente. Eteniʒ medicum sanare dicimus ⁊ vinum. ¶ Primum igitur mouens nihil prohibet in motu quidẽ immobile esse: in quibusdam autem est ⁊ necessarium. Ultimum autem semper mouere motuʒ In actione autem primuʒ quidem impassibile: vltimum autẽ ⁊ ipsum patiens. 53.

¶ Postq̃3 ph̃s determinauit nãm actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ ostẽdendo que ⁊ qualia sint: hic ĩquit de modis eoꝝ: ⁊ p̃mo distinguit agẽtia abinuicẽ. scd̃o assignat cãʒ diuersitatis ipsorũ ibi. (Quecũq3 aũt nõ habẽt.) Dicit g̃ p̃mo ꝙ suscipiendũ est ꝙ facere ⁊ pati dicunt̃ multipl'r sic mouere ⁊ moueri: vtrũq3 .n. dicit̃ dupl'r. sic mouens: qñ in vtroq3 est p̃mũ ⁊ vltimũ. id .n. est p̃mũ mouẽs in quo est p̃mũ p̃ncipiuʒ motus: qð verissime mouere videt̃. p̃ncipiuʒ .n. mouẽdi ẽ prima cã cãrũ virtutem habẽs mouẽdi a seipso nõ ab alio. vltimũ aũt mouẽs est id qð mouet per aliud: ⁊ post qð nõ est aliud mouẽs: s3 post ipm̃ est solũ id qð mouet̃ ad gnõneʒ. siliter aũt duplex est faciẽs. qðdam p̃mũ: sic medicus q est p̃ma causa sanitatis: ⁊ qðdã vltimũ: sicut vinũ vel potio q̃ etiã est causa mouẽs ad sanitatẽ. Inter hec aũt duo mouẽtia hec est differẽtia: q2 p̃mũ mouẽs potest esse ĩmobile sic medicus qui nõ mouetur ab aliquo dũ sanat nisi forte per accidẽs. In quibusdã tñ necesse est p̃mũ mouens esse oĩno ĩmobile: sicut in his q̃ sunt oĩo sepata a mã et hoc dupl'r: q2 vel est oĩno ĩmobile: si nullaʒ habeat mãm penitus: aut est ĩmobile ab eo qð mouet̃ ab ipso: ⁊ hoc qñ nõ h3 eiusdẽ rõnis mãm cũ eo qð mouetur. vltimũ aũt mouẽs: post qð nõ est aliud nisi id quod mouetur tãtum: necesse est semꝑ mouere motũ ab eo p̃ore. ¶ Et simil'r est in actione: q2 quoddaʒ est agens p̃muʒ: qð est ĩpassibile: ⁊ quoddam agens ꝙ patitur. ¶ Deĩde cuʒ dič.

¶ Quecunq3 autẽ non habent eandem mãm faciunt impassibilia entia. V. gratia. medicatiua. Ipsa enim faciens sanitateʒ nihil patitur a sanato: cibus autẽ faciens ipse patitur etiaʒ. Aut .n. infrigidat̃: aut calefit: aut aliud quid patitur sil' faciens. est autẽ medicatiua quidẽ vt principiũ: vltimũ auteʒ cibus est ⁊ tangens.

¶ Quecunq3 quidem igitur non in materia habent formã hec quidẽ impassibilia sunt actiuorũ. Quecunq3 aũt in materia passiua. Materiã quideʒ eniʒ dicimus omnes similiter eãdeʒ: vt ita dicã esse oppositorũ cuilib3: ⁊ vt genus ens: potens autẽ calidu3 esse: presente calefaciente: ⁊ approximante necesse est calefieri. ¶ Iõ quẽadmodum dictum est hec quidem impassibilia actiuoꝝ. hec autẽ passibilia: ⁊ quemadmodum in motione: eodem modo h3 ⁊ in actione. Illud 54.

eni primitus mouens imobile: ⁊ in factiuis primitus faciens impassibile.

¶ Assignat cām diuersitatis ipsoꝝ. d. ꝙ causa quare quedaꝫ agens est qd̄ agēdo patitur: quedaꝫ aūt nō: est ista: qꝛ q̄dam nō habēt eādeꝫ māꝫ: ⁊ talia agentia faciūt vel agūt entia passibilia. i. ipsis nō patiētibus ab his in que agūt. verbi. g. medicina faciēs sanitatē nihil patitur a sanato: qꝛ nō cōicat cū eo in mā: q̄dā aūt habēt eādē māꝫ. sicut cibus vl' potio: ⁊ id quod sanatur: ⁊ ideo cibus agendo patitur: qꝛ aut calefit aut infrigidatur. Inter hec aūt duo agētia. s. medicinaꝫ ⁊ cibū. medicina est pncipium in quo pmo est actio. Cibus autē est agēs vltimuꝫ quod agit per tactū. Quecūqꝫ igitur agētia nō habēt eādem formā in materia que sit eiusdē generatiōis cū passibilibus hec cū sint de numero agētiuꝫ siue actiuoꝝ sunt ipassibilia. Quecūqꝫ aūt habēt formam in materia eiusdē rōnis agēdo patiūtur: subiūgit ad hoꝝ declaratiōeꝫ que dicatur materia vna aliquoꝝ: ⁊ dicit ꝙ dicitur esse vna mā cuilibet q̄ est susceptiua contrarioꝝ q̄ licet sit vna subiecto. differūt tñ ꝫ esse ⁊ ꝓpter hoc dixit: vt ita dicā. Et ipsa mā dicit' vt genus. nō q̄dem p̄dicabile: sed dr̄ genus ꝫm ꝙ genus dr̄ subm pmū qd̄ substat duobus ꝯrijs aūt pluribus. ꝯrioꝝ aūt vnū est in actiuo. alterū est in passiuo: ⁊ iō vna mā est actiui ⁊ passiui. ¶ Et qd̄ ꝑ naturaꝫ potest esse calidū necessario calefit qn̄ appropinquat caliduꝫ calefaciēs ipsum. hoc ergo qd̄ dictū est causa quare quedā agētia sunt passibilia ⁊ q̄dam ipassibilia. ¶ Et sic dictū est i motione ita dictuꝫ est in actiōe: qꝛ sicut in mouētibus primuꝫ mouēs est imobile. in effectiuis pmū efficiēs est ipossibile. ¶ Deinde cum dicit.

55. ¶ Est enim factio cā vt' vnde principiuꝫ motus Cuius autē gratia non actiuum. Nā sanitas nō factiuuꝫ est: nisi ꝫm metaphorā. ¶ Eteniꝫ hoc quideꝫ faciente quādo existit generatur aliquid patiens. Habitibus autē presentibus nō adhuc generatur aliquid: sed est iam. spēs autē ⁊ finis habitus quidā. Materia aūt ꝫm ꝙ materia passiuuꝫ. ¶ Ignis quidē igitur in materia habet calidum. Si autem aliquid separatū caliduꝫ erit: hoc nihil pateret. hoc q̄dem igitur forsitan impossibile separatum esse. Si autē sunt quedam talia in illis vtiqꝫ erit verū qd̄ dicitur. ¶ Quid quidem igitur facere ⁊ pati: ⁊ in quibus existit: ⁊ q̄re ⁊ quomō determinatū sit hoc modo.

¶ Ostēdit ad quā cām reducatur agēs ⁊ ad quā patiēs. dicens ꝙ agēs est vnū pmū pncipiū motus ⁊ est diuersum a causa formali ⁊ finali: ⁊ nō dicit' finalis: nisi ꝫm metaphoram. ¶ Et ꝙ nō sit formalis nec finalis. sic ꝓbat. qꝛ quando faciēs est ꝫm actū faciēs: tūc aliqd gn̄atur in patiente. ¶ Sed talibus habitibus siue formis: sic est sanitas q̄ est finis operationis medicine pñtibus nō generatur aliquid nec fit sed iam est: spēs eni ⁊ fines sunt habitus q̄dā quescentes. nā habito fine quiescit motor. ¶ Scdo cū dic. (materia aūt.) ostēdit ad quā cām reducat' patiēs. d. ꝙ reducit' ad materiam: qꝛ materia ꝫm ꝙ materia passiua est. ⁊ ideo que patiunt': patiunt' per materiā: que aūt sunt actiua ⁊ passiua habēt spēm in materia: sicut ignis hꝫ sic caliduꝫ in materia. si aūt esset aliqd̄ calidū sepatū a materia h' nihil pateretur: sed forsan ipossibile est eē aliqd tale sepatū: licet q̄dā dixerūt. si aūt aliq̄ sint talia q̄ sint a materia sepata: in illis verū est qd̄ dr̄. s. qd̄ nihil patiunt': ſꝫ de hoc in pma ꝓhia locus erit determiare. ex hoc manifeste pꝫ ꝙ ois potētia passiua ⁊ omnis passio est ꝑ materiā. ⁊ ois actio est per formā. vltimo epilogat ⁊ est planū in littera.

Quomodo autem contingat hoc accidere rursus dicamus.

¶ His quideꝫ videtur pati vnūqdꝫ per quosdā poros ingrediente faciente vltimo ⁊ principali. Et hoc mō videre ⁊ audire nos iquiūt: ⁊ ꝫm alios sensus sentire oēs. 56.

¶ Amplius videri per aereꝫ ⁊ aquā: ⁊ per trāsparentia quia poros habent iduisibiles: nisi ꝓpter paruitatem: spissos autem ⁊ ꝫm ordinem ⁊ magis habēt transparentia magis.

¶ Postqꝫ phs determiauit de natura actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ: ⁊ de modis coꝝ: ⁊ ostēdit ad quas causas reducātur. h' determinat de modis agēdi ⁊ patiēdi quō. s. contingat agere vel pati: ⁊ pmo ꝫm opinionē alioꝝ. scdo ꝫ opinionē ꝓpriā ibi (Quo aūt mā existit.) ¶ Circa pmū duo facit. pmo ponit opiniones alioꝝ. scdo reprobat eas ibi (Ut aūt parum disgrediētes.) ¶ Circa pmū duo facit. pmo ponit opiniones alioꝝ. scdo ꝯparat eas adinuicē ibi (Leucippus autēꝫ extimat'.) ¶ Circa pmuꝫ duo facit. pmo ponit opiniones alioꝝ in gnāli. ¶ Scdo in spāli ibi. (Dr igit' in q̄busdaꝫ.) ¶ Dicit g̃ pmo ꝙ dicēduꝫ est rursus quo cōtingat agere ⁊ pati. ¶ Dicit aūt rursus: qꝛ iam dixit quedā modū actiōis ⁊ passiōis i genere: nūc descēdit ad spāles modos sumptos ex parte actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ. s. qualr' veniat agēs ad patiēs vt iprimat ei suā formā ꝑ quā itendit ipm patiēs trāsmutare. circa hoc aūt fuerūt diuerse opiones. Quibusdā. n. visū fuit ꝙ vnūquodqꝫ: qd̄ patitur: patitur per quosdam poros qui sunt in ipo patiēte: per quos ipsum agēs: qd̄ est ꝓximuꝫ patiēti: igreditur in patiēs per illos poros ⁊ vndiqꝫ ꝯtingit ipm ⁊ vndiqꝫ patitur potiēs: ⁊ nō in vno loco tm̄. ¶ Et per hunc modū dicūt ꝙ videmus ⁊ sentimus ꝫm alios sensus oēs: qꝛ. n. ꝫm eos visus ⁊ auditus effundunt' super visibile ꝑ medis. ¶ Ideo dixerunt ꝙ per poros illoꝝ corpoꝝ que sunt media sensuū videmus ⁊ audimus. dicunt ēt ꝙ iō plis videmus per aerē ⁊ aquā ⁊ per alia corpora diafana: sic est vitrum: ⁊ cristalluꝫ: qꝛ illa corpa habēt plures poros alijs: qui pori sunt iuisibiles ꝓpter paruitatē: sed magis spisse positi ⁊ melius ordinati: qꝛ directi: ⁊ ideo videt' melius ꝑ trāsparens visus. si regrit rectā lineā per quā videat: ⁊ qꝛ magis transparēs habꝫ poros spissiores ⁊ directius ordiatos: ideo quāto fuerit magis trāsparēs tāto per ipsum melius videmus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ His igitur in q̄busdā determinauerunt ita quēadmodum ⁊ Empedocles: non solum in faciētibus ⁊ patientibus: ſꝫ ⁊ misceri iquiūt ea quoꝝ pori adinuicem sunt cōmensurabiles.

¶ Ponit opiones eoꝝ in spāli. ⁊ diuiditur in tres partes ꝫ tres opiones. ⁊ pmo ponit opionem Empe. d. ꝙ quidā magis ad spēꝫ descēdētes dicūt ipsos poros nō solū in actiuis ⁊ passiuis: sed etiā illa dicūt adinuicē bñ admisceri quoruꝫ pori sunt cōmēsurabiles vt vnū in aliud igredi possit: ita ꝙ plīn vni' sit in plīmo alteri' ⁊ ecōuerso. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Compendioseautēꝫ maxime ⁊ de omnibus vno sermone determinauerūt Leucip. ⁊ Democrit' principiū faciētes ꝫm naturā. 57.

¶ Ponit opinionē Leucippi ⁊ Demo. d. ꝙ breuiter ⁊ cōpēdiose dicimus vno ēt simili sermōe dixerunt Leuci. ⁊ Democrit'. Ambo. n. posuerūt pncipium: qd̄ est ꝫm nāꝫ. ꝑ ipm. n. sicut ifra dicit': reddebāt cām gn̄ōis ⁊ corruptōis: ⁊ ad

sensuz apparētia cōfitentur: z ideo dicitur sm̄ nām magis q̄ positio alioꝝ qui de naturis rerū per sua pncipia causas assignare nō possunt. ¶ Deide cū dic.

¶ Quō e: quidam enim antiquoꝝ opinati sunt ex necessitate esse vnum omne z imobile. Vacuū qdē .n. nō ens: moueri autē nō posse non ente vacuo separato. Neq̄ rursus multa eē nō ente segregante.

58. ¶ Hoc eni nihil differt: vt si quis existimet nō cōtinuū esse omne: sed tangere diuisuz z fore multa z nō vnum esse z vacuum. ¶ Si eniz vbiq̄ diuisibile nihil esset vnuz: quapropter neq̄ multa: sed vacuum omne. Si aūt tuz diuisibile quidem: tuz autē non: fictitium aliquod hoc vtiq̄ videbitur. Usq̄ q̄tum eni z propter quid hoc quidem habet ita esse totale: z plenum est: hoc autem diuisum. ¶ Amplius autē z sic fore necessarium non esse motionem. ¶ Ex his igitur vtiq̄ sermonibus trāscēdentes sensuz: z despicientes eū enunciāt: ac si conueniēs rōnem seq̄: vnum z imobile omne esse dicunt. Et infinituz quoddam: finē eni finire vtiq̄ ad vacuū. Hi quo ppter causas has enunciāt ita de veritate.

59. ¶ Amplius autē in sermone videtur hoc qdē cōtingere: in rebus autē demētie est simile opinari ita. Nullū eni demētiuz egreditur intantū: vt ignē z glaciē vnum eē existimet s₃ soluz bona z apparētia propter assuetudinē hec quibusdā nihil videntur differre propter dementiam.

¶ Ponit opinionē pme z mellissi qui opinati sunt esse tantū vnum pncipium z illud esse imobile z ↄtinuum. Q₂ aūt sit imobile sic pbabāt. mot⁹ nō pōt esse nisi sit vacuū. s₃ vacuū nō est. g̊ motus non est. g̊ est tm̄ vnū z imobile. Q₂ vō sit tm̄ vnuz sic pbabāt. multa nō possunt esse nisi sit aliquid separans z diuidēs ea. nihil aūt pōt esse segregās z diuidēs nisi vacuū sed vacuū nō est. g̊ nō possunt esse multa segregata z sic oīa vnū sunt: z q₂ posset dici eis q̄ multa sunt se tāgētia: ita q̄ iter ea nō sit vacuū segregans. dicunt q̄ hoc nihil differt: q₂ cōtinuū z contanges idem dicebāt esse. nāz sm̄ eos cōtinui partes se cōtangebāt. ¶ Dixerūt etiaz q̄ nihil differt q̄ sint multa: z q̄ nō sit vnū: z q̄ dicat esse vacuū: q₂ cōtinuū z cōtiguuz sunt idē sm̄ istos. nec multa sunt nisi sint diuisa: z q̄ nō diuidebantur nisi per vacuū: sed non est vacuum. g̊ nec multa sed omnia continua. ¶ Si enim dicat q̄ ens vbiq̄. i. in omni puncto sit diuisibile. tunc potest dici q̄ nihil sit vnū: sed multitudo cōponit ex multis vnis. g̊ nec multitudo erit. g̊ totum erit vacuum. ¶ Si aūt dicat totū eius esse cōtinuū. tuz qdē. i. sm̄ aliquid esse diuisibile: tum aūt no. i. sm̄ aliquid esse idiuisibile. hoc vtiq̄ videbitur esse ficticiū: cu nō sit magis ratio: quare in vno puncto diuidatur q̄ in alio. vsq̄ ad q̄tum enim erit diuisibile: ita q̄ ibi iret diuisio. ¶ Et quare aliqd de vniuerso ita se h₃ qō diuiditur z separatur per vacuū: aliud autē se habet qō est plenum: z nō diuiditur: ita q̄ vnum ab alio separetur p vacuum: z nō videtur bonū posse ratio assignari. Amplius autez sequitur ex necessitate q̄ nihil mouebitur per istas rōnes. g̊ transcenderūt z dimiserunt sensum z ea que per sensum apparēt: opinātes q̄ magis debemus sequi rōnem q̄ sensuz. Q₂ autē totū ens sit īfinitū sic pbabāt si ens finitur aut finitur ad plenū aut ad vacuū. s₃ ad plenū nō potest finiri: q₂ plenū est ens. idem eni finiretur ad seipm vel eadem rōne illud plenū finiret ad aliud plenuz: z sic esset abire in īfinitū. g̊ oportet q̄ finiatur ad vacuū: sed vacuuz nō est. g̊ ad nihil finitur. ergo oportet q̄ ens sit īfinituz. isti ergo ppter tales causas sic enunciauerūt de veritate. Adhuc in sermōe per ipsoꝝ rōnez sophisticā videtur hoc sequi qō dictū est: nō tamē in rei veritate cōtingit. Si aūt res ipse inspiciant demētie videtur esse simile dictū eoꝝ. ¶ Nullus eni demens intantū egreditur a iudicio veritatis: q̄ dicat ignē z glatiē eē vnū qō illi dicebāt ponētes omnia eē vnū: licet aliquis ppter cōsuetudinē vel ppter apparentiaz putet mala in senibus esse bona. hoc eni quibusdā ppter dementiā accidit. vnde aliquādo iter bona z mala nullā differētiā esse putant. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Leucippus autem existimatus est habere sermones qui ad sensuz confessa dicentes. non. r. destruebat generationem: neq̄ corruptionem: neq̄ motum: neq̄ multitudinem entium. Confitebatur autē ea que apparētibus. Cōstituentibus aūt vnū vt nō entē motionē sinō vacuuz facere. Vacuūq̄ nō ens: z entis nihil nō ens īquit esse. Principalr. n. ens plenū est ens. 60.

¶ Comparat predictas opiones adinuicē. Et pmo cōparat opione Leu. z Demo ad opionez parme. z mellissi. scdo cōparat eā ad opionē Empe. ibi (Sed vt Empe.) Tertio ad opionez platonis ibi (Sed z alioꝝ.) Circa pmū duo facit. pmo comparat opionē Leuci. ad opionē parme. z melissi penes cōuenientiā. scdo penes differētiā ibi (S₃ q̄ tale.) Dicit g̊ pmo q̄ Leuci. putauit habere sermones meliores alijs in hoc q̄ cōfitetur ea que sunt manifesta ad sensum. vnde neq̄ destruit gnōnem neq̄ corruptionē: neq̄ motuz neq̄ multitudinē rerū: sed cōfitetur ea que sunt oīa manifesta esse ad sensuz: in hoc tamē dixit eadem cum parme. z melisso ↄstituentib⁹. i. dicētib⁹ q̄ omne qō est: est tm̄ vnū imobile: q₂ dicit q̄ bene seqtur q̄ nō erit motus nisi sit vacuum: sed in hoc differt ab eis: q₂ illi destruxerūt ↄsequēs. idest vacuum esse z concluserunt oppositū antecedentis: scilicet motuz non esse: sed Leucip. ponit antecedens z infert cōsequens. scilicet motū: z ex hoc cōcludit vacuuz eē. vacuum aūt dicit esse sicut pūationē: z ideo simplr est non ens: q₂ non est aliquid entium: sicut nec priuatio: tamē est ens: q₂ est entis: sicut priuatio habitus. vnde plenum dicebat pncipalr ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed omne qō tale non vnum: s₃ infinita multitudine: z inuisibilia propter paruitatem tumoris. Hec aūt in vacuo ferri: vacuum enim esse. ¶ Et ↄstantia quidē generationē facere. Dissoluta aūt corruptionē: facere aūt z pati s₃ q̄ existunt tangentia. ¶ Scōm eniz id non vnum eē z composita z complicata generare.

¶ Et sm̄ autē veritatē ex vno non contingit generari multitudinem: neq̄ ex vere multis vnū: sed esse hoc impossibile. 61.

¶ Comparat dictas opiniones. Circa p̄iam. d. q̄ licet pncipaliter ens sit plenum: tamē nō omne qō est plenū est vnū sic dixit parme. z mellissus. s₃ sunt multa z īfinita z inuisibilia propter paruitatem sue quantitatis. hec enim sunt que ipsi appellāt athomos sine corpora īdiuisibilia que mouēt

tur in vacuo qđ vacuum ipse Leucipp⁹ dicit esse. Quomõ autẽ fiat gñatio ⁊ corruptio: ⁊ alia q̃ apparent ex istis athomis subiũgit dicẽs ꝙ per ipsorum cõgregatiões ⁊ conglutinatiões fit generatio cũ autẽ diuiduntur fit corruptio. cũ vero vndiq̃ se cõtingũt faciũt actionem ⁊ passionẽ. cũ aũt penetrãt se ⁊ vnum subintrat in alterũ fit augmẽtũ: cũ permutauerint ordinem ⁊ situm tunc fit alteratio: s̃m enĩ ꝙ dicit ⁊ cõfitetur. necesse est ponere nõ esse vnũ solũ ex quo generantur ista composita ⁊ complicata: q2 ex eo qđ ẽ vere vnũ impossibile est fieri multa. nec ex vere multis fieri vere vnũ. ¶ Dicitur aũt vere vnũ qđ oĩo est idiuisibile actu ⁊ potẽtia. vere aũt multa que oĩo distincta sunt nec actu nec potẽtia ꝯiũgunt̃ sic idiuisibilia. ¶ Deĩde cũ diẽ.

¶ Sed vt empedocles ⁊ aliqui aliorũ inquiũt pati per poros: ita omnẽ alterationẽ ⁊ omne pati. Hoc modo generari propter vacuum facta dissolutione ⁊ corruptione. Similiter autẽ ⁊ augmentationem subintrantibus alijs.

62. ¶ Fere autem ⁊ empedocles necesse dicere: vt Leucippus. iquit etenim eẽ quedam solida idiuisibilia aũt: si nõ vbiq̃ pori ⁊ cõtinui sunt: hoc autem impossibile. Nihil. n. aliud solidũ extra poros: sed omne vacuum: necesse igitur tangẽtia quidẽ esse indiuisibilia: media aũt eorum vacua quos ille dicit poros: ita aũt ⁊ Leucippus diẽ de facere ⁊ pati. Modi igit̃ s̃m quos hec qdẽ faciũt: hec aũt patiunt̃ fere hi dicunt̃. ¶ Et de his quidem: ⁊ quomodo dicũt manifestũ est: ⁊ ad eorum positiones quibus vtuntur fere cõfesse videtur contingens. Alijs autẽ minus. V. gr̃a. Empe. quomõ erat gñatio ⁊ corruptio: ⁊ alteratio non est manifestum. ¶ His enĩ erant corpora indiuisibilia prima corporũ formis differentia solum: ex quibus primum componuntur: ⁊ in que vltimo dissoluũtur. Empedocles autẽ alia quidẽ manifestũ: quoniã vsq̃ ad elementa habẽt generationẽ ⁊ corruptionẽ. Ipsorum vero elementorũ quomodo generatur ⁊ corrumpitur coaceruata quantitas: neq̃ manifestum: neq̃ contingit dicere ei non dicenti ⁊ ignis elementum esse.

¶ Comparat opinionẽ Leucippi ad opionẽ Empe. ⁊ p̃mo penes cõuenientiã. d. ꝙ Democritus ⁊ Leucippus dicũt ꝙ res patitur per poros: sicut dixit Empe. ⁊ quidã alij de antiq̃s ph̃is: ⁊ dicũt ꝙ omne pati ⁊ omne alterari hoc mõ generat̃: ⁊ fit qđ fit: ita ꝙ fiat rei dissolutio per ĩterpositionẽ vacui: q2 vacuũ ĩterponitur ipsis rebus: ita ꝙ pars huc pars illuc feratur. simil̃r augmẽtationẽ fieri per subintrationẽ ipsorũ solidorũ athomoꝝ adinuicẽ. Empe. autẽ fere necesse est dicere sicut Leuci. dixit. eẽ scilicet idiuisibilia corpora. ¶ Dicit aũt fere: q2 Empe. nõ cõfitebat̃ expresse esse aliqua corpora idiuisibilia: sed q2 hoc seq̃tur ad opinionẽ eius. ponebat. n. poros in ipsis corporibus ex quibus actio ⁊ passio causabatur s̃m eũ. ¶ Aut ergo illi pori sunt in toto corpore: ita ꝙ nõ sit aliquid mediũ ĩter eos: aut est aliquod corpus solidũ diuidens eos si sunt in toto corpore: ita ꝙ nihil sit mediũ tunc totũ corpus erit vacuũ: qđ est ĩpossibile. necesse est g̃ esse aliquod corpus solidũ extra poros. i. p̄ter poros qđ ipsos diuidat ⁊ distinguat: ⁊ talia corpora necesse est eẽ diuisibilia: media autẽ istoꝝ sunt vacua siue foramina: q̃. s. ille Empe. dicit poros. ¶ Nulla enim vt dicit cõmẽtator est differẽtia ĩter vtrãq̃ opinionẽ: nisi qđ s̃m Leuci. ĩter hec corpora est vacuũ ⁊ apud istos ista foramina sunt plena corporibus subtilibus. ¶ Cõueniunt igit̃ in duobus. s. ĩpositiõe vacuitatis ⁊ positiõe corporis idiuisibilis: ⁊ ideo fere: ita dicit Leucippus de facere ⁊ pati: sicut Empe. ⁊ iõ dicit ꝙ modi agẽdi ⁊ patiendi s̃m vtrosq̃ fere sunt idẽ. Diẽ fere ꝓpter p̄dictã cã. ¶ Scđo cũ dicit. (De his quidẽ.) ponit differẽtia ĩter vtrãq̃ opiõnẽ. d. qđ istoꝝ differẽtia de modis agẽdi manifesta erit ex eoꝝ positionibus sequentibus. Nam Leucip. magis potest dare ex sua opinione causam eoꝝ que manifeste vident̃. Emped. autẽ minus: q2 s̃m eius fundamẽtũ nõ est manifestũ quõ accidat generatio ⁊ corruptio ⁊ alteratio in oĩbus entibus naturalib⁹. sed Demo. ⁊ Leuc. possunt assignare cãm gnõnis ⁊ corruptiõis: nõ solũ mixtoꝝ: sed etiã q̃tuor elementoꝝ ex corporibus idiuisibilibus: q2 s̃m diuersitas istoꝝ corporũ tã simplicium q̃ mixtoꝝ causat̃ ex diuersitate corporum athomoꝝ que differũt positiõe ordine ⁊ forma ⁊ figura: sicut dicit̃ in p̃mo metha. Empe. vero ex sui positiõe nõ põt dare cãm gñationis ⁊ corruptiõis solũ istoꝝ mixtoꝝ vsq̃ ad elemẽta. ponit. n. alia fieri ex quattuor elementis: sed in elemẽtis nõ põt dare cãm gñatiõis ⁊ corruptiõis. ¶ Non enĩ posuit alia elemẽta p̄ora istis q̃tuor elemẽtis. vnde nõ potest dicere ꝓpter quid vel quõ generet̃ ex alijs aut corrumpatur in alia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autem aliorum oĩũ: vt in thymeo scripsit plato.

¶ Intantũ differt enĩ vt non eo dẽmodo Leucippo dicat. Quoniam hic quidem solida: hic autem planities dicit indiuisibilia. ¶ Et h quidẽ infinitis terminari figuris indiuisibilium solidorum vnũquodq̃. Hic autẽ terminatis: qm̃ idiuisibilia vtriq̃ dicunt terminata figuris. Ex his itaq̃ gñatiões ⁊ segregatiões ⁊ corruptiones. ¶ Leucippo qdẽ. n. duo modi erant vtriq̃ p vacuũ ⁊ p tactũ. h. n. idisibile vnũq̃dq̃. Platoni aũt s̃m tactum solum: vacuũ. n. nõ eẽ iquit. ¶ De idiuisibilibus autẽ planicieb⁹ diximus in prioribus sermonibus. De indiuisibilibus aũt solidis amplius est dicere. Ideo hoc accidens relinquitur nunc.

¶ Comparat opinionẽ Leucippi ad opionẽ platõis: ⁊ p̃mo penes cõueniẽtiã. d. ꝙ sicut Leuci. potest dare cãm generationis omniũ ex sua positiõe ita ⁊ plato s̃m ꝙ scripsit in thymeo. ¶ Scđo cũ diẽ. (Intãtũ enĩ dr̃t) ponit dr̃iã dicẽs: ꝙ q̃uis Leuci. ⁊ plato ꝯuenıũt in hoc ꝙ vterq̃ posuit indiuisibilia p̃ncipia. tamẽ in tribus differunt. p̃mo quia Leucippus dixit illa indiuisibilia esse corpora. solida: plato autem ea dixit esse superficies. secundo quia figure indiuisibilium corpoꝝ quibus figuratur ⁊ terminatur vnũquodq̃ compositorum sunt infinite. Leuci. sed secundum platonem sunt finite. posuit enim plato figuras triangulares esse primas omnium figurarum que finite sunt. Tertio differunt: quia cum vterq̃ istorũ dicat generationem ⁊ corruptionem fieri per congregationem ⁊ segregationẽ athomorum secundum Leuci. erunt duo modi quibus fit actio ⁊ passio: scilicet per tactum agentis ⁊ patientis ⁊ p vacuũ qđ est porus. s̃m platonem vero erit tantũ vnus mo-

dus.s.cuz tactū ꝛ nō per vacuū. vacuū.n.ſm eum nō eſt de īdiuiſibilibus ſuperficieb⁹ dictū eſt in tertio de celo ꝛ mū. ꝙ autez cōtingit dicere de indiuiſibilibus corporib⁹ relinquatur nunc.

64\. ❡ Ut autē paruz diſgredientes dicamus: neceſſariuz ꝛ īpaſſibile vnūquodqz dicere indiuiſibiliuz. Non eniz poſſibile pati niſi per vacuum ꝛ nullius actiuuz paſſionis: neqz eniz caliduz nec frigiduz opꝫ eſſe īdiuiſibile.

lectio ❡ Poſtqꝫ ph̄s.poſuit opionē alioꝝ.de ꝑncipijs rerū nāliuz ꝛ de modis quibus agūt ꝛ patiuntur adiuicez nūc in parte iſta reprobat eas. ꝛ ꝑmo reprobat opiniones q̄ꝫtuz ad paſſiones eoꝛuz q̄ꝫtum ad poſitionē athomoꝝ que dicebāt eē ꝑncipia.ſecūdo q̄ꝫtum ad modos agēdi quos ꝑa nebant ibi (Quicūqꝫ igitur per poroꝝ.) Circa ꝑmum duo facit.ꝑmo oſtēdit īdiuiſibilia corpora nō eſſe ꝑncipia.ſecundo ꝙ non mouentur a vacuo ibi.(Amplius quidē eſt qꝺ mouet.) circa ꝑ^m^ pōit duas rōnes.ſcꝺa ibi.(Ampli⁹ āt vtrū vna.) Circa ꝑ^m^ ponit duo facit.ꝑ ꝑanit rōnem.ſcꝺo remouet quādaz īſtantiā quā aduerſarij poſſent dare ibi.(Amplius autem īcōueniens.) ❡ Ꝙ ḡ īdiuiſibilia corpora nō paſſint eē ꝑncipia probat īducēdo ad impoſſibile ꝙ cōtradictoria erūt ſimul va: ꝛ hoc tali rōne ſi īdiuiſibilia corpora ſunt ꝑncipia nec agēt nec patienẗ adinuicem. ❡ Itez ſi ſūt ꝑncipia agēt ꝛ patienẗ adiīucē ḡ agēt ꝛ nō agēt: patienẗ ꝛ nō patienẗ: qꝺ ē īpoſſibile. ❡ Circa rōnē iſtā ſic procedit.ꝑmo ꝓbat ꝙ nō agēt nec patienẗ duplici rōne.quarum ꝑma talis ē. Actio ꝛ paſſio fit per vacuum: vt ipſi dicūt. ſꝫ in talibus athomis nō eſt vacuū. ergo nec agūt nec patiuntur.ſcꝺa talis eſt.oē qꝺ eſt cauſa actōis vel paſſiōis eſt durū vel molle vel aliq̄ qualitatū diſpaſiuū: ſed nullū corpus īdiuiſibile eſt tale. ergo nec eſt actiuuz nec paſſiuū. ❡ Scꝺo cuz dicit.

65\. ❡ Quāuis hoc inconueniens ſit ſolū dare circulari figure calidum. Neceſſe eſt enim ꝛ contrarium frigiduz alicui alij adaptare figurarū. Inconueniens autez ſi hec quidē exiſtunt: dico aūt caliditas ꝛ fridiras. Grauitas autē ꝛ leuitas durities ꝛ mollicies non exiſtunt.

66\. ❡ Sed tamē grauius ſm excedentiaz īquit eſſe Democritus vnūqꝺqꝫ īdiuiduū. q̄ꝓpter ꝛ calidius: talia aūt entia nō pati adinuicez īpoſſibile. V.g. a multū excedēte calido leuiter calīm.

67\. ❡ Sꝫ tamē ſi durū ꝛ molle. Molle aūt in patiēdo aliquid dicitur. ſubactiuū.n. ꝛ molle.

68\. ❡ Sꝫ tamē inconueniēs ſi nihil exiſtit niſi ſoluz figura ꝛ ſi exiſtit: vnuz autē ſolū. V.g. hoc quidez frigidū: hoc autē calīm: neqꝫ eni vna aliqua eſſet natura eoꝝ. ſimilr̄ autē impoſſibile ſi multa vni. Indiuiſibile eniz ens in eodē habebit paſſiones. Quapropter ꝛ ſi patitur ſiquidez īfrigidatur hoc aliquid ꝛ alīꝺ faciet: aut patietur. eodem aūt mō ꝛ de paſſionibus alijs.

❡ Oſtēdit oppoſitū.ſ.ꝙ corpora īdiuiſibilia agāt ꝛ patianẗ ꝛ hoc triplici rōne.quaꝝ ꝑma talis eſt ſm ꝑdictos ph̄os: indiuiſibilia corpora que ſunt circular̄ figure ſūt calida. ḡ oportet aliquod alterius figure eſſe frigiduz: qꝛ īcōueniēs eſt ponere vnū cōtrarioꝝ in natura ſine reliquo. ſi aūt due q̄litates ſunt in athomis neceſſe eſt ponere aliquas qualitates cōſequētes eſſe in eis que ſunt grauitas durīcia leuitas mollie ꝛ alie hꝰ qualitates. ❡ Cuz aūt ꝯcedāt in athomis vnum eſſe grauius alio ſicut apparet in radio ſolis: ꝙ vna athomus magis deſcēdit: q̄ꝫ alia. ſi autē vnus eſt grauior alio: vnus etiā eſt ꝛ leuior alio. ꝛ vnus calidior alio. Cū autē ſint talia impoſſibile eſt ea nō pati adinuicem ꝛ agere cuz ſibi appropinquāt. patitur enim leuiter caliduz ab excedēti calido: nō inq̄ꝫtum ſunt ſimilia in calido ſed inq̄ꝫtuz excedēs eſt magis caliduz: ꝛ illud quod excediẗ eſt magis frigido ꝑmixtum. ſcꝺam rōnem ponit ibi. (Sed tamen ſi durū.) que talis eſt. ſi Demo. dicit in ipſis athomis eſſe durum: neceſſe eſt ꝙ dicat etiam eſſe in eis molle per ſupradictam rōnem: quia ſi vnum cōtrarioꝝ fuerit in natura: ꝛ reliquuz: vt dicitur ſcꝺo de celo. molle autē naturali in potentia reſiſtēdi tactui paſſiuuz eſt: licet inq̄ꝫtum eſt īhiſuz humido ſit ſubactiuum. ❡ Dicitur autē molle ſubactiuū: quia agit per humiduz: qꝺ nō eſt ſimplr̄ actiuuz: ſicut calidum vel frigidum: ꝛ per hoc dictū ſequitur iterū athomos eſſe actiuas ꝛ paſſiuas. ❡ Sic ḡ ſm ꝙ deducit cōmētator quomodocūqꝫ cōponāt ea cōtingit eis īpoſſibile: qm̄ ſi ponūt ea nō eē receptiua paſſionū: ſeqtur ꝙ nō ſit aliqua cauſa actiōis vel paſſionis: ꝛ ſi panūt ea receptibilia contingit vt nō ſint receptibilia. ſic ergo ex illoꝝ poſitiōe cōtingit vt ſint illoꝛuz receptibilia: ꝛ ſicut diximus: lꝫ autē hoc ſequaẗ ex dictis Democriti ꝛ Leucippi. tamē hoc eſt impoſſibile ꝛ īcōueniens. in athomis enim aut eſt figura ſola: aut cū figura qualitas actiua ꝛ paſſiua ſi ponatur in eis ſola figura: tūc nō erūt actiua nec paſſiua: qꝛ figura nec eſt actiua nec paſſiua. aliter eniz mathematica agerēt ꝛ paterenẗ. ſi aūt cuz figura in athomis panaẗ: qualitas: quādo aut vna erit in qualibet athomo plures. ſi autē vna nec ꝓpria fuerit in qualibꝫ athomo: ꝛ hoc qdē ſit calidū: hoc aūt frigidū tunc eoꝝ natura nō erit eadez. ſi ergo differūt i naturis ſunt diuiſibilia. ergo īdiuiſibilia ſunt diuiſibilia. ſi autē plures q̄litates inſunt vni athomo que quidē actiue ſunt ꝛ paſſiue: ille erunt cōtrarie: quia actio ꝛ paſſio ſunt īter cōtraria: vt ſupra dictū eſt. ḡ cōtraria ſunt in eodē īdiuiſibili. ſequitur etiā ꝙ ſint in eodē ſm idem: qꝺ eſt īpoſſibile. ſequitur etiā ꝙ ſi athomus īfrigidatur qꝺ ſm hoc calefiat: qꝺ falſuz eſt ꝛ eodē modo eſt de alijs q̄litatibus actiuis ꝛ paſſiuis: que ſunt durum ꝛ molle. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Hec enim ꝛ ſolida ꝛ planrem dicentibus indiuiſibilia cōtingit eodē mō. Neqꝫ rariora enim neqꝫ denſiora eſt poſſibile generari vacuo non ente in indiuiſibilibus. 69.

❡ Reprobat opionem platonis dicēs: ꝙ etiaz Demo. ꝛ hꝰ. iſtud icōueniēs ſequitur ꝛ ad opionem platonis dicētis ſuperficies īdiuiſibiles eſſe ꝑncipia. dicit eni plato ꝙ illis ſuperficiebus nō eſt vacuū: qꝛ ſm eos īpoſſibile eſt fieri rarū niſi per iterpoſitionē vacui in partibus corporis. ſequitur nō exiſtēte vacuo nō generatur aliquid rarius vel denſi⁹. cum autē raruz ꝛ denſum ſint ꝑme ꝯtrarie q̄litates ex parte materie iſtis nō exiſtētibus alie cōſequentes nō erūt: qꝛ ablato priori aufertur ꝛ poſterius. ſic ergo in corpore. nulle ſūt qualitates actiue ꝛ paſſiue. ergo nec agit nec patitur aliquod indiuiſibilium non exiſtente vacuo ipſo. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Amplius autē inconueniens ꝛ parua quidez indiuiſibilia eſſe: magna autē non. Nunc quidē magis rationabiliter maiora cōfringenẗ q̄ꝫ parua: hec quidē eni diſſoluunẗ facilius paruis. V. gratia magna qdē ꝓcedūt ex multis: īdiuiſibilia aūt vlr̄: q̄re magis q̄ꝫ magnis exiſtu paruis. 70.

¶ Remouet quādā īstātiam siue falsam responsionē que posset dari ad rōnes suas posset eni aliquis dicere q̄ athomi parui sunt īdiuisibiles: magni aūt diuisibiles. vnde remouet dicēs q̄ hoc est īconueniēs. verū enim est q̄ rōnabilius & facilius magna diuiduntur q̄ parua: q̄ magna facilius dissoluuntur. & hoc ideo q̄ magna ꝯponuntur ex multis. ¶ Nō tamen paruitas vel magnitudo est causa diuisibilitatis vel indiuisibilitatis ipsa vero athoma de natura sua & vniuersaliter sunt īdiuisibilia & nō ꝑpter magnitudinē vel paruitatē. ¶ Deinde cum dicit.

71. ¶ Amplius autē vtrū oīum vna nā illoꝝ solidorum: aut differt alterū ab alteris quēadmodum si hec essent ignea: hec autē terrea ſm tumorē. Siquidē enim vna natura est oīum quid diuidens: aut quare non fiunt tangentia vnū: quēadmodum aqua quādo aquā tangit: nihil enim differt posterior aqua a priori. si aūt alia qualia hec & manifestū est q̄ has ponēdū principia & causas cōtingentiū magis q̄ figuras.

72. ¶ Amplius aūt dīa in natura vtiq̄ faciēt & patientur approximantia adinuicem.

¶ Ponit sc̄dam rōnem ꝑncipalem ad ꝓbandum athomos quos illi ponebāt nō esse ꝑncipia que talis est: aut illa corpora sunt vnius nature: sicut si essent omnia ignea vel oīa terrea vel differūt adinuicē in naturis vt si essent alia terrea alia ignea. si aūt sunt omnia vnius nature & vnius spēi ſm q̄ntitatem: quid erit tunc diuidēs: & discōtinuans ipsas athomos: quasi diceret nihil: cū enim sint vnius nature nō est in eis aliquid īuenire per qđ abinuicē discōtinuentur. quare ergo non accidit sicut in aquis: cuius partes quando adinuicem se tangunt statim cōtinuantur: nō differt posterior pars aqua ꝑore cū aūt ipsa corpora athoma lia nec sic adinuicem cōtinuentur: nō erūt vnius nature nec diuersarū naturaꝝ: q̄ si illa corpora alia & alia: vt dictū est. quales sunt ille diuerse species vel nature. cū enim ille nature faciant athomos diuersas & discōtinuas: oꝫ q̄ sint omnes ſꝫ naturas diuerse. ergo ille nature magis sunt ponēde cause & ꝑncipia rerū que fiunt ex athomis q̄ figure athomorū quas Demo. dixit esse ꝑncipia. ¶ Et preterea q̄ differūt in natura & forma agunt & patiuntur adinuicē cū approximātur. Illa vero que sunt diuersa in figura nō sic agūt & patiūtur adinuicem. ergo ille diuerse nature debēt poni ꝑncipia actiōis & passiōis q̄ diuerse figure. ¶ Deide cū dic.

73. ¶ Amplius quidē q̄d est qđ mouet. siq̄dē enim aliud. n. passiuū ē. si āt ipꝫ seipꝫ: vnūq̄dq̄ aut diuisibile erit: ſm aliud quidē mouens: ſꝫ aliud aūt motū. Aut ſm idē cōtraria existunt.

74. ¶ Et nō solū materia erit vna nūero: ſꝫ & potētiā.

¶ Ostēdit q̄ corpora īdiuisibilia nō mouētur in vacuo: sicut dicebat Demo. tali rōne. si ista īdiuisibilia mouentur in vacuo querendū est quid mouet ea: aut. n. mouentur a se aut ab alio. si ab alio: tūc ipm īdiuisibile est passiuum. q̄ non est ꝑmū ꝑncipium actiōis: sed potius ipm mouēs. si aūt mouetur a seipso: aut est diuisibile cū ſꝫ vnā partē moueat & aliā moueatur. aut in eodē ſm idem existūt ſm cōtraria. mouere. n. & moueri sunt cōtrarioꝝ. vtrūq̄ autē istoꝝ est īpossibile. sic etiā nō solū esset mā cōtrariorum vna numero: ſꝫ ēt potentia eēt vna: qđ ē īpole. si. n. ī mā duoꝝ esset vna potētia solum nō haberēt ipsa cōtraria diuersas naturas. sic ēt nō esset multitudo rerū: ſꝫ omnia essent vnū: q̄ oīa essent ab eadem mā & ab eadē potētia numero. ¶ Cū eni actus & potētia nō diuersificent spēꝫ. si esset tñ vna potentia eēt tñ vna species ¶ Est aūt hoc ītelligendū de potētia ꝓpinqua ad formas ꝯtrarias: que nō est vna numero sed diuersa. ¶ Est eni alia potētia remota que est vna & eadē cōtrarioꝝ: & hec est ꝑma materia. que ſm se est ī potētia & ipa est sua potētia. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quicunq̄ quidē igitur per pororū motionem inquiūt passiones cōtingere: sed siquidē & plenis poris superfluūt pori. Si enim patitur aliquid: ita omne & si non poros habēs: ſꝫ ipm cōtinuū ens patietur eodē modo. 75.

¶ Amplius autē quomō contingit de īspicere & videre vt dicunt. Neq̄ enim ſm tactū contingit trāsire per transparentia: neq̄ per poros si plenus vnuiuscuiusq̄. Quid enim differt a nō poros habere: omne enim sic erit plenū. 76.

¶ Reprobat predictas opiones q̄ntum ad modos agendi & patiendi quos ponebāt & circa hec duo facit. ꝑmo ostēdit: ad actionē & passionē nō sunt necessarij pori. 2° q̄ nec q̄ntū ad diuisionem corpoꝝ ibi. (Diuisibilibus autē.) ¶ Circa ꝑmū duo facit. ꝑmo ostēdit q̄ pori nō sunt nec͡rij ad actionē & passionem. sc̄do remouet quoddā dubiū ibi. (Sed & si vacuū.) Circa ꝑmū ponit duas rōnes. quatū ꝑma talis est q̄ dicūt cōtingere passiones ex hoc q̄ actiuū mouetur in poris passiui: sicut isti dicūt: q̄ res patitur cū īpleti sunt pori: necesse est eos cōcedere q̄ pori sunt superflui. si. n. aliquod corpus patitur: q̄ actiuū tangit ipsum in poris: tūc illud patitur per tactum actiui & nō per poros etiā si nō haberet poros: sed sit totum cōtinuum patietur eodē modo ꝑpter tactum actiui: superflui ergo sunt pori. sc̄dam rōnē ponit ibi. (Amplius autē quomō contingit) dicens q̄ isti nō pn̄t dicere quō videre & īspicere fiat qm̄ iste sensus fit ꝑ trāsparentiam: sicut per vitrū vel cristallū. manifestū. n. est q̄ sentiens ſm tactum nō transit per transparentiā. vt ad rem sensatam perueniat: q̄ illi sensus fiunt per distātiā ¶ Nec iterū possunt dicere q̄ sensus fiat per poros si plenus est vnusquisq̄ poroꝝ sicut ipsi dicūt: nihil enim differt habere poros plenos & nō habere poros: q̄ totū corp⁹ trāsparens sic erit plenū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed & si vacua quidē hec: necesse autem corpora in eis habere ibidē cōtingit sursum. ¶ Si autē talia ſm magnitudinē suā vt non suscipiant corpus aliquod ridiculum. paruū quidem existimare vacuū: magnū autē non eē vacuū. Qualecūq̄ autem vacuum aliquod existimare dicere nisi regionē corporis. Quapropter manifestum quoniam omni corpori. s. ſm tumorē simile erit vacuū. ¶ Uniuersaliter autē poros facere superfluū. Siq̄dem enim nihil facit ſm tactū neq̄ per poros trāsiens faciet. Si aūt in tangendo & poris non entibus: hec q̄dem patient: hec aūt faciēt ad seinuicē hoc modo inatorū.

¶ Quoniam ergo ita dicere poros vt quidā existimant: aut mendacium: aut inane est manifestum ex his.

¶ Remouet quoddā dubiū siue quādā falsam respōsionē que posset. dari posset eni aliquis dicere q̄ pori & foramina sūt vacua: & hoc remouet dicēs: q̄ si sint vacua aut possunt

in se recipere corpus implens: ipsa aut nō. si possunt. ponat̄ ergo qḋ recipiāt. possibili eni͂ posito in esse qḋ ex eo accidit nō est impossibile. sequitur ergo id quod p̄us. scilicet ꝙ nō semper cōtingat videre per transparens: quia impletis poris nihil videtur. si aūt pori tales sunt ꝙ nō possunt recipere corpus implens: eo ꝙ sunt parui: hoc ridiculum est dicere: scilicet ꝙ paruum foramen qḋ potius dicitur sit vacuū: magnum autē spacium nō sit vacuū: sed plenum corpore subintrante ipsuȝ: quia qualitercunq; est vacuū illud siue magnū siue paruuȝ: habet corpus sibi equale implens ipsȝ: qḋ quidem patet per diffinitionem vacui. vacuum eniȝ nihil aliud est nisi regio siue spacium alicuius corporis susceptiuum. quapropter manifestum est ꝙ omni corpori in maiore siue q̄titatis est equale vacuum. si vacuuȝ esse ponatur: vniuersaliter autem superfluū est dicere poros esse propter actionem. Aut enim agens agit s̄m tactum aut non. si nō agit per tactū. ergo non agit itrinsecus in poris tangēs. ergo pori nō sunt causa passionis. si autem agit s̄m tactuȝ: ⁊ non existētibus poris: dummodo actiuum tāgat passiuū: que sunt innata agere ⁊ pati adiuicē fiet actio ⁊ passio. Ulterius autem epilogat qḋ ita ponere poros: vt quidam existimat aut est mendaciū: aut inutile est ad actionē ⁊ passionē: ⁊ hoc est manifestū ex supradictis. ¶ Deide cū dic̄.

¶ Diuisibilibus autez oīno corporibus entibus poros facere ridiculum est; s̄m id eniȝ ꝙ diuisibilia sunt possunt separari.

¶ Ostendit ꝙ pori non sunt necessarij ad corporis diuisionem dicens ꝙ cum omne sit diuisibile tam phicum q̄ⷨ mathematicum ridiculum est ponere poros causa diuisionis: quia corpora possunt separari s̄m id quod diuisibilia sunt. in talibus autem nō est vacuum in poris. pori ergo nō sunt causa diuisiōis: q̄ alr̄ mathematica. nō eēnt diuisibilia.

77. ¶ Quo autem modo existit generare in entibus ⁊ facere ⁊ pati dicamus: accipientes p̄ncipiū dictum multotiens.

lectio ¶ Postq̄ⷨ philosophus posuit opiniones aliorum de agere ⁊ pati siue de modis agendi vel patiendi et reprobationes earum: in parte ista ponit opinionem propriam ⁊ veram. ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo dat intentionem suam. sc̄do prosequitur intentuȝ ibi. (Si est enim) ¶ Dicit ergo primo ꝙ postq̄ⷨ posite ⁊ reprobate sunt opiniones aliorum de actione ⁊ passione dicendum s̄m rei veritatē quomodo existat vel fiat generatio ⁊ quomodo existat agere ⁊ pati in his q̄ agunt ⁊ patiuntur. ad hoc autē perfecte vidēduȝ accipiendum est pro p̄ncipio actionis ⁊ passionis illud quod multotiens dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim est hoc potestate: hoc autez actu tale innatuȝ est. ¶ Non tamen quidez pati: tuȝ aūt non pati: sed oīno s̄m quantuȝ est tale. ¶ Magis autez ⁊ minus s̄m ꝙ tale magis ⁊ minꝰ. Et has res vtiq; aliq̄s dicet magis inesse: vt in metallicis: extēdunt eni͂ se passiue vene cōtinue.

¶ Prosequitur intentum. ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo ponit duas ꝯditiones que requiruntur ad actionem ⁊ passionē. ¶ Sc̄do probat sc̄dam cōditionem ibi. (Tum quidez existimare.) Circa p̄mum ponit p̄mo p̄mam cōditionem que est ꝙ patiens qḋ est in potentia nō patitur s̄m quasdā partes: sed s̄m omnes. p̄mo ergo premittit quoddam p̄ncipiū. manifestum: ⁊ est ꝙ entium quoddam est in potentia ⁊ illud est passiuum quoddam est in actu ⁊ illud est actiuum. ¶ Et cum ita sit nō est alia causa passiōis. nisi quia receptiuum alicuius forme. recipit illam ab aliquo agēte. impossibile est ergo ꝙ illud tale corpus qḋ est in potētia sit receptiuū alicuius forme. tuȝ quidē idest s̄m aliquas partes. tuȝ aūt non. i. s̄m quasdam non. sed oportet ꝙ sit omnino passibile. idest in omni parte inquantuȝ est in potentia. potest tamen s̄m aliquas partes magis recipere passionē ab agētis virtute causata: ⁊ s̄m quasdaȝ minus quia forte passiuum magis est dispositum in vna parte q̄ⷨ in alia ad recipiendū formā quā agens intendit inducere. ¶ Si autem aliquis dicat ꝙ magis passiua sūt magis porosa: sicut videmus in venis metalloꝝ ꝙ que sunt rariores magis sunt disposite ad recipiendum formaȝ metalli: ⁊ sic videtur ꝙ pori sunt causa passionis. dico ꝙ hoc nō est verum ꝙ foramina nō sunt causa passionis. sed potius dispositiōis materie: que a tali actiuo passibilis est ⁊ nō ab alio. ¶ Sc̄do cū dicit.

¶ Continuū igit̄ vnūquoq; ⁊ vnū ens ipassibile. 78.

¶ Similiter autē ⁊ non appropinquantia nec sibiipsis: neq; alijs: que facere innata sunt ⁊ pati. Dico autē. U. g. non soluȝ tangens calefacit ignis: sed ⁊ si longe sit: aerem quidez ignis: aer aūt corpꝰ calefacit: inatꝰ facere ⁊ pati.

¶ Ponit sc̄dam cōditionem: ⁊ est ꝙ agens ⁊ patiens debēt esse diuisa ⁊ non continua: quia id quod est continuum nō est passibile. ¶ Ueritas aūt huius ꝓpositionis ex hoc est: quia nihil patitur a seipso: quia non est magis ratio: quare vna pars eius agat ⁊ alia patiatur q̄ⷨ alia: cuȝ partes continui sint similis nature. Ista autē agētia ⁊ patiētia licet sint diuisa: oportet ꝙ sint in debita propinquitate. ¶ Omnia enim agētia naturalia habēt determinatā virtutem que si vltra sue virtutis propositionem (proportionem) elongentur a patiētibus nullum effectum causare poterunt. ¶ Sed cum fiūt ꝓpinqua in se vel in alijs tūc agēs aget ⁊ patiēs patietur. ¶ Dico autē appropinquare sibiipsis. p̄muȝ agēs ⁊ vltimū patiēs sunt imediata. appropinquare vero in alijs est quādo inter p̄mum agēs ⁊ vltimuȝ patiēs est aliquid qḋ agit ⁊ patitur. Agit aūt in virtute p̄mi. verbi gratia. ignis nō soluȝ calefacit nos quādo tāgit sed etiaȝ quādo est lōge. calefacit eniȝ aerem qui natus est calefieri ab igne. Aer autē calefactus calefacit corpus nostrum. ¶ Deinde eiȝ dicit.

¶ Tum quidez existimare pati: tum autē nō determinātes q̄ⷨ in principio hoc dicendū. Siquidem eniȝ non vbiq; diuisibilis magnitudo: sed est corpus idiuisibile: aut latitudo: nō vtiq; erit vbiq; passibile: sed neq; cōtinuum vlluȝ. ¶ Si autē hoc mendacium: ⁊ omne corpus diuisibile. Nihil differt dicere diuisum esse quidez tangere: aut vtiq; diuisibile esse. si. n. segregari pōt s̄m tactus: vt aūt quidā: ⁊ si nondum est diuisum. possibile. n. diuisum esse. fit. n. nullū ipo͛e. 79.

¶ Probat sc̄dam cōditionez dicēs: ꝙ existimare sicut q̄dā existimāt ꝙ res q̄ patitur: tum. i. s̄ȝ aliquaȝ parteȝ patitur: ⁊ tum nō. i. s̄m aliquā nō patitur. hic determinādum est et dicendum ꝙ hoc falsum est. Si enim cōcederet̄ ꝙ corpus ⁊ magnitudo nō vbiq; esset diuisibilis: sed diuiditur i diuisibilia corpora: sicut dixit Demo. vel indiuisibiles superficies: sicut dixit plato. tūc verum esset ꝙ corpus nō vbiq;. i. in omni parte sua esset passibile sic etiam esset veruȝ ꝙ nihil esset continuum licet continuetur ad idiuisibile: nō tamen componitur ex indiuisibilibus. Si autem est mendacium hoc qḋ dicūt: immo quia mendacium est: quia omne corpus est diuisibile nihil differt dicere ꝙ diuidatur. vel ꝙ sit diuisibile. vel ꝙ tangatur vel ꝙ sit tangibile. licet. n.

in poros diuidatur s͞m Demo. tamen etiam est diuisibile in partibus que poris īterponuntur: quia iste nō sunt īdiuisibiles que partes ponebātur indiuisibiles ab eis: ⁊ similr est tangibile in illis. ¶ Et ita s͞m totum est tāgibile ⁊ diuisibile ⁊ passibile. ¶ Si enim potest segregare s͞m tactus .i. s͞m superficies in quibus est tactus: vt dicunt quidam platonici. Et si nondum est diuisum est tamē diuisibile. posito ergo ī esse possibili nō accidit impossibile. ¶ Similiter etiā si diuisibile sit in parte posita diuisiōe in actu nō sequitur impossibile. ¶ Scdm ergo totuz ⁊ quālibet sui partez est diuisibile ⁊ passibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuersaliter autem generari hoc modo scissis corporibus est inconueniens. Destruit eniz hic sermo alterationem.

80. ¶ Uidemus enim idem corpus continuuz ens: quandoqz quidem humidū: quando aūt coagulatum non autē diuisione ⁊ cōpositione hoc patiens. ¶ Neqz conuersione ⁊ ordine: sicut ait Democ. neqz eniz transductum neqz transpositum s͞m materiam neqz transmissuz coagulatū ex humido generatum est. ¶ Neqz autez nunc insunt dura ⁊ coagulata īdiuisibilia tumoribus sed similiter omne nunc humidum: quandoqz autē duruz ⁊ coagulatuz est.

¶ Ondit ꝙ predicta opinio nō est sufficiēs ad actionē ⁊ passionem. ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo ostēdit ꝙ nō est sufficiēs ad alterationez: īmo destruit ipsam. scdo ꝙ nec sufficiēs ad augmentū ibi (Amplius autez) Dicit ergo p̄mo: ꝙ vniuersaliter passio hoc modo fiat in rebus: quo quidā dicūt ꝙ generatio fit scissis siue separatis corporibꝰ per poros: est incōueniens. ¶ Destruit eniz hic modus alterationez. in q̄ tamē saluatur passio ⁊ actio. videmus eniz ꝙ idem corpus cōtinuum manēs quādoqz qdez est humiduz ⁊ liquiduz et quandoqz coagulatuz. sicut glaties ⁊ aqua fluida: ⁊ tamen talis alteratio fit sine diuisiōe ipius corporis continui: ⁊ sine aliqua alia compositiōe: ⁊ sine cōuersione suarū partiū: ⁊ absqz tactu diuerso in ordine componētiuz partiuz: sicut dicit Demo. ¶ Cū .n. aliquod humidū coagulatur nō trāsluditur extra naturaz suaz: ita ꝙ mutet substātiā. nec trāsponūtur partes mutādo ordinem vel situm: neqz transmittitur per liquefactionem: neqz etiam nūc quādo scilicet humidum coagulatur: oportet ꝙ in aqua corpora īdiuisibilia tumoribus: idest s͞m q̄ntitatem subintrēt ad causandaz coagulationem: sed ipsum humidū qd̄ coagulatur ⁊ eōuerso semper similiter se habet q̄ntum ad hoc ꝙ neqz componuntur partes neqz adduntur vel diuiduntur neqz mutāt ordinem vel situz. patet ergo ꝙ predicta opinio destruit alterationem. ¶ Deinde cum dicit.

81. ¶ Amplius autē neqz augmentationē possibile esse ⁊ diminutionez. Non eniz quodcunqz erit factum maius siquidez sed erit appositio ⁊ nō esse trāsmutans mixto: aut aliquo aut s͞m se trāsmutante. Quid igitur est generare ⁊ facere: ⁊ generari ⁊ pati adinuicem: ⁊ quomodo contingit: ⁊ quomodo inquiunt quidā non contingit autē determinatum sit hoc modo.

¶ Ostēdit ⁊ qd̄ destruit augmētuz. In augmētatione enim oportet ꝙ augeatur quelibꝫ pars eius qd̄ augetur: vt supra dictuz est. Sed si augmētum fiat per additionez athomorum: vt ipsi dicūt nō erit augmētatio: sed quedā appositio corporis ad corpus nō ex hoc ꝙ quelibet pars istius compositi augmētatur. Itez in augmentatione oportet ꝙ augmentās siue adueniēs augmētata transmutetur in naturā eius. Et ꝙ ipsuz totum qd̄ augetur transmutetur ab eo qd̄ sibi aduenit de minori quātitate in maiorem quātitatem. ¶ Sed per additionem corporum athomorum ipsum totum nō erit transmutans: idest nō trāsmutabitur alio mixto. idest aliquo corpore īdiuisibili sibi addito nō trāsmutāte ipsum de minori quātitate in maiorez. ¶ Et ipsum totū nō erit s͞m se trāsmutās: idest nō trāsmutabit corpora indiuisibilia que sibi adueniunt ⁊ remanēt incorrupta. vnde signanter dixit alio mixto: qr talia corpora nō miscentur adinuicē. sic grana frumēti ī modio. Ultio epilogat. ⁊ pꝫ ī lrā.

¶ Reliquum autē videnduz de mixtiōe s͞m eundem modum methodi. Hoc eniz erat tertiuz ꝓpositorum a principio.

¶ Scrutanduz autē est quid mixtio ⁊ quid miscibile: ⁊ qbus existit entiū: ⁊ quomō. Amplꝰ aūt vtrū ne est mixtio: an hoc mendaciuz. 82.

¶ Postq̄ philosophus determinauit de tactu ⁊ de facere ⁊ pati que sunt necessaria ad generationem. hic determinat de mixtione que fuit tertiuz eoruz. de quibus supra promiserat se dicturū. est enim etiā mixtio necessaria ad generationem eoruz que ex elemētis generantur. quando eniz fit generatio simplicis elemēti tunc nulla fit mixtio. Circa h̄ ergo duo facit. p̄mo manifestat itentionem suam. secundo prosequitur intentum ibi (Impossibile enim alteruz.) Dicit ergo p̄mo ꝙ post predicta restat nos videre de mixtiōe s͞m eundē modū methodi: ⁊ ideo quia mixtio hoc erat tertium que ponit tractanda. ¶ Quid autē intendat per hoc qd̄ dixit s͞m eundez moduz methodi. declarat cuz subdit ꝙ perscrutandū est quid est mixtio: ⁊ quid miscibile ⁊ quibus existit entiu z: idest que contingit misceri: ⁊ videndum quomodo fiat. ⁊ si fit mixtio vel vtruz sit mendaciuz mixtionem fieri: quia hoc modo supra quesiuit de alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Impossibile est enim alterum altero misceri: quemadmodum dicunt quidaz entibus quidē adhuc mixtis ⁊ non alteratis: non magis nunc mixta esse q̄ prius inquiunt. Sed consimiliter se habere. ¶ Altero autez corrupto non mixta esse: sed hoc quidez esse: hoc autē non esse: mixtionem autem similiter habentiuz esse. ¶ Eodem modo ⁊ si ambobus conuenientibus corruptum est alterutrum mixtorum. Non eniz eē mixta nullatenus entia.

¶ Prosequitur intentum. ⁊ circa hoc duo facit. primo pertractat vltimam questionem: scilicet an mixtio sit. ¶ Secundo penultimam questionem: scilicet quomodo mixtio fiat ibi. (Continuuz autez his.) Alias autez questiones nō prosequitur: quia ex cognitione istaruz relique īnotescunt. Circa primuz duo facit. primo ponit rationes ostendentes mixtionez nō esse. secundo soluit eas ibi. (Hic quidez sermo videt.) ¶ Dicit ergo primo ꝙ sunt quidam dicentes non esse possibile mixtionez fieri ⁊ ad hoc probanduz vtebantur tali ratione. ¶ Quādo mixtibilia veniunt ad mixtionē aut manent: sicut prius in forma ⁊ specie aut nō manent sed corrumpuntur ambo vel alteruz si ambo manēt in forma ⁊ specie: sicut prius ⁊ nō alterantur: tunc non sunt magis mixta q̄ prius: sed cōsequēter se habēt. ¶ Si autē alteruz corrūpatur nec etiaz tūc erit mixtio: sed corruptio

vnius & cōseruatio alterius non corrupti si autē ambo inuicez corrumpuntur: tūc etiā nō erit mixtio: qꝛ nō possunt esse mixta q̄ nullo modo sunt entia. ¶ Deinde cū dicit.

83. ¶ Hic quidē videtur sermo querere quid differt actu mixtio a generatione & corruptiōe: & quid miscibile a generabili & corruptibili. Manifestū enim ꝙ oportet differre si est mixtio. Quapropter his entib⁹ manifestis quesita soluent̄ vtiqꝫ. ¶ At vero neqꝫ materiam igni misceri dicim⁹: neqꝫ misceri cuz exardet. Neqꝫ ipsam ipsis particulis neqꝫ igni; sed ignez quidez generari: hāc autem corrumpi.

¶ Determinat ppositaz questionē & quis ratio negantium mixtionē esse: querit differētias mixtionis & generationis & miscibilis & generabilis. Ideo philosophus p̄mo ostēdit differētiaz eoruz adinuicē & mixtionis ad alios modus. secundo soluit s̄m propriaz opinionez ibi. (Quoniaz autem sont hec quidez potentia.) Circa p̄mum duo facit. p̄mo ponit differētiā mixtionis & generatiōis. secūdo mixtiōis ad augmētuz & alterationē ibi. (Scd̄m autē eundez moduz) dicit ergo p̄mo ꝙ sermo eoruz qui negāt mixtionē fieri videntur querere differentiā mixtionis & generatiōis. Querit etiā in quo differt miscibile a generabili & corruptibili. manifestuz enī est ꝙ si est mixtio oportet eam differre ab alteratiōe & augmēto & generatiōe que sunt mutatiōes ad formaz & quādo ista differentia erit manifesta tunc soluet̄ questio. ponit ergo differentiaz mixtionis & generationis. cuz dicit. At vero in materia: neqꝫ. d. ꝙ materia nō dicitur misceri generabili. sed potius effici actu per formam. nihil
T.c. enī aliud ad generationē requiritur s̄m Aristo. in quinto
15. meta. nisi agēs reducēs mām preexistentez in potentia ad
T.c. actuz. vnde in octauo meta. dicit ꝙ non est alia causa qua-
15. re partes diffinitiōis sunt vere vnum nisi agēs ꝙ reduxit ad actuz qd̄ prius erat in potētia. materia enī in qua generatur ignis: nō dicitur misceri igni nec etiaz forme ipsius. Similiter non dicimus ignem misceri lignis cū ardet ea: nec etiaz dicimus ꝙ materia ignis misceatur particulis ignis: neqꝫ ipsi igni. Sicut dicimus ꝙ vnum miscibile miscetur particulis alterius miscibilis & ipsi miscibili. Sed dicimus materiā ignis sicut ligna vl' aliud corrumpi: ignē aūt generari ex quo manifeste potest cōcludi ꝙ mixtio nō est generatio neqꝫ corruptio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Secunduz autē modū eundē neqꝫ corpori cibum: neqꝫ figurā cere mixtā: neqꝫ figure tumorem: neqꝫ corpus & albū. Neqꝫ totaliter passiones & habitus posse esse mixta reb⁹. Saluata. n. videntur: sed tamē neqꝫ albuz & disciplinaz cōtingit misceri: neqꝫ aliud nō separabiliū aliqd̄. ¶ Sed de hoc dicunt quidaz non bene qui oīa quādoqꝫ simul esse dicunt & mixta esse. Nō. n. omne omni miscibile: sed oportet existere separabile vtrunqꝫ mixtoruz. Passionū autem nulla separabilis.

¶ Ponit differētiā mixtiōis ad alios motus. & p̄mo ad augmentuz. d. ꝙ s̄m eundez moduz nō dicimus cibuz misceri corpori cibato: quia cibus trāsit in dominās corpus: qd̄ manet s̄m formaz. ¶ Sed neutrū miscibiliū ita manet: sicut corpus cibatuz: scilicet idiuisuz & specie nullo modo alteratuz: sic patet ꝙ mixtio differt ab augmēto. Differt etiaz ab alteratiōe: sicut p̄mo patet in artibus: nō enī dicimus figuram misceri cere nec figuraz misceri quātitati siue tumori qꝛ vtrūqꝫ manet idiuisum a specie nullo modo alteratum. ¶ Idem ostēdit in alterationibus naturalibus nō enī dicimus ꝙ albedo misceatur corpori quādo corpus fit albuz & vniuersaliter nulla passio & nullus habitus miscetur alijs rebus: sꝫ sunt in eis sicut in subiecto. ¶ Et ratio huius est: quia ambo scilicet tam accidēs q̄ subiectuz videtur eē saluata & non alterata: similiter nullum accidēs miscetur alij accidēti. Et vniuersaliter nullum qd̄ non contingit separari & per se existere potest misceri: qꝛ omnia miscibilia p̄mo sunt separata: & post mixtionem separari possunt: et propter hoc nō bene dixerūt aliquādo omnia fuisse simul: sicut dicitur in p̄mo physi. ¶ Non enim omne cuilibet miscetur. Sed oportet miscibilia esse talia: quorū vtrūqꝫ possit separari: passio autē nulla est separabilis: & ideo nec miscibilis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā autē sunt hec quidē potentia: hec aūt 84.
actu entium cōtingit mixta esse aliqualiter & nō eē. Actu quidē ente aliquo generato ex ipsis: potētia aūt adhuc vtroqꝫ q̄ erant anteq̄ miscerentur & non partita. Hic autē sermo quesiuit pri⁹. ¶ Videtur enim que miscētur prius ex separatis cōueniētia & possibilia separari rursus: neqꝫ manēt igitur actu vt corpus & album; neqꝫ corrumpitur: neqꝫ alterum: neqꝫ ambo. saluat̄. n. virt⁹ eoꝝ. Ideo hec quidem derelinquantur.

¶ Soluit predictaz questionē dicēs: ꝙ entiuz quedaz sunt entia in potētia & quedaz in actu. vnde mixta postq̄ mixta sunt cōtingit aliqualiter esse & aliqualiter nō esse in mixto. Sunt enīz ibi in potentia. saluata tamē virtute eorum. sed non sunt ibi actu. Ipsum enīz generatum est aliud ab ipsis miscibilibus siue mixtis: & est in potētia ip̄a miscibilia: que ante mixtionē sunt separata. ita cōtingit post mixtionez separari: licz in mixto nō sint abinuicē diuisa: & hoc est qd̄ sermo habitus siue ratio negantiuz mixtionē quesiuit. s. quō elemēta manerēt in mixto. videmus enīz ꝙ ea que miscentur cōueniunt ex prius separatis. & postq̄ ꝯueniunt rursus separabunt̄: qꝛ leuia aliquādo ascēdēt & grauia descendēt. ¶ Cū enī elemēta que sunt i mixto sint ibi preter naturā: quia sunt extra propriaz regionē vbi dicitur secūdo de celo. ꝙ autē est preter naturā nō potest esse sempiternuz: necesse est ip̄a separari. nō ergo manēt elemēta in mixto actu sine aliqua alteratiōe: sicut corpus albuz: nec ambo nec alterum corrumpuntur omnino: sicut in generatiōe & corruptione: saluatur. n. virtus eoruz. ¶ Ad euidentiaz autē h⁹ questionis duo sunt cōsideranda: super que ista questio est fundata. p̄mū est qualiter elemēta veniant ad mixtionez. Secūdum est: quomō elemēta sunt i mixto. ¶ Circa p̄mū (notu totum per phm)
sciendū est ꝙ s̄m dicta phōrum p̄muz mouens elementa ad mixtionē est imiscibile: & hoc est ipsuz celum siue astra lata in ipso: qd̄ est diuersuz a natura quattuor elementorū vt probatuz est in p̄mo de celo & mundo. ¶ Nā sicut ostēdit philosophus in p̄mo methauroꝝ. iste mūdus quattuor T.c.i.
elemētoꝝ est de necessitate cōtinuus. idest cōtiguus superioribus motibus vt omnis ips⁹ virtus gubernetur inde: quia illud oportet putare p̄mam causam ꝙ a quibus est principiuz motus. tale autē est ipsum celuz: & ideo ibidem subdit ꝙ causa eorum que accidunt circa ignem terraz & alia elemēta est virtus eoꝝ que semp mouentur. vnde in eodē dicit ꝙ spera ignis mouetur circulariter: & etiā spera aeris licet nō tota per raptū firmamētu. habēt etiā alie stelle speciales effectum in aliquibus elemētis. sicut spera solis in (sphere)

qua est effectus caloris est nata mouere ignem: et spera lune est nata mouere aquã sicut ad sensum patz. alie aũt spere .v. planetarũ nate sunt mouere aerẽ: et io aer tot diuersis motibus mouetur. Est enim in aere frigus cõgelatiuum ex spera saturni et estus ex spera martis et tẽperies i calido ex spera Jouis et tẽperies i frigido ex spera veneris cõmiscibilitas et passibilitas facilis ex spera mercurii. Spera aũt stellarum fixarũ que est secũda in qua sunt multe imagines et figure mouet terrã. vnde et in ipsa figurantur imagines multe in generatis. licet ergo elemẽta leuia nõ descendant ex se nec grauia ascẽdant ex se: tamẽ ex motoribus vlibus ordinãtibus motum aliquãdo descẽdunt leuia: et ascẽdũt grauia. hõ autẽ conueniẽs exemplum est in qualitatibus actiuis et passiuis corporis animati. Non enim in animali semper mouentur calidum sm naturã ignis nec agit actum ignis omnino: sed potius mouetur in id ad qđ dirigitur ab anima et agit ad terminum et finem intentum ab ea: sicut philosophus dicit contra Empedo. in secundo de anima. Cum autẽ motus celi et opus nature sit opus itelligẽtie: vt dicit philosophus: nõ semper sequũtur elemẽta pprium impetũ sui motus: sed aliquãdo mouebuntur in id ad qđ per voluntatem itelligẽtie dirigentur siue per virtutẽ stellarum. Si de ppinquo siue instrumẽtali motore loquamur. hoc aũt manifestum est exemplum vapore terrestri eleuato a terra: sicut dicit in primo meta. qui per virtutem solis ascẽdit ad calidã regionẽ aeris. Et de vapore humido et aquoso. siliter ascẽdente vnde cum in aere sint quedam ptes ignite et aeree et aquee et terree mouentur a seinuicẽ ascẽdendo et descẽdendo. qđ aũt ignis sit in aere. patet per philosophum in pmo meta. dicit enĩ qđ ambitus ignis per aerẽ frequẽter spargitur motu. i. per virtutem celestis motus: et fertur violentia deorsum: et ideo sũt alique partes ignis et in rore et in vaporib pluuialibus descendentibus: quas vapores accipiũt in regione aeris calefacta: et ideo aque pluuiales sunt vaporose et calide. et hec ẽt est causa qđ niue descẽdente nõ est tãta itensio frigoris. sicut in alijs hyemalibus temporibus. Sic ergo cum pluuia et rore et alijs hõ. descẽdunt partes ignite ad locũ mixtiõis.

Ex his patet qđ ad mixtionem nõ mouet violentia sed natura: et ideo mixtio nõ est violenta sed naturalis.

nota Circa scđm autẽ diuersi diuersimode opinantur. Sunt enim quidã dicẽtes qđ qualitatibus actiuis et passiuis ad mediũ redactis aliqualiter per alterationem forme generales elementorũ manẽt in mixto: quia si non manerent corruptio quedã erit in mixto. Rursus etiã quia aliter simplicia corpora elementorum rationem amitterẽt. Elemẽtum enim est ex quo componitur aliquid et est in eo: vt dicitur quinto

t.c.4. meta. sed ista opinio est impossibilis. Impossibile enim materiã sm idem diuersas formas elemẽtorum suscipere. Si igitur in corpore mixto forme substãtiales elementorũ saluarentur oportebit diuersis partibus materie eas iesse. materia aũt diuersas partes accipere est ipossibile nisi preintellecta quãtitate in materia. sublata enim quãtitate materia idiuisibilis permanet: sicut patet in primo physic. Ex materia aũt sub quãtitate existẽte et forma substãtiali aduenientc corpus physicum constituitur. Diuerse igitur partes materie formis elemẽtorum subsistentes pluriũ corporum rationem suscipiunt. Multa autẽ corpora ipossibile ẽ eẽ simul. Non igitur in qualibet parte corporis mixti erunt quatuor elemẽta: et similiter nõ erit vera mixtio: sed ad sensum sicut accidit in cõgregationẽ corporum insensibilium propter paruitatem quelibet forma substantialis propriã dispositionẽ acquirit in materia: sine qua eẽ nõ potest. vnde altera est via ad alterationẽ. altera ad corruptionem. Impossibile autem est eandẽ esse dispositionẽ quã requirit forma ignis: et quã requirit forma aeris vel aque: sed sunt cõtrarie. cõtraria aũt nõ possunt in eodẽ subiecto. Impossibile est igitur qđ in eadem parte mixti sint forme substantiales ignis et aque. Si igitur mixtio fiat remanentibus formis simplicium corporũ. sequitur qđ non sit mixtio: sed solũ ad sensum. q. iuxta se positis partibus insensibilibus ppter paruitatẽ. Quidã vtriusqz rationes vitare volẽtes in maius incõueniẽs iciderunt: vt enim mixtionẽ ab elementorũ corruptiõe distinguerent: dixerunt formas substantiales elementorum aliqualiter remanere in mixto. Sed rursus ne cogerentur mixtionem ad sensum: et non sm veritatẽ ponere: posuerunt qđ forme elementorũ non manent in mixto sm suum complementum. Sed in quoddã medium reducunt. Dicunt enim qđ forme elementorũ suscipiunt magis et minus et habẽt cõtrarietatẽ adinuicẽ: et quia hec manifeste repugnãt cõmuni opinioni et dictis Aristotilis dicentis in predicamẽtis qđ substantie nihil est cõtrarium: et qđ non recipit magis et minus. Ulterius procedunt dicẽtes qđ forme elementorum sunt imperfectissime: vtpote materie prime propinquiores. vnde sunt medie iter formas substãtiales et accidẽtales. Et sic iq̃ntũ accidũt ad nãm formarũ accidentaliũ magis et minus suscipere possunt. hec autẽ positio multipliciter iprobabilis est primo quia eẽ aliquid mediũ iter substantiã et accidẽs est oĩno ipossibile. eẽt enĩ aliquid mediũ iter affirmationẽ et negationẽ. propriũ enim accidentis est in subiecto esse: substãtie vero in subiecto nõ esse. forme autẽ substãtiales sunt quidẽ in materia: sed non in subiecto. Nã subiectum est hoc aliquid: forma autẽ substantialis est que facit hoc aliquid: non autẽ presupponit ipsum. Item ridiculũ est dicere medium esse inter ea q̃ non sunt vnius generis: vt probatur in .10 meta. mediũ enĩ extrema ex eodẽ genere esse oportet. nihil ergo mediũ esse potest inter substantiam et accidens. Unde ipossibile est formas elementorũ suscipere magis et minus. oĩs enĩ forma recipiens magis et minus est diuisibilis per accidẽs: inquãtũ. s. subiectũ potest eã participare vel magis vel minus. Secundum autẽ id qđ est diuisibile vel per accidens vel per se contigit esse motũ continuũ: vt patet in sexto phys. si igitur forme substantiales elementorũ suscipiunt magis et minus tã generatio q̃z corruptio erit motus cõtinuus: quod ẽ ipossibile. Nã motus cõtinuus nõ ẽ nisi i trib gnib. s. i q̃ntitate q̃litate et vbi. Oportet igr aliũ modum iuenire: q̃ et vitas mixtiõis saluet: et tñ elta nõ totalr corrũpant. Sed aliq̃lr i mixto remaneãt. Cõsiderãdũ ẽ igr qđ q̃litates actiue et passiue eltorum cõrie sunt adinuicẽ et magis et minus recipiũt. Ex cõrijs aũt q̃litatib q̃ suscipiũt magis et minus cõstitui pt media q̃litas q̃ sapit vtriusqz extremi nãm sicut palidũ iter albũ et nigrum. sic igr remissis excellẽtijs eltorum q̃litatũ cõstituit ex eis q̃dã q̃litas media q̃ ẽ ppa q̃litas corporis mixti: differens tñ i diuersis sm diuersã mixtiõis pportionẽ: et hec quidẽ q̃litas ẽ ppa dispõ ad formã corpis mixti. sic q̃litas simplex ad formã corpis simplicis. Sic igr extrema iueniunt in medio qđ pticipat nãm vtriusqz sic q̃litates simpliciũ corporum iueniunt i q̃litate corpis mixti. Qualitas aũt simplicis corpis ẽ qd aliud a forma subali ipsius agit tñ virtute forme subalis: aliogn calor calefaceret tm: nõ aũt forma subalr educeret i actũ cũ nihil agat supra suã spẽm. Sũt igr virtutes formarum subaliũ simpliciũ corporum i corpib mixtis nõ actu: sed virtute. Et hoc qđ dic phs. nõ manẽt igr elta. s. i mixto actu vt corpus albũ: nec corrũpunt nec alterum nec ambo: saluat. n. virtus eorum.

Continuum autẽ his questionem dicẽdũ vtrũ ne mixtio ad sensum est: vt quando ita in parua diuiduntur que miscentur et ponuntur adinuicẽ hoc modo: vt non manifestum sit sensui vnũ qđcqz: tunc mixta sũt. Aut nõ sunt. Sed est vt quecunqz secus quãcũqz sit particulam mixtorum. dĩ. n. sic illo modo. V. g. ordeum mixtum 85.

frumēto: q̄ñ q̄ócunq₃ secus q̄ócunq₃ ponetur.

¶ Postq̄ʒ phs dterminauit mixtiōez eē: h̄ dterminat quō fiat mixtio. Et circa h̄ duo fac. p̄ pōit opiones alioꝝ d̄ mō mixtiōis. 2° pōit opionē ppriā ibi (Sūt itaq₃ vt diximᵘ.) Circa p̄ᵐ duo fac. p̄ pōit opiniones alioꝝ. Scdo reprobat eas ibi. (Si aūt est oē corpus) Circa p̄mū sciendū est q̄ de modo mixtionis duplex fuit opinio. vna fuit q̄ tūc soluʒ mixtio fiat quādo miscibilia diuidunt̄ in tam minima f̄m quātitatē q̄ sensus ea percipere nō potest: ⁊ quādo illa minima fuerūt secus inuicez posita nō alterata: tūc dicūt fieri mixtionē: ⁊ hāc opinionē p̄mo ponit phs. Secūdā opionē posuit ibi. (Aut nō sunt.) que fuit talis: q̄ cum miscibilia sūt diuisa: non ita vt sistat diuisio minima. Secundūʒ sensuʒ sed sistat in minima f̄m materiā. s. q̄ non sit accipere minus q̄ fiet materiā ⁊ opationē miscibilis. ¶ Couenūt enī ambe iste opiniones: q̄ dicūt mixtionez esse f̄m minima: sed differūt: quia p̄ma ponit minima quo ad sensum. secūda minima f̄m materiā. ¶ Dicit ergo phs q̄ dicēdū est ⁊ determinandū continuā questionē. s. si ita sit: vt dicit p̄ma opinio: vel sicut dicit secūda que dicit. s. q̄ diuiso corpore in minima simplr̄: quelibet pars eius est secus quācūq₃ partez alterius. Dicitur enīʒ sic a quibusdaʒ. verbi gratia: sicut si diceremus ordeuʒ mixtū cum frumēto. lʒ enīʒ illa discernant̄: tamē sunt minima sui generis. Et ad similitudinē istoruʒ dicūt fieri mixtionē elementoꝝ: quādo in minima simpliciter diuiso elemēto quelibet pars vnius ē iuxta partē alterius. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Si autē est omne corpus diuisibile si est corpus corpori miscibile omiomeros. Quācūq₃ vti oportebit partē fieri secus quācūq₃

86. ¶ Quoniā autez non est in minima diuisio. Neq₃ compositio idez ⁊ mixtio sed aliud: manifestuʒ q̄ neq₃ f̄m parua saluata oportet que miscentur dicere mixta esse. Compositio enīʒ erit ⁊ nō praxis: neq₃ mixtio. ¶ Neq₃ habebit eādem rationem cuʒ toto pars. Dicimus autem oportere si mixtuʒ est aliquid: mixtuʒ omiomerum esse. Vt quemadmoduʒ aque pars aqua: ita ⁊ tēperati. Si autē secūduʒ parua cōpositio esset mixtio: ⁊ nihil cōtingeret hoꝝ: sed solum quidez mixta ad sensuʒ.

¶ Destruit p̄dictas opiniones: ⁊ p̄mo per rationē cōmunez ambabus. Secūdo per rationē propriā ibi. (Et idē huic) ¶ Dicit ergo p̄mo. si omne corpus est diuisibile. Si corpᵘ corpori est miscibile de ratione mixture est q̄ quelibet pars vnius miscibilis sit omiomera: ⁊ oportet q̄ quelibet pars sit iuxta quālibet partē alterius miscibilis. Quoniāʒ autē mixtio non est cōpositio diuisoꝝ in minima latentia sensuʒ: sicut dicebat p̄ma opinio: nec etiā sicut dicebat secunda. manifestū est q̄ non erit mixtio f̄m parua saluata in specie ⁊ virtute: quia tūc esset potius quedaʒ cōpositio: ⁊ non mixtio: nec haberet quelibet pars eandē rationē cū toto. ¶ Nos aūt dicimus q̄ si est aliquod mixtū oportet ipsuʒ omiomeruʒ. i. eiusdē rationis in parte ⁊ in toto. Et sicut quelibet pars aque est aqua: ita quelibet pars mixti ē mixtuʒ. ¶ Si autē mixtio esset cōpositio f̄m parua. vt dicebat vtraq₃ opinio: lʒ differenter: nihil hoꝝ contingeret: sʒ solū mixtio ad sensuʒ: ⁊ nō f̄m veritatē. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Et idē huic quidē mixtuʒ si nō videt quis acute: linceo autez non mixtuʒ videbit̄. Neq₃ diuisione vt quecūq₃ secus quācūq₃ pars. Impossibile enīʒ ita diuidi. Aut igit̄ nō erit mixtio: aut dicēdū est hoc quo mō ꝯtingit fieri rursus.

¶ Ponit proprias rationes. Et p̄mo cōtra p̄maʒ opinionez d. q̄ si hoc modo fiat mixtio: sicut p̄ma opinio dicebat: illud q̄ esset vni mixtū: puta ei qui videt acute esse alteriᵘ non mixtuʒ: puta linceo videnti acute. ¶ Secūdo arguit contra secūdam opinionē. ibi. (Neq₃ diuisione.) dicēs q̄ mixtio non est ex diuisione mīmoꝝ: quia ī mīma simplr̄ impossibile est diuidere corpus: ita q̄ in eis stet diuisio. ¶ Si autē minima essent physica: tūc esset congregatio ⁊ non mixtio. ¶ Aut igitur mixtio non est: cuʒ hi duo modi esse non possint. ¶ Aut rursus dicēduʒ est quō contingit mixtionē fieri. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ Sunt vtiq₃ vt diximus entiū: hec quidē actiua: hec aūt passiua ab his. Hec quidē igit̄ conuertunt̄: quoꝝ eadez materia est: ⁊ actiua adinuicē ⁊ passiua abinuicē. Hec aūt faciunt ipassibilia entia: quoꝝ non est eadez materia. Horuʒ quidem igitur non est mixtio: ideoq₃ neq₃ medicatiua facit sanitatem: neq₃ sanitas est mixta corporibus. 87.

¶ Actiuoꝝ autē ⁊ passiuoꝝ quecūq₃ sunt facile diuisibilia. Multa quidez paucis ⁊ magna paruis composita non faciūt mixtionem: sed augmentationē dominātis. Transmutat̄. n. alterum in dominās. Ideo gutta vini in mille millijs amphoris aque non miscet̄. Soluit̄. n. spēs ⁊ transmutat̄ in omnē aquam. 88.

¶ Determinat de modo mixtionis f̄m propriā opinionez ⁊ primo premittit quandā diuisionez necessariā ad propositūʒ ostendendum. d. q̄ sicut supradictuʒ est: entium quedaʒ sunt actiua: quedaʒ passiua: ab his. s. actiuis. sed istorū quedaʒ cōmunicant in materia: ⁊ talia in agendo ⁊ patiendo adinuicem conuertuntur. Quedam vero sunt quorum non eadez materia est: ⁊ talium lʒ vnuʒ agat: ⁊ reliquuʒ patiatur: non tamē in hec conuertuntur adinuicē. ¶ Secūdo ibi. (Horuʒ igitur nō est mixtio) prosequitur intentuʒ. Et circa hoc tria facit. p̄mo ostendit que non sunt miscibilia siue ex quibus non potest fieri mixtio. Secūdo ostendit quando: ⁊ ex quibus fiat mixtio. ibi. (Quādo autē potentijs adequant̄.) Tertio redit iterū super p̄mū: vt melius manifestet que nullo mō sūt miscibilia. ibi (Qm̄ aūt alteꝝ) ¶ Dic̄ ḡ p̄ q̄ eoꝝ q̄ nō cōicāt in mā nō pōt eē mixtio: ⁊ iō lʒ medicia faciat sanitatē: nō tñ patit̄ a sanitate. ⁊ iō misceri. ibi. (Nō pōt) Neq₃ sanitas vel aliq̄d accñs miscet̄ corpibᵘ: ⁊ talia imiscibilia sunt ex sui nā. Quedā āt lʒ sint miscibilia ex sui nā: tñ p accñs misceri nō pñt: ⁊ q̄ sint ista: aliq̄ñ declarat. ibi. (Actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ). d. q̄ si multa de gñe actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ cōponant̄: ⁊ magna paruis nō faciūt mixtionē: sʒ faciūt augmētū p̄dñantis. p cuiᵘ v̄tutē. alteꝝ. s. paucuʒ vl̄ puū trāsmutat̄ ī alteꝝ p̄dñans: ⁊ iō gutta vini ī mille millibᵘ amphoris aq̄ nō miscet̄ cū ipsa aq̄. q̄ forma siue species eiᵘ transmutatur ⁊ corrūpitur in totaʒ aquaʒ. ¶ Deinde cuʒ dicit.

¶ Quando autem potentijs adequant̄ equaliter: tunc transmutatur vtrūq₃ in dominans in sui ipsius natura: non generat̄ enim alterum sed mediuʒ cōmune. Manifestuʒ igit̄ q̄m̄ hec sunt miscibilia quecūq₃ cōtrarietatē habent faciētiū. Hec sunt enī abinuicez passiua. 89.

¶ Ostēdit ex quibus ⁊ quando fiat mixtio: ⁊ circa hoc tria facit. primo ostendit quādo: ⁊ ex quibus fiat mixtio. Secūdo ostēdit que faciliter miscent̄. ibi. (Parua autem.) tertio ꝙ difficulter. ibi (Multū aūt) ¶ Dicit ꝑ̄ ꝙ̄ potētie miscibiliū adeq̄nt̄: tūc vnūqdq̄ miscibiliū eq̄lr dn̄at̄ ⁊ vnūqdq̄ ad alteꝝ tanq̄ a dn̄ā trāsmutat̄: ⁊ vnūqdq̄ ex sumpsius natura fm̄ aliquid trāsmutat̄: nec tn̄ vno corrupto aliud generat̄: sed fit mediū inde cōmune qd̄ participat omniū virtutes miscibiliū ꝯiunctoꝝ: manifestū est ergo ꝙ hec sunt miscibilia quecūq̄ sunt de numero facientium siue agentiū: ⁊ habēt contrarietatē: quia hec sunt adinuicē passiua: ⁊ hoc est ꝑ̄mo qd̄ requiritur ī miscibilibus ¶ Contra hoc aūt qd̄ hic dr̄ obycitur a quibusdā: quia sic miscibiliū potētie adeq̄nt̄: tāta est virtus resistēdi quāta est virtus ad agēdū: ⁊ ita nec agēt nec patient̄ adinicē. ¶ Item obyciūt Aui. ⁊ Algazel. dicentes: ꝙ si miscibilia adequant̄ in mixto nō magis inclinabit̄ illud mixtū sursum q̄ deorsum vel ad aliquā aliā loci differentiā. cū nullum sit in ipso ꝑ̄dominās elemētoꝝ: ⁊ adhuc sequitur ꝙ q̄libet motus fm̄ triplū magis est violentus q̄ naturalis: ⁊ sil'r est de loco. ¶ Sequeret̄ etiā ꝙ oīs mixtio esset vna Et ita ex sil'ibus in quātitate ⁊ qualitate essent caro ⁊ ossa ⁊ lapis ⁊ cetera mixta. qd̄ ē impossibile. ¶ Ad qd̄ dicēdū est ꝙ cum oīs mixtio naturalis sit ꝑpter generationē non sic sunt intelligēda verba ph'i ꝙ in mixto sit qualitas virtutum ⁊ potētiarū vt ꝑ̄ma ratio ꝓcedebat: nec etiā oportet ꝙ ibi sit equalitas quātitatis ipsoꝝ miscibilium. Sed est intelligēdū ꝙ ibi sit qualitas proportionis quā requirit formā generādē: ꝑpter quā est mixtio: ⁊ per hoc patet solutio ad obiecta. ¶ Deide cū dicit.

¶ Et parua autem paruis posita secus miscent̄ magis: facilius. n. īuicē ⁊ citius trāseūt.

¶ Ostēdit que faciliter ⁊ bene miscent̄. d. ꝙ quādo parua miscent̄ paruis: tūc facilius fit mixtio: quia talia facilius ⁊ citius transeunt per se īuicē alterādo. ¶ Deinde cū dic̄.

¶ Multū autē ⁊ a multo tardius hoc operat̄. Ideo ⁊ bene determinabilia diuisibiliū ⁊ passiuorum miscibilia. Diuidunt̄ eni hec in parua facilius. hoc enī est bene determinabile eē. V. g. humida miscibilia maxime corporū. Bene determinabile. n. maxime humidū diuisibiliū: si non viscosum sit: hec eteni vtiq̄ ampliorē ⁊ maiorem solū tumorem faciunt.

¶ Ostēdit que tarde: ⁊ de difficili cōmiscent̄. d. ꝙ quando multū miscetur multo: tūc tardius ⁊ difficilius cōmiscentur. ⁊ hoc ideo: quia difficilius adiuicē alterant̄ ⁊ tardius transeūt per seiuicē. ¶ Requirit̄ etiā ad facilē mixtionē ꝙ miscibilia sint bene termiabilia adinuicē passiua: ⁊ hoc ideo quia bene terminabilia. cum sint subtilia ⁊ humida facilius diuidunt̄ in parua que facilius cōmiscent̄ q̄ magna. hoc enim est bene terminabile: qd̄ est bene diuisibile in parua. v. g. humida que sunt iter cetera corpa hn̄ miscibilia: ⁊ hoc ideo quia humidū inter alia corpora est magis diuisibile in parua. nisi illud humidū sit viscosū: quia
t.c.28. sicut dicitur in quarto metheoroꝝ: partes humidi viscosi cōiacent: sicut glutinū: propter mixtū eis subtiliter siccū qd̄ apprehēdit vndiq̄ humidum: ⁊ non sinit elabi oleum: quādo vero aque admiscet̄: quia lubrica simul iuncta vel lubricum humido compassū augēt tumorē siue quantitatē: sed non miscet̄ ei sic ꝙ quelibꝫ pars eius alteret ⁊ alteretur ab eo ad mediam naturam mixti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quando autem alterū solū passiuū erit: aut vehementer: hoc aūt valde paruū: aut nihil amplius mixtū ex ambobus aut paruū qd̄ contingit circa stannum ⁊ es.

¶ Quedam enim balbutiuntur adinuicē ⁊ epa- 90.
foterizant. Videntur enim qualiter ⁊ mixta remisse. Etenim alterū quidē susceptibile: alterum autē species quod in his contingit: stannū enī vt passio aliqua sine materia eris pene euanescit mixtū omne colorans solū. Idē autem hoc contingit in aliis

¶ Ostendit iterum primum vt melius declaret que sunt: que nullo modo misceri possunt. d. ꝙ quando solum alterum est passiuum: ita ꝙ non agat in alterū talia nullo modo miscentur: ⁊ hoc est quādo miscibilia non cōmunicant in materia. ¶ Quādo vero communicant in materia: sed vnū vehemēter agit ⁊ alterum vehemēter patitur: ⁊ non tantū agit quantū primū: neq̄ taliū patest esse mixtio: vel si est aliqua paruū relinquet̄ de eo qd̄ vehemēter patitur: sicut patet in stanno ⁊ ere. ¶ Si in ere liquefacto miscetur modicū de stanno: tūc stannū per vehementiam actionis eris euaporat: ⁊ nihil forte remanet: nisi calor quidam. ⁊ est simile balbutientibus qui vna littera prolata aliā distincte non proferūt: idē ēt cōtingit in multis aliis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū igitur ex his que dicta sunt ꝙ est mixtio: ⁊ qd est mixtio: ⁊ quare est: ⁊ que sunt miscibilia entium: quoniam sunt quedā quasi passiua abinuicem ⁊ bene determinabilia ⁊ bene diuisibilia. Hec enim neq̄ corrupta esse necessarium quando mixta: neq̄ adhuc simpliciter eadem esse que prius. Neq̄ compositionē esse mixtionem eorū: neq̄ ad sensum. Sed est miscibile quidē quodcūq̄ bene determinabile ens: passiuū fuerit ⁊ actiuū ⁊ tali miscibile est: ad omiomerum enim miscibile. Mixtio autē est miscibilium alteratoꝝ vnio.

¶ Recapitulat que dicta sunt de mixtiōe per qd̄ etiā quarta questio declaratur que fuit ꝑ̄mo proposita in principio huius capituli. d. manifestum esse ex his que dicta sunt: ⁊ ꝙ est mixtio: ⁊ quid est: ⁊ quare est: quia ꝑpter passionem ⁊ actionē contrarioꝝ: ⁊ dictum est etiā que sunt miscibilia: quādo ista passiua adinuicem: ⁊ bene terminabilia: ⁊ talia sunt bene diuisibilia. Dictum est etiam ꝙ ad hoc ꝙ sit mixtio: necessarium est ꝙ miscibilia non sint simpliciter corrupta: nec sunt simpliciter eadem vt prius. sunt enī corrupta quantū ad formas ⁊ remanēt quantū ad virtutem. vt supra ostensum est: adhuc etiam ostensum est ꝙ mixtio non est compositio minimoꝝ fm̄ naturam sicut dicebat vna opinio. nec minimorum fm̄ sensum. vt dicebat alia: talia enim minima non sunt miscibilia. Sed illud est miscibile: qd̄ cū est bene determinabile actiuum ⁊ passiuum: ⁊ illud admiscetur cū tali miscibili est miscibile ad omiomerum. i. facit cum alio mixtum: qd̄ est eiusdem rationis in toto ⁊ in partibus. patet etiam ꝙ mixtio est miscibilium alteratoꝝ vnio: que quidem alteratio solū est intelligenda in virtutibus siue qualitatibus eoꝝ. sed si etiam alteratio sumatur improprie mixtio est miscibiliū alteratoꝝ: idest corruptoꝝ fm̄ formas vnio.

p̄m⁹ ¶ Liber Secūdus.

De mixtione quidē igit̄ ⁊ tactu: ⁊ facere ⁊ pati dictū est quo modo existūt trāsmutātibus fm naturā. Amplius autem de generatione ⁊ corruptiōe aliqua ⁊ simplr: ⁊ quo modo est: ⁊ propter quam causam. Similiter autem ⁊ de alteratione dictum est quid est alterari: ⁊ quā habet differentiā eo℞. Reliquum aūt cōsiderare circa vocata elemēta corporum. Generatio quidē ⁊ corruptio omnibus natura subsistentibus substātijs est non sine sensibilibus corporibus.

¶ Diui Thome Aquinatis sacri ordinis p̄dicatorum Aristotelis clarissimi ac fidissimi Commentatoris in secūdū ⁊ vltimum librū de generatione ⁊ corruptione preclarissima commentaria.

Postquā philosophus in p̄mo libro determinauit de generatione ⁊ corruptione in communi: ⁊ de motibus consequentibus scilicet de alteratione ⁊ augmento. Nunc in secundo libro determinat de generatione ⁊ corruptiōe in speciali .s. de generatione ⁊ corruptione elemēto℞. Et circa hoc duo facit. p̄mo recapitulat ea q̄ dicta sunt in p̄mo libro: ⁊ cōtinuat dicta dicēdis dando intentionē. ¶ Secūdo p̄sequit̄ intētum ibi. (Ho℞ aūt subiectam.) ¶ Dicit ḡ p̄mo ꝙ dictū est iam in p̄mo libro de mixtiōe ⁊ de tactu. ⁊ de facere ⁊ pati quomodo existūt his que trāsmutant̄ fm naturā. Amplius etiā dictū de generatione ⁊ corruptione quō est: ⁊ ꝑpter quā causam. ¶ Silr etiā dictū est de alteratione qd est: ⁊ in quo differt a generatione ⁊ corruptione. ¶ Relinqt̄ aūt in hoc 2⁹ libro cōsiderare de corporib⁹ que elemēta vocant̄ anteq̄ cōsideremus in libris de generatione ⁊ corruptione corporū specialiū sicut lapidū ⁊ metallorū ⁊ plātarū ⁊ aialiū. ⁊ hoc iō qꝛ oēs substātie q̄ gñant̄ ⁊ corrupūt̄ nō sunt sine istis sensibilibus corporibus .s. quatuor elementis. ¶ Dicunt̄ autē elemēta antonomasica sensibilia qꝛ eorum p̄n̄e siue p̄ncipia que sunt quatuor qualitates .s. calidū fridū: humidum ⁊ siccum sunt cause omnium aliarum qualitatum tangibilium. ¶ Deinde cum dicit.

2. ¶ Horum autē subiectā materiā: hi quidem esse inquiūt vnā: vt puta aerem ponētes: aut ignem aut aliquod medium. Ho℞ aliquod ⁊ corpus ens sepabile: hi autem plura per numerū vno. Hi quidē ignem ⁊ terrā. Hi autem ⁊ hec ⁊ aerem tertium. Hi autem ⁊ hoc ⁊ aquā quartū: vt Empedocles ex quibus cōgregatis ⁊ segregatis ⁊ alteratis ait contingere generationē ⁊ corruptionem rebus.

¶ Prosequit̄ intentum: ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo inquirit de substantia: ⁊ numero eo℞. Secūdo de mutua ipso℞ generatione ⁊ corruptione ibi. (Quoniā aūt determinatum est) Circa p̄mum duo facit. p̄mo determinat de materiali p̄ncipio ⁊ formali elemēto℞. Secūdo de numero eo℞. ibi (Quoniam aūt quatuor elemēta) Circa p̄mū duo facit. p̄mo determināt de p̄ncipio materiali. Secūdo de formalibus. (Sed nō minus). Circa p̄mū duo facit. p̄mo determinat de materia elemēto℞ fm opinionē alio℞. Secūdo fm opinionē ꝓpriā. ibi. (Nos aūt dicimus). Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit opiniones alio℞. Secūdo reprobat eas. ibi. (Quoniam quidem igitur p̄ncipia) ¶ Dicit ergo primo ꝙ quidā fuerūt qui posuerūt tantū vnam materiam elemēto℞: sed isti diuersificati sunt: quidam enim dixerūt ꝙ illa materia erat aer: quidā vero ꝙ ignis. ¶ Sed isti diuersificati sunt: quidam enī posuerut quoddā corpus mediū igne: quidē densius: aere aūt subtilius. ¶ Conueniūt oēs isti in hoc ꝙ dixerūt ipsam mām elemēto℞ esse corp⁹ separabile actu: ⁊ per se existēs. ¶ Alij vō fuerūt qui dixerunt materiā elemēto℞ esse pluríficatā per nume℞: ⁊ isti etiā diuersificati sunt. quia quidā dixerūt ipsam esse ignē: ⁊ terrā quidā vō addūt tertiū .s. aerem. quidā addūt quartum .s. aquā: sicut Empe. Dicūt autē tam ponentes duo q̄ ponētes plura duob⁹ per cōgregationē ꝙ ⁊ segregationē ipso℞ fit generatio ⁊ corruptio in reb⁹. ¶ Deide cū dicit.

¶ Quoniā quidē igit̄ prima principia ⁊ elementa bene h₃ dicere ꝙ sit confessum ea: q̄bus trāsmutatis aut fm congregationem aut segregationem vel fm aliā trāsmutationem contingit generationem esse ⁊ corruptionē. Sed faciētes quidem vnā materiā extra predicta: hāc aūt separabilem ⁊ corporeā peccant. Impossibile enim sine contrarietate esse corpus hoc sensibile. Aut enim leue: aut graue: aut calidū aut frigidum necesse infinitum hoc qō quidā dicunt esse principium. 3.

¶ Reprobat predictas opiniōes. ⁊ hoc p̄mo. secūdo quasi incidenter reprobat opinionem platonis. ibi. (Ut autem in thimeo scriptum est) ¶ Aduertendum autem est circa primum ꝙ non reprobat opinionem ponentium plura elementa: sed ad presens concedit eam tanq̄ ꝓpinquam aliqualiter veritati. vnde dicit ꝙ sit concessū illis qui ponunt plura elementa esse principia: per quorū transmutationem fit generatio: ⁊ corruptio siue ista transmutatio sit congregatio ⁊ disgregatio: siue quecūq̄ alia trāsmutatio: isti quodāmodo bene dicūt. ¶ Reprobat autem p̄mam opinionem: vnde dicit: faciētes vnam materiam: ⁊ hāc corpoream ⁊ separabilem ab omni contrarietate: ⁊ ab omni forma elementali: sicut ꝙ est medium inter ignem ⁊ aerē peccant: quia impossibile est ꝙ corpus sensibile sit sine cōtrarietate: oportet enim ꝙ illud corpus infinitum qō ipsi dicūt esse p̄ncipiū sit aut graue: aut leue: ⁊ si quidem erit leue mouebitur ad locum ignis. Si aūt graue mouebit̄ ad locum terre. ¶ Cuius autem motus est ⁊ locus illius est forma quā motus ⁊ locus sequunt̄. ergo est terra vl' ignis: ⁊ sic per cōsequens est calidum aut frigidum: ⁊ sic nō erit sepabile ꝯtrarietate. ⁊ a forma elemētali: vt ipsi ponebāt. ¶ Deide cū dicit.

¶ Ut autem in thymeo scriptum est nullā habet determinationem. Non enim dixit manifeste pādo℞ si separatur ab elementis. Neq̄ vtitur materia nihil dicens esse subiectū aliquod vocatis elementis prius: vt aurum operibus aureis certe: ⁊ hoc non bene dicitur hoc modo dictum. Sed quorum quidē est alteratio ita. Quorum autem est generatio ⁊ corruptio impossibile illud enunciari ex quo generatum est. Sed tamē inquit longe verius est esse aurū dicere vnumquodq̄ esse. 4.

5. ¶ Sed elementis entibus solidis vsq3 ad planiciem facit dissolutionem: impossibile aũt matrem τ materiã primã planã esse.

¶ Reprobat opinionẽ platonis de pn° elto℞.d.ꝙ illud qđ dixit plato ĩ thimeo nullã h3 determinationẽ: q2 nihil dixit determiate τ manifeste: nõ.n.dixit manifeste τ õtermi nate: si illđ pnᵐ qđ vocauit pãdexes.i.receptaculũ oĩu3 separat ab eĩs: ita ꝙ sit aliqñ actu exñs sub forma elti vel nõ: neq3 ẽt dixit: ꝙ eẽt aliqđ mãle pncipium ipso℞ elto℞. ¶ Sed dicit ꝙ subiectũ elto℞ se h3 ad elta: sic au℞ se h3 ad opa opata ex auro. ¶ Sed certe hoc nõ bñ dr: q2 ipõle est ꝙ id qđ est subiectũ gñationis: sic mã dicaᵗ de ipso gñato: sic nõ dicim⁹ ꝙ caro sit terra sed terrea. ¶ Silr illđ ꝙ alteraᵗ nõ recipit pdicationẽ passionis in recto: non.n.põt dici ꝙ hõ sit albedo: sed albus. plato tñ dicit ꝙ verius est dicere vnũqđq3 op⁹ factũ ex auro eẽ aurũ q̃3 ipm esse tale. Sicut verius est dicere phialã factam ex auro eẽ aurũ q̃3 fialã: ita ẽt veri⁹ erit dicere ignẽ vel aquã vel aliđ gñatum esse ipm subiectũ q̃3 eẽ ignẽ vel aquam. ¶ Põt ĝ breuiter sic rõ formari: ipõle est ꝙ subiectũ gñationis pdiceᵗ in recto de gñato: sed subiectũ qđ ponit plato pdicaᵗ ĩ recto de eltis. ĝ ipõle est ꝙ sit subiectum gñationis τ corruptionis ipo℞. Ad hoc ẽt peccat plato: q2 cũ3 elta sint corpa solida: dicit tñ ꝙ mã eo℞ dissoluiᵗ vsq3 ad supficiẽ. vt p3 in 3° de
T.c.3. celo τ mũdo. Impossibile.n.ẽ ꝙ mã pina que est sic mr sit supficies. ¶ Deinde cum dicit.

6. ¶ Nos autem dicimus esse aliquam materiam vnam corporum sensibilium: sed hanc non separabilem: sed semper cu3 contrarietate ex qua generanᵗ vocata elemẽta. Determinatum est autẽ de his certius: τ in alijs. Sed tamẽ qm̃ τ hoc quo modo sunt ex materia prima corpora determinandum τ de his. Principium quidẽ τ primum existimãtes esse materia3 inseparabilem quidem. Subiectam autem contrarijs. Neq3 enim calidũ materia est frigido: neq3 hoc calido: sed subiectũ ambo℞. Quapropter quidem primum potentia corpus sensibile principium. Secũdo autem prime contrarietates. dico autem. Verbi gratia. caliditas τ frigiditas. Tertio autẽ ignis τ aqua talia. Hec quidẽ trãsmutanᵗ adinuicem: τ non vt Empe. τ alij dicunt: semper enim esset alteratio: contrarietates aute3 non transmutanᵗ. Sed non minus erit corporis qualia τ quãta dicẽdum principia. Alij q̃dẽ.n. supponẽtes vtunᵗ τ non dicũt quare aut hec aut tanta.

¶ Determinat de mã que nõ est sepabilis silᵗ ab omni forma elti: nec ab omni 2rietate elto℞ fm ppriã opionẽ. d. ꝙ est aliq̃ vna mã sensibiliũ corpo℞.s.elto℞: que nõ est separabilis simul ab omni forma elemẽti: nec ab omni 2rietate: sed semp est sub aliq̃ forma τ aliqb⁹ q̃litatib⁹ 2seq̃ntib⁹ ipsam forma3 ex ista mã generanᵗ sensibilia corpora que vocanᵗ elemẽta. excusando aũt se a maiori declaratione: dicit ꝙ determinatũ est in alijs certius.s.in 3° celi τ mũdi.
T.c.53 Sed q2 ibi non est plene determinat⁹ modus: fm que3 ex mã generanᵗ corpa pma. ¶ Determinãdũ est hic quõ generenᵗ. Ad ho℞.n. manifestationẽ dicit sumẽdum esse pro pncipio hoc qđ dictũ est.s.ꝙ est mã pma subiecta 2rijs inseparabilis ab eis. q2 semp est cu3 altero 2rio℞. Et hoc pbat per hoc ꝙ caliditas non põt esse mã friditatis: nec ecõuerso. Sed op3 aliqđ esse tertiũ. vt dr in. 12° meta. τ in p phys. ꝙ est subiectũ ambo℞ 2rio℞: τ de vno trãsmutaᵗ in aliud. Et iđ pmũ pncipiũ est id qđ est põ. corpus sensibile: τ illud est mã iã dicta. ¶ Scđ3 vo pncipiũ sunt 2rietates q̃litatũ distiguẽtes τ determinãtes põm. mãe. v.g. caliditas τ frigidtas τ h3. ¶ Tertiũ iam erit eltũ 2stitutũ ex his: puta ignis vel aq̃ vel h3. Et alia elta trãsmutanᵗ adiuicẽ: dum eo℞ cõis mã mutaᵗ de vna forma in aliã: vt de igne in forma aeris: τ silr de alijs: vñ nõ est verũ ꝙ Emp. dixit: τ q̃dã alij. s. ꝙ elta non trãsmutanᵗ. ¶ Si.n. imutabilia sunt vt ꝙ solũ fuit ignis semp sit ignis. tũc nunq3 eẽt gñatio: nec alteratio: qđ est manifeste fl3: q2 fm 2rietatẽ trãsmutanᵗ: sic videm⁹ ad sensu3: ꝙ eadẽ mã: que nũc est sub friditate aq̃ aliqñ ẽ sub caliditate aeris: τ ꝙ erat sub calitate aeris: aliqñ est sub caliditate ignis. ¶ Cũ ergo h3 q̃litates 2seq̃nᵗ formas subales elto℞ sic effect⁹ cã3 seqᵗ: ꝙ si fiat trãsmutatio ipsarũ q̃litatũ: τ ꝙ ẽt fit trãsmutatio in formis subalibus. (¶ S3 nõ min⁹ dõ3: τ vt corpis) postq̃3 phs determinauit de pn° mãli elto℞: hic determiat de pncipio formali. τ p dat ĩtẽtionẽ suã. Scđo pseqᵗ ĩtẽtu3. ibi (Qm̃ igiᵗ q̃rimus). ¶ Dicit ĝ pmo qđ nõ minus debem⁹ dicere de pn° formali elto℞ q̃3 de mãli. Et ĩtelligo p formale pncipium ipsas sensibiles q̃litates põm. mãe vel mãm distinguẽtes fm q̃s illa corpa q̃lia sũt. Ingrit.n. hic phs pncipiũ corpo℞ sensibiliũ inq̃tũ sensibilia sunt vt ipse dicit in lr̃a. Si aũt dicaᵗ ꝙ velit ingrere pncipia formalia subalia: tũc dicendũ ẽ ꝙ q2 forme subales sunt nobis ignote: q2 ĩsensibiles: ideo p istas q̃litates que sũt ĩmediata pncipia trãsmutationis subalis dat ĩtelligere ipsi formalia pnͣ substãtialia: τ iđ dicit ꝙ ẽt o3 dicere quãta in quot sunt iste q̃litates ideo aũt de istis determinare o3: q2 alij pħi nõ reddũt cã3 quare sunt. sed solũ ex suppõne vtunᵗ eis. ¶ Deĩde cũ dic.

¶ Quoniam igitur querimus corporis sensibilis principia: hoc autem est tangibile. Tangibile autem cuius est sensus tactus. Manifestum quoniam non omnes contrarietates corporis species τ principia faciũt: sed solum que scđm tactum: τ scđm enim contrarietatẽ differũt: τ scđm tangibilem contrarietatem. ideo neq3 albedo τ nigredo: neq3 dulcedo τ amaritudo. similiter autem neq3 aliarum contrarietatum aliqua facit elementu3. 7

¶ Proseqᵗ intẽtũ: τ circa hoc duo facit. pmo ostẽdit ꝙ non oẽs 2rietates sunt forme elto℞ pfectiue: sed solũ tãgibiles Scđo nõ oẽs tãgibiles: sed solũ pme: τ ostẽdit que sunt prime. ibi. (Ipso℞ aũt tãgibiliũ) Dicit ĝ pmo ꝙ q2 nos querimus pncipia corporis sensibilis. τ nõ oĩs sensibilis s3 solũ tãgibilis: tãgibile aũt solũ est sensus tact⁹: manifestũ est ꝙ non oẽs 2rietates faciũt spẽs siue formas corporis sensibilis: sed solũ ille que sunt sensibiles fm tactũ: τ ideo nec albedo: nec nigredo: nec dulcedo τ amaritudo: nec aliq̃ alia sensibilis qualitas que non est tãgibilis: facit elta τ huius causa est: q2 non sunt pme: nec actiue: nec passiue adinuicẽ Huiusmodi op3 esse pncipia pmo℞ corpo℞.s. elto℞. τ ideo non trãsmutant ea que tongũt: τ ppterea non valẽt ad generationem τ corruptionẽ elemẽto℞. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Quãuis prior visus tactu: quapropter τ subiectu3 prius. Sed nõ est corporis tãgibilis passio scđm ꝙ tangibile: sed fm aliud τ si contingat natura prius.

[Right margin, beside the first lines of the right column: t.c. 10.e 12. t.c. 71.]

¶ Remouet quoddā dubiū. ¶ Cum querat hic phūs formas pfectiuas corpoꝝ eltoꝝ: ⁊ cuz visus sit pōr tactu: ⁊ iō obiectum visus sit pius obiecto tactus: potius videṫ ꝙ forme pfectiue elemētoꝝ sint querēde penes differētias visus ꝗ̄ tactus. ¶ Sed hoc remouet dicēs: ꝙ ꝗ̄uis visus sit nō mō pōr tactu: qꝛ forma ēt dignitate pōr est omnib⁹ sensib⁹ ⁊ ideo obiectū visus pius est obiectu tactus: tamen qualitas que est obiectū visus nō est corpus tangibile sm ꝙ tāgibile etiā si visus cōtingat esse sm naturā pmū: pōr enim forma ⁊ dignitate ⁊ fine omnibus sensib⁹: ⁊ si est: vt dictus est: ⁊ obiectum visus pius est obiectis alioꝝ sensuum: non tamē omne visibile: sed solum lumē siue lux: quia p ipsam mouet celum materiaz generabiliū ⁊ corruptibilium ad omnē formā. ¶ Tactus aūt subiecto pōr est: quia substernitur omnib⁹ sensibus. vt patet secūdo de anima: ⁊ sue contrarietates sunt cause omniū contrarietatū: ⁊ hoc patet qꝛ non sentimus sm tactuz: nisi id qđ excellit sm qualitates complexionatas mediuz tactus qđ est caro: ⁊ ille sunt calidum frigidū humidū ⁊ siccum: quarum nulla est in celo: ⁊ ideo celum sm naturam non est sensibile tactu: sed solum elemēta ī qb⁹ sunt quatuor qualitates ex qbus fit complexio ⁊ tactus. ¶ Deinde cum dicit.

8. Ipsoꝝ aūt tangibiliū diuidenduz que prime differentie ⁊ contrarietates. Sūt autem contrarietates sm tactū he: calidū ⁊ frigidū: humidū ⁊ siccū: graue leue: duruz molle: lubricū aridū: asperuz lene: grossuz ⁊ subtile.

¶ Ostēdit ꝙ non omnes qualitates tangibiles sunt forme pfectiue elemētoꝝ. sed soluz pme actiue ⁊ passiue sunt adinuicem. ⁊ circa hoc tria facit. pmo diuidit qualitates tangibiles. Scđo ostēdit ꝙ non solū hec quatuor. s. cali. frigi. humi. ⁊ sic. sunt actiue ⁊ passiue: hoꝝ aūt 3m ostēdit ꝙ ipe sūt pme: quia ad ea omnes alie reducunṫ. ibi. (Subtile autē ⁊ grossuz) Dicit ergo pmo. ꝙ diuidēde sunt tāgibiles qualitates siue ꝯtrarietates vt videamus que earū sint pme. ¶ Sunt aūt cōtrarietates sm tactum hec cali. fri. humi. ⁊ sic. graue leue durū ⁊ molle: lubricū aridū asperum lene grossum subtile. ¶ Rarū aūt ⁊ densum. vt in quarto phy.

T.c. 84. dicṫ: non sunt qualitates physice: sed positio partiū materie sm ppinquū i denso: ⁊ sz remotū i raro. ¶ Deide cū dic.

¶ Horuz aūt graue qdez ⁊ leue: neqꝫ actiua: neqꝫ passiua: non enim in faciendo aliqd aliō: neqꝫ in patiendo ab alio dicunṫ. Oportet autem actiua inuicem ⁊ passiua esse elemēta: miscenṫ enī ⁊ transmutanṫ adinuicē.

¶ Ostēdit ꝙ he soluz quatuor qualitates sunt actiue ⁊ passiue adinuicē: ⁊ p ꝯñs ꝙ sunt forme eltoꝝ. Sz qꝛ graue ⁊ leue sunt ppie qualitates eltoꝝ de qbus posset videri ꝙ eēnt ipsoꝝ formalia pncipia. ideo pmo dṙ ꝙ nō sunt actiua nec passiua: ⁊ hoc declarat per modū significādi modū ipsoꝝ: qꝛ nō significat actionē vel passionē: cū nō sint noīa v̄balia. Cū aūt elta misceanṫ ⁊ trāsmutenṫ adinuicem: opꝫ ꝙ sint actiua vl' passiua. Talia aūt esse nō pñt: nisi p formalia sua pncipia. Ex his igitur manifeste sequiṫ ꝙ nec graue nec leue sunt formalia pncipia eltoꝝ. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Calidū enim ⁊ fridū humidū ⁊ siccū: hec qdē quia actiua sunt: hec aūt quia passiua dicuntur. Calidū eniz est qꝛ congregat homogenea. Segregare enim qđ inquiūt facere ignem: congregare aūt est que eiusdem trib⁹: contingit enim extollere alienigena. Frigidū aūt quod coniungit ⁊ congregat similiter ⁊ singenea ⁊ non eiusdem tribus.

¶ Humidū enim indeterminatū proprio termino bene terminabile ens alieno: siccū autē bene terminabile proprio termino: difficulter autez terminabile alterius. 9.

¶ Ostēdit ꝙ he ꝗ̄tuor ꝗ̄litates. s. cali. ⁊ frig. humi. ⁊ sic. sunt actiue ⁊ passiue. p ostēdit hoc de calō ⁊ frido. d. ꝙ calidū ⁊ fridū sunt actiua. humidū ⁊ siccuz sunt passiua. Sic dñr. i. sic ꝯsignificāt eoꝝ noīa: ⁊ hoc p̄cipue sm grecos: g forte habent noīa v̄balia actiones ⁊ passiones ꝯsignificātia. ¶ Deinde declarat hoc idē p diffinitiōes ipsoꝝ. Calidū. n. est qđ ꝯgregat homogenea sibi: qꝛ subtile qđ calō est ꝯueniēs attrahit: lz. n. calidū segreget: sic dñt qdā ignē facere: tñ illō segregare ē ꝯgregare: qꝛ ꝯgregādo hōgenea segregat etherogenea p accñs. Qꝛ aūt fridū sit actiuū: pꝫ ēt p hoc: qꝛ cōgregat oīa tam que sunt eiusdē nāe ꝗ̄ illa que sunt diuerse. Aliqñ. n. aq̄ terra palea ⁊ hm̄ p coagulationez factā a frido ꝯgregaṫ. ¶ Scđo ibi. (Humidū. n.) Ostēdit ꝙ humiduz ⁊ siccū sunt passiua p diffinitiones eoꝝ: differunṫ. n. p possionē eoꝝ: humidū. n. est ideterminatū ppō termio bñ terminabile termino alieno: siccū aūt terminaṫ termio ppō: difficulter aūt termiabile termio alieno. ¶ Deide cū dic.

¶ Subtile autem ⁊ grossum: lubricum ⁊ aridum ⁊ durum ⁊ molle ⁊ alie differentie ex his sunt. Quoniam enim repletiuum est humidū: quia non est terminatum quidem: bene autem terminabile ens: ⁊ quia sequitur tangētē. Subtile autem repletiuum: subtilium autem partium ⁊ paruarum partium repletiuum: totum enim totum tangit: subtile autem maxime tale. Manifestum autem quoniam subtile quidem erit humide: grossum autem sicci. 10.

¶ Ostēdit ꝙ p̄dicte ꝗ̄tuor ꝗ̄litates sunt pme: qꝛ ad eas oēs alie reducunṫ: ⁊ hoc p fac. 2o ostēdit ꝙ ille nō reducunṫ ad alias ibi. (Hec aūt nō ampli⁹). Circa pmū duo facit. pmo ostēdit ꝙ iste sunt pme. Scđo distiguit siccū ⁊ humidū: qꝛ nō oē humidū: nec ēt siccū est pma ꝗ̄litas. ibi. (Dicunṫ āt siccū ⁊ humidū) Circa pmū duo facit. p̄ pponit ꝙ oēs alie ꝗ̄litates sunt ex his. d. ꝙ subtile grossum ⁊ lubricū ⁊ aridū ⁊ duꝝ ⁊ molle: ⁊ oēs alie dñe sensibiliū ꝗ̄litatū sunt ex his ¶ Scđo ibi. (Qm̄ est repletū). pbat ppositū: ⁊ circa hoc tria fac: qꝛ p̄ reducit ad istas ꝗ̄tuor hanc ꝯrietatē subtile ⁊ grossū. 2o lubricū ⁊ aridū. ibi. (Et rursus lubricū). 3o molle ⁊ duꝝ. ibi. (Ampli⁹ molle qdē) Dic̄ g̊ p̄ ꝙ subtile est ex humido: qđ pꝫ ex diffōne hūidi: ꝙ qꝛ hūidū est ex eo ꝙ nō bñ termiaṫ termio ppō: sz bñ termiaṫ termio alieno ē repletiuū: qꝛ seqṫ vndiqꝫ tāgēs ipꝫ eo ꝙ fluit vsqꝫ ad ipꝫ tāgēs: subtile aūt repletiuū: eo ꝙ ipm subtilitate: qđ lz minimū subitrat. vñ manifestū ē ꝙ subtile ē effect⁹ hūidi: p oppositum aūt grossū erit effect⁹ sicci: grossū aūt ē cui⁹ ptes feculente nō disiūgunṫ ⁊ excedit capacitatē ei⁹ qđ narū ē replere: sed vṙ ꝙ hec rō phi nō valeat: cū sit ex duab⁹ affirmatiuis ī 2a figura. dic̄. n. hūidū ē repletiuū subtile repletiuū: g̊ subtile est hūidū. ¶ Sz ē dōz ꝙ cū ī q̄lz gñe sit deuenire ad vnuz pmū qđ est cā seqntiū. vt dṙ 2o meta. oꝫ ꝙ in gñe repletoꝝ sit vnū pmū qđ p se sit repletiuū: ⁊ a q̄ alia replētia pticipāt tale aūt ē pmū hūidū qđ supra diffinitū ē. vñ lz rō phi non teneat rōne ordiatōis terminoꝝ ī figura: valet tñ ex habitudine cause effectus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et rursus lubricum quidem humidi.

11 ¶ Lubricum autem aliquid humidum passiuũ est velut oleum.

12 ¶ Aridum quidem sicci. Aridum eniz perfecte siccum: quapropter ⁊ coagulata sunt propter defectionem proprie humiditatis.

¶ Reducit aliã ꝯrietatẽ ad ꝓdictas quatuor qualitates. s. lubricũ ⁊ aridũ. d. quod lubricum reducit̃ ad humidum: quia lubricũ est humidum aliquid passiuum. Cuz enim humidũ patit̃ cõmixtionẽ subtilis terrei: ⁊ est vnctuosum: tũc fit lubricum: quia substantiale: terreum sibi commixtuz nõ sinit separari partes eius: sicut apparet ĩ oleo ⁊ alijs vnctuosis. ¶ Aridũ aũt est quod est pfecte siccũ nõ retinẽs nec subtile terreũ nec etiã humidũ vnctuosum: ⁊ ideo que coagulant̃ calido. primo humiditatem propriam extrahente: postea vo frido faciẽte partes cõstare sibi. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Amplius molle quidem humidum: molle. n. quod subijcitur in seipsum ⁊ non transmutans quidem quod facit humidum. Ideo enim non est humidum mollis sed molle humidi: duruz autem sicci. Durum enim est quod coagulatũ est: coagulatum enim siccum.

¶ Reducit tertiã ꝯrietatẽ. s. molle ⁊ durum. d. quod molle est effectus humidi. Molle eni est quod cedit tangẽti: differt tamẽ ab humido: quia humidũ trãsmutat tãgẽs: quia humectat sed molle inquantũ tale nõ trãsmutat tangẽs: ⁊ ideo molle non est humidum. sed est effectus humidi. ¶ Durũ aũt reducit̃ ad siccũ: sicut effectus ad suam causam. ¶ Duruz est enim quod tangẽti nõ cedit: quia est coagulatũ. Coagulatuz est effect⁹ sicci. vt pius dictũ est. ¶ Deide cum dicit.

14. ¶ Dicuntur autem siccum ⁊ humidum multifarie. Opponitur autem sicco ⁊ humidum ⁊ vdum: ⁊ rursus humido ⁊ siccũ ⁊ coagulatuz. Omnia autem hec sunt sicci ⁊ humidi primorum dictorum. Quoniaz eniz humido opponitur siccum. Et humidum quidem est quod habet alienam humiditatem superficietenus. Infusum autem quidem quod in profundo. Siccum autem quod priuatur hac: manifestuz est quoniam humiduz quod erit humidi oppositũ ⁊ siccuz primi sicci.

15. ¶ Rursuz autem humiduz ⁊ coagulatuz similiter. Et humidum quidez est quod habet propriaz humiditatem in profundo. Infusum autem quod habet alienam humiditatez in profundo. Coagulatum autem quod priuat̃ hac: quapropter ⁊ horum erit hoc quidem sicci: hoc autem humidi. Manifestum igitur quoniam omnes alie differentie reducuntur ad primas quatuor.

¶ Distinguit humidũ ⁊ siccũ. d. quod siccuz ⁊ humidũ dicunt̃ multis modis: est. n. quoddã humidũ quod hz humiditatẽ in profundo: ⁊ hoc põt esse dupl̃r: quia si hz ppriã humiditatẽ quemadmodũ vua pprie dr̃ humida. Si aũt hz extraneaz sicut spongia dr̃ humidũ ĩfusuz. Et est quoddã humidũ vel nudũ sm̃ aliam litterã quod hz humiditatẽ in sup̃ficie: quod Commentator noiat irroratũ: ⁊ oĩbus istis modis elemẽtũ humidũ opponitur sicco. ¶ Sed sciendum etiam quod multipliciter dicitur siccuz: vno enim modo dicitur siccum corpus grossum ⁊ aridum in superficie: ⁊ hoc ꝓprie opponit̃ humido ĩ superficie. Alio autem modo dicitur siccum coagulatum quod nõ habet humiditatẽ in profundo: ⁊ huic sicco proprie opponitur humidũ infusum. Omnia autẽ hec. s. humiduz istis modis dictum ⁊ siccum aridũ ⁊ siccũ coagulatũ: sunt effectus primi humidi: ⁊ primi sicci. De aspero autez ⁊ leui nõ facit plꝰs mentionẽ: quia manifestũ est quod ad illas quatuor reducunt̃: asperũ enim est quod habet siccitatẽ in superficie: que inequal̃r partes eius cõstare facit: lene autem in sup̃ficie habet humorẽ: qui equaliter facit fluere partẽ ad partẽ: ⁊ ideo vnum horum est effectus sicci. s. asperuz: ⁊ aliud est effectus humidi. s. lene: concludit igit̃ ex predictis manifestum esse quod omnes alie differẽtie tangibilium qualitatum ad illas quatuor reducant̃. ¶ Deinde cum dicit.

¶ He aũt non amplius in minores. Neqꝫ enim calidũ quod siccũ aut quod humidũ. Neqꝫ humidũ quod calidũ aut quod frigidũ. Neqꝫ frigidum quod siccũ: neqꝫ sub inuicem: neqꝫ sub calido ⁊ humido sũt: quapropter necesse quatuor esse has.

¶ Ostendit quod ille non reducuntur ad alias: nec in pauciores: nec ad se inuicem: quia calidum non est siccum: ita quod caliditas sit frigiditas quedam vel effectus eius: nec frigiditas est caliditas vel siccitas vel humiditas quedã. Nec humiditas est caliditas vel frigiditas. Nec frigiditas vel siccitas. Nec calidum est frigidum vel ecõuerso sicut sub causa: nec ẽt frigiditas ⁊ caliditas sunt sub humido ⁊ sicco vel econuerso. Necesse est igitur has quatuor qualitates
esse primas. ¶ Sed videtur hoc nõ esse verũ: quia in pᵒ me- t.c.
taphy. dicitur quod stelle per motum suum: ⁊ per reflexionez prime
radiorum causant calorem in istis inferioribus ⁊ maxime sol: ⁊ ita videtur quod non omne calidum sit effectus primi calidi cum ipse stelle non sint calide: nec per tales qualitates effecte calide. saturnus etiam dicitur causare frigiditatem in aere: ⁊ ita non omne frigiduz erit effectus primi fridi. ¶ Ad quod dicẽdum est quod philosophus hic loquitur de qualitatib⁹ actiuis ⁊ passiuis adinuicẽ iter quas sunt ꝓdicte quatuor qualitates: vt ostẽsum est. Qualitatẽ aũt stellarum: puta lux vel aliqua alia virtus earuz: licet causaret in istis inferioribus aliquã qualitatẽ: nõ tñ ab eis patiuntur.
cum eorum substãtia nõ cõicent in mã. vt dicit̃ in .12ᵒ meta. ⁊ t.c.
ideo cessat obiectio. 10.

Quoniam aũt q̃tuor elemẽta: eorum aũt 16.
q̃tuor sex coniugationes sũt: contraria aũt non innata sunt coniugi. Calidũ enim ⁊ frigidũ esse idẽ: ⁊ rursus hũidũ ⁊ siccũ impossibile. Manifestũ aũt quoniam q̃tuor erũt elementorum cõiugationes: calidũ ⁊ siccũ: calidũ hũidũ: ⁊ rursus frigidũ ⁊ hũidũ: ⁊ fridũ ⁊ siccũ. Et assecutũ est hoc sm̃ rationem simplicib⁹ apparentib⁹ corporib⁹: igni ⁊ aeri ⁊ terre ⁊ aque. Ignis enim calidus ⁊ sicc⁹. Aer aũt calidus ⁊ humidus: velut euaporatio eniz aer. Aqua autem frigida ⁊ humida. Terra autem frigida sicca. Ut rationabiliter distribuantur differentie primis corporib⁹: ⁊ multitudo eorum sit scd̃m rationem.

C Postq̄ phs determinauit de p̄ncipijs elemētoꝝ.s.de materiali τ formali.hic determinat de numero eoꝝ:τ circa h̄ duo facit.p̄mo determinat de numero eoꝝ.Secūdo cum in quolibet elemēto sint due qualitates:ostendit in quolibet que qualitas dn̄eť in eo.ibi.(Sed tn̄ simplr quatuor entia)Circa p̄mū duo facit.p̄mo ꝑbat numeꝝ elemētoꝝ. Secūdo ꝯfirmat dcm̄ suū per opiōnes alioꝝ.ibi.(Oēs.n. qui simplicia corpora)Ad euidētiā p̄me partis.Sciēdum est φ elemētū cōiter sumptū pōt dici omne qd̄ venit in cōpositionē alicuius.Est.n.elemētū ex quo cōponiť aliqd.p̄mo τ est in eo.vt diciť in 5° meta.scd̄m hoc ergo sumendū
T.c. 4. cōiter elemētuz ipse p̄me quatuor qualitates possunt dici elemēta:cum ex ipsis:vt diciť in lr̄a.cōponanť sex cōiugationes:vel alr̄.C Quia alio modo dicunť elemēta p̄me ꝑpositiones demōstrationis ex quaꝝ v̄tute ꝓcedūt cetere demōstrationes in quas oēs ꝓpōnes alie reducunť.ad hoc rum ergo silitudinē ipse p̄me tāgibiles qualitates possunt dici elemēta:qz oēs alie vt ostensum est sunt effect⁹ eaꝝ:τ in eas cetere reducunť.dicit ergo p̄mo phus.C Cum sint quatuor elemēta.i.q̄tuor tāgibiles qualitates:τ nō q̄tuor simplicia corpora:vt qdā exponūt:nōdum enim ꝓbat⁹ est numerus earum:aut quatuor qualitatū sunt ꝯiunctiones s.calidū τ fridū:siccū:τ humidū:que sunt due impoſſes cōiugationes:quia ipoſſe est ꝯria esse i eodē:manifestū est φ solū relique q̄tuor ꝯiugationes erūt poſſes.s.calidū τ siccū calidū τ humidū:frigidū τ humidū:fridū τ siccū.C Et h̄ qd̄ dictū est ſm̄ hāc rōnē assecurā est.i.ꝯueniēs est his que apparēt in simplicib⁹ corporibus.s.in igne aere aq̄ τ terra. Ignis.n.est calidus τ siccus:τ ita cōstituiť per p̄mā ꝯiugationem.aer calidus τ humidus per scd̄az:aqua frida τ humida per tertiā.Terra frida τ sicca per quartā:τ sic prime dn̄e qualitatū rōnabilr̄ distribuūť p̄mis corporib⁹.s.quatuor el̄tis τ multitudo p̄oꝝ corpoꝝ sit ſm̄ p̄dictā rōnē:qz .s.p̄me q̄litates nō possunt nisi quadrupliciter combinari. C Deinde cum dicit.

C Omnes enim quidem qui simplicia corpora elementa faciūt:hi quidem vnuz:hi autē duo: hi autem tria:hi autem quatuor faciunt. Quicunqz quidem igitur vnum dicunt solum:dein de densitate τ raritate alia generant:his contingit duo facere principia: τ rarum τ densum: aut calidum τ frigidum. Hec enim actiua:vnū autem supponitur quemadmodum materia. Qui autem mox duo faciunt:vt parmenides ignem τ terram media mixturam faciūt horū: puta aerem τ aquam.

19. C Similiter autez τ qui tria dicūt quemadmodum plato in diuisionibus:mediuz eni mixturam facit:τ fere eadē dicūt τ qui duo τ qui tria dicūt:p̄terq̄ φ hi quidē icidūt in duo media:hi autez vnuz soluz faciunt.

C Cōfirmat qd̄ dixit per opinionē antiquoꝝ:duo aūt dixit phs:p̄mū est φ el̄ta non sunt plura q̄ quatuor.Scd̄z est φ ipsa agūt τ patiunť per dn̄as ꝯriaꝝ tāgibiliū q̄litatū in q̄bus duob⁹ ꝯcordat quodā mō cum antiq̄s.vn̄ dicit φ oēs antiq̄ dicūt el̄ta simplicia corp̄a ꝯueniūt in hoc φ non excedūt q̄ternariū numerū.differūt tn̄ qz qdā dicūt p̄mū el̄tū esse tantū vnum.Quidaz dicūt elemēta esse duo.qdā tria qdā q̄tuor:ergo in hoc ꝯcordat cum antiq̄s qui q̄ternariū numerū nō trāscēdūt.Cōcordat ēt cū eis in scd̄o:qz dicunt ipsa elemēta:siue vnū:siue plura pati ꝑ ꝯrias q̄litates.Quicūqz enim vnū solū dicūt elemētum:dixerūt alia generari ex ipsa dēsitate τ raritate que sunt ꝯrie qualitates.C Isti ergo dixerūt duo p̄ncipia p̄ter elemētū ipsum:φ dicebant esse quādā mediā nāturā corporeā subtiliorē aere:τ dēsiorē igne ex quo ꝑ dēsitatē τ raritē ex eo alia generari vel ꝑ calidū τ fridū:ꝑ fridū qdē cōdēsans:per calidum aūt rarefaciēs:he.n.qualitates:cum sint ꝯrie:agūt τ patiunť adinuicem:vnū aūt.s.p̄dictum elemētū supponiť eis sicut materia.C Qui āt duo faciūt vt parmenides:qui ponit ignē τ terrā esse elem̄ta:ponebāt etiā iter ea duo media.s.aerē τ aquā que dicebat fieri ex istis duob⁹per raꝝ τ dēsum:qz qn̄ rarefit terra generať aqua:qn̄ aūt cōdēsať ignis generatur aer:vnde iste etiā ponebat ea pati per cōtrarias qualitates:τ in hoc cōuenit cum phō.Similr̄ aūt τ qui dicunt tria esse elemēta ponūt duo extrema cōtraria:τ vnuz medium sicut plato in suis diuisionibus vbi diuidit elemēta: ponit.n.vnum ex parte forme vt magnū τ paruū:que sunt cōtraria ex parte materie.Dicit etiā quoddam mediū esse mixtū ex magno τ paruo:fere aūt dicūt idē qui ponūt duo p̄ncipia τ ponētes terrā:vtriqz.n.ponūt duo extrema:τ differūt:qz ponētes duo elemēta sicut p̄rme.ponūt duo media.ponentes aūt terram ponunt vnum medium.C Deinde cum dicit.

C Quidam autem τ mox quatuor dicunt: vt Empedocles: congregat autem τ hec in duo. Igni enim omnia alia contraponit.

C Non est autem ignis τ aer τ vnumquodqz 20
predictorum simplex sed mixtum. Simplicium autem talia quidez sunt.non tamen eadez. V.g. quod quidem igitur igni simile igneum non ignis: τ quod aeri aereum. Similiter autem τ in alijs.

C Ignis autem est superabundantia caliditatis 21.
quemadmodū τ glacies frigiditatis. Coagulatio quidem τ arsio superabundantie quedam sunt:hec quidē frigiditatis:hec autem caliditatis. Si igiť est glacies est coagulatio fridi τ humidi ignis erit arsio calidi τ sicci:ideo nihil ex glacie generatur:neqz ex igne.

C Ponit specialr̄ opinionē Empedoclis:τ eam declarat dicens φ quidā sicut Empe.τ eius sequaces ponūt stati quatuor elementa:dicit aūt mox:qz lz aliqui posuerint q̄tuor: nō tn̄ p̄ncipalr̄:sed duo media:sicut aerē τ aquā dicebant ex alijs gn̄ari.Ista aūt quatuor el̄ta reducit Empe.in duo ꝯria:ex vna.n.p̄te ponit ignē:τ ex alia p̄te igni tria alia cōtraponit.vn̄ ꝯcordat Arist.cū Emp.in duob⁹:lz nō oīo.s.in numero el̄toꝝ τ ꝯrietate eoꝝ:vlteri⁹aūt icidērer declarat opionē.d.φ ſm̄ Emp.el̄ta que nos sentimus nō sunt pura sicut ignis.quē sentimus non est purus:neqz aer:nec aliqd̄ alioꝝ:sed vnūqd̄qz est mixtū.tn̄ simplicia el̄ta sunt talia.i. his que videmus similia:nō tamē eadē.V.g.id quod est simile igni:puta flāma nō est ignis:sed ignea:est enim flāma spūs sicci ardor.vt diciť in p̄mo metaphy.Et quod est simile aeri nō est aer:sz aereū:τ similiter de alijs.Dicit ēt Empedo.φ ignis qui circa nos est:ē quedam superabūdātia caliditatis sic glacies est quedam superabūdantia frigiditatis.Coagulatio eniz τ arsio sunt superabūdātie quedam.hec quidē frigiditatis in glacie:h̄ autem caliditatis in igne circa nos existēre.si igitur glacies ē coagulatio humidi τ frigidi:τ ignis est superabūdās arsio calidi τ sicci: quia vtrūqz eorum a temperamento mixtionis recedūt.

ideo nihil ex glacie generatur: nec ex igne qui est circa nos: lz vtrũq; sit mixtuz: scd̃m aũt quosdã aliter induci͠t hec lr̃a vt legat̃ s̃m opionẽ arist. ¶ Deinde cum dicit.

22 ¶ Entibus autem quatuor simplicibus corporibus duor vtriq3 prniozuz esse vnumquodq3. Ignis quidem τ aer eius qui ad terminum fertur: aqua autem τ terra eius qui ad medium. Et extrema quidem sincera ignis: τ terra: media autem mixta magis aqua: τ aer: τ vtraq3 vtrisq3 contraria. Igni quidem enim est contrarium aqua. Aeri autem terra: hec enim ex contrarijs passionibus constituta sunt.

¶ Remouet quãdã dubitationẽ que talis est. cum enĩ sint quatuor simplicia corpora: vt probatum est: videt̃ q͞ oporteat ponere quatuor loci differẽtias quo ipsis corporibus aptant̃. hãc ergo remouet. d. q͞ cuz sint quatuor simplicia corpora: vnũqdq; ipsoꝝ est alterius duoꝝ prioꝝ locoꝝ. s. loci sursum τ loci deorsum. h. n. sunt p̃me dñe loci: vt dicit̃

T.c.8. in scd̃o de celo: τ ideo dicit̃ hic prioꝝ duoꝝ. ¶ Ignis. n. et aer sunt illius loci qui est alteruz sursum: terra aũt τ aqua sunt illius loci qui est deorsum nõ pariter: sed extrema sũt magis sincera: sicut ignis qui est simpl̃r leuis: ideo simpl̃r fertur sursum: terra ṽo simpl̃r deorsum: q͞z simpl̃r grauis. Sed media elemẽta vtroq; participãt: aqua. n. leuis est in terra: τ grauis est in aere: τ in igne. Cum ergo aqua plus habeat de grauitate q̃ de leuitate: magis cõicat cum terra: τ ideo vtriq; dat̃ vnus locus. Sil̃r aũt de aere τ igne. Addit aũt ad hoc q͞ cõstituta sunt ex cõtrarijs quatuor passionibus: τ p̃mis ex q̃bus grauitas τ leuitas causat̃: τ cetere tangibiles qualitates. ¶ Deinde cum dicit.

23. ¶ Sed tamen simpliciter quatuor entia vnius vnũquodq3 est. Terra quidem enim sicci magis q̃ frigidi. Aqua autem frigidi magis q̃ humidi. Aer autez humidi magis q̃ calidi. Ignis autem calidi magis q̃ sicci.

¶ Ostendit que qualitas in quolibet elemento dñet̃. d. q͞ elemẽta cum sint quatuor: τ q̃libet habeat duas qualitates: nõ t̃n habet eas equal̃r: sed vnũqdq; est vnius: idest in vnoquoq; dñat̃ vna sicut in terra magis dñat̃ siccitas q̃ friditas. In aqua magis frigiditas q̃ homiditas. In aere magis humiditas q̃ caliditas. In igne ṽo magis dñat̃ caliditas q̃ siccitas. Nõ est aũt itelligẽdũ: vt quidã dicũt q͞ terra: lz sit magis sicca q̃ frida: q͞ ꝓpter hoc sit siccior igne q͞z lr̃a nõ dicit. Ratio. n. in 2riũ p̃suadet: due. n. sunt cause siccitatis. vna est frigus cõdẽsans τ cõprimẽs humidum: τ per 2sequẽs remouet̃ siccitas que nõ est aliud q̃ humiditatis p̃uatio. Alia cã est calitas humiditatẽ cõsumẽs. manifestum aũt est q͞ motus causat calorẽ in eo q͞ põt calefieri

¶ Necesse ergo in materia illa maxime p̃fũdet que semper est: iuxta velocissimũ motuz. hec aũt est materia ignis vnde ignis est calidissimũ omniuz calidoꝝ. vt dr̃ 2° meta. potẽtior aũt est sup̃ huius caliditatis ad cõsumẽdũ humidum q̃ terre frigiditas: τ idcirco ignis siccior est q̃ terra.

¶ Ulterius aũt cum virtus mouẽtis sit minor in remoto q̃ in ꝓpinquo: minus calefacit motus celi materiaz aeris: imo. q. minime. remanebit ergo humida magis q̃ calida nõ tamẽ magis q̃ aqua: q͞z in aqua est friditas faciens ad se fluere humidũ: caliditas aũt aeris non facit ad se fluere humidum: τ ideo aqua est magis humida q̃ aer: sensu enĩ sensibilia iudicamus. manifestum est autẽ omni h° habẽtibus sensuz tactus q͞ aqua humidior est q̃ aer: est tamen τ minus frigida q̃ terra: q͞ sic p3: frigiditas enim causatur ex distãtia ab orbe sicut caliditas ex ꝓpinq̃tate. Cum ergo iter cetera elemẽta terra magis distet a celo necessario sequitur q͞ terra fridissima sit iter oĩa elemẽta.

Quoniam autem determinatum est 24.
prius q͞ est simplicibus corporibus ex inuicem generatio. Simul autem s̃m sensum videntur generata. Non enim esset alteratio. Secũdũ tactus enim passiones alteratio est. Dicẽdum quis modus adinuicem transmutationis. Utrũ omne ex omni generari possibile: aut hoc quidẽ possibile: hoc autem impossibile.

¶ Postq̃ ph̃s inq̃siuit numeꝝ elemẽtoꝝ per formalia principia ipsoꝝ: hic determinat de gñatione τ corruptione adinuicem: τ vniuersal̃r tam de gñatione simpliciũ q̃ mixtoꝝ: τ circa hoc duo facit. p̃mo ostẽdit de gñatione elemẽtoꝝ adinuicẽ τ cõpositoꝝ ex elemẽtis. Secũdo de causis gñationis τ corruptiõis. ibi. (Qm̃ ṽo quedam sunt gñabilia) Circa p̃mũ duo facit. p̃mo determinat de gñatiõe elemẽtoꝝ adinuicẽ. Secũdo de gñatiõe cõpositoꝝ ex elementis. ibi. (De elemẽtis aut ex q̃b°) Circa p̃mũ duo facit primo determinat de trãsmutatione mutua eltoꝝ s̃m opionem ꝓpriã. ¶ Secũdo reprobat opiones. ibi. (Qm̃ autez que trãsmutant̃) Circa p̃mũ duo facit. p̃mo ostẽdit q̃ elemẽta ex adinuicẽ gñant̃. Secũdo q͞ hñt vnã mãm susceptiuã existẽtẽ in potẽtia nõ actu. ibi. (Sed t̃n adhuc.) Circa p̃mũ duo facit. p̃mo ponit qđ intẽdit. Secũdo ꝓseq̃t intẽtum. ibi. (Quoniam quidem igit̃ oĩa). ¶ Dicit ergo p̃mo q͞ q͞z determinatũ est hic: τ in tertio libro de celo τ mũdo T.c.
q͞ corpora simplicia. s. elemẽta adinuicẽ gñant̃: τ cuz hoc ẽt 52.
ad sensum videmus: ipsa sunt adinuicem gñata: q͞z nisi ita esset nõ esset alteratio iter ea: cum t̃n videamus q͞ alteratio s3 passiones tactus est iter ea: τ ipse passiones iter se ꝑdominãtes trãsmutãt substãtiã coꝝ adinuicẽ: qm̃ inquam ita est. Dicẽdũ est nũc q͞s modus adinuicẽ trãsmutationis: τ dicẽdum est vtrum sit possibile q͞ quodlibet elemẽtum ex quolibet elemẽto gñet̃: vel q͞ tm̃ vnum gñet̃ ex vno s̃i impossibile gñari ex alio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniaz quidẽ igitur omnia innata sunt adinuicem transmutari manifestum est: generatio quidem eniz in contraria ex contrarijs. Elementa autem omnia habẽt contrarietatẽ adinuicem: quia differentie contrarie sunt: sed his quidem eniz ambe cõtrarie. U. g. igni τ aque: hoc eni calidu3 τ siccu3: hec aũt frigida τ humida: his autẽ altera solũ. U. g. aeri τ aque: hic. n. calidus τ humidus: hec autem frigida τ humida. Quapropter vniuersaliter q̃dẽ manifestũ qm̃ omne ex omni generari inatum est.

¶ Prosequit̃ intẽtuz. Et circa hoc duo facit. p̃mo ostendit gñationẽ elemẽtoꝝ in cõmuni. Secũdo magis in speciali ostẽdẽdo differẽtiã iter ea q̃tũ ad coꝝ trãsmutationẽ. ibi (Iam autẽ s̃m vnũquodq;). Primo ostẽdit q͞ elementa adinicẽ transmutant̃ tali rõne: gñatio est ex 2rijs: τ in 2ria oĩa elemẽta habẽt 2rietatẽ adinicez: q͞z coꝝ dñe sunt 2rie ostẽsum est ergo q͞ elemẽta adinicẽ gñant̃. maiorẽ ꝓpõnẽ manifestat iducẽdo in singulis elemẽtis. d. q͞ quedã elta s̃m ambas dñas 2riãtur: sicut ignis τ aqua. ¶ Ignis. n. est calidus τ siccus: aqua ṽo frida τ humida. Calidũ aũt τ frigidũ sunt 2ria: τ sil̃r humidũ τ siccũ. ¶ Quedã aũt 2riant̃

solum fm alterã qualitatẽ:sicut aer τ aq̃:q2 aer est calidus τ aqua est frigida:sed in humiditate ɔueniunt. Simile est de terra τ igne: τ de terra τ aqua. Sic ergo cõcludit q̧ vniuersaliter manifestum est:q̧ quolibet elementum ex quolibet generatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Jam aũt fm vnumquodq̧ non est difficile videre quomodo omnia ex omnibus erunt.

25. ¶ Differt autẽ in citius τ tardi⁹ τ facilius τ difficilius. Quecunq̧ enim habẽt symbolũ adinuicem velox horum est transmutatio. Quecunq̧ autem non habẽt:tarda:quia facilius vnũ q̃ʒ multa transmutare. V. gratia. ex igne quidẽ enim erit aer altero transmutato. hoc enim erat calidum τ siccum: hoc autem calidum τ humidũ. Quapropter si dominabitur siccuʒ ab humido aer erit. Rursus autem ex aere aqua erit si dominabitur calidum a frigido: hoc quideʒ enim fuerat calidum τ humidum: hoc autem frigidum τ humidum. Quapropter transmutato calido aqua erit: eodeʒ modo τ ex aqua terra: τ ex terra ignis. habent enim ambo ad ambo symbola. Aqua quidem humida τ frigida: terra auteʒ frigida τ sicca. Quapropter dominato humido terra erit: τ rursus ignis quoniam calidus τ siccus: terra autem frigida τ sicca: si corrumpatur frigiduʒ ignis erit ex terra. Quapropter manifestum q̧ in circuitu erit generatio in simplicibus corpib⁹: τ facilis hic modus trãsmutatiõis: q2 symbolũ existit his q̃ deinceps.

¶ Determinat de generatiõe ipsoruʒ magis in speciali. Et circa hoc duo facit. pmo ostendit quomodo vnuʒ elementum generetur ex vno. scdo quomodo vnum generetur ex duobus ibi (Si aũt vniuscuiusq̧.) Circa pmuʒ duo facit. pmo ostendit que sint que faciliter τ cito adinuicẽ trãsmutantur. scdo que sunt que tardius τ difficulter ibi (Ex igne aqua.) ¶ Dicit ergo pmo q̧ licet oia elemẽta in hoc cõueniãt q̧ quodlibet ex quolibet generat̃: differũt in hoc q̧ quedam ipsoruʒ facilius τ citius: τ quedã tardius et difficilius adinuiceʒ transmutantur. Quecũq̧ eni habẽt symboluʒ.i. cõuenientiam in aliqua qualitate citius τ facilius trãsmutantur adinuiceʒ: illa vero que in nulla qualitate cõueniũt tardius τ difficilius: τ ratio huius est: q2 cum ea que habẽt symboluʒ transmutantur nõ est necesse trãsmutari nisi tãtum alterã qualitateʒ. quãdo vero ea que trãsmutatur adinuicem in nulla qualitate cõueniũt vtrãq̧ qualitatẽ nece est trãsmutari. facilius aũt est vnũ trãsmutari q̃ʒ plura. Ulterius autẽ exemplificat. d. q̧ ex igne põt fieri aer nõ solũ altero trãsmutato. s. sicco. ¶ Ignis enĩ est calidus τ sicc⁹. Aer autẽ calidus τ humidus. si ergo siccuʒ ignis per dñiuʒ humidi corrumpatur remanet calidũ τ humiduʒ: τ sic erit aer. ¶ Itẽ etiã ex aere poterit fieri aqua si per dñiuʒ frigidi caliditas aeris corrũpat̃. eodẽ modo ex aqua terra τ ex terra ignis. habẽt enim ambo cõueniẽtiã ambobus. Aqua eniʒ est frida τ humida. terra vero frida τ sicca: τ ideo dominãte humido. i. si humidũ aque corrũpat̃ p dñiuʒ sicci: τ generabitur terra ex aqua. passiue eni legit̃ ly dominante. ¶ Item vero q2 ignis est calidus τ siccus. terra vero fri. τ sicca. Si corrũpat̃ frigiditas terre generabit̃ ignis ex terra: τ ideo cõcludit. manifestũ etiã q̧ cuʒ quolibet generetur ex quolibet: vt ostensuʒ est: q̧ generatio simpliciũ corpoꝝ circularis. Et predictus modus trãsmutationis est facilis: q2 habẽt symboluʒ in altera qualitate.

¶ Dubitatur aũt de hoc q̧ hic dicit phs. dicit enĩ q̧ cũ elẽta que habẽt symbolũ trãsmutant̃ remanet vna q̃litas: sicut quãdo ex aere fit aqua. remanet humiditas: et sic videt̃ q̧ corrupto subo remaneat accidẽs: qđ ẽ ipossibile. ¶ Ad qđ dicenduʒ q̧ illud accidẽs siue illa q̃litas nõ remanet eadẽ numero: sʒ eadẽ spẽ. ¶ Sʒ adhuc videt̃ dubiũ remanere: q2 nõ videt̃ q̧ ppter hoc talis trãsmutatio debeat eẽ facilior: cũ oporteat corrũpi ambas q̃litates sine trãsmutatiõe nõ habẽtiũ symbolũ. ¶ Ad hui⁹ ĝ euidentiã ɔsiderãdũ est q̧ q̃litates elẽtoꝝ causant̃ ab ipsis formis subalib⁹ ipsoꝝ. Illa ĝ elẽta q̃ maiorẽ ɔuenientiã habẽt in q̃litatibus: necẽio habẽt maiorẽ cõueniẽtiã in formis subalibus: τ per ɔñs in dispõnibus mãe facilius adinuicẽ trãsmutant̃. Et licet oʒ ambas q̃litates corrũpi: tamẽ q2 q̃litas symbola minus resistit: imo nullo mõ: cõtraria ṽo resistit. ideo facilior est trãsitus. ¶ Deĩde cuʒ dicit.

¶ Ex igne autẽ aquã: τ ex aere terram: τ rursus ex aqua τ terra aerem τ ignẽ contingit quidem generari: difficilius autem quoniaʒ pluriuʒ est transmutatio. Necesse eniʒ si erit ex aqua ignis corrumpi frigidũ τ humidũ. Et rursus si ex terra aer corrumpi τ frigidum τ siccuʒ. Similiter autẽ si ex igne τ aere aqua τ terra: necesse enim ambo transmutare. hec quideʒ igitur generatio tardior est. 26.

¶ Ostendit que sunt ille que tarde τ difficultas adinuiceʒ generent̃: τ dicit q̧ sunt illa que nõ hñt symbolũ: sic ignis τ aq̃ terra τ aer: τ iduc̃ rõnẽ q̃ p3 ĩ lrã. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Si autẽ vniuscuiusq̧ alteruʒ corrumpetur facilis quidem: non adinuiceʒ autẽ transmutatio. Sed ex igne quidem τ ex aqua erit terra τ aer: τ ex aere τ terra ignis τ aqua. Quando quidẽ enim aque frigiditas corrumpetur. ignis autem siccitas aer erit. Relinquitur enim huius quidẽ caliduʒ: huius autẽ humidum. Quando auteʒ ignis quidem calidum aque autẽ humidum terra erit. Quia relinquitur huius quidem siccuʒ: huius autẽ frigiduʒ. Similiter autẽ τ ex aere τ terra ignis τ aqua. Quando eniʒ aeris corrumpetur calidum: terre autẽ siccum: aqua erit. Relinquitur enim huius humidum: huius autẽ frigidum. quando autẽ aeris humiduʒ: terre autẽ frigidum ignis. Q2 relinquit̃ huius quidẽ calidum: hui⁹ aũt siccũ que quidẽ erãt ignis. 27.

¶ Confessa autẽ ad sensum ignis generatio. maxime eniʒ ignis flãma: hec aũt est fumus ardẽs: fumus autem ex aere τ terra. 28.

¶ Oñdit quõ vnũ elẽuʒ gñet̃ ex duob⁹. d. q̧ si altera q̃litas vniuscuiusq̧ elẽtoꝝ nõ hñtiũ symbolũ corrũpat̃ nõ ẽ adinuicẽ trãsmutatio. Sʒ tñ poterit aliqđ tertiuʒ gñari. Sicut ex igne τ aq̃ q̃ in nulla q̃litate ɔueniunt poterit gñari terra τ aer. Ex aere τ terra ignis τ aq̃. Qñ. n. aq̃ friditas corrũpit̃ τ siccitas ignis sic fiet aer q est cal. τ humidus. Quando ṽo caliñ ignis τ humiditas aq̃ corrumpitur remanet siccitas ignis τ frigiditas aque τ sic generatur terra frigida τ sicca.

Similiter ex aere ⁊ terra potest gn̄ari ignis ⁊ aqua. Quando caliditas aeris ⁊ terre siccitas corrumpit̃. remanet humiditas aeris ⁊ terre friditas: ⁊ sic generat̃ aqua frigida ⁊ humida. Quādo vero humiditas aeris ⁊ terre fri. corrūpitur remāet calītas aeris ⁊ siccitas terre: ⁊ sic gn̄at̃ ignis calidus ⁊ siccus: hec aūt gn̄atio ignis cōcessa est ab oīb⁹: quia ad sensum apparet ꝙ in lignis in quibus est humiditas aeris generatur flamma: que maxime ignis est iter ea que nature ignee sunt apud nos. flāma autē nihil aliud est nisi fumus accensus. fumus aūt est ex terra ⁊ aere. Et humiditas aerea expirās ⁊ secū trahēs partes terrestres: ꝑpter qd̄ denigrant̃ ea q̄ tāgit. In hac tamē gnōne notanduz est ꝙ semper necesse est vincere alterā actiuorū q̄litatū ⁊ alterā passiuarū: q2 alr̄ nō eēt ꝯuctio possibilis. ℂ Deinde cū dicit.

29. ℂ In his autē que per conuenientiam nō contingit corrupto in vtroq3 altero elementoruz fieri transmutationem in vnuz corporuz: q2 relinquuntur in ambobus aut eadez: aut contraria: ex neutro aūt contingit generari corpus. ℂ V. gr̄a. si ignis quidem corrumpetur siccum: aeris autez humidum calidu3 in ambobus relinquetur. Si autem ex vtroq3 calidu3 relinquētur cōtraria siccum ⁊ humidum. similiter autem ⁊ in alijs. In omnibus enim his que per consequentiam existunt hoc quidē idem. hoc aūt ꝯtrariū. ℂ Quapropter simul manifestū quoniam que ex vno in vnu3 transeunt vno corrupto generātur: q̄ aūt fieri ex duobus in vnu3 pluribus.

30. ℂ Quoniam quidem ergo omnia ex omni generantur ⁊ quomodo ex inuicez transmutatio generatur dictum est.

ℂ Ostēdit ex quibus duobus elemētis nō pōt generari tertium. d. ꝙ in his elemētis que sunt per ꝯuenientiā. i. q̄ sunt immediate in loco ⁊ habēt symbolum: talia gnō esse nō potest. s. ꝙ ex duobus altera qualitate in vtroq3 corrupta tertiū generet̃: q2 illa q̄ relinquit̃ est aut eadē aut ꝯtria. Et si q̄dē fuerit eadē in vtroq3. puta caliditas in igne ⁊ aere nō generabit̃ aliquod tertiū elemētū: q2 ex vna q̄litate non pōt cōstitui elementū. Si aūt fuerint ꝯtria. puta siccitas ignis ⁊ humiditas aeris cū ista cōiugatio sit ipossibilis: vt supra dictū est nec. tūc poterit gn̄ari tertiū elemētuz. ℂ Similiter aūt est in alijs habentibus symbolū. s. in terra ⁊ aqua: q2 in oībus talibus q̄ habēt talē cōiunctionē in loco ⁊ est iter cōueniētia q̄litatis vna q̄litatis eadē ⁊ altera ꝯtraria. ℂ Ex dictis igit̃ manifestū est ꝙ elemēta que ex vno in vnuz ex veloci gnōne trāseunt ex duobus in vnū tertiū illa trāseūt duab⁹ q̄litatib⁹ corruptis. ℂ Ultimo epilogat vt p3 in l̄ra.

ℂ Dubitatur de hoc qd̄ h̄ dic̄ ph̄s ꝙ corrupta friditate terre ⁊ humiditate aeris fiet ignis: hoc. n. nō videtur possibile esse: q2 nec terre siccitas nec caliditas aeris vidētur ad generationē ignis posse sufficere. ignis. n. mlt̄o calidior est q̄3 aer ⁊ siccior q̄3 terra. ad hoc aūt dicūt q̄dā ꝙ nō ītēdit ph̄s ꝙ ex illis duobus generetur purus ignis. ℂ Sed aliquid qd̄ maxime participet naturā eius: sicut exēplificat de flāma: sed hoc stare nō pōt. q2 ph̄s loquitur de gnōne elr̄oꝝ: ⁊ nō mixtoꝝ ex elemētis. ℂ Ex preterea ēt caliditas flāme multo ītēsior est q̄3 caliditas aeris. ℂ Et ideo dicēdū ꝙ generat̃ purus ignis. Et l3 illa caliditas non sufficiat iuuatur tamē ⁊ ītēditur per vrtutez corporis celestis ⁊ luce solis ⁊ p virtutem aliarum stellarum.

Sed tamē adhuc: ⁊ sic aspiciemus de eis. Si enim ē naturaliu3 corporꝝ materia vt videtur quibusdā aqua: ⁊ aer ⁊ que talia. Necesse autē vnū esse aut duo hec: aut plura. ℂ Unu3 vtiq3 omnia nō est possibile. Uerbi gratia. aere3 omnia: aut aquā. aut ignem: aut terram. Si trāsmutatio est in cōtraria: ⁊ hoc trāsmutat in cōtrariu3. Si enī erit aer siquidem permanet alteratio erit ⁊ nō generatio. ℂ Si autez neq3 ita videtur vt ⁊ aqua simul sit ⁊ aer: aut aliud quodcūq3. Erit aliqua cōtrarietas: ⁊ differentia: cuius habebit aliquid altera particula ignis. V. g. caliditatem. 30.

ℂ Postq̄3 ph̄s de gnōne elr̄oꝝ determinauit. hic ostēdit ꝙ subiectū istius transmutationis non est aliqd̄ corpus actu existens: ⁊ per cōsequēs ꝙ illud subiectu3 est materia cōis existens in potētia. ℂ Circa hoc ergo duo facit. ꝑmo ostendit ꝙ subiectū huius trāsmutatiōis nō potest esse aliquod elemētum. secundo ꝙ nec aliquod medium iter elementa ibi (Neq3 tamē aliquid aliud) Dicit ergo ꝑmo ꝙ l3 supra dictum sit qd̄ sit subiectum huius trāsmutationis: ⁊ ꝙ elementa adinuicem trāsmutentur. ℂ Adhuc tamē inspiciemus si aliquod nāliu3 corporum. puta elemētoru3 vel aliquod corpus mediu3 inter ea est materia talis transmutationis. ℂ Quibusdam eni3 videtur ꝙ sit aqua: quibusda3 ꝙ sit aer vel aliquid tale. ℂ S3 ꝙ aliquod tale corpus nō possit esse materia elemētorū probat tali ratione: quia aut illud est tātu3 vnu3 aut duo aut plura. ℂ Si autē sit vnu3 tantū: tūc oīa erunt vnū: scilicet vel aer vel aqua vel ignis: s3 hoc nō ē possibile: q2 trāsmutatio est iter cōtraria. ℂ Si enim dicatur ꝙ aer qui est omnia permaneat s̄m rōnem ⁊ formā subiectū saluatur in tota transmutatione. talis autē trāsmutatio est alteratio ⁊ nō generatio. ergo nō fit generatio elemētoru3 adinuicem: qd̄ est cōtra supra ꝓbata. ℂ Similiter autez cum predictis videtur ꝙ aqua nō sit oīno similis aeri: aut aliquod elementum per omnia simile alteri elemento. ergo oportet ꝙ sit aliqua ꝓprietas vniuscuiusq3 ⁊ aliqua differētia ⁊ cōtrarietas īter ipa distinguens ⁊ illius contrarietatis vnū elemētum habebit partem vnam ⁊ aliud elemētum partē aliam habebit. verbi gr̄a. si ignis et aer sint cōtraria s̄m calidum ⁊ frigidum ignis habebit caliditatem ⁊ aer frigiditatem. Quando ergo fit transmutatio aeris in ignem: siquidem manet aer in tota transmutatione: tunc ⁊ manet aeris frigiditas: ⁊ tamen ex igne in quo transmutetur inerit ei caliditas. ergo tunc est calidu3 ⁊ frigidum: et cum sit simplex corpus est vbiq3 ⁊ s̄m idem frigiditas ⁊ caliditas. g̊ ꝯtraria erunt in eodē: qd̄ est impossibile. ℂ Deinde cu3 dicit.

ℂ S3 tamē neq3 ignis erit aer calidus: alteratio enim tale ⁊ non videtur. Similiter autem rursus si erit aer ex igne calido in contrarium transmutatio erit. Existet igitur aer hoc ⁊ erit aer frigidum aliquid. quapropter impossibile ignem aerem calidum esse. Simul enim idem calidu3 ⁊ frigidu3 erit aliud. ℂ Aliqd igitur preter ambo idem erunt: ⁊ aliqua alia materia cōmunis. Eadem autē ratio de omnibus: q̄m nō est vnū horum ex quo omnia.

ℂ Remouet quandam responsionem que posset dari

ad p̄dicta. posset. n. aliquis dicere ꝙ aer quādo fit ignis nō dicit̄ fieri ignis: q2 assumit spēm ignis: sed aer est calidus: ⁊ similiter quādo ex igne fit aer remanet aer calidus: s3 hoc remouet. d. ꝙ si hoc eēt verū sequeret̄ idē qḋ p̄us. s. ꝙ gn̄ō elemēti ex elemēto esset alteratio: q2 aer fridus ⁊ calidus nō differūt nisi per accn̄s: ⁊ hoc facit alterationē. p. cum ex igne fit aer vel ecōuerso. si vtraq3 forma inest mā̄e ignis et aeris sicut dicit ista opinio: erunt idē calidū ⁊ frigidu3: ⁊ q2 trāsmutatio ois est īter ꝯ̄ria. ḡ aeri inerit calor ignis et aer de se est quidē frigidus. ergo calidu3 ⁊ frigidu3 sunt in eodē3 simpli: qḋ est ipossibile. ḡ ipossibile est ꝙ aer sit ignis calidus vel ignis sit aer frigidus. ¶ Qz autē h̄ dicit̄ ꝙ aer de se est frigidus: dicit̄ grā exempli: ⁊ nō s̄m rei veritatem. ¶ Cu3 aūt ista sint ipossibilia: oz ꝙ ambo elemēta. s. ignis ⁊ aer habeāt aliqḋ qḋ sit eis cōmune: qḋ eēntialr̄ est in ambobus: ⁊ hec est cōmunis materia q̄ est i potētia. ad vtrūq3 ⁊ eadē rō est de alijs elemētis. ¶ Nullū ḡ elemētū est materia ad alia elementa: sed materia eorū est vna que est potentia vnūqḋq3. ¶ Deide cū dicit.

¶ Tamē neq3 aliud aliquid preter hoc velut mediu3 aliquid aeris ⁊ aque: ⁊ aeris ⁊ ignis. Illorum autem grossius: horū autē3 subtilius. Erit enim illud aer ⁊ ignis cū contrarietate. ¶ Sed priuatio cōtrarioru3 alterū. quapropter non cōtingit illud solum esse vnq3 vt quidam inquiunt infinitum comprehendens. ¶ Similiter igitur quodcunq3 horum: aut quidem nihil.

33. ¶ Si igitur vtiq3 nullum sensibile prius his. hec vtiq3 erūt omnia.

¶ Ostendit ꝙ mediū corpus īter ignē ⁊ aerē qḋ sit grossius igne ⁊ subtilius aere. vl' etiā mediu īter aerē et aquā qḋ sit subtilius aq̄ ⁊ grossius aere. nō pōt esse mā̄ elemētoꝝ. q2 si illud mediu supponat̄. qḋ est mediū aeris ⁊ ignis aut illud est cū ꝯ̄rietate elemēti p̄ma: aut sine ea. si aūt ē cū ꝯ̄rietate p̄ma alicuius elemēti: ipsu3 est illud elemētū: q2 cui ꝯuenit p̄pria passio alicuius: illi ꝯuenit subiectū illius passionis. ⁊ sic nō erit mediū īter elemēta. qḋ est cōtra id qḋ suppositū est. ¶ Si aūt illud corpus nō habet passionē vel p̄prietatem elemētarē: s3 est p̄uatū ea: cū p̄uatio cū altero semp sit ꝯ̄rioꝝ. Alr̄ enim mā̄ elemētoꝝ eēt a forma separata: qḋ est ipossibile. Seqtur ꝙ id mediu3 corpus nō sit sine ꝯ̄rietate. Sicut quidam dicūt qḋ ipsum est quoddā īfinitū nō hn̄s qualitatē aliquā: ⁊ oia cōprehēdens. similis autē rō est qḋcūq3 hoꝝ mediū esse mā̄ elemētoꝝ ponat̄. ḡ aut nihil tale est mediu3 aut illud est aliud q̄ttuor ⁊ eltoꝝ: qḋ est ꝯ̄ positionē. si ḡ nō pōt aliqḋ corpus sensibile prius istis quattuor elemētis nec̄e est vt ipsa quattuor elemēta sint p̄cipia corpoꝝ sensibiliū. Cōmentator aūt alr̄ deducit istā rōne3. dicit eni ꝙ si ponat̄ aliqḋ corpus mediu3 eē mām elemētoꝝ: sequitur idē icōueniēs. qḋ cōtingebat ponētibus vnū elemētoꝝ aereu3 esse subm. seqtur. n. ꝯ̄ria esse in eodē: q2 cu3 ois transmutatio sit in ꝯ̄ria ⁊ ex ꝯ̄rijs: vt supra dixit phs. cū ex tali corpore generat̄ aer vel aliud elemētū in eodē erūt q̄litates ipsius corporis medie: cū ipm in trāsmutatione s̄m substātia3 permaneat: ⁊ q̄litates aeris generati que de necessitate illis op3 esse cōtrarias. ¶ Seqtur etiam s̄m eu3 illud est ens ⁊ nō ens: q2 cum vnu3 est p̄uatio alterius ⁊ priuano est nō ens s̄m vnu ꝯ̄rioꝝ est ens. ⁊ s̄m aliud ē nō ens ¶ Ultimo autē cu3 dicit.

¶ Necesse igitur aut semper manentia ⁊ imutabilia inuicem: aut transmutabilia: ⁊ aut omnia: aut hec qdē hec aut nō i thymeo plato scripsit.

¶ Quoniam quidem igitur transmutari inuice3 necesse est dictum est prius. ¶ Et quoniam nō similiter cito aliud ex alio dictū est prius. Quoniam habentia quidem symbolum citius generantur ex adinuicē: non habentia autem tardi⁹. ¶ Si quidē igitur contrarietas vna est s̄m quā transmutantur: necesse duo esse. Materia eni3 mediu3 insensibilis ens ⁊ iseparabilis. Quoniā aute3 plura videntur entia: due vtiq3 erunt que minime. ¶ Duabus igitur entibus non possibile est esse tria sed quattuor: quemadmodu3 videtur. Tot enim erunt coniugationes: sex eni3 existentibus duas impossibile est generari: que contrarie sunt adinuicem. De his quidem igit̄ dictum est prius. 34.

¶ Recapitulando cōcludit p̄cipale p̄positu3. d. ꝙ ista corpora aut semper manentia in formis suis ⁊ mutabilia inuicem. Aut transmutātur adinuice3. Et si trāsmutantur aut omnia trāsmutātur aut quedā: sic ⁊ quedā nō sic plato scripsit in thymeo ꝙ terra p̄pter latitudinē suoꝝ trianguloꝝ non trāsmutatur. Sed manifestum est ꝙ omnia elemēta adinuicem transmutantur: nō tamē omnis eque cito: quia ea que habēt symbolum citius generant̄ adinuicē. que aūt nō habēt tardius. ¶ Si eni3 in elemētis est contrarietas vna tm̄ necesse est esse duo elemēta: quia vnū solu3 nō pōt esse simul sub duobus cōtrarijs: ⁊ materia tunc est mediu3 duoꝝ. ¶ Sed q2 nos videmus ꝙ elementa sunt plura q̄3 duo necesse est ad min⁹ sint due cōtrarietates. duabus aūt existētibus cōtrarietatibus ipossibile est ꝙ elemēta sint tātum tria: sed oportet de necessitate. ꝙ sint q̄ttuor. ¶ Tot enim cōtingit fieri vtiles cōiugatiōes tangibilium qualitatum penes quas sumitur numerus elemetoꝝ. ¶ Sunt. n. in vniuerso sex cōiugationes: sed due sunt ipossibiles: vt supra patuit: q2 cōtraria essent in eodem.

Quoniam autem que transmutantur adinuicem impossibile est principiu3 aliquod esse horum. ¶ Aut in extremo: aut medio ex his manifestu3. In extremis quidem igitur non erit: quonia3 ignis non erunt aut terra omnia: ⁊ eadem ratio si dicamus ex igne: aut terra esse omnia.

¶ Postq̄3 phs s̄m p̄pria3 opinionem determinauit de mutua transmutatione elementorū. in parte ista ponit opiniones aliorum ⁊ destruit eas. fuerunt eni3 circa hoc due opiniones. quidā. n. dixerunt ꝙ nō omnia elemēta adinuicem trāsmutat̄. s3 q̄dā. v. g. sic aer vero mutatur in ignē ⁊ in aq̄3. aliqui vero nō: vt Emped. ⁊ eius seq̄ces dixerūt elta eē immutabilia. p̄mo ḡ ponit rōnē p̄mā. scḋo scḋa3 ibi (Admirabitur aūt.) ¶ Quia v̄o p̄ma opinio supponit qḋdā elementū mediū eē p̄n^m in trāsmutatiōe alioꝝ. qḋ ē ꝯ̄ id qḋ supra p̄batū ē: iō phs breuiter adducēdū id qḋ supradictū est ondit ꝙ neq3 extremū eltū pōt esse p̄n^m. neq3 mediū eltū pōt eē p̄cipiū: ⁊ circa h̄ duo facit. p̄ ondit ꝙ nō extremū. 2° ꝙ neq3 mediū ibi (Qui āt neq3 mediū.) Dic̄ ḡ p̄ ꝙ q2 elta adinicē trāsmutat̄ ipo͛ ē aliqḋ ipsoꝝ eē p̄cipiū neq3 mediū neq3 extremum. Qz extremū eltu3 nō post eē p̄cipiu3 manifestū est ex supra dictis. Si. n. dicat̄ ꝙ extrema sic ignis aut terra sūt p̄n^a cū ipa ⁊ i trāsmutatōe p̄maneāt ois erunt ignis: qḋ ē māifeste fl̄m: ⁊ eadē rō ē ḋ terra. ¶ Deide cū. d.

¶ Quoniā aūt neq; mediū vt videt quibusdā: aer quidem ⁊ in ignem transmutat ⁊ in aquā. Aqua autē ⁊ in aerem ⁊ in terram: vltima autē non amplius inuicem. ¶ Oportet quidem stare: non in īfinitū īre hoc in rectitudine ad vtraq;. Infinite enim contrarietates in vno erunt.

¶ Ostēdit ꝙ neq; mediū elemētū pōt esse ꝑncipiū. sicut illi dicebāt qui ponebāt nō oīa elemēta adinuicē generari. ¶ Et circa hoc duo facit. ꝑmo presupponit qōdā mediū. ad ꝓpositū ostēdendū. scdo ꝓbat ꝓpositū ibi. (Terra sit g.) ꝓponit ḡ ꝑ ꝙ non solū aer mutaret ī aquā sʒ ⁊ in ignē: nec aqua solū in aerē sʒ ⁊ in terrā vt illi dicebant extrema nō amplius mutabant in medium: sʒ opʒ in istis transmutationibus esse statū nō ire in īfinitū. si enī iretur in īfinitū tunc in vno ⁊ eodē essent infinite cōtrarietates. ⁊ hoc est īfra magis manifestū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Terra sit. g. aq̄. y. aer. a. ignis. p. Si vtiq; a. transmutatur in. p. ⁊. y. contrarietas erit eorū que. a. p. Sit autē hec albedo ⁊ nigredo. Rursus quia in. y. a erit alia: non. n. idē. p. ⁊. y. Sit quidem siccitas ⁊ humiditas. a. quidē siccitas y. autem humiditas. ¶ Quapropter siquidem manet albū existet aqua humida ⁊ alba: sin autem nigra erit aqua. In contraria enim transmutatio. Necesse igitur aut albam aut nigram esse aquam: sit itaq; album primum. Similiter igit existit ⁊. p. y. siccitas. ¶ Erit igit ⁊. p. ignis trāsmutatio in aquā. contraria enim existit. Ignis enim prius niger erat: deinde autē siccū. Aqua autem humida: deinde autem alba. ¶ Palam quidem vtiq; quoniam omnibus adinuicē erit transmutatio ⁊ in his. Et quoniā in. g. terra existunt reliqua duo symbola nigrum ⁊ humidū. hec enim non coniungunt vtiq;.

¶ Probat ꝓpositū. ⁊ circa hoc duo facit. ꝑmo ponit rōnē suā. scdo ꝓbat qōdā qō supposuerat. s. ꝙ in elemētis est status in ascendēdo ibi. (Qm̄ aūt in īfinitū.) Dicit ḡ ꝑmo ꝙ si aer mutetur in aquā ⁊ in ignē necessario aer ⁊ ignis ⁊ aq̄ poterūt adinuicē trāsmutari. ¶ Sit ḡ terra. g. ⁊ aq̄. y. aer a. ignis. p. si ḡ ꝙ est signū aeris mutat in duo elemēta. s. in p. ⁊ in. y. hoc in aquā ⁊ in ignē. opʒ ꝙ aer habeat aliquā ɔtrarietatē cū. p. igne. qr nō trāsmutant adinuicē nisi ɔ̄ria. sit aūt h ɔ̄rietas grā exempli albedo ⁊ nigredo: ita ꝙ ignis sit corpus nigrū siccū ⁊ aer sit corpus albū siccū. Rursus etiā qr a. aer trāsit in. y. aquā opʒ esse aliā ɔtrarietatē īter aerē ⁊ aquā. ⁊ sit hec ɔ̄rietas siccitas ⁊ humiditas. siccitas significetur ꝑ lrām. a. ⁊ cōueniat aeri. humiditas significet per lrā. y. ⁊ cōueniat aque. ḡ aer mutat in aquā aq̄ remanet alba: qr albū aeri ⁊ aq̄ est cōtingēs. erit aūt aq̄ humida ⁊ alba. ¶ Si aūt albū nō sit cōtingēs vtriq; cū aer mutatur in aquā erit aqua nigra ⁊ humida. cū aer supponat albus ⁊ sicc9. opʒ. n. ꝙ ōis mutatio sit īter ɔ̄ria. In tali ḡ mutatiōe opʒ aquā esse albā vel nigrā. si aer ḡ est ꝑor aqua ponatur esse corpus albū: qr si cōmunicāt in mera albedine tūc aq̄ est alba. si aūt nō tūc est nigra. Silr ēr cum aer mutatur in ignē: ipsi. p. hoc est igni ɔuenit. siccitas conueniunt. n. aer ⁊ ignis in siccitate. Cū ḡ ignis sit siccus ⁊ niger ⁊ aq̄ humida ⁊ alba manifestū est ꝙ poterūt adinuicē trāsmutari cum sint ɔ̄ria. ignis. n. est niger ⁊ siccus: aqua humida ⁊ alba: sic

ergo manifestū est ꝙ oīa elemēta adinuicē trāsmutant: qr ⁊ in. g. qō significat terrā: sunt relique due q̄litates. s. humidum ⁊ nigrū: duo elemēta erūt symbola cū ipsa terra que est nigra ⁊ humida. cōmunicat. n. in nigro cum igne ⁊ in humido cum aqua. hec enī: scʒ humidum ⁊ nigrum nunq; cōtingunt esse cū qualitatibus aeris: ⁊ in quo sunt albū ⁊ siccum: ⁊ terra cum aere nō habet symbolum. Aduertendū est ꝙ iste qualitates non sunt ꝓprie elementoꝝ: sed vtitur eis Arist. gratia exempli. parum. n. curauit phs de exēplis. inde dicit cōmentator in scdo de aīa. de exēplo aūt nō itenditur ⁊ nisi manifestatio nō verificatio. Ex omnibus istis t.c.
verbis itendit hic phs talem rōnē. Quecūq; sunt ɔtraria 67.
adinuicē trāsmutant. Sed oīa elemēta siue habeant symbolū siue nō: sunt cōtraria in ambabus vel in altera qualitate. ergo oīa elemēta adinuicē trāsmutant: ⁊ hoc est ɔtra opinionē dicētiū quedā: sed nō oīa adinuicē trāsmutari: vt dictū est quā phs h destruere itēdit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quoniam autem non in infinitum possibile 36.
est ire quod futuri eramus ostendere ad hoc prius venimus manifestum ex his. Si enim rursus ignis. p. in aliud transmutatur ⁊ non reuoluitur. V. g. in. x. Cōtrarietas igit inter. p. ⁊ x. alie existet preter predictas. Nulli. n. idē supponitur. g. y. a. p. qō. x. ¶ Sit igit. p. r. ⁊. x. f. r. aut omnibus vtiq; existet. g. y. a. p. transmutantur enim inuicem. Sed ꝙ hoc quidem nondū demonstratū est. ¶ Sed illud manifestū quoniam si rursus. x. in aliud alia erit contrarietas. Et. x. existet ⁊ igni. p. ⁊ non que existet. y. ⁊. p. Similiter autem semper cum adiecto cōtrarietas aliqua existet eius que ante. Quapropter si infinita: ⁊ contrarietates infinite vni existunt. ¶ Si autem hoc non erit diffinire neq; generare. Oportebit enim si erit aliud ex alio tot transire q̄litates: ⁊ amplius plures. ¶ Quapropter in quadā quidem nunq; transmutatio erit. V. gra. si infinita media necesse infinita elementa. ¶ Amplius autem neq; ex aere in ignem transmutatio si infinite ɔtrarietates generate. ¶ Fiunt autem ⁊ oīa vni. necesse enī existere oēs in inferioribus quidem. p. que superioꝝ: his autē que inferiorum: quapropter oīa vni erunt.

¶ Ostendit ꝙ trāsmutatio elemētorum nō procedit in infinitum. si enim hoc ponatur sequuntur quattuor īconueniētia: quorum primum est ꝙ in vno elemēto erunt infinite qualitates. ¶ Si enim ignis quod est quartum elementum mutetur in aliud ꝙ sit. x. nō reuoluat nec ita scʒ ꝙ nō mutetur in ignem. cum omnis mutatio fiat īter contraria oportet ꝙ inter. p. ⁊. x. sit alia cōtrarietas diuersa a cōtrarietatibus quattuor elementorū. quia ipsum quintū elementū qō est. x. nō ponitur esse idem alicui quattuor elemētorū: sed cum oīa cōtrarietas sit ſm qualitates: opʒ ꝙ aliqua qualitas sit in igne ſm quā ɔ̄riatur ipi. x. ⁊ sit qualitas illa. Et similiter opʒ ꝙ in ipsoꝝ qnto elemēto sit aliq̄ qualitas illi cōtraria: ⁊ sit illa q̄litas. f. aut q̄litas: ⁊ nō solū erit in ipso igne sed etiā in omnibus quattuor elementis: quia omnia possunt mutari in ipsū. x. omnis enim mutatio est inter contraria. Et quodlibet inferiorum elementorum habebit tres qualitates primas. [illegible] autem ita sit

[illegible]

elementuȝ nondum est demonstratum: sed tamē manifestum est ꝙ si rursus illud quintū mutetur in aliud: est etiaȝ alia cōtrarietas iter quintū ⁊ sextuȝ diuersa a cōtrarietate oiuȝ iferioꝝ: ⁊ sic oȝ ꝙ vna alia qualitas insit oibus iferioribus eadē rōne. ❡ Et sic illa quattuor elemēta pora habebūt quattuor qualitates pmas. ❡ Et sic addito vno eltorū adderet̄ vna q̄litas ⁊ vna ɔrietas. q̄propter si est sic in corporibus simplicibus eltoꝝ ꝓcedere i infinituȝ: in vno ⁊ eodē erunt ifinite cōtrarietates ⁊ ifinite qualitates: et hoc pmuȝ est ipossibile. ❡ Scd̄ȝ icōueniēs ponit cū dicit. (Si autē hoc). d. ꝙ si hoc est: scȝ ꝙ sint ifinita elta ⁊ ifinite q̄litates: nō erit diffinire nec generare: qȝ si aliquod debeat mutari in aliud oportet ꝙ ifinite qualitates pertranseant: sed cuȝ in infinitis ifinita sint media ⁊ ifinita nō est ptran-
T.c. sire: vt dicit̄ in. 8. phy. sequitur ꝙ talia nunq̄ȝ adinuicē mu-
75. tabunt̄. ❡ Tertiuȝ icōueniēs ponit cuȝ dicit. (Amplius aūt id.) ꝙ etiaȝ ꝓximū elemētū nō poterit mutari i sibi ꝓximū: sicut ignis nunq̄ȝ transibit in aerē nec ecōuerso: quia in quolibet istoꝝ sunt ifinite qualitates: quas ipossibile est pertrāsire. ❡ Quartū icōueniēs ponit cū dicit. (Fiunt autē oia). d. ꝙ oia ifinita erūt vnū: qȝ oēs qualitates eltoruȝ que sunt supra. p. ꝙ est ignis ɔuemūt etiā iferioribus ⁊ ecōuerso. quoꝝ autē pme qualitates sunt eedeȝ: ⁊ ipsa sunt eadē. ergo oia ifinita erunt vnūquodq̄ȝ de iferioribus ita ꝙ vnumquodque erit.

37. ❡ Admirabitur aūt aliquis aliquos dicētes plura vno corporum elemēta vt nō trāsmutēt inuicem: sicut Empedocles inquit.

❡ Postq̄ȝ philosophus destruxit vnaȝ falsam opinionē de transmutatione elemētoꝝ: hic destruit altam: que fuit opinio Emped. qui dixit elemēta nunq̄ȝ adinuiceȝ transmutari. ⁊ circa hoc duo facit. pmo ponit eaȝ. secūdo reprobat ibi (Quomodo cōtingit eis comparabilia:) sicut dixit Empedocles. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Quomodo cōtingit eis dicere cōparabilia elemēta. Sed tñ dicit sic. hec. n. equalia eē omnia.

❡ Si ergo fm quantum necesse idem aliquid eē existens in omnibus comparabilibus quo mensurantur. V. gratia. si ex aque pugillo erunt pugilli aeris. x. Idem aliquid erant igitur ambo si mensurantur eodem.

❡ Reprobat opinionē predictā: ⁊ pmo per Empe. secundo deducendo ad quandā aliaȝ icōuenientiaȝ que sequitur ad ipsam ibi (Sed neq̄ȝ augmentatio.) Circa pmuȝ sciēdū est ꝙ Empedocles: licȝ poneret elemēta esse itransmutabilia: posuit tamē ipsa esse adinuicē cōparabilia. ❡ Ex hoc ḡ sumit Arist. cōtra eū ⁊ est rō talis quecūq̄ȝ sunt trāsmutabilia: sed sunt comparabilia: sunt comparabilia fm Empe. ergo sunt trāsmutabilia. pōt etiā aliter formari. ⁊ sic si elemēta sunt itrāsmutabilia nō sunt cōparabilia: sed ɔsequēs est falsum: fm Emped. ꝙ dicit ea esse cōparabilia. dicebat. n. ea esse equalia. ergo ⁊ antecedēs est falsuȝ. s. ipsa esse itransmutabilia. ❡ Circa rōnem istam sic ꝓcedit. pmo ponit eā per moduȝ questionis. d. ꝙ si elemēta sunt itrāsmutabilia quomō cōtingit q̄ sint cōparabilia. q. diceret nullo mō: sȝ tamē Empe. dicit. sic scȝ ꝙ sunt cōparabilia. dicit enī ea eē equalia. ❡ Scd̄o ibi. (Si ḡ fm q̄tum.) Probat pmā propositioneȝ: scȝ ꝙ si sunt comparabilia sunt trāsmutabilia. Et qȝ comparatio est duplex: scȝ fm q̄titatē ⁊ fm virtutē. pmo ꝓbat eaȝ. si sunt cōparabilia fm q̄titateȝ. scd̄o si sunt cōparabilia fm virtutē ibi. (Si aūt nō sic.) ❡ Dicit ergo pmo ꝙ si elemēta cōparant̄ fm q̄titatem: vt si ex vno pugillo aque fiāt. 10. pugilli aeris necessario oportet ꝙ vnum aliqd sit in eis in quo cōueniūt ⁊ in quo mēsurantur: in oibus enim comparabilibus est vnuȝ aliquid quo mensurātur: ⁊ hoc est illud in quo ɔparantur. cū aut ex quāta aqua. puta ex vno pugillo aque fiāt. 10. pugilli aeris: opȝ vnā esse mām que sit minoris ⁊ maioris q̄titatis sub forma aque ⁊ aeris. Sed quecunq̄ȝ communicāt in mā transmutantur adinuicē. ḡ elta sunt trāsmutabilia. ❡ Deīde cuȝ dic̄.

❡ Si autem non sint fm quantū cōparabilia: vt quātū ex quanto: sed fm quantū potest. V. g. si pugillus aque equaliter pōt infrigidare ⁊. x. aeris ⁊ sic non fm id quod quantum comparabilia: sed fȝ id qd̄ possunt aliquid. ❡ Erit ergo ⁊ non quanti mensuram comparare: ⁊ fm potentias ⁊ fm proportiones. V. g. vt hoc calidum: hoc autem album: hoc autem vt hoc significat: in quali quidem simile: in quanto autem equale.

❡ Inconueniens ergo videbitur si corpora immutabilia entia non proportione comparabilia sed mensura potentiarum: ⁊ ꝙ esse equale calidum aut simile: ignis tantuȝ ⁊ aeris multiplex. Idem enim est plus: quia homogeneos talem habebit rationem.

❡ Probat eaȝ dato ꝙ elemēta. comparant̄ adinuicē fm cōtrarietatē ⁊ virtutem. d. ꝙ si nō sic comparantur adinuicē elementa scilicet fm q̄titatem vt q̄tum fiat q̄to: sed comparentur fm q̄titateȝ potētie vel virtutis. verbi gratia. si ponatur aer esse frigidus ⁊ querat̄ vtrū tñ pōt ifrigidare vnus pugillus aque q̄tum possunt ifrigidare. 10. pugilli aeris. Tūc fiat comparatio fm quātuȝ virtutis: vt quātuȝ possunt: ⁊ nō fm quātitatē dimensionis. H autē cōparatio pōt fieri dupliciter: scȝ fm similitudinē ⁊ ꝓportionē. Dico autem comparationē fieri fm similitudinem: quādo fit in vna qualitate que est i diuersis subiectis: qȝ similitudo est rerū diuersarū eadē qualitas. fm ꝓportionē autē dicit̄ fieri quādo fit in oppositis siue diuersis qualitatibus in vna habitudine se habētibus ad duo subiecta vel plura. si ergo fiat cōparatio fm ~~qualitates~~ tunc cōtingit comparare nō q̄titatis quidē mēsuraȝ sed potius mensurā que est fm potentias similiuȝ qualitatū ⁊ fm ꝓportionē diuersarū qualitatū. verbi gratia. sicut hoc est calidū: ita hoc est albū. Cū aūt hoc dicimus vt hoc significamus in q̄litate qdeȝ sile ⁊ in q̄titate eq̄le. si igit̄ fiat ɔparatio eltoꝝ. nō fm ꝓportionē: sȝ fm mēsurā potētiaꝝ q̄ est ɔparatio in q̄litate sicut in calido aut sili. icōueniēs est si hec ponant̄ imutabilia elta. Vbi grā. si dicat̄. q̄tū est calidus ignis tñ est calidus aer: qȝ ~~sed~~ plus calm cuȝ sit homogeneos. id est vnius generis ~~et~~ minus calido fȝ ꝙ ea que hñt eadē ~~mām~~ dicunt̄ eē vnius generis ⁊ habēt se sicut ~~mā ad sīlem~~ habebit relōnem talē sicut comparabile in quāto que ē relatio vnica. ergo ⁊ materia est vna. quoruȝ autē materia est vna sunt adinuiceȝ transmutabilia. falsum est ergo q̄d dicit Empe. ꝙ elementa nō trāsmutant̄ adinuicē. si qs ḡ diligēter aduertat tota virtus istoꝝ vboꝝ est in hoc. ꝙ ea q̄ ɔparant̄ siue pmo modo siue 2°. habēt eādē mām: ⁊ talia necio sunt mutabilia: vt dctū ē. ❡ Sed vr̄ ꝙ istud qd̄ dic̄ phs sit falsuȝ. Cōstat. n. ꝙ q̄titas terre ⁊ alioꝝ eltoꝝ ē cōpabilis q̄titati stellaꝝ. ⁊ tñ nō est eadem materia vtrorūq̄. vt dicit̄ in. 12. meta. ❡ P. dubitat̄ de alio. nō enī oīa ɔparabilia adinuicē fm potētiā vel virtutē communicant in materia. ignis enim ⁊ sol sunt comparabiles in calefactiōe fm magis ⁊ minus: ⁊ tamē nō

cōmunicant in mā̃ vt dictū est. ¶ Ad pͥmū ergo dicēdum est: fm quosdā q̄ nō loquit hͥ phs de q̄titate fm extensionē sed de q̄titate fm substātiā. ⁊ hec significat cū dixit. io. pugillos aeris eē eq̄les vni pugillo aque. sunt eniz equales in mā: q2 tm̄ ibi ē de mā q̄ntū hic. vnde cū cōicēt in mā necessario adinuicē trāsmutant̄. talis aūt ꝯparatio nō est inter elemēta ⁊ celestis corpora. Uel dōm q̄ hec ꝯparatio ē fm rarū ⁊ densuz. Nā p hoc variata mā̃ elemēta ad seinuicē trāsmutant̄: ⁊ vocant̄ hec ꝯparatio fm q̄titatē: q2 rarū ⁊ densuz nō addūt sup ptes mā̃e qualitatē que eēntialr̄ sit qualitas. sed potius situz in ptibus mā̃e ad distēsionez per maiorem ⁊ minorem q̄titatem. ¶ Ad scd̄z vero dicendū q̄ intelligit philosophus de his que cōparantur fm qualitatem vel virtutem vniuoce acceptam in vtroq3. talis aūt non est virtus calefactiua solis ⁊ ignis: ⁊ iō cessat obiectio. ¶ Deinde cuz dicit.

38. Sed neq3 augmentatio vtiq3 erit scd̄z Empedoclem: sed fm adiectionem. Igne autem augetur ignis: auget eni puluis propriū genus: ether aūt ethera. Hec autem adiunguntur. Uidentur autē nō sic augeri que augentur.

39. ¶ Multum autē difficilius tradere fm naturaz de generatione. Que autem generantur fm naturam: aut semper: aut vt multum. Ea autez q̄ preter: semper ⁊ multuz: ab euentu ⁊ fortuna. Que igitur causa ab homine hominez aut semper: aut vt multum: ⁊ ex frumento frumentuz: sed non oliuam.

40. ¶ Aut si ita componatur os. Non enim vt contingit cōuenientibus nihil generatur: quēadmodū ille inquit: sed ratione aliqua. Que igitur horum causa: non enim ignia aut terra.

41. ¶ Sed tamen neq3 amicitia neq3 lis. Congregationis enim soli hec. hec autē segregationis causa. ¶ Hec autem est substantia vniuscuiusq3: sʒ nō solum ⁊ mixtio ⁊ separatio mixtorum: quēadmodum ille inquit. Fortuna enim ad equale nominatur sed non ratio. Est eniz misceri vt cōtingit: natura igitur entium causa est: ita habere ⁊ vniuscuiusq3 natura hec de qua nihil dic̄. Nihil igitur de natura dicit: sed tamen ⁊ bonū est hoc ⁊ optimuz. ¶ Hic autē mixtionē soluz laudat: etenī ⁊ elemēta segregat nō lis: sʒ amicitia. Que natura deo priora: dei autē ⁊ hec.

¶ Reprobat predictā opinionē deducendo ad alia incōuenientia: ⁊ sunt duo. pͥmuz est q̄ hec opinio tollit augmētū: hoc sic ostēdit quia si elemēta non transmutantur: tunc oz q̄ȯ vnum addatur alteri: sicut lapis lapidi. hoc autez est q̄dam accumulatio: ⁊ non est augmētū neq3 fm eos neq3 fʒ nos: quia oportet q̄ȯ id per quod augmentuz fit trāsmutetur in augmentatum neq3 etiaz fm eum qui dixit q̄ illud quod augetur: augetur soluz a suo sili. s. ignis augetur igne ⁊ vnūquodq3 q̄ȯ augetur: augetur per aliquid sui generis: sicut ether augetur ethere. Talis autē cōgregatio ē corūdē manētui in forma. res āt nō sic vident̄ augeri: vt supra pͥmo ostensuz est. ¶ 2m inconueniens ponit ibi. (Multuz autē difficilius.) Et est q̄ hec opinio tollit gnōnē dicēs: q̄ multū ⁊ difficilius tradere aliq̄d de gnōne fm nām̄ si elemēta nō trāsmutant̄ adinuicē. cuz eniz ea q̄ generantur fm naturā generentur: eodē modo semper aut frequenter. ea autē que preter: multū ⁊ semper eni fiūt ⁊ raro fiunt ab euentu ⁊ fortuna. non potest reddi cā quare semp ex homine generetur homo. ⁊ quare semper ex frumento generetur frumentū ⁊ nō oliua. semper eniz generatū est in forma generantis nisi peccatuz nature ꝓpter defectuz fiat. ¶ Si aūt fit: vt dicit Empe. s. q̄ elemēta nō sint trāsmutabilia equaliter homo potest generari ex hoīe asinus ⁊ homo: q2 vtrūq3 eorū nō est nisi cōgregatio elementoꝝ: ⁊ homo generās nō habēs formā nō inducit formā in generato nec conuenit cuz eo in forma aut si os ⁊ caro ita componātur. sez per quādā accumulationē elemētorū cōuenientiū: sicut ille dicit tūc nihil generatur: sed in his que generantur est soluz ratio vel relatio aliqua: nō quidē relatio mixtoꝝ: sed compositoꝝ. ¶ Que igitur est causa istoꝝ q̄ ex hoīe generet̄ homo semper aut freq̄ter: ⁊ similr̄ ex frumēto frumētū: ⁊ nō oliua: istoruz eniz causa non pōt esse ignis aut terra: q2 ista sunt cōtraria in qualibet cōpositione. similr̄ nec lis nec amicitia: que Emped. posuit esse duo pͥncipia mobilia: non possunt esse causa hoꝝ. amicitia eni nō est causa nisi cōgregationis. lis aūt soluz est causa segregationis: sʒ necessariū hoꝝ est forma rei que facit hoīem esse hoīem: ⁊ carnē esse carnē. forma est substātia vniuscuiusq3: ⁊ iō nō solū in re est mixtio. i. compositio congregatoꝝ ⁊ sepatatio eoꝝ: sicut dicit Empe. sed etiā est forma. In tali ergo cōgregatione ⁊ segregatione narratur ab Empe. fortuna ⁊ nō ratio que est sumpta forma. dicit eniz q̄ mixtio fit vt cōtingit. i. a casu ⁊ fortuna. cuz tamē nā que est forma sit causa entiuz: quare ita se hʒ q̄ ab hoīe semp vel frequēter generat̄ homo: sʒ de hac forma vel nā nihil dicit Emp̄. cū tm̄ ipsa nā q̄ dī forma sit bonū ⁊ optimū vniuscuiusq3 rei. Bonū qdē in se ⁊ optimū in ordīe vniuersi. laudat aūt Emp̄. soluz mixtionē q̄ in rei vitate nō est mixtio: sʒ soluz q̄dā ꝯpō. q2 q̄ elēta segregētur a cōposito in quo sunt saluara. hoc nō facit lis: sʒ amicitia que vult ea cōgregare ad homogenea. ¶ Et hec elemēta dicit Emped. esse priora deo. i. celo: q2 etiā celum dicebat ex elemētis cōponi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autē de motu dicit simpliciter. Nō 42.
enim sufficit dicere quoniaz amicitia ⁊ lis mouent. Sed non hoc fuit amicitie esse q̄ motu tali. liti autē q̄ tali. Oportebat igitur aut determinare aut supponere aut demonstrare aut certe aut molliter aut aliter qualiter.

¶ Amplius autem quoniā videntur ⁊ vi ⁊ pre- 43.
ter naturā moueri corpora: ⁊ fm naturā. Uerbi gratia. ignis quidez superius non vi: inferius autem vi. aut ei q̄ȯ fm naturam cōrariuz. Est autē q̄ȯ vi. est igit̄ ⁊ fm naturā moueri. ¶ Hac igit̄ amicitia mouet: aut non. Cōtrarium enim terra superius: ⁊ segregatiōi assimilat̄: ⁊ magis lis est causa eius qui fm naturā motus q̄ʒ amicitia. Quapropter ⁊ vniuersaliter preter naturā amicitia erit magis. ¶ Simpliciter aūt nisi amicitia ⁊ lis moueat eoꝝ corpoꝝ nullus motus est neq3 mora. Sed inconueniens.

¶ Amplius autē ⁊ videntur mota: segregat eni 44
quidē lis. ductus est autē superius ether non aliter: sed quandoq3 inquit vt a fortuna. Sic eniz

constituit currẽs tunc: multotiens autez aliter. ¶ Quãdoq3 quidez inquit innatum esse ignez superius agi. Ether autez igrediebaт terre profundas radices. ¶ Similiter autez ⁊ mundũz sic habere inquit in lite nunc ⁊ prius in amicitia quid igitur est quod mouet primũ ⁊ causa motus. Non enim amicitia: ⁊ lis: sed cuiusdaz hec causa: si vtiq3 est illud principium.

¶ Hic destruit opinionẽ Emped. de pͥncipijs mouentibus per tres rões. quarũ pͥmã ponit dicẽs ꝙ Emped. locutus fuit isufficiẽter de motu. Non eni sufficit simpliciter dicere ꝙ amicitia ⁊ lis sunt pͥncipia mouẽtia nisi forte esse ipsius amicitie. i. de natura sua habet vt causet. i. motũ talẽ: sz quia hec non est certa: oportebat ꝙ hoc determinaret aut certitudinalr̃ per cãm ꝓpriã aut mobilr̃: sic per cãm nõ cõuertibilez siue remotã: aut alr̃ q̃lr̃ sic per probabiles rões vel per inductiões vel exemplũz: sed Emped. nihil horum facit: ⁊ ideo simplr̃ ⁊ isufficienter dixit. Scdaz rõnez ponit ibi. (Amplius aũt q̃ñ) Et ẽ talis. corpa nãlia mouenť violenter ⁊ pͥter nãz: ⁊ mouenť ſm nãm. v. grã. ignis mouetur sursuz nõ violẽtia sed nã. deorsuz aut violenter. Qδ aũt est violenter est cõtrariuz ei qδ est ſm naturã. videmus eniz corpora moueri per violẽtiã. ergo mouẽtur ſm naturã. Cõtraria eniz habẽt fieri circa idez. Queramus eniz ab Emp. vtruz motus amicitie sit naturalis vel violẽtus: terrã eniz moueri superius. sicut ⁊ ignẽ inferius est cõtra naturã. hoc autẽ qδ est ꝯtra naturã assimilatur cuidã segregationi. cõtra tamẽ sic. elemẽta cõgregentur: q2 nisi ignis descẽdat et terra ascẽdat nõ cõgregabuntur elemẽta. cũ ergo cõgregare sit effectus amicitie ſm Emped. motus amicitie est violentus ⁊ segregationi silis: ⁊ lis magna est causa motus naturalis q̃ȝ amicitia est impossibile ſm eũz: ⁊ ideo impossibile est ponere amicitiã ⁊ litẽ esse pͥncipia mouentia. Si autẽ hec nõ sunt pͥncipia mouentia cũz non sint alia pͥncipia ſm Empedo. nullus est motus naturaliũ corporũz. nec aliqua quies. habitus eniz ⁊ priuatio habent fieri circa idem. hoc autez est manifeste falsuz. Tertiã rõnẽ ponit ibi. (Amplius autez) per quã ostẽdit philosophus ꝙ Empedo. sibiipsi cõtradicit ⁊ peccat etiaz dicens naturalia fieri a casu ⁊ a fortuna. cõtradicit autẽ sibiipsi in hoc ꝙ cũz poneret tantum duo principia mouentia: scilicet litez ⁊ amicitiaz posuit tamẽ quidẽ motuz esse a casu ⁊ a fortuna. vnde dicendo esse tantũz duo principia mouentia dicit ea esse causaz oĩs motus. dicẽdo autẽ aliquez motũz esse a casu ⁊ a fortuna dicit illa pͥncipia nõ esse causaz omnis motus. dicit eniz ꝙ quãdo aliquod compositũz corrũpitur tunc segregãtur elemẽta que erãt in eo per litez: ⁊ mouetur ignis sursum vt a lite: sed quãdoq3 a fortuna: quia sic casus cõstituit tunc cursum ignis siue etheris. ethera eniz dicebat Emped. esse ex igne claro: nõ autẽ semper sursũz mouetur ether: sed multotiẽs aliter: quia dixit ꝙ aliquãdo a fortuna: sicut dictũ est ignẽ ferri sursum. aliquãdo autez ingrediebatur ad radices. id est ad cauernas terre: sic apparet in montibus ardentibus ¶ In hoc ergo peccat Empedo. ꝙ naturaz casui ⁊ fortune subiacere dicebat. simul autẽ cum dictis ĩpossibile dicit ꝙ modus similiter se habet nunc in tẽpore litis quãdo de cõfuso ⁊ permixto egressa sunt oĩa: sicut pͥus se habuit in amicitia: q2 sicut ignis quãdoq3 a fortũa ascẽdit ⁊ quãdoq3 descẽdit. ita fecit in cõfuso. per casũz. n. tũc ascẽdit ⁊ per casũz descẽdit. cũz autẽ casus ⁊ fortuna sint cause per accidẽs reducuntur ad per se. quid est ꝙ primo ꝑ se mouet ⁊ per se est causa motus. oportet eniz causas per se esse prius q̃ȝ causa ꝑ accidẽs. ¶ Amicitia eniz non est causa motus simpliciter sed soluz cuiusdaz motus: scilicet ꝯgregatiõis ⁊ segregationis. si tamẽ est ita sicut dicit Emped. ꝙ amicitia vel lis est pͥus mouens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Inconueniens autez ⁊ si anima ex elementis: aut vnum aliquod eorum. alterationes eniz anime quomodo erunt. Verbi gratia. musicum cẽ ⁊ rursus si non musicum: aut memoria: aut ⁊ obliuio. Palam autem quoniaz siquidez ignis anima: passiones erunt ei quecunq3 ignis ſm ꝙ ignis. Si autem miscibile corporalis. Harum aũt nulla corporalis. Sed de his alterius opus est contemplationis. 45.

¶ Reprobat opinionem Empedo. in hoc ꝙ dicebat aĩam componi ex elementis per duas rationes. quarum primaz ponit dicens: ꝙ inconueniens est dicere ꝙ anima sit ex elementis omnibus vel ex aliquibus vel ex aliquo eorum: q2 si anima esset elementum aliquod. puta ignis vt quidoz dixerunt: vel esse ex elemẽtis: vt dixerũt alij: tunc alterationes anime quomodo erunt: idest quomodo posset alterari anima proprijs alteratiõibus. quasi dicat. nullo modo. verbi gratia. si anima est elementum vel ex elemẽtis: quomodo anima habebit habituz musice: ⁊ rursus quomodo mutabitur de musica in priuationem musice: ita ꝙ sit sine musica: nec etiã poterit imutari de memoria in obliuionẽ vel e conuerso: sed potius si anima est ignis quecunq3 sunt passiones: sed ꝙ ignis ĩerunt anime: qδ est impossibile. Secũdam rationem ponit ibi. (Si autem miscibilia.) que talis est. si nõ sunt miscibilia nisi corpora. vt primo dictum est: ⁊ animatum nulla est corporalis: constat ꝙ anima nõ est elementum nec mixta ex elementis: sed de his determinare est opus alterius contẽplationis: q2 ꝑtinet ad libruz de aĩa.

Ex elementis autem ex quibus corpora constituta sunt: in quibus quidem videtur esse aliquid cõmune: aut transmutari inuicem: necesse enim si alteruz horum ⁊ alterum contingere. ¶ Quicunq3 eniz non faciunt ex inuicez generationẽ: neq3 ex vnaquaq3: nisi sicut ex pariete lateres incõueniens. Quomodo eniz ex illis erũt carnes ⁊ ossa ⁊ aliorũ quodcunq3. ¶ Habet autez quod dicitur questionem ⁊ ex alterutris generantibus. Quomodo generatur ex eis aliud aliquid preter hoc. Dico autẽ. Verbi gratia. ex igne ẽ aqua ⁊ ex hac generari ignez. Est eniz aliquod cõmune subiectuz: si vtiq3 ⁊ caro ex eis generať ⁊ medulla: hec vtiq3 generantur quomodo. ¶ Illis quidez eniz qui dicunt: vt Empe. quis erit modus. Necesse eni est compositione esse: sicut ex lapidib⁹ ⁊ laterib⁹ paries. Mixtura vtiq3 h̃ saluatis vtiq3 erit elẽtis: ſz parua aũt adiuicẽ ꝯpositis. Ita vtiq3 caro ⁊ alioꝝ vnũquodq3. 46.

¶ Contingit itaq3 non ex quacũq3 parte carnis generari ignem ⁊ aquam. Sed quemadmodũ ex cera generatur vtiq3 ex hac quidez parte spera: pyramida autem ex aliqua alia. Sed contingebat ex alterutro alterutrũ generari. Hec quidez igitur hoc generanť modo ex carne: ex quo- 47.

libet ambo. Eis autē qui illomodo dicunt non contingit: sʒ vt ex pariete lapis ⁊ lateres: alterutruʒ ex alio loco ⁊ parte.

48. ¶ Similiter autem ⁊ facientibus vnam eorum materiam habet aliquam questionem quomodo erit aliquid ex ambobus. Verbi gratia ex calido ⁊ frigido: aut ex igne ⁊ aqua. Si eni est caro ex ambobus: ⁊ neutrum eorū. Nec rursus compositio saluat eorū: quid relinquitur nisi materiaʒ esse quod ex illis. Alterius eni corruptio: aut alterum facit: aut materiam.

¶ Postq̄ phūs determinauit de generatiōe elementoꝝ hic determinat de generatione compositoꝝ ex elemētis. ⁊ circa hoc duo facit. pmo determinat de generatiōe compositoꝝ ex elemētis. scdo ostēdit ꝙ ad generationē mixti [redacted] elemēta concurrūt in omnia mixta corpora. ¶ Circa pmū duo facit. pmo arguit ad ostendendū ꝙ nō possit esse verus modus generationis mixtoꝝ. scdo determinat veritatem ibi. (Quapropter quādo.) Circa pmuʒ cousideranduʒ est ꝙ sicut supra potuit duplex est opinio de elemētis. quedā est vera. scʒ ꝙ elemēta ex quibus sunt corpora ꝯstituta habēt aliquid cōmune: qꝺ est vna materia. Similiter necesse est dicere ꝙ. s. elemēta trāsmutant̄ adinuicē necesse est ꝙ habeāt vnā cōmuneʒ materiā: que dicitur vna ab vnitate potentie que est in ea: ⁊ est potentia ad formā: cuʒ semp habeat potētiā ad omnes formas elemētoꝝ: necesse est ipsaʒ compleri per successionē motus in omnea formas: ⁊ sic necesse est ꝙ de vna forma ad aliam trāsmutetur ⁊ hāc opionem pmo ponit. Secūda opinio fuit Emped. qui dixit elemēta esse intrāsmutabilia ⁊ hanc innuit ibi. (Quicūqʒ. n.) Et diuiditur in quattuor portes. in pma ostendit ꝙ fm opinionē Empedoclis nō potest dari verus modus generationis mixtoꝝ. dicit. n. ꝙ qdā sunt qui dicunt elemēta nō adinuicem generari. illi etiā nō dicunt ꝙ vnūqꝺqʒ elemētū fiat ex qualibet parte corporis mixti: sed dicūt ꝙ elemēta fiūt ex corpore sicut lapides ⁊ lateres ex pariete: sed hoc est icōueniēs. ¶ Non eniʒ possunt dicere quomō ex elemētis sic compositis nō vere mixtis sint carnes ⁊ ossa ⁊ vnūquodqʒ alioꝝ corpoꝝ mixtoꝝ. ¶ Si eniʒ componant̄ ⁊ cōgregentur elemēta ī vnū remanētibus formis ⁊ operibus suis: sic ignis in vna parte cōpositi erit adurens: ⁊ aqua fluēs: terra īcontinua: aer expirās. silr ignis nō ligatus euolabit sursuʒ terra aūt descendet deorsuʒ: ⁊ sic nunq̄ constabit vt faciat ossa ⁊ carnes ⁊ hꝰ. ¶ Scdo ibi (Habʒ aūt qꝺ dicit̄ qōnē) ostēdit ꝙ etiā fm ~~ipsam~~ opinionē est dubiū quomō ex elemētis generent̄ ꝯposita. d. ꝙ lʒ pma opinio sit vera que dicit elemēta in alterutrū trāsmutari. tamē fm ipsaʒ est dubium quomō ex elemētis pōt generari aliquid. preter ipsa elemēta eniʒ adinuicē generant̄ sicut aqua ex igne ⁊ ex aq̄ ignis: ⁊ similiter est de alijs: ⁊ hoc ideo q2 hʒ vnū cōe subm vt dictū est: sʒ ēr ex eis gnātur caro ⁊ medula ⁊ alia mixta corpora: sed quomō fiat hoꝝ generatio adhuc est dubium. ¶ Tertiuʒ ibi. (Illis quidē eniʒ.) Redit iterum super secundā questionē vt melius ostēdat quomō ex ipa non pōt dari verus modus generatiōis. d. ꝙ illi qui dicūt: sic Emp. dicit. nō possunt assignare modū quomō corpora mixta cōponant̄ ex elemētis. nēce est. n. fm eos ꝙ cōpositio elemētoꝝ [redacted] sit quedā mixtura talis qualis est mixtura lapidis in pariete. dicūt eniʒ ꝙ elemēta saluantur in mixto fm formas substantiales ⁊ actus suos: ⁊ talis cōpositio est fm partes minimas: qꝺ est inconueniēs: q2 qꝺ vni est mixtuʒ. puta male videnti: qui non discernit īter partem ⁊ partem. alteri. s. bene videnti videbitur nō esse mixtuʒ: ⁊ sic idem esset mixtū ⁊ nō mixtuʒ. Adhuc etiā sequitur aliud iconueniēs q2 fʒ istos nō ex quacūqʒ parte carnis generabit̄ quodlibʒ elemētuʒ: sed ex vna parte vnuʒ ⁊ ex alia parte aliud sicut si ex vna porte cere fiat spera: ex alia parte fiat figura pyramidalis. hoc autē patet esse falsuʒ per ea q̄ dicta sunt supra capitulo de mixtione. sed sicut in vnaquaqʒ parte cere pōt quelibet figura formari: ita ex qualibʒ porte mixti per resolutionē potest quodlibʒ elemētū generari. hec ergo ambo elemēta. scʒ ignis ⁊ terra ⁊ etiaʒ alia generātur ex qualibet carne: idest ex qualibet parte carnis: sed illi qui dicūt sicut Emped. scilicet elementa esse intransmutabilis non possunt hoc dicere: sed sicut ex diuersis partibꝰ ⁊ locis ipsius porietis tolluntur diuersi lapidea: ita ex diuersis partibus ⁊ locis ipsius mixti diuersa elementa oportet eos dicere generari: ita ꝙ ignis ab vno loco ⁊ parte ⁊ aer ex alia. ¶ Quarto ibi. (Similiter autem facientibus.) ¶ Opponit contra ipsam opinionem dicens: ꝙ etiam ponentibus elementa habere vnam materiam ⁊ esse trāsmutabilia sequuntur inconuenientia: si dicatur aliquid generari ex elementis. habet eniʒ questionem ⁊ dubium quomodo generabitur aliquid ex ambobus: sicut ex calido et frigido aut ex igne ⁊ aqua. Si enim caro est ex ambobus ⁊ neutrum eorum est ipsa caro: nec etiaʒ saluantur ipa elemēta: quia aliter nō esset mixtio: relinquitur nisi materia: qꝺ est impossibile. si autem remaneat alterum: ⁊ alterum corrumpatur. tunc est corruptio vnius ⁊ generatio alterꝰ: quia corrupto vno aut generatur alterū aut remanet pura materia. quomodo ergo fiat ex eis gnō dubiū est. ¶ Deīde cuʒ dic.

¶ Quapropter ⁊ quoniā est ⁊ magis ⁊ minus calidum ⁊ frigiduʒ: quando quidem est simpliciter alterum actu: potentia alterum erit. Quādo autem non omnino. Sed vt quidem ens calidum ⁊ frigidum: vt autem frigidum caliduʒ. Quia que miscentur corrūpunt intētiones adinuiceʒ. Tunc neqʒ materia erit: neqʒ illoꝝ cōtrariorū alterutrū actu simpliciter: sed mediuʒ.

¶ Secūdum id vero quod est potentia magis calidum: aut frigidum: vel contrarie alterutrū: fm hanc rationem: ⁊ ratione dupliciter calidū potentia q̄ʒ frigidum. vel tripliciter: vel fm aliū talem modum. Erunt vtiqʒ mixta alia ex cōtrarijs: aut ex elementis. ¶ Et alia elementa ex illis potentia qualiter entibus. Non ita vero vt materia: sed secundum predictum modum. Et erit ita quideʒ mixtio. Illo vero modo materia fm ꝙ generatur.

¶ Determinat veritatem. ⁊ circa hoc duo facit. primo ostēdit modū generationis in vniuersali. secundo magis in speciali contrahendo ipsum ad mixtionem elementorum in constitutione compositi ibi. (Quoniam autem patiūtur.) primo ergo relicta [redacted] opinione tanq̄ʒ falsa ⁊ impossibili. ⁊ supposita prima pōnit verum modum generatiōis corporum mixtorum. ¶ Ad cuius euidentiam premittit duo quorum primum est ꝙ differentie elementorum sunt contrarie: scilicet calidum ⁊ frigidum ⁊ huius. ⁊ suscipiunt magis ⁊ minus. Secundum est ꝙ quādo alterū elemētū fuerit simplr actu ⁊ alterū simplr in potētia fuerit: tūc nō pōt esse mixtio. ¶ Qn̄ vo vnum nō est oio actu: nec per excessum ꝑdominat̄ alteri elemēto: tūc gnabit̄ quoddā mediū

gʒ generatio vnius est corruptio alterius

qȝ nec ē simplr calidū: nec simplr fridū: sed quodāmoda nām ꝑticipās vtriusq;. Et hoc idq̄ñ elemēta miscent̄ intētiones siue forme corrūpunt̄: ⁊ remanēt in v̄tute: ⁊ tūc illō mediū generatū nō est sic in potentia: sicut mā: nec simplr aleꝑ elemētoꝝ: sed mediū iter ea: qȝ q̄dē mediū diuersificat̄: fm q diuersificant̄ v̄tutes miscibiliū: si.n. potentia ignis excedet v̄tutē aq̄ mediū gn̄atū est magis calidū q̄ frigidū. Et sic fm ꝓportionē v̄tutis vnius elemēti ad v̄tutem alterius: vt si in duplo ꝟl in triplo excedit caliditas frigiditatē: ⁊ mediū duplr est calidius: Et triplr fm ergo hūc modū erūt mixta ex ꝯrijs elemētis: ⁊ per cōpositionē vel mixtionē: ⁊ elemēta erūt ex illis mixtis ꝑ resolutionē: ipsa enī mixta sunt potētia: q̄tuor elemēta, non q̄dē sic materia sed sicut dictum est. ¶ ¶ Deide cū dicit.

Quoniam autē patiunt̄ contraria ḃ in primis determinationem. Est.n. actu calidum: potentia frigidum ⁊ actu frigidum: potētia calidū. Quapropter si non coequant̄ transmutant̄ inuicem. Similiter autem ⁊ in alijs contrarijs: ⁊ primo ita elementa trāsmutantur. Ex his autem carnes ⁊ ossa ⁊ que talia. Calido quidem generato frigido: frigido autem calido: quādo ad medium venit: hoc enim neutruȝ. Mediuȝ eniȝ multa ⁊ non indiuisibile. Similr autē: ⁊ siccū ⁊ humiduȝ: ⁊ alia talia: fm medietatem faciūt carnem: ⁊ os ⁊ alia.

¶ Cōtrahit modū qui dict᷒ est vlr ad ꝓpositum. d. q q2 oia ꝯria patiunt̄ adinuicē: sicut dictū est pus in caplo de actiōe. q2 qȝ est actu calidū est potētia fridū: ⁊ ecōuerso: si ipsa elemēta nō adequat̄ potētijs suis: sed vnū oio alteri ꝑdomiatur: tūc trāsmutant̄ adinuicē: ⁊ nō fit mixtio: sed corruptio debilioris ⁊ gn̄atio siue augmētū ꝑdominātis. Et qȝ dcm est de calido ⁊ frido intelligēduȝ est silr in alijs ꝯrijs. s. sicco ⁊ humido: sed elemēta pus seiuicē trāsmutāt in gn̄atione; [redacted] vo adequatis potētijs coꝝ fm [redacted] ꝓportionem generāt̄ quoddā mediū: sicut carnes ⁊ ossa ⁊ h᷒ talia: calido sūt fm aliq̄d infridato: ⁊ fri. fm aliq̄d calefacto: quia i mixto mā vniuscuiusq; ꝯriꝝ partē capit alterius qñ venūt ad mediū: mediū.n. est ꝯrijs mediū aūt illud non est vnius ꝓportionis tm̄.s. q semꝑ sit ꝑ equalē ꝯrioꝝ participationem: neq; est indiuisibile.i. nō est vno mō tm̄: sed diuersis modis fm diuersitatē ꝓportionis ꝯrioꝝ: ⁊ sic est medium iter calidū ⁊ fridū fm multiplicē ꝓportionē ipsoꝝ: ita etiā intelligēdum īter humidū ⁊ siccū que fm melioꝝ diuersitatem quedā aliqua ꝓportione cōueniētia faciūt carnem ⁊ in alia ꝓportione faciūt os: ⁊ in alia faciūt aliam. Quorū cōplexiones variant̄: sicut est homo: cuius complexio maxime vicina est tēperamēto: ⁊ leo qui est calide cōplexiōis ⁊ asinus qui est fride cōplexionis. ¶ Deide cuȝ dicit.

49. ¶ Omnia enim mixta corpora quecūq; circa locum medium sunt ex omnibus composita sunt simplicibus. Terra quideȝ inest omnib᷒: quia vnūquodq; est maxime ⁊ multuȝ in proprio loco. Aqua auteȝ: quia oportet terminari quodcūq; compositū: sola autem est simpliciuȝ bene terminabile aqua. Amplius autem ⁊ terra sine humido nō pōt cōmorari. Sed hoc est qȝ continet: si eniȝ auferatur omnino ex ipsa humidum: decidit vtiq;. Terra quidē igit̄ ⁊ aqua ꝓpter has insunt causas.

¶ Ostendit q in quolibet mixto sunt oia elementa. ⁊ ꝑmo per causam. Secūdo per effectū ibi. (Testificari aūt videtur) Circa ꝑmū duo facit. ꝑmo ostēdit q in quolibet mixto est terra ⁊ aqua. Secundo q ignis ⁊ aer. ibi. (Aer aūt.)
¶ Dicit ergo ꝑmo q oia corpora mixta quecūq; sunt circa medium qȝ est terra necessario sunt cōposita ex omnibus simplicibus corporibus que sunt quattuor elementa: ⁊ q in omni corpore mixto sit terra: sic[redacted] ostēdit, locus ⁊ locatum fm Cōmē. aut [redacted] sunt eiusdē nature: aut ꝑdomiatur natura loci in locato: sed omnia mixta naturalr quiescunt in terra: sicut in loco: ergo oportet q in quolibet mixto sit terra: [redacted] q [redacted] ꝑdominet̄ in ipso. Qȝ autem aqua sit in quolibȝ mixto: ꝓbat ex hoc: quia terra pura nō habet cōtinuationē: nec in ipsa aliqua figura posset consistere: partes autem cuiuslibet mixti: opȝ esse termiatas. sola aūt aqua vt supradictum est bene terminabilis. Et ꝑterea ma terra ꝓpter naturalē situm qȝ est in ea nullatenus cōmoratur sine humido qȝ est in causa cōtinēte: vnde humiduȝ qȝ est in ea cōtinet ipsam. Si aūt ex ipsa humidum totaliter auferat̄. statim decidet ⁊ cōuertet̄ in puluerē. terra ergo ⁊ aqua ꝓpter dictas causas sunt in corporibus mixtis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aer aūt ⁊ ignis: qm̄ ꝯria sunt terre ⁊ aq̄. Terra q̄dē aeri: igni vero aq̄ ꝯtraria est: vt cōtingit substātiam substātie contrariā esse. Quoniam igitur generatiōes ex cōtrarijs sunt. Insunt aūt altera extrema contrariorum: necesse ⁊ altera inesse. Quapropter in omni composito omnia simplicia erunt.

¶ Primo ꝓbat q in quolibet elementa est aer ⁊ ignis tali rōne terra ⁊ aqua alterant̄ in mixto: cum aūt vnūquodq; miscibilium alteret̄ a suo cōtrario: opȝ aerem ⁊ ignē esse i cōposito. nam aer cōtrariat̄ terre ⁊ ignis aque dico elemētum esse cōtrariarū elemēto ꝓut ratione qualitatū contingit substantiā esse cōtrariā substātie: Quoniā igit̄ generationē sunt ex cōtrarijs ⁊ in mixtis sunt extrema cōtrariorum. s. fridū siccū: qȝ est terra ⁊ fridū humidū, necesse est reliqua inesse. s. calidum cum sicco: ⁊ calidum cū humido. Quapropter in omni cōposito sunt omnia simplicia corpora. ¶ Deide cuȝ dicit.

¶ Testificari autem videt̄ ⁊ nutrimentuȝ vniuscuiusq;. Omnia quideȝ enim nutriunt̄ eisdē ex quibus sunt. Omnia enim multis nutriunt̄. Etenim quecūq; videntur vno solo nutriri vt aqua plāte multis nutriunt̄. Mixta ē eni aque terra: ideo rustici tentāt miscētes irrigare. 50.

¶ Probat idē ꝑ effectū: ⁊ diuidit i ptē ꝑncipalē ⁊ icidētalē. pars icidētalis icipit ibi. (Qm̄ aūt est nutrimētū.) ¶ Dic ergo ꝑmo q hoc dictū est. s. q oia mixta cōponant̄ ex quatuor elemētis testificari: ⁊ approbare videt̄ nutrimētum vniuscuiusq;. ¶ Nā vnūq̄dq; nutrit̄ ex eis ex q̄bus est: ȝ oia q̄dē nutriunt̄ ex multis elemētis. ergo ex eisdē quattuor elemētis omnis mixta cōsistūt: maioris ꝓpositionis ratio pōt esse: quia nutrimētū trāsmutat̄ in nām nutriti: nō aūt posset trāsmutari: nisi haberet eandē materiā: minorē vo ꝓbat sumēdo argumētū a minori: minus eni videt̄ q plāte que sunt magis terrestres: nutriant̄ ex pluribus q̄ aīa nutrita. sed iste lȝ videant̄ solum nutriri ex aqua nutriuntur: tamē ex oibus: ergo multo magis alia. Qȝ autē plante

nutriant̃ ex omnibus ex hoc videt̃. manifestum est enim
ꝙ nutriunt̃ ex terra ⁊ aqua: ⁊ ex agricultura: rustici enim
colẽtes plãtas miscẽt terrã cum aqua ad nutrimentũ plã-
tarum; si autẽ inest terrã aqua necesse est esse alia duo ex-
trema. s. aerem ⁊ ignem eadem ratione qua supra. ⸿ De-
inde cum dicit.

⸿ Quoniã autem est nutrimentum quidez ma-
terie. Quod nutritur autem coniunctũ est ma-
terie forma ⁊ species: rationabile iam solũ sim-
plicium corpoꝝ nutriri ignem omnium ex inui-
cem generatoꝝ. Quemadmodũ ⁊ priores di-
cunt. Solus enim ⁊ maxime est speciei ignis:
Quia innatus est ferri ad terminũ. Unũq̃dqꝫ
autem innatum est ferri in sui ipsius regionem.
Forma enim ⁊ species in terminis omnium.
Quoniam quidez igitur omnia corpora ex oĩ-
bus constituta sunt simplicibus dictum est.

⸿ Ostẽdit incidẽter ꝙ inter simplicia corpora solus ignis
nutrit̃; non tamen proprie: quia sola vegetabilia ꝓprie nu-
triunt̃. d. ꝙ quia nutrimẽtũ est sicut mãle respectu nutriti:
qꝛ in suam naturã cõuertit̃. vt dictũ est in caplõ de augmẽ-
to. ipsum aũt nutribile est sicut forma ⁊ spẽs ꝯiuncta mãe:
rõnale est vt solus ignis ĩter simplicia corpora nutriat̃: eo
ꝙ iter oĩa elemẽta que adinuicẽ generant̃ ignis est magis
formalis; qđ p; ex hoc ꝙ ipse naturalr̃ fert̃ sursum ad ter-
minũ. i. ad circũferentiã orbis q̃ maxime formalis est iter
oĩa corpora: vnũquodqꝫ. n. natũ est ferri ad sui ipsius gene-
rationẽ que est cõnaturalis ei; forma aũt ⁊ spẽs oĩuz reruz
ĩferioꝝ ꝓter hominẽ est in terminis [redacted] quia supiora ad
ĩferiora se habẽt sicut forma ad mãz. Cum ergo ignis tan-
gat orbẽ lune ꝯstat ꝙ ipse sit cõnãlis orbi in formalitate:
Ultimo recapitulat: ⁊ est planuz.

51. Cum vero sunt quedaz generabilia ⁊
corruptibilia: ⁊ generatio contingit
eis que sunt circa medium locuz dicẽ-
duz de omni generatione simpliciter
quot ⁊ que eoruz principia. Facilius enim sic
singularia inspiciemus quãdo de vniuersalibus
accipiemus prius.

⸿ Postq̃ phs determinauit de generatione ⁊ corruptione
tam simpliciũ q̃ cõpositoꝝ ex simplicib⁹: hic determinat
de causis siue de ꝑncipijs generatiõis ⁊ corruptiõis eltoꝝ
⁊ mixtoꝝ. Et circa hoc duo facit. ꝑmo dat itẽtionẽ. Scdo
ꝓseqt̃ intẽtuz. ibi. (Sũt enim ⁊ numero) ⸿ Dicit ergo ꝑ-
mo. cum sint quedã gñabilia ⁊ corruptibilia: ⁊ gñatio ⁊ cor-
ruptio fit in eis que sunt circa mediũ locum. Dicẽdum est
simplr̃ ⁊ vlr̃ de gñatione quot ⁊ que sint coꝝ ꝑncipia. faci-
lius enĩ in libris ꝑticularib⁹ ĩspiciemus causas ~~particularium~~
gñationũ: quãdo causas vlis gñatiõis accepimus. Cursus
enĩ ab vlibus ad particularia ẽ maior ⁊ vlior via i natura.
⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Sunt enim ⁊ numero equalia ⁊ genere eadẽ
principia que in sempiternis ⁊ in primis. Hoc
quidez enĩz est vt materia: hoc autez vt forma.
Op; autem ⁊ adhuc tertiuz existere: non enĩz
sufficientia ad generãduz duo: quẽadmodũ ne-
qꝫ in primis. Ut materia quidem in generabili-
bus: quod possibile est esse ⁊ nõ esse causa. Hec
quidẽ enim ex necessitate sunt vt eterna: horuz
autem hec quidez impossibile non esse: hoc au-
tem impossibile esse: qꝛ nõ contingit circa neces-
sarium aliter se habere. Quedã vero possibile
esse ⁊ non esse: quod est generabile ⁊ corrupti-
bile. Quãdoqꝫ quidem enim hoc est: quãdoqꝫ
autẽ non est hoc. Quapropter necessarium ge-
neratione ⁊ corruptionem circa possibile esse ⁊
non esse. Ideoqꝫ vt mã quidẽ hec causa est ge-
nerabilibus: vt aũt cuius gratia forma ⁊ spẽs:
hec aũt est ratio vniuscuiusqꝫ substãtie.
⸿ Op; aũt adesse ⁊ tertiũ: qđ oẽs qdẽ somniãt: 52.
dicit autem nullus.

⸿ Prosequit̃ intẽtũ: ⁊ circa hoc tria facit. ꝑmo ponit opio-
nem suã de pricipijs. Secũdo opiones alioꝝ. ibi. (Sed hi
quidẽ sufficiẽter) Tertio ingrit spãlr̃ ⁊ sufficiẽter de ꝑnci-
pio mouẽte. ibi. (Nobis aũt) ⸿ Ad euidẽtiã eoꝝ que hic
dicunt̃ notãdũ est ꝙ corpoꝝ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ: que-
dam sunt pricipia extrĩseca: ⁊ quedã itrĩseca ꝑncipia extri-
seca sunt agẽtia: siue mouẽtia. Et ita se hñt in quodã ordi-
ne: qꝛ quedã sunt ꝓxima: ⁊ quedã remota siue ꝑma: ⁊ ꝑma
quidẽ pricipia sũt substãtie separate: quaꝝ supma est de⁹.
⁊ ista sunt eadẽ oĩuz corporaliũ: ⁊ ꝓpter hoc: dixit phs ꝙ
corruptibiliũ ⁊ sempiternoꝝ sunt eadez pricipia numero
ꝓxima vere nõ sunt eadẽ: quia pricipia corpoꝝ celestium
sunt substãtie separate. vt dicit̃ i 2° meta. sed ꝓxima prici-
pia corruptibiliũ sunt ĩpa corpa celestia. vt dicit phs ꝑmo t.c. 1.
metheo. ⁊ Cõmẽtatoꝛ: itrĩseca ṽo pricipia sũt mã ⁊ forma.
⁊ ista nõ sunt eadẽ numero corruptibiliũ ⁊ i corruptibiliũ
sed sunt eadẽ ꝺm analogiã. qꝛ nec mã nec forma corrũpit̃
per se; sed solũ per accidẽs. vt ꝑmo physicoꝝ: ⁊ iõ dicit phs t.c.
ꝙ pricipia corruptibiliũ ⁊ icorruptibiliũ sunt eadẽ princi- 52.
pia genere. i. analogia siue ꝓportiõe. hoc ergo ꝑmisso ꝓce-
dit i ꝓposito. d. ꝙ pricipioꝝ reruz generabiliũ ⁊ corrupti-
bilium: aliud est materia: aliud est forma: op; autẽ adesse
tertium: quia sicut in sempiternis nõ sufficiũt duo ad mo-
tum. sed op; adesse mouẽs: ita nec in gñationibus sufficiũt
ad generationẽ duo; sed op; adesse tertiũ; qđ est efficiens.
Materia ṽo cum sit ens in potẽtia est causa: quare ista i-
feriora possunt esse ⁊ nõ esse: forma ṽo est causa esse tãtuz
sed efficiẽs mouet materiam. vt trãsmutet̃ de potẽtia ad
actum. ⸿ Ad declarationẽ aũt dictoꝝ ponit quãdam di-
uisionez. d. ꝙ quedã sunt de necessitate i esse: sicut sũt eter-
na: vt corpora celestia que in sua substantia: ⁊ in suis moti-
bus sunt necessaria: ⁊ similr̃ substãtie separate; ⁊ his oppo-
nuntur impossibilia adesse. Quedã ṽo sunt possibilia esse
⁊ non esse: ⁊ ista sunt generabilia ⁊ corruptibilia: que qñqꝫ
sunt: ⁊ qñqꝫ nõ sunt: ⁊ ideo necessariũ est ꝙ gñatio ⁊ corru-
ptio sint circa corpora talia que possint esse ⁊ nõ esse. Illđ
aũt ex quo talis potẽtia adesse ⁊ nõ esse i eis ẽ materia d̃r.
sed causa finalis in physicis que est: cuius grã mouẽs mo-
uet est forma ⁊ spẽs. hic. n. est finis mot⁹. ⁊ itentionis nãlis
agẽtis: ⁊ hec est rõ diffinitiua vniuscuiusqꝫ substãtie: sed si-
cut dictũ est: cum his duobus o; esse tertiũ ꝑncipiũ: qđ est
efficiẽs: qđ oẽs antiq somniauerũt; sed nullus de ipo aliqd
vitatis dixit expsse. ⸿ Deĩde cũ dicit.

⸿ Sed hi quidem sufficiẽter existimauerũt cau-
sam esse ad generari specierum naturaz: quem-
admodum in phedrone socrates. Etenim ille
increpans alijs vt nihil dicentib⁹ supponit: q̃m
sunt entiuz: hec qdem spẽs: hec autẽ participa-
lia specierũ. Et quoniã esse qdem vnũquodqꝫ

dicit fz spēz: gñari aūt fm̄ susceptionē: ꝛ corrūpi fm̄ electionez. Quapropter si hec vera sunt spēs existimāt ex necessitate cās eē gñationis ꝛ corruptiōis. Ipi aūt ipsaz māz: ab hac. n. motū.

℄ Ponit opiones alioꝝ de pncipys. ꝛ circa h̄ duo fac. p̄ ponit eas. zᵒ iprobat eas ibi (Neutri aūt bñ) Fuerūt aūt due opiones: qꝝ ponit p̄mā. d. ꝙ qdā sonniauerūt nāz spēꝝ. i. ipsas spēs sepatas q̄s plo appellauit ideas: esse sufficiētem cāz ad hoc ꝙ res gñarenť: quēadmodū plato in phedrone vbi iducit socratē ad ꝯfirmationē sue opionis. vñ dicit ibi ꝙ socrates icrepat alios tanq̄ dicētes nihil. ℄ Et suppōit ꝙ entiū quedā sunt sube sepate: q̄dā vo pticipalia spēꝝ sic [illegible]: ꝛ ꝙ vnūqdq̄ cōpositū dr̄ esse actu fm̄ spēz. gñari aūt fm̄ illiᵘˢ spēi susceptionē: ꝛ dr̄ corrūpi fm̄ illiᵘˢ spēi abiectionē: dicit. n. spēs reꝝ eē eternas q̄ sunt q̄si q̄daz sigilla i pssa rebᵘˢ gñabilibᵘˢ. Et cū sigillať mā q̄ fit p illaꝝ pticipationē: tūc res generātur: ꝛ cū eycit forma sigillata māet q̄dē ppetua: sz destruiť idiuiduū p eiectionē talis forme: q̄propter si ista ē ideaꝝ nā: vt ipe socrates: ꝛ plato existimāt nec̄e est ipsas spēs eē cās gñatōis ꝛ corruptōis. p p̄ñtiā qdē gñatiōis: p absentiā vo corruptōis. ℄ Scdaz opionē ponit ibi (Ipi aūt). d. ꝙ aly nō dixerūt p̄mū mouēs eē extrīsecū sic plato: sz dixerūt pncipium trāsmutationis māe eē ipaz māz: ꝛ ipz motuz reꝝ eē ab hac. i. ab ipsa mā disposita ꝛ in formata qualitatibus p̄mis. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Neutri aūt dicūt bñ. Si qdē. n. sūt cause spēs. Quare nō semp generāt ꝯtinue: sz q̄nq̄ qdē: q̄n q̄ nō: entibᵘˢ: ꝛ spēbᵘˢ semper: ꝛ participalibus. Amplius aūt in qbusdā videmᵘˢ aliā cāz entez: sanitatē. n. medicus facit: ꝛ doctrinaz doctorente ꝛ sanitate ipsa ꝛ doctrina: ꝛ participalibᵘˢ. Silr̄ aūt in alijs fm̄ potētiā operātis.

℄ Reprobat pdictas opiones. ꝛ p̄ p̄mā. zᵒ scdaz ibi. (Si āt māz) p̄mā reprobat duabᵘˢ rōnibᵘˢ: qꝝ p̄mā ponit. d. ꝙ neutra opio bona est: q2 spēs sepate nō sunt cause sufficiētes generatōis cū mā: q2 si sunt sufficiētes: q̄re nō semp: ꝛ ꝯtinue gñanť res: ꝛ nō q̄nq̄ sic: ꝛ q̄nq̄ nō. Nō. n. est maior rō: q̄re in vno tpe spēs gñenť q̄ in alio. cū ipse spēs ꝛ pticipalia. i. q̄ māe inate sunt suscipe illas spēs semp ꝛ eodem mō se habeāt. pōt aūt sic rō formari. i. Idē manēs idē semp natū ē facere idem. sed spēs vel ydee semp manent eedē eodem mō. g̊ semp deberēt gñare: sed hoc est falsuz ꝙ semp generent: q2 q̄dā q̄nq̄ sunt: ꝛ q̄nq̄ nō. g̊ ille nō sūt cause gñationis ꝛ corruptōis. ℄ Scdaz rōnē ponit. ibi (Ampliᵘˢ āt i quibusdā). d. ꝙ nos videmᵘˢ ad sensuz ī qbusdā: sic in artificialibᵘˢ ꝙ nec̄m est eē aliqd p̄mū mouēs pter spēs: vt pz in artificialibus: medicus. n. facit sanitatē: ꝛ silr̄ doctor facit doctrinā: cum tñ pter illos ipsa sanitas: ꝛ doctrina sint spēs: ꝛ aīa discētis: ꝛ cōplo corpis sint pticipalia: ipsaꝝ spēꝝ. Et silr̄ est in alys fm̄ potētiā. i. fm̄ artē operātis. Dicunť. n. artes ꝛ scie pōe: vt dr̄. 9. metaphysice: q2 p artē hō opať: ꝛ p sciaz ꝯsiderat. cū g̊ ars imiteť nāmꝫ: ꝛ in arte inueniamᵘˢ hāc tertiam cāz. g̊ in nā est tertia causa. s. mouens pter nām ꝛ formam. ℄ Deide cuz dicit.

T.c. 4. ꝛ 5ᵒ me ta. 2. men to. 17

53. ℄ Si aūt materiā qs inget gñare ppter motū naturalius vtiq̄ dicet ita dicētibus. Alterās. n. ꝛ trāsformās magis cā gñationis: ꝛ in oibᵘˢ assueti sumus hoc dicere efficiēs. Silr̄ ꝛ in his q̄ natura: ꝛ in his que ab arte. Ab arte autē qdcūq̄ mutans est.

℄ Reprobat scdaz opionē: ꝛ circa hoc duo facit. p̄ cōparat eā p̄me opioni. zᵒ destruit eā. ibi. (Sz m̄ nec hi) ℄ Dicit g̊ p̄ ꝙ si aliqs dicat ꝙ mā predicto mō disposita generet pp motū quē ipsa inouet magis dicit fm̄ nām q̄ illi q dicūt spēz separatā gñare. q2 id qd̄ alterat ꝛ trāsformat magis est cā gñationis in physicis: mā aūt fm̄ ꝙ dicūt sic in formata vt dictū est alterat ꝛ trāsformat: ꝛ nos ēt ꝯsueti sumus dicere ꝙ in artibᵘˢ ꝛ in nā ꝙ hoc est efficiēs qd̄ est transmutans ꝛ alterās. ℄ Deide cū dicit.

℄ Sed tamen nec hi iuste dicunt: materie enim pati ꝛ moueri: mouere autem ꝛ facere alterius potētie. Manifestū aūt ꝛ in his que arte ꝛ natura gñanť. Nō. n. ipsa facit aq̄ ex seipsa aial: neq̄ lignū lectū: sz ars. Quocirca ꝛ dicūt nō recte ppter hoc: ꝛ q̄m reliquūt pricipaliorē cāz. Auferūt eni qd̄ est esse ꝛ formā.

℄ Amplius aūt ꝛ potētias attribuūt corpori: pp q̄s generāt valde organice: auferētes cā que fz spēz cāz. Q̄m̄. n. inatū est vt inquiūt calidū qdē segregare: fridū aūt ꝯgregare: ꝛ alioꝝ vnūqdq̄ hoc qdē facere: hoc aūt pati. Ex his dicunt ꝛ p hec oia alia generari ꝛ corrumpi. Videť aūt ꝛ ignis ip se motus pati. 54.

℄ Amplius vo sile aliqd faciūt. vt siqs serre ꝛ vnicuiq̄ istrumētoꝝ attribuit cām coꝝ q̄ generanť. Nec̄e. n. serrāte diuidi: ꝛ icidēte coquari: ꝛ in alijs silr̄. Quocirca si qdē maxime facit ꝛ moueť ignis: sz quō mouet nō vidēt: quoniaz deterius q̄ organa. 55.

℄ Reprobat istā opionē p tres rōnes. Quaꝝ p̄ma talis est cā mālis eū efficiēte nunq̄ icidūt i idē nūero. ℄ Sz māe est pati ꝛ moueri: facere aūt ꝛ mouere est alteri potētie pōe actiue q̄ est in agēte. seqť g̊ ꝙ mā nō pōt esse mouēs vl' efficiēs: al's. n. pō actiua ꝛ passiua eēnt idē: ꝛ hoc māifestat in nālibᵘˢ ꝛ artificialibᵘˢ. ꝛ p̄ in nālibᵘˢ: aq̄. n. q̄ fm̄ ꝙ dicit thales: est mā oiuz. vt habeť p̄ meta. in plogo. caᵒ. zᵒ. non facit ex se ipa aial nec aliqd aliud: silr̄ nec lignū: qd̄ ē mā lecti aut scānū: sz artifex parte quā hz i mēte. Ex his g̊ pz ꝙ isti nō recte dixerūt. ℄ Scdaz rōnē pōit ibi (Et q̄m). d. ꝙ tales ñ recte dicūt: qd̄ pz ꝛ alia rōne. q2. s. dreliqt pncipalē cām. Auferūt. n. formā: ꝛ qd̄ qd est vniuscuiusq̄ rei: ꝛ hoc pz per supra dicta: q2 dictū est ꝙ ipsi auferūt cām mouētē: q̄ sublata cū mā q̄ est in pō nō possit se mouere ad actū nec iō auferť ēt formā. Sed adhuc manifestat hoc idez p aliud qd̄ ipsi dicūt. ibi (Ampliᵘˢ aūt). d. ꝙ isti attribuūt corpali māe potētias [illegible] q̄litatū: ꝛ p illas potētias valde organice: ꝛ tanq̄ p organa ꝛ instr̄a: dicūt ꝙ mā gñat aliā auferentes cāz que est fz spēz. i. fm̄ cām formalē p quaz vnūqdq̄ collocať in spē. vt dr̄ zᵒ phy. dicūt. n. ꝙ calidū qd̄ est in mā inatū est segregare: fridū aūt natuz est ꝯgregare. segregat enī calidū ꝛ dissoluit: fridū aūt ꝯgregat ꝛ ispissat miscet et ꝯfundit. ꝛ q2 res oēs [illegible] mixtura quadā ꝛ distictiōe: ideo dicebat ꝙ ex his duobᵘˢ oia alia agant ꝛ patiunť: ꝛ oia ex eis gñanť ꝛ corrūpunť in tātū ēt q ignis ꝙ ē formalissimus: ꝛ maxime actiuus: aliq̄n motᵘˢ a frido hoc mō istr̄alr̄ patiť: ꝛ ñ dixerūt aliquā cāz efficiētē vl' formalē. ℄ Tertiā rōnē ponit ibi. (Ampliᵘˢ vo sile) q̄ talis est. Dcm̄ est ꝙ mā gñat p potētias passiuaꝝ q̄litatū tanq̄ p organa siue istr̄a. sed hoc dicere idē est: ac si diceret ꝙ serra ꝛ vnūqdq̄ istro- T.c. ii.

rum sit cã eoꝝ q̃ gñant̃. Cũ ĝ h sit falsũ: q2 semp oz lignũ
diuidi aliquo mouẽte: serrã aut secare ⁊ lignum coeq̃nari
aliquo hoĩe ĩcidẽte ⁊ mouẽte dolabrã: ⁊ silr̃ ẽ ĩ alijs istr̃is:
falsũ ẽ q̃õ m̃ mediãtib⁹ p̃ncipijs taliũ q̃litatũ se moueat
ad gñationẽ. ⁊ ĩõ oz q̃ aliqd moueat ⁊ dirigat q̃litates ele-
mẽtares ad spẽs elñtoꝝ pducẽdas: ⁊ hoc est mot⁹ celi: vt i-
fra patebit. Quocirca ⁊ si ignis maxime aliqd faciat ⁊ mo
ueat: tñ isti nõ vidẽt quõ moueat: q2 mlto deterius mouet
q̃z organũ: q2 sic dcm̃ est: organũ dirigit̃ ab artifice ad actũ
talẽ vel talr̃: g ĩducit formam opis artis. sed ignis corrũpit
complõnes: ⁊ hoc est multo peius q̃z actio organi ordinata
ab eo q̃õ mouet organũ.

Nobis aũt ⁊ vlr̃ prius dictũ est de cau
sis ⁊ nũc determinatũ est de materia
⁊ forma. Amplius vero qm̃ f̃m alla
tionẽ mot⁹ demõstratũ est: ⁊ qm̃ ppe
tua. Necesse est his entibus ⁊ generationẽ esse
cõtinue. Allatio.n. faciet generationẽ actualr̃
q2 adducit ⁊ abducit generãs.

Postq̃z phs determiauit de p̃ncipijs gñatiõis vlr̃ f̃z opi-
tionẽ suã: ⁊ reprobauit ẽt opiones alioꝝ de p̃n⁰ mouẽte. h
spãlr̃ ingrt̃ de ipso: ⁊ circa hoc duo fac̃. p̃ determinat d ipo
2⁰ circa determiata mouet q̃sdã q̃ões. ibi. (Qm̃ aũt incõ
tinua) Circa p̃mũ duo fac̃. p̃ dicit q̃ est p̃n̄ m̄ mouẽs ad gñã
tionẽ. 2⁰ pbat quoddã q̃õ supposuerat. ibi (Qm̃ aũt nec̃e)
Circa p̃mũ duo facit. p̃ ostẽdit q̃ mouẽs ad gñõnẽ est mo-
tus circuli celestis: ex quo ẽt pbat ꝯtinuitatẽ gñõnis ⁊ cor-
ruptiõis. 2⁰ ostẽdit idẽ ex pte finis. ibi (Sẽp vo vt dictũ ẽ)
Circa p̃mũ duo fac̃. p̃ dicit q̃ mouẽs ad gñõnẽ est mot⁹ cir-
culi celestis. 2⁰ oñdit qd sit ille mot⁹ ibi. (Qm̃ aũt supposi-
tũ) Circa p̃mũ duo fac̃. p̃ pponit. 2⁰ pbat ibi (Silr̃ aũt ma
nifestũ) Dic̃ ĝ p̃ q̃ nobis volẽtib⁹ vlr̃ cãz efficiẽtẽ ppe
tue gñõnis manifestare supponẽda sunt ea que dicta sunt
T.c. 27. vlr̃ de causis in 2⁰ phy. ⁊ ea q̃ dicta sunt de allatiõe q̃ ẽ mo-
tus circuli celestis. Demõstratũ est.n. in 8⁰ phy. q̃ ipsa
t.c.55. allatio.i. loci mutatio est mot⁹ ppetuus his aũt trib⁹ sic se
t.56. hñtib⁹ nec̃e est gñationẽ ꝯtinue esse: mã.n. ꝯtinue passibil'
est. q̃litates eltoꝝ cõtinue agũt ⁊ patiunt̃ adiuicẽ: hec aũt
iõ facit mutatio: q2 adducit ⁊ abducit gñans. s. solẽ qui ẽ
causa oĩs gñationis ⁊ corruptõis. Deĩde cum dicit.

Silr̃ aũt manifestũ: qm̃ ⁊ si priora bene dicta
sunt: trãsmutationẽ primã allationẽ: sed non ge
nerationẽ dicẽdum. Multũ.n. rõnabilius ens
non etiã gñationis cãm esse q̃z nõ ens enti esse.
Qõ fert̃ qdẽ igit̃ est qõ generat̃: aut nõ ẽ. Pro
pter qõ ⁊ allatio prior est generatione.

Probat qõ dixit p duas rões: q̃z p̃mã ponit. d. q̃ sic hñ
t.c.55. dictũ est in p̃orib⁹. i. ĩ 8⁰ phy. allatio. i. loci mutatio est p̃ma
oĩũ mutationũ. Sed illud qõ est p̃us est cã posterioris. ⁊
nõ ecõuerso. ĝ. Scdaz rõnẽ ponit ibi. (Multũ aũt rõ-
nabilius) q̃ talis ẽ. multũ rõnabilius est q̃ id qõ est semp
⁊ ppetuũ ⁊ pfectũ ĩ esse sit cã nõ entis q̃z ecõuerso. Cũ igit̃
illud qõ fert̃ localr̃ sit ens: qõ aũt gñat̃ nõ sit: q2 si esset nõ
gñaret̃. ĝ allatio ẽ p̃us gñõne: ⁊ nõ ecõuerso: ⁊ p ꝯñs est cã
generatõis: hoc aũt est itelligẽdũ: q2 in vno ⁊ eodẽ gñabili
p̃us est generatio q̃z loci mutatio. Deĩde cũ dicit.

56 Qm̃ aũt suppositum ⁊ demonstratũ est q̃ est
cõtinua ens rebus generatio ⁊ corruptio. Dici
mus aũt causam esse allationem generationis.
Manifestũ quidẽ q̃ vna ente allatione non cõ-
tingit fieri ambo: quia cõtraria sunt. Idẽ enĩ ⁊
silr̃ se hñs semp idẽ inatũ est facere. Quocirca
generatio semp erit: aut corruptio. Op2 autẽ
multos esse motus: ⁊ cõtrarios motus: aut al-
latione: aut inequalitate: cõtrarioꝝ enim cõtra-
ria causa. Ideo non prima allatio causa genera
tionis est ⁊ corruptionis. Sed que circa obli-
quum circulũ. In hac enĩ ⁊ continuũ inest ⁊
moueri f̃m duos motus. Necesse enim si erit
semp ⁊ cõtinua generatio ⁊ corruptio semper
aliqd moueri vt non deficiant trãsmutationes
he. Duo aũt vt non alterũ contingat solũ. Cõ
tinuitatis quidẽ igit̃ totius allatio causa. Pre
sentie vero ⁊ absentie causa inclinatio. Contin
git enim quãdoq̃ lõge fieri: q̃ñq̃ ppe. Inequa-
li enim distãtia ente inequalis erit motus. Quo-
circa si in accedendo ⁊ in ppe esse generat: ⁊ in
recedẽdo ⁊ longe fieri idipsum corrũpit. Et si i
multotiẽs adueniẽdo gñat: ⁊ in multotiẽs rece
dẽdo corrũpit. Cõtrarioꝝ.n. ꝯria est causa.

Et inequali tempore generatio ⁊ corruptio 57
que f̃m naturam.

Ostendit q̃ allatio circuli celestis est causa gñationis ⁊
corruptiõis mot⁹ circuli obliqui qui dr̃ zodiacus ⁊ nõ mo-
tus p̃mus mobilis. Et circa hoc duo facit. p̃ pbat hoc p rõ-
nẽ. Scdo per ea que sunt sensui manifesta. ibi (Apparent
aũt) p̃ma in duas. p̃ ponit rõnẽ. Scdo ĩfert quoddã corre-
lariũ. ibi (Iõq̃ ⁊ tps) Dic̃ ĝ p̃ q̃ q2 suppositũ est ⁊ dter-
minatũ supra in p̃mo libro. q̃ gñatio est cõtinua ⁊ semper:
nos etiã dicimus q̃ mot⁹ corpis celestis est cã ꝯtinue ge-
nerationis: cũ aũt gñatio ⁊ corruptio sint ꝯria non ꝯtingit
fieri ambo. s. gñationẽ ⁊ corruptionẽ si sit tãtũ vna allatio
siue vnus mot⁹ localis: q2 idẽ manẽs idẽ: ⁊ semp silr̃ se hñs
semp natũ est facere idẽ: ⁊ nõ ꝯria. Si.n. eẽt tãtũ vna loci
mutatio esset tm̃ gñatio vel tm̃ corruptio. Cũ ĝ nõ sit tm̃
alterũ: vt p3 ad sensũ: oz eẽ multos ꝯrios mot⁹: alterũ duo
rũ modoꝝ: aut allatione. s. q̃ vnus sit ꝯrius alteri: qõ non
põt esse in motu circuli. vt pbatũ est in p̃mo de celo. vel in t.c.
eq̃litate. i. q̃ sit vn⁹ ⁊ idẽ mot⁹: sed ieq̃lr̃ se hẽat ad ipsa ge- 24.
nerabilia f̃m diuersas circuli ptes q ex vna circuli pte cau
set vnũ: ⁊ ex alia pte causet aliõ: ꝯrioꝝ.n. effectuũ cuiusmo
di.n. sunt gñatio et corruptio: op3 esse ꝯrias cãs. Cũ aũt
mot⁹ p̃mi orbis q dr̃ mot⁹ diuturnus semp vniformiter se
hẽat sup [redacted] eque distãtes a circulo eqnoctiali: nõ pt polos
esse cã gñationis et corruptõis: sed mot⁹ circuli oblĩq q dr̃
zodiacus est cã sufficiẽs vtriusq̃ pꝓter motũ accessionis ⁊
recessionis solis: in eo in hac loci mutatione est cõtinuitas
gñationis ⁊ coruptionis. ĝ necesse est q̃ si gñatio ⁊ corru-
ptio debeãt eẽ ppetue q̃ aliqd semp: ⁊ cõtinue moueat vt
nõ deficiãt mutationes iste. Deficiẽte.n. cã necesse est
⁊ defectũ deficere. Scdõ aũt duo duos oz mot⁹ eẽ. s. f̃z ac-
cessũ ⁊ recessũ: vt nõ ꝯtigat solũ gñatio ⁊ solũ corruptio.
Cã ergo cõtinuitatis est motus totius orbis: cã vo pñtie ⁊
abñtie ẽ iclinatio: ⁊ eleuatio ipsi⁹ zodiaci: q̃ñ.n. iclinat̃ a circu
lo eqnoctiali ex vna pte eleuat̃ ex alia: ⁊ ꝯtigit q̃ ip3 gene-
rans: q̃ñq̃ est ppe locũ gñationis: ⁊ q̃ñq̃ lõge: q̃ñq̃ vo di-
stantia gñationis nõ fuerit equalis necesse est motũ esse i-
equalẽ: ⁊ ideo sicut in adueniẽdo: ⁊ in ppe esse generat reȝ
ita in recedẽdo: ⁊ in lõge esse corrũpit idipm. Et si multo-

In corpore celeste ... causa ...

ciēs in aduenīēdo.2ᵐ vnā medietatē circuli generat mul/cotiēs recedēdo 'scdo aliā medietatē corrūpit. 3uoꝝ enim 3ue sunt cause. ¶ Cōsiderādū est aūt ꝙ mot⁹ vnius medietatis circuli nō est 3rius motui alteri⁹ medietatis p se: sed fm respectū radij ad locū gn̄atiōis: qꝛ cū recedit respicit obliqo͡ꝛ mō: ꝛ tūc oñat frigus mortificās. rōne ḡ modi dr̄ esse in obliquo circulo 3rietas mot⁹ vel rōne accessus ꝛ recessus. Ex hoc aūt ɔcludit ꝙ tp̄s gn̄atōis est equale tpi corruptionis. ꝛ ecōuerso: qꝛ sol accedendo p sex signa gn̄at ꝛ p sex signa descēdēdo corrūpit. ¶ Deide cū dicit.

¶ Ideoq3 ꝛ tempus ꝛ vita vniuscuiusq3 habz numerum: ꝛ hoc modo determinant. Omniū enī3 est ordo. Et omne tempus ꝛ vita mēsurat̄ piodo. Sed tñ nō eadem omnes: sed hi quidē3 minori: hi autem maiori. His quidem enim annus: his autem maior: alijs autem minor perio dus est mensura.

¶ Cōcludit quoddā3 correlariū dicēs ꝙ qꝛ gn̄atio ꝛ corruptio inferioꝝ causat̄ a supiori motu circuli oblīq. iō omne tp̄s qd̄ est in re tp̄ali: ꝛ oīs vita vniuscuiusq3 viui h3 numerum determinatū ex circulo celesti. ¶ Ex ipso enī cōsiderat̄ q̄tū se extēdit v̄t⁹ gn̄antis: sicut p3 ex scia astronomica oīu3. n. iferioꝝ reꝝ ordo depēdet ex ordīe supioꝝ: ꝛ omne tēpus: ꝛ oīs vita piodo mēsurat̄. Est aūt piodus modul'o. circuli dicta a pi qd̄ est circū: ꝛ odos modu l'o: sed tñ nō oia mēsurant̄ eadē piodo: sed quedā habēt maiorē: ꝛ qdā minorem: quorūdā enim piodus est vnus annus. Sūt enim quedā aīalia que nō viuūt: nisi per annū: quorūdā vo mīoꝛ ꝛ quorūdam maior: fm ꝙ magis vel minus sunt susceptibilia ꝛ receptibilia virtutis sibi infuse a celesti corpore. ¶ Deide cum dicit.

58. ¶ Apparent autem ꝛ fm sensum confessa his que a nobis dicta sunt. Uidemus enim ꝙ adueniente quidem sole generatio est: recedente autem diminutio: ꝛ equali tempore alterutrū Equale enim tempus generatiōis ꝛ corruptionis: que fm materiam. Sed contingit multotiens in minori corrūpi ppter adinuicem confusionem. Inequali enim ente materia: ꝛ nō vbiq3 eadem: necesse ꝛ generatiōes iequales esse: has quidem citiores: has aūt tardiores. Quocirca accidit ppter hoꝝ generationem alijs generari corruptionem.

¶ Ostendit idē ad sensu3. d. ꝙ ea que dicta sunt vera apparent etiā ad sensum: videmus enim ad oculu3 ꝙ sole adueniente ad punctū arietis. qn̄ directe locu3 nostrū tāgit: incipit esse generatio terre nascētib⁹: recedēte aūt sole a pn̄cipio libre incipit rerū diminutio ꝛ corruptio: ꝛ vtrūq3 fit in equali tpe: qꝛ tātū est tēpus gn̄ationis fm nām: quātu3 est tēpus corruptionis: quia tātus est ascēsus solis: quātus est descēsus: vt dcm̄ est. ¶ Si antē cōtingat aliqñ corrūpi aliquā rem in minori tpe: hoc est anteq̄3 vis generationis celestis fm rōnē piodi recedat: hoc est per accidēs: quia ppter cōfusionē adīuicē. i. ppter ɔfusionē quatuor elementoꝝ: que sunt materia cuiuslibet generati: vt supra ostēsu3 est vel ppter ɔfusionē solis: cū alijs planetis 3riū effectu3 habētibus: pma tamē expositio magis est fm litterā: quia enim materia inequalr̄ se h3: ꝛ nō receptibilis v̄tutis celestis: ꝛ nō eodē modo se habet in piodo: necesse est gn̄atōes ꝛ corruptiones iequales esse: ꝛ ideo erūt queda3 citiores: ꝛ quedā tardiores. ꝛ idcirco accidit ppter gn̄atione alijs generari corruptionē. ꝛ ecōuerso: qꝛ corruptio vnius est gn̄atio alterius: ꝛ ecōuerso. ¶ Ad euidētiā aūt eoꝝ que hic dicunt̄ duo sunt ɔsiderāda. pmū est qd̄ appellet phs gn̄ans. 2ᵐ est qd̄ faciat piodū. ¶ Circa pmu3 notādū est ꝙ cum supiora agāt in ista inferiora p motū ꝛ lucē: vt habet̄ in pmo metaph. illi maxime attribuēda est v̄tus generādi qd̄ maxime lucet: ꝛ qd̄ luce3 suam oībus tribuēs: ipsam a nullo participat: huiusmodi autem est sol. vñ ibidem dicit̄. ꝙ l3 per motum stellarū causet̄ calor: maxime tamē per motum illius spere cui sol existit infixus: quia sicut dicit̄ in pmo metheauroꝝ ad causandū calorem in istis inferiorib⁹ duo requirunt̄. s. ppinqtas ꝛ velocitas mobilis: que duo sufficiēter sunt in sole. In ceteris vo stellis deficit alterum: quia in his que sunt supra solē l3 sit sufficiens velocitas: deficit tñ ppinquitas. In his vo que sunt ifra solē l3 sit ppinquitas deficit sufficiēs velocitas: vērūtamē nō solum sol est causa: sed etiam alij planete generationis: nisi forte pro tanto dicatur: quia solus sol lucēs lumīe ppꝛio oēs alios planetas illuminat sicut maxime appatet i luna. Recipit̄ tamē lux eius diuersimode in diuersis: ꝛ nō oīo fm eādē v̄tute3 que est in sole: qꝛ vnūquodq3 qd̄ est in alio est in eo per modum recipiētis ꝛ nō oīno per modum recepti. ¶ Circa vo scdm̄ sciendū est ꝙ nō solum accessus vel recessus piodu3 facit: qꝛ al't in hyeme nullū aīal nasceret̄: sed potius quodlibet moreret̄: ꝛ nullius vita deberet extēdi vltra annum: qd̄ est manifeste falsum. ¶ Sed piodū facit relatio ascendentis signi super orizōtē ad oīa signa circuli cum suis stellis ꝛ planetis in hora generationis rei iferioris que causat̄ a circulo celesti: hoc enim modo mēsura quorūdā est an⁹: ꝛ quorūdā plus vel minus f3 effect⁹ signoꝝ ꝛ fortitudines stellaru3: que site sunt in signis: ꝛ hoc modo verum est ꝙ equale est tempus gn̄ationis ꝛ corruptionis: quia a primo signo ascēdente in hora rei cōputat̄ pfectus rei vsq3 ad septimū signū eiusdē circuli: ꝛ a signo septimo vsq3 in pmū cōputat̄ defect⁹. ꝛ ideo in astrologia septimū signū vocat̄ domus mortis ꝛ ascēdēs vocat̄ domus vite: ꝛ ideo generatis rei vocat̄ pfect⁹ vsq3 ad statū: post statū vsq3 ad declinationem: ꝛ a declinatione vsq3 ad mortē vocat piodus corruptionis: qꝛ equalia sunt fm naturā: quia a pmo vsq3 ad septimum tātū est quātum est a septimo vsq3 ad pmū p aliā ꝛ aliā partē circuli mēsurādo: ꝛ ideo si piodus pfect⁹ hoīs sunt trigintaq3 vel quadraginta anni: vt dictū est a medicis piodus dfect⁹ tātūdē erit: ita ꝙ etas hoīs erit. 70. aut 80. annoꝝ: pōt tñ hoc ipediri p accidēs: vt per cibū malu3 vel p mortem violētā vel alio quocūq3 modo. ¶ Et h̄ vocat Arist. materie iequalitatē: qꝛ. s. per accidētia multa alr̄ disposita q̄3 moueat̄ a circulo. Et ideo diuersimode moriunt̄ hoīes citius ꝛ tardius q̄3 per nām mortales sint. similiter ꝛ alia aīalia. ꝛ hoc modo etates sunt omniu3 reru3. qꝛ planete in circulo piodali positi: qñ sunt fortiores dāt plures annos vite: ꝛ quādo sunt debiliores dāt pauciores Hoc etiam modo inotescit ꝙ qui sciret virtutes signoꝝ ꝛ stellarū in eis positaꝝ: dum nascit̄ res aliquo cognosceret q̄3tū est de influētia celesti: ꝛ posset pnosticari de tota vita rei generate: l3 hoc necessitatē nō poneret: vt dictū est: qꝛ pōt impediri p accidēs. ¶ Deinde cum dicit.

Emper vero vt dictum est continua erit generatio ꝛ corruptio: ꝛ nūq̄3 deficiet propter quā diximus causa3.

¶ Hoc autem rationabiliter contin/ 59
git. Quoniam enim i omnibus iquimus. Qō melius desiderare materiam semper. Melius

T.c.i.

T.c.i.

autē est esse q̃ȝ nō esse. Esse autem quot modis dicimus in alijs dictum est. Hoc autem in oībus impossibile existere propter longe a principio distare reliquo modo compleuit esse deus faciēs cōtinuā generationē. Ita enim maxime cōtinuabitur esse: quia proxime ē substātie fieri semper per generationem. Huius autem causa vt dictum est multotiēs in circuitu allatio: sola enim cōtinua. Ideo ⁊ alia quecūq; transmutātur adinuicem ſm passiones ⁊ potētias. V.g. simplicia corpora imitanť in circuitu allationē. Quoniam enim ex aqua aer generať: ⁊ ex aere ignis ⁊ rursus ex igne aqua in circuitu dicimus circuire generationem: quia rursus reuertitur. Quocirca ⁊ recta allatio assequens eam que i circuitu cōtinua est.

Ponit ɔtinuitatē gn̄ationis: ex parte finis: ⁊ hoc p̄mo. secundo ex determinatis soluit quādaȝ q̄ōnē antiquoꝝ ibi. (Simul aūt manifestuȝ) Dicit ergo p̄mo ꝙ generatio ⁊ corruptio semꝑ erūt vt dictuȝ est: solū per ɔtinuū motuȝ qui est causa efficiēs ɔtinuitatis eius vt diximus: sed hec rōnabilr̄ ɔtigit etiā rōne finis. Natura enim semꝑ desiderat qđ melius est: melius aūt esse est q̃ȝ nō esse. Cum ergo nāle desideriū nō possit esse frustra: oȝ ꝙ res nāles hēant semꝑ esse: hoc aūt est esse diuinū: ⁊ qꝛ īpossibile est existere ī oībus: qꝛ quedā sunt que lōge distāt a p̄mo p̄ncipio: sicut sunt res nāles generabiles ⁊ corruptibiles: ⁊ ista sunt que modicuȝ participāt de esse diuino: ⁊ ideo alio modo cōpleuit deus materie ɔ̄sideriū predicto .s. eius esse per ɔtinuā gn̄ationē: hoc enim modo ɔtribuiť eē: qꝛ .s. ɔtingit semper fieri gn̄ationē prime substātie .s. semꝑ ɔtigit gn̄ari substātiam eiusdē spēi cū gn̄ante. Nō .n. generās gn̄at sibi idē nūero: sed idē spē: vt ifra diceť. Sic igiť ɔtinua est gn̄atio rōne finis. Que aūt sit causa efficiēs dictum est multotiēs: qꝛ mot⁹ circularis celestis corporis: iste enī ē solus ɔtīu⁹
t.c.73 ⁊ ꝑpetuus: vt ꝓbatū est in 8° phy. ideo aūt alia que adīuicē trāsmutanť per passiones ⁊ potētias suas. cuiusmodi sunt simplicia corpora quatuor elemētoꝝ: sequunť quodāmodo circularē motū: dum adīuicē circulariter trāsmutanť: qn̄ enim ex aqua gn̄ať aer: ⁊ ex aere ignis: ⁊ iteruȝ ex igne aqua: tūc dicimus ꝙ sit gn̄atio circularis: ⁊ ideo recta allatio .i. mot⁹ rect⁹ q̄ est in elemētis: ɔ̄sequēs eam que est i circuitu est cōtinua: qꝛ solē recedēte ɔuertunť elemēta supiora in īferiora. Accedēte vō ɔuertunť īferiora ī supiora: ⁊ sic faciūt circuitū ꝑpetuū ſm nāȝ. Deinde cuȝ dicit.

Simul autem manifestum ex his: ꝙ quidam querūt quare vnoquoq; corpoꝝ in propriaȝ allato regioneȝ i īfinito tēpore nō distāt corpora. causa eniȝ huius est que adinuicē transitio. Si enī vnūquodq; maneret in sua ipsius regione: ⁊ nō trāsmutareť ab eo quod prope iam vtiq; destitissent. Transmutanť quidē igiť ꝑpter allationeȝ duplicem enteȝ. Quia trāsmutant autē non cōtingit manere vllum eorum in aliqua regione ordinatum. Quod quideȝ igiť est generatio ⁊ corruptio: ⁊ propter quam causam: ⁊ quid generabile ⁊ corruptibile: manifestum ex his que dicta sunt.

Ex determinatis soluit quādā q̄ōnē. d. ꝙ his determinatis simul manifestū est qđ q̄dā querūt .s. quare elemēta iā īfinito tpe trāsacto nō distant abīuicē sepata ⁊ ordinata in ꝓprijs locis: cum vnūq̄dq; moueat ad suā regionē. Cā enim huius est mutua trāsmutatio eoꝝ: quia vnū quodq; mutať in quodlibet: vt supra ostēsum est: si enim vnūq̄dq; maneret in sua ꝓpria regione: ⁊ nō trāsmutareť ab alio elemēto: qđ est iuxta ipsuȝ iam diu destitissent trāsmutatōes abinuicē: vel etiā defecissent actiones ⁊ passiōes: sed sicut dictū est: trāsmutanť adīuicē ſm gn̄ationē ⁊ corruptioneȝ ꝑpter motū ɔtinuū obliq circuli q̄ diuersificať nobis per accessum ⁊ recessum. Quia aūt sic adīuicē trāsmutanť nullum eoꝝ manet ordinate in suo loco: sed q̄tū vnū accipit de natura ꝑpinq̄ tātū ēt accipit de loco eius ⁊ ꝑmisceť ei. vn̄ terra ⁊ aqua vaporātia rēdūt ad locū aeris ⁊ ꝑmiscenť cum eo. Et silr̄ qn̄ ignis ⁊ aer frigore īspissanť: vadūt ad locum terre ⁊ aque: ⁊ ꝑmiscenť cum eis: ⁊ ideo elemēta non sunt vbiq; pura: sed in partib⁹ in quib⁹ se ɔtigūt sunt ꝑmixta: ꝙ aūt dcm̄ est de trāsmutatōe elroꝝ ītelligēdū ſm p̄tē ⁊ nō totuȝ: alr̄ enī destrueret mūdus. Ultimo epilogat que dicta sunt: ⁊ est planū in lr̄a. Deīde cum dicit.

Quoniaȝ autēȝ necesse est esse aliquid mouēs si motus erit vt dictum est prius in alijs. Et si semper ꝙ oportet aliquid esse semper. Et si cōtinue vnum: ⁊ idem: ⁊ i mobili: ⁊ in alteratione: ⁊ igenerabile. Et si multi qui in circuitu motus multa quidē: oīa autē equalr̄ esse hoc necesse sub vno principio. Cōtinuo autēȝ ente tēpore necesse motuȝ esse continuū: ipossibile tēpus sine motu esse. Continui igiť alicuius tēpus numerus. Eius quidē qui in circuitu ergo queadmodū in his que a pricipio determiatū est. 61.

Probat quoddā qđ supposuerat: dixerat .n. supra ꝙ cōtinuitas gn̄ationis est ex continuitate mot⁹: sed quia in isto libro nō ꝓbauerat motū esse cōtinuū ⁊ sempiternuȝ. ideo p̄mo ostēdit cōtinuitatē. Secūdo dicit vn̄ talis mot⁹ cōtinuitatē hēat. ibi (Cōtinuus aūt mot⁹) Dicit ergo p̄mo ꝙ sicut dcm̄ est in 8° phy. ⁊ in .12°. meta. ꝙ si est mot⁹: oȝ ꝙ t.c.
sit mouēs: ⁊ si semꝑ est mot⁹: oȝ semꝑ eē mouēs. Et si semꝑ 43.
⁊ ɔtinue mouēs mouet ꝙ sit vnū: ⁊ imobile ſm locū ⁊ inalterabile: ⁊ ingn̄abile. Dcm̄ est aūt ꝙ si sint multi circulares mot⁹: oȝ esse multos motores: ita tn̄ ꝙ oēs sint eq̄liter ordinati sub vno vniuersitatis p̄ncipio: qđ mouet primū motū: sicut demonstratū est in .12. p̄me ph̄ie ꝙ aūt mo t.c.
tus sit ɔtinu⁹ ꝓbať ex tpe qđ est ſm nām cōtinuū: ⁊ nō de 43.
ficiēs. Impossibile eniȝ est ꝙ tp̄s sit sine motu. sicut īpossibile est ꝙ passio sit sine ꝓprio subo. Est .n. tp̄s numer⁹ alicuius cōtinui mot⁹. est q̄ numerus motus circularis: qꝛ sicut determinatū est in his que in p̄n° diximus .i. in 8° phy. nul t.c.
lus mot⁹ pōt esse cōtinuus ⁊ ꝑpetuus: nisi solus circularis. 73.
Deinde cuȝ dicit.

Continuus autēȝ motus vtruȝ quia qđ mouet continuū est: aut in quo moueť velut locuȝ dico autem passionem. 62.

Inq̄rit vn̄ mot⁹ hēat ɔtinuitatē. Et circa hoc duo facit. p̄ mouet q̄ōnē. scđo soluit. ibi. (Manifestū itaq;) querit ergo. cum mot⁹ sit cōtinuus: hȝ ne ɔtinuitatē: ꝑpter hoc ꝙ mobile sit cōtinuū vel ꝑpter locuȝ in quo est mot⁹: vel ꝑpter passionē ad quā est motus. Deīde cuȝ dicit.

Manifestuȝ vtiq; quia in eo quidē ꝙ id quod mouetur. Quomodo eniȝ passio continua est:

nisi quia res cui accidit cōtinua est. Si autez ⁊ hoc eo ꝙ in quo solo loco existit. Magnitudidinem eniz aliquā habet. Huius aūt ꝙ circulo soluz continuū. Quocirca idez sibiipsi semper continuuz. Hoc igitur est quod facit continuū motum ꝙ in circuitu corpus fertur. Motus autem tempus.

¶ Rñdet. d. manifestum esse ꝙ motus celestis est ꝯtinuus q̄z id qd̄ mouet̄ est ꝯtinuū: ⁊ nō q̄z locus in quo est motus: q̄z pm᷒ orbis nō est in loco per se: nec est motus ꝯtinuus ab eo: ⁊ ideo non est ꝯtinuus ab eo loco in quo mouet: motus enim in gñe nō habet cōtinuitatē ab eo in quo mouet̄: q̄a aliqñ est mot᷒ in passione: que nō est ꝯtinua: nisi per accñs: q̄z id cui accidit est ꝯtinuū. si aūt aliq̄s mot᷒ sit ꝯtinuus ab eo in quo mouet: h̄ hēbit solus mot᷒ localis: q̄z locus habet quādā magnitudinē ⁊ continuitatem. Sed nec oīs motus localis: sz solus circularis: q̄z qd̄ mouet̄ circulariter est idē semꝑ ⁊ seipso cōtinuū: ⁊ ideo facit motum sempiternum ⁊ ꝯtinuū: mot᷒ sempiternus facit tp̄s sempiternum.

63. Quoniam autez in continue motis sz generationē aut alterationē: aut vniuersaliter trāsmutationem huiusmodi videmus ꝙ ens ⁊ generatum hoc post hoc vt non deficiat. Vidēdum est vtrum est aliquid quod erit ex necessitate: aut nihil: sed omnia cōtingit non fieri.

¶ Postq̄ ph̄s determinauit de p̄ncipijs gñationis ⁊ corruptionis: ⁊ cōtinuitatis eius: in parte ista mouet q̄ōnē quandam que pōt oriri ex p̄dictis. Cum enī dictū sit ꝙ mot᷒ circularis sit cā gñationis ⁊ corruptōis ⁊ ꝑpetuitatis siue ꝯtinuitatis eaꝝ: ⁊ ostēsum sit ꝙ iste mot᷒ sit ex necessitate cōtinuus ⁊ sempiternus: nō est ostēsum ꝙ effect᷒ eius debeat esse necessarius. Et ideo hic querit ph̄s: vtꝝ. s. oīa que generant̄ ex necessitate generentur. Et circa hoc duo facit. p̄mo mouet q̄ōnē. Secūdo ostēdit quō sit gñatio infinita. ibi. (Siqdē igit̄ ifinitum) Circa p̄mū duo facit. p̄mo mouet questionē: ⁊ breuiter soluit. Secūdo repetit vt eaz melius declaret. ibi. (Utrum oia talia). Circa p̄mū duo facit p̄mo mouet q̄ōnē. Secūdo soluit. ibi. (Qm̄ qdē igit̄). Dicit ergo p̄mo. ꝙ q̄z nos videmus in omnib᷒ cōtinue motis siue sm̄ gñationē: siue sm̄ alterationē: siue vl̄r sm̄ omnez trāsmutationez moueant̄: ꝙ post trāsmutationē est ens: ⁊ videmus: qd̄ vnū gñat̄ post aliud ⁊ nō deficit. vidēduz est vtrum aliqd ex necessitate generet̄: vel incidētalr̄: sed oia contingit esse generata: ⁊ non gñata. ¶ Deinde cum dicit.

64 ¶ Quoniā enim quidem quedā manifestum ⁊ q̄z mox erūt ⁊ futurum aliud propter hoc. Qd̄ quidem enim verum est dicere: quia erit oportet hoc esse quādoq3 veruz: quia est. Quod autem nunc verum dicere: quia futurum est: nihil prohibet non fieri. Futurus enim incedere qs non incedet.

¶ Ponit solutionē: ⁊ p̄mo ponit eam. Scd̄o ꝓbat ibi. (Uīr aūt qm̄ ꝯtingit) Dicit ergo p̄mo ꝙ manifestuz est in qbusdam ꝙ mox vt erūt: quedā alia gñant̄ ex necessitate: ⁊ ꝓ
cāt pter illa [redacted] vt si terra madescat nec̄e est terrā vaporare ⁊ ex vapore nubē gñari: ⁊ ex nube pluuiā: ⁊ ex pluuia terraz madefieri: ⁊ ex illa necesse est iterum exire in vaporē: ⁊ sic in infinitum. Cum enim de aliqua re in sua causa efficiente ⁊ nālr determinata: verum est dicere nunc: qm̄ erit opꝫ illā aliqñ existere: sicut patet in p̄dictis exemplis. Aliquid tamē futurū esse nō habēs causam determinataz nihil: ꝓhibet ꝯtingere nō esse. v. g. verum est nūc dicere de aliquo ꝙ ipse est futurus incedere: pōt tñ impediri ꝓpositū eius: ⁊ ita nō incedet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuersalr̄ aūt qm̄ continget quedā entiū eē: ⁊ nō esse: manifestū qm̄ ⁊ que gñant̄ ita hēbūt: ⁊ nō ex necessitate hic erūt. 65

¶ Probat predictā solutionez: ⁊ est rō sua talis: sicut est in entis diuisione: ita vl̄r est in gñatiōe: sed in entibus ita est ꝙ quedā sunt ꝯtingētia esse ⁊ non esse: q̄z quedaz nō cōtingunt nō esse: sed sunt ex necessitate: ergo ita est in gñatiōe: q̄z quedā ex necessitate gñabunt̄: ⁊ quedā cōtingit generari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Utrum igit̄ omnia talia: aut non: sed quedaz necesse simpliciter fieri.

¶ Et est quemadmodū contingit iesse. Hoc quidem impossibile non esse. Hoc autem possibile: ita ⁊ circa generationem. Verbi gratia. conuersiones igitur necesse fieri: ⁊ non possibile est non contingere. 66.

¶ Sic igitur qd̄ prius necesse est fieri: si qd̄ posterius erit. V. g. si domus ⁊ fundamētū: si vero hoc lutū prius: ergo si fundamētū factū est nec̄e ⁊ domū fieri: aut non adhuc. 67.

¶ Repetit p̄dictā questionē vt melius eam declaret: ⁊ circa hoc duo facit. Et p̄mo ponit eā. Secūdo soluit eam. ibi. (Aut nō adhuc) ¶ Querit ergo p̄mo: vtrū oia que generentur sint talia [redacted] ꝙ ex necessitate generent̄: aut nō sunt talia oia: sed aliqua cōtingēter: vel quedā necessario: ita. s. ꝙ sit sicut in rebus ꝙ quedā sunt cōtingētia ⁊ possibilia non esse: ⁊ quedā necesse est simplr̄ esse que impossibile est non esse. An ita est circa generationē: ꝙ quedā necessario generentur quibusdā generatis: ⁊ quedā nō possibile generari nō gñatis illis. v. g. si est necesse fieri cōuersiones. i. cum videamus ꝙ vniuersalr̄ generato posteriori necesse sit gñatum p̄us esse: an necesse sit ecōuerso. s. gñato p̄ore necesse sit gñari posterius. v. g. nos videmus ꝙ si domus est gñata: necesse est fundamētū esse gñatuz: ⁊ si fundamētum est nec̄e est p̄us [redacted] generatū fuisse lutū. Queramus ergo vtruz ꝯuertat̄: ꝙ si fundomētū est gñatū: ꝙ etiā dom᷒ sit gñata vel non ꝯuertit̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si non. Et illud necesse generari: aut non necesse est esse adhuc. Si autem ⁊ id necesse generari simpliciter. Si esset hoc ⁊ fundamento generato necesse generari domum. Sic enim fuit quod prius habēs se ad posterius. Quare si illud erit: necesse illud prius generari. Si igit̄ necesse generari ⁊ quod postea: ⁊ quod prius necesse. Et si quod prius ⁊ quod posterius igitur est necesse: Sed hoc non est propter istud: sed quoniam subin est ex necessitate futurum.

¶ In quibus igitur qd̄ postea necesse est esse i his conuertitur ⁊ semper priori generato necesse generari quod postea.

¶ Soluit ꝓpositā questionē. d. ꝙ nō est nec̄e cōuersionem fieri: ita ꝙ vno gñato gñet̄ aliud: ⁊ ecōuerso: ex necessitate nisi gñato [redacted] simplr̄ necesse sit gñari [redacted] si autem

posterius prius

ita fuerit in domo τ fundamēto: φ .s. gñata domo necesse sit nečitate absoluta gñari fundamētu: tūc etiā necesse est fundamento gñato gñari domum. Sic .n. ostēsum est supra φ prius hoc modo se habe' ad posterius .s. φ vno gñato generaf aliud: τ ecōuerso. qz si posterius est gñatū necesse est gñari prius. τ ecōuerso. τ si posterius necessario gñaf necesse est gñari prius: τ cōuertif qz si illud qđ est prius gñatum: puta fundamētum necesse est gñari qđ est prius. puta domū. Sz si vere loqmur non ppter illud φ domus sit causa gñationis fundamēti. Sed quoniā subiectū sit ex necessitate futurum: qz posito toto .i. qz fuit necessitas suppositionis ex hypotesi: qz posito toto necesse fuit supponi τ partē. τ ideo non cōuertif. Cōuertif aūt in omnib' in qbus posterius generaf a priori: sicut ex tota causa māli tota manēte: quodaz cōtinue accedēte τ recedēte: qz in talibus priori semp gñato necessario gñaf posterius: τ ecōuerso: est ergo summa solutionis in hoc φ quādo termini gñationis ita se habent φ vterqz sit tota materia alterius. τ ecōuerso: sicut est in exēplis terre cōplute vaporis nubis: τ pluuie: τ similr in gñatione elemētoꝝ sub circulo ōcliui: tūc necesse ē φ vno gñato generef aliud. τ ecōuerso: τ hoc ideo qz vtrūqz est prius τ posterius respectu alterius. Quādo vo vnum nō est tota materia alterius: sicut fundamētū nō est tota materia domus: tūc non est nečē φ priori gñato gñef posterius: sicut fundamēto gñato non est necesse gñari domum. domo tñ gñata necesse est gñari fundamētū: nō quidem necessitate absoluta. sed ex suppositione: dato .s. φ fundamentum sit pars domus: quia posito toto necesse est poni partem. ℭ Deide cum dicit.

Si quidem enim in infinitum tēdit τ ad inferius: non erit necesse eorū que postea: hec generari simpliciter: sed neqz ex suppositione.

ℭ Ostēdit ex pdictis quomodo gñatio sit īfinita. qz .s. in circuitu: τ non fm rectuz. Et pmo hoc facit. Secundo mouet quasdam qōnes ibi (Quare ergo hec quidē) Circa pmum duo facit. pmo pbat φ generatio sit infinita nō fm rectū: sed in circuitu. pmo per diuisionē. Secūdo per causam. ibi. (Et alicui' in circuitu) circa pmū duo fac. pmo pbat φ gñatio nō pōt esse infinita fm rectum. Scđo recolligit rationē τ ordinat eam ibi. (Necesse aūt) Circa pmum intēdit pbs talē rationē. Si gñatio est fm rectū nō erit ex necessitate τ semp. sed gñatio est ex necessitate: vt ostēsum est. ergo nō est fz rectū. In ista rōne sic pcedit. pmo ponit maiorē. Scđo minorē ibi. (Sed opz gñationē) Tertio cōclusionē ibi. (Si alicuius gñatio) Circa pmū duo facit. pmo pbat φ gñatio nō est necessaria in īfinitis fm rectuz. Secūdo in habētibus finē ibi. (At vo neqz in finē habētibus) Circa pmū duo facit. pmo pponit. Scđo probat ibi. (Semp .n. alteruz alterius) ℭ Ad euidētiam pme partis sciēdum est φ sic supradictū est in his que gñanf adinuicē semp vnum est prius τ alteruz posterius: τ necesse est gñato priori gñari posterius: τ ecōuerso. in his in qbus est necessitas absoluta. In his vo in qbus ē necessitas ex suppositione: opz aliqd esse prius. τ aliqd posterius. ℭ Dicit ergo pmo φ si gñatio tēdit in īfinitū siue supius ad gñata siue inferius ad gñanda: nō est necesse: nec necessitate absoluta: nec necessitate ex suppōne gñari eoꝝ que postea .i. aliqd qđ sit de numero eorū que sunt post: qđ est cōtra: id quod supra pbatum. vbi dictū est φ gñato priori necesse ē gñari posterius. ℭ Deide cuz dicit.

ℭ Semper enim alterum anterius necesse esse: ideo τ necesse illud generari. Quocirca si non est principiū infiniti: neqz primum erit nihil: ppter quod nil necesse erit generari.

ℭ Probat ppositū. d. φ in his quoꝝ pmo genito necesse ē aliud .s. posterius gñari quacūqz necessitate semp alterum est ante τ aliud post: sicut ante est terra madefacta qz vaporatio: lz etiā in cōuersiōe ante sit vaporatio qz terra madefacta: quia vtrū que se hz ad vtrūqz vt prius τ posterius. Silr est prius fundamētum qz sit domus: sed in īfinitis nullum est pmū: τ ōnis nec postremū: ergo nō est necesse gñari τ ita nō est necessaria gñatio. ℭ Deinde cuz dicit.

ℭ At vero neqz in finē habētibus hoc est dicere vere: qm necesse simplr gñari. V. g. domuz qñ fundamētum generatur. Quādo enim generatur si necesse gñari semp hoc accidet semp eē cōtingēs semp non esse.

ℭ Ostēdit φ gñatio nō possit eē in finita in habētib' finem dicēs φ neqz est veruz dicere in habētibus finē φ nečē sit simpliciter gñari: τ est itelligēdū φ si nō fiat reiteratio: qz si in talibus gñatio reiteref. tūc erit circularis: τ nō solum recta. v. g. nō est necesse gñari domum fundamēto gñato. si eni quādo fundamētū est gñatū nečē est semp gñari h. i. domū: sequeref φ illud qđ ɔtingit nō semp esse: semp eēt. Cum aūt videamus ad sensum φ non semp gñaf domus gñato fundamēto. Sequif φ nō sit necesse gñato fundamēto gñari domū. ℭ Deide cuz dicit.

ℭ Sed opz semp gñationem eē si ex necessitate est eius gñatio: ex necessitate. n. τ semp simul. Quod. n. ē necesse: non possibile non eē. Quocirca si ē necessitate sempiternū ē: τ si sempiternum ex necessitate. Et si generatio igitur ex necessitate ppetua est gñatio huius: τ si sempiterna ex necessitate.

ℭ Ponit minorē τ pbat eaz: qm ia manifesta est per pdicta. vnde dicit φ generatio est semp: quia generatio eius .s. posterioris ex necessitate absoluta est gñatio prioris: φ autē est ex necessitate: τ qđ est semp simul sūt: quia si vnuz est τ reliquum: τ hoc sic pbat: quia illud qđ necesse est eē īpossibile ē nō eē: τ qđ impossibile est nō eē necesse est semper eē. Quocirca si aliquid est ex necessitate ē sempiternum: τ econuerso: si est sempiternum est ex necessitate. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si igitur alicuius ex necessitate gñatio simpliciter necesse circuire τ reuerti. Nečē igif aut finē habere gñationē: aut non: τ si non: aut in rectum: aut in circuitu. Horum autē si erit sempiterna: non in rectum possibile: qz nequaqz ē pricipiuz: neqz si inferius: vt ad futura inspiciam' neqz si supius vt ad gñata.

ℭ Cōcludit φ si alicuius gñatio est ex necessitate simpliciter: τ non ex suppositione cum non possit eē fm rectum vt ostēsum est: necesse est φ sit circularis τ p reiterationem. ℭ Deinde cuz dicit.

ℭ Necesse autē principium: neqz finito ente: τ sempiternum eē. Jđ nečē in circuitu eē. Conuerti igif necesse erit. V. g. si hoc ex necessitate ē: τ qđ prius ergo: sz si hoc τ qđ posterius necesse gñari: τ hoc semp iam cōtinue. Nihil. n. hoc differt dicere p duo aut multa.

¶ Recolligit rationē ⁊ ordinat dicēs ꝙ necesse est ꝙ generatio aut habeat finē aut non: sed ꝙ nō habeat finē supra probatum est: etiam ex parte [redacted]: in primo libro & ex parte motus ⁊ ex parte finis in secundo. Si ergo nō habet finem, aut est infinita ſm rectum: aut in circuitu: sed sicut supra ostensum est: nō est possibile ꝙ sit infinita ſm rectum: quia in infinitis nō est principium: neqꝫ ad inferius. idest ad futura generanda: neqꝫ ad superius, idest ad preterita generata: cū autē generatio nec habeat principium: nec sit finita necesse est: ꝙ sit sempiterna: et per consequēs sit in circuitu: ⁊ si est in circuitu necesse est eam conuerti ab vltimo in primum. verbi gratia. si hoc est ex necessitate generatū ab hoc: sicut terra cōpluta a pluuia: necesse est ꝙ generatū illud qđ est prius .s. pluuia est generata: necesse est ꝙ prius fuerit aliquid generatū .s. nubes: ⁊ si nubes: oportet prius ꝙ fuerit vapor. Et si vapor oportet prius ꝙ fuerit terra madefacta: ⁊ sic aliquando reuertitur in primū: ⁊ sic fit cōtinua: quia nihil differt dicere ꝙ conuersio fiat per medium vnum: vel per duo: vel per plura: dūmodo ab vltimo redeat in primum. Necessariū ergo simpliciter est ꝙ vnū generetur ab altero in motu ⁊ generatione que est in circuitu: ⁊ si aliqua necesse ē in circuitu generari necesse est ista simpliciter generari: ⁊ econuerso. si necesse est ista simpliciter generata eē: ista necesse est in circuitu generari: hoc ergo .s. ꝙ generatio sit perpetua nō in rectū: sed circulariter rōnabiliter apparuit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In circuitu igitur motu ⁊ generatiōe est qđ ex necessitate simpliciter. Et si in circuitu necesse generari ⁊ generata esse. Et si necesse: horum generatio in circuitu.

69. ¶ Hoc vtiqꝫ quidem est rationabiliter: quoniā perpetuus: ⁊ aliter apparuit in circuitu mot⁹ ⁊ qui celi: quoniam ex necessitate hec generantur ⁊ erunt quecūqꝫ huiusmodi motus ⁊ quecunqꝫ propter hunc. ¶ Si enī quidem quod in circuitu mouetur semper aliquid mouet: necesse ⁊ horum in circuitu esse motum. V. G. superiori allatiōe ente in circuitu ⁊ sol sic. Quoniam autem fit hoc: hore ꝓpter hoc in circuitu generantur ⁊ reiterantur. His autem generatis: ita iterum ⁊ que ab his.

¶ Ostendit hoc idē per causas dicēs. ꝙ aliter potest etiā hoc idem demonstrari. s. per motum celi: quia enim ipse est in circuitu: ideo ex necessitate elementa adinuicē generantur. Si enim motus celi est in circuitu: oportet ꝙ quecūqꝫ sunt passiones huius motus ⁊ quecūqꝫ sunt per hunc motum solū: sicut per causam efficientem: ꝙ etiā illa sint. si enim qđ in circuitu mouetur mouet elementa: necesse est etiam ꝙ motus horum que sunt passiones eius: ⁊ ꝙ motus eorum que sufficienter generant̄ ab hoc sint etiam ex necessitate. verbi gratia. cum allatio superioris hoc est circuli declinis sit in circuitu necesse est ꝙ moueant̄ etiā alij planete: quia vero hic. i. sol mouetur in circuitu: necesse est etiā horas in circuitu generari et iterari horis autē in circuitu generatis necesse est ꝙ oīa que sunt [redacted] a motu solis ⁊ motu horarum sit etiam generata ex necessitate ⁊ in circuitu: ⁊ hec sunt generatio elementorum: quia ex istorum generatione omnia alia generantur maxime omnia temporalia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare ergo hec quidem ita videntur. V. g. aer ⁊ aqua in circuitu generantur. Et si quidē nubes erunt opꝫ ⁊ pluere: ⁊ si pluet opꝫ ⁊ nubem esse. Homines ꝟo ⁊ animalia nō reiterātur in seipsos: vt rursus generetur idem. Non enim necesse est si pater tuus generatus est: ⁊ te generari. Sed si tu: illum. 70.

¶ Mouet duas questiones secundā ibi. (Principiū autem intentionis) Circa primū duo facit. primo mouet questionem. secūdo soluit ibi. (In rectū itaqꝫ) querit ergo primo quare in quibusdā esse videt̄ ꝙ in circuitu generantur. verbi gratia. aer ⁊ aqua ⁊ cetera elementa: quia si nubes erit oportet pluere: ⁊ si pluet oportet nubes eē ⁊ iteratur: in quibusdam vero non est ita. Nam homines ⁊ animalia nō reiterantur. non enim est necesse te generari: si pater tuus est generatus: sed si tu es generatus necesse est patrem tuum generatū fuisse. ¶ Deinde cū dicit.

¶ In rectum itaqꝫ videtur hec generatio esse.

¶ Soluit dictam questionē dicēs: ꝙ quare animalia nō reiterantur est: quia eorū generatio est ſm rectum ⁊ nō ſm circulum. Nam sicut supra dictum est: vbi vterqꝫ terminorum nō est tota materia ad alterum: vt vno motore diuersimode se habente educatur vtrunqꝫ de vtroqꝫ: in his nō est generatio circularis sicut in te ⁊ patre tuo: quia pater tuus non tota materia tua: in elementis vero vnū est tota materiā ad aliud: ⁊ vno motu declinis circuli potest educi vnūquodqꝫ ab altero: ⁊ ideo in eis est generatio circularis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Principium autem intentionis rursus hoc: vtrū similiter omnia reiterantur: aut non. Sꝫ hoc quidem numero: hoc autem specie solū.

¶ Ponit aliam questionē: ⁊ primo ponit. secundo soluit. ibi (Quorum quidē igitur.) Quia enim probatū est ꝙ generatio sit perpetua per reiterationem: posset aliquis credere ꝙ omnia eadem reiterantur: ⁊ ideo dicit ꝙ principium intentionis in hac vltima parte est querere vtrū omnia similiter reiterantur aut non: sed hec quidē reiterantur eadem numero: alia vero solum eadem specie. Ex quo enim omnium est generatio secundum materiā videtur ꝙ omnia eadem secundū numerū debeāt iterari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quorum quidem igitur incorruptibilis substantia mota: manifestum quoniā ⁊ numero eadē erunt. Motus enim sequitur quod mouetur. Quorum autem non: sed corruptibilis necesse specie: numero aūt non reiterari. Ideo aqua ex aere: ⁊ aer ex aqua: specie idem: non autem numero. Si autem ⁊ hec numero: sed non quorum substātia generatur: ens tale quale contingit non esse.

¶ Soluit hanc questionē dicēs ꝙ ea: quorū substātia nō corrumpit̄ in mutatione manifestū est ꝙ iterant̄ eadē numero: sicut sol reiteratur in obliquo circulo: quia motus sequit̄ id qđ mouetur: quia nō est motus nisi existentis in actu: vt ostensū est in quinto physico. Ea ꝟo quorū substantia nō est incorruptibilis: sed est corruptibilis: necesse est iterari eadē specie ⁊ non eadem numero: ⁊ ideo aqua que est ex aere: ⁊ aer ex aqua sunt specie eadē: non eadem numero. corrumpitur enim eorum substātia in tali transmutatiōe: sed tamen cū aer sit tota materia aque: T. cō. 9.

⁊ econuerso talia reiterata magis accedunt ad idẽtitatẽ materialem q̄ȝ animalia ⁊ homines reiterati. vnuȝ enim animal generans. puta bos nõ est tota materia generati alterius bouis: ⁊ ideo minus accedunt ad idẽtitatem numeralem q̄ȝ elementa in circulari generatione elementorum. vnde ⁊ si propter hoc concedatur ꝙ elementa aliquo modo reiterentur eadem numero: non tamẽ conceditur ꝙ propter hoc simpliciter reiterentur eadem numero: quia eorum substantia est talis corruptibilis qualem non cõtingit esse eadem in generato ⁊ in eo ex quo generatur. ¶ Sed videtur in solutionibus istaꝝ duarũ questionũ esse contradictio. Nam in prima dicit phus ꝙ animalia non reiterantur: In secunda vo dicit ꝙ reiterãtur eadem specie. Sȝ dicendũ ꝙ prima dicit ꝙ animalia nõ reiterantur eadem numero: ⁊ sic concordat cum secũda. vel ꝙ nõ ex necessitate est in eis reiteratio in generatione siue scḋm numerum siue secundũ speciem: ⁊ ideo patre tuo generato nõ est necesse te generari: sed te generato necesse est patrem tuum generatum fuisse: ⁊ in hoc nõ contradicit secunde solutioni: que dicit ꝙ si iterãtur: iterantur eadem specie non eadem numero.

¶ Laus deo.

¶ Explicit Aureum Opus diui Thome Aquinatis in libros Aristotelis de generatione ⁊ corruptione fidissime emendatum in conuentu Sanctorum Joannis ⁊ Pauli de Venetys. Per Reuerendum Sacre Theologie professorem fratrem Eugenium Brutum Venetũ ordinis Predicatorum.

¶ Impressum Venetys Mandato et expensis nobilis Viri Domini Octauiani Scoti Ciuis Modoetiensis. Per Bonetum Locatellum Bergomensem Anno salutis nonagesimo octauo supra Millesimũ quaterq̄ȝ centesimum Undecimo Kalendas Januarias. Augustino Barbadico inclito Venetiarum.

lectio istius libri de generatione incepta fuit 7 septembris finita fuit 25 octobris Anno dni 1535

fr Martinus de medoca

Registrum

A
Sanctus Thomas
¶ Diui Thome
ignis: neq̄ȝ de
¶ Quoniam

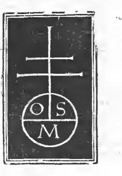
B
Sed nunc querere
¶ In his autem
deȝ magnitudine
aliquid augeri

C
sensum apparentia
dus. s. cum tactum
in se recipere
vnius ⁊ cõseruatio

D
solum ſm alteram
ad predicta.
elementum
constituit

E
¶ Recolligit

Finis.

defe(n)sio memo. apetitiva. volu(n)tas tr(ansm)utabilis organic

sic ar(gumen)t(u)r. acclerata fuit ylla q(uo)d p(hi)l(osoph)i ... q(uod) q(u)i movet unq(ue) movet aliq(u)ant(ulu)m. i. no(n) movet eade(m) velo(ci)tate

q(uo)d ip(s)e exemplificavit ... diametro(rum)

.2. movens eode(m) impulsu movet(ur) sicut moti(us) ... ylla glosa ...

D. Thomas in Aristotelem